

2023

Larisa Fetescu **LITERATURA MOLDOVENEASCĂ ȘI UNIVERSALĂ** Curs integrat

6

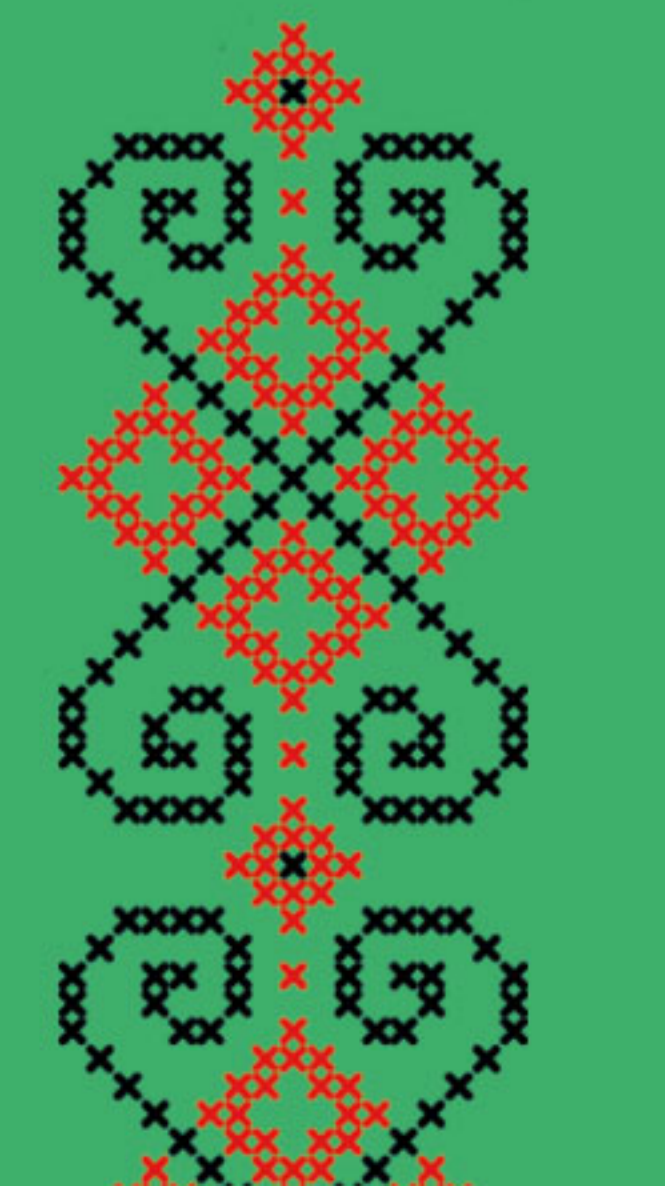
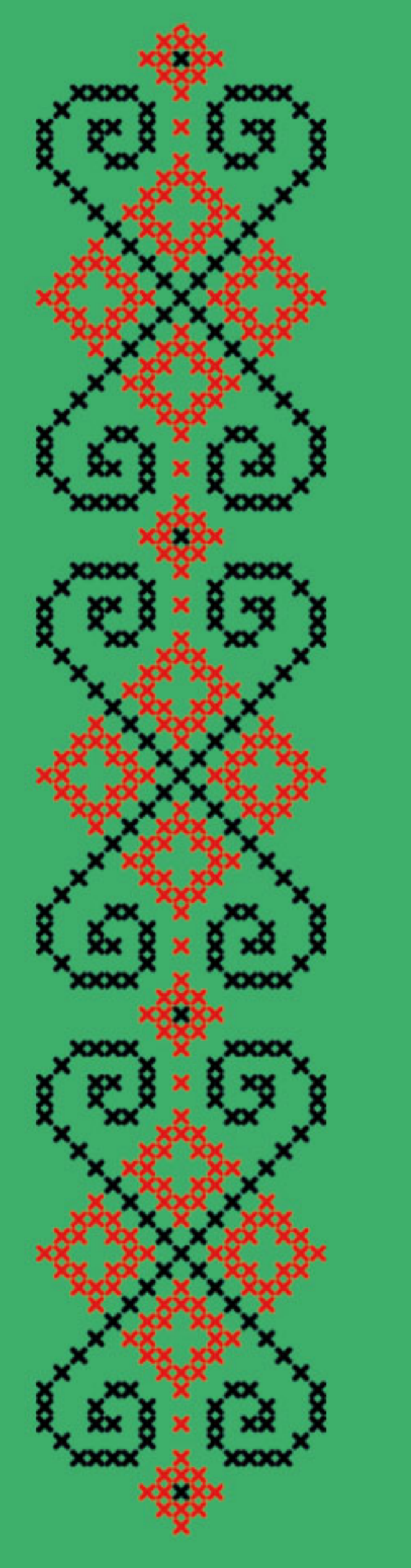
Larisa Fetescu

LITERATURA MOLDOVENEASCĂ ȘI UNIVERSALĂ

Curs integrat

6

Лариса Фетеску

МОЛДОВСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРИ

Підручник інтегрованого курсу
для 6 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Larisa Fetescu

LITERATURA moldovenească și universală **Curs integrat**

Manual pentru clasa a 6-a instituțiilor
de învățământ mediu general

Львів
Видавництво «Світ»
2023

УДК 821.135.2:821(1/8)(075)
Ф 45

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 08.03.2023 № 254)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник розроблено відповідно до модельної навчальної програми
«Інтегрований курс молдовської та зарубіжної літератури. 5–6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(авт. Карайван Н. І., Галупа Н. І., Лунгу Н. Ф.)

Фетеску Л.

Ф 45 Молдовська та зарубіжна літератури : підруч.
інтегр. курсу для 6 кл. закл. заг. серед. осв. /
Л. Фетеску. – Львів : Світ, 2023. – 208 с. : іл.
ISBN 978-966-914-416-4

УДК 821.135.2:821(1/8)(075)

ISBN 978-966-914-416-4

© Фетеску Л. І., 2023
© Крецу Н. С., художнє
оформлення, 2023
© Видавництво «Світ»,
оформлення, 2023

Dragi prieteni!

Venim spre inimile voastre cu acest manual care, sperăm, vă va ajuta să cunoașteți mai bine literatura moldovenească.

Manualul este elaborat în baza *Programei de literatură* în vigoare.

Conținutul manualului *Literatura* pentru clasa a 6-a include capitole de literatură, teme de comunicare, teste de autoevaluare și un mic dicționar explicativ.

Capitolele de literatură conțin texte literare, ce sînt urmate de activități instructive, structurate pe cîteva etape de învățare.

Temele de comunicare, integrate în conținutul activităților instructive, vizează dezvoltarea vorbirii orale și scrise.

Testele de autoevaluare, incluse la sfîrșitul capitolelor, vă oferă posibilitatea de a vă măsura propriile achiziții școlare la literatura moldovenească și cea universală.

Manualul arde de nerăbdare să vă cunoască, să vă spună tot ce știe și să devină prietenul vostru cel mai bun.

Dorim din suflet ca acest manual să vă ajute să învățați, să vă fie util, dar și interesant.

Sper că pașii buni pe care îi veți face în viață vă vor apropia de Olimpul Succesului.

Autoarea

C U P R I N S

INTRODUCERE

Literatura artistică – ramură a artei. Imaginea artistică. Reflectarea omului în literatura artistică moldovenească 6

TRECUTUL ISTORIC AL POPORULUI MOLDOVENESC

Grigore Ureche. *De moartea lui Ștefan-Vodă celui Bun* 9
Lectură. Ion Neculce. *O samă de cuvinte* 13
Lectură. Miron Costin. *Letopisețul Țării Moldovei*. 13
Vasile Alecsandri. *Dragoș*. 14
Lectură. Grigore Ureche. *Letopisețul Țării Moldovei* 18

MITURILE NAȚIUNILOR LUMII

Miturile Greciei Antice 20
Faptele lui Heracle 21
Dedal și Icar 22
Miturile Indiei 26
Facerea lumii și a nopții 26
Homer. *Odiseea* 28

ÎNȚELEPCIUNEA FABULEI

Alexandru Donici. *Doi câini* 39
Lectură. *Lupul nazîr* 45
Paralelism literar. T. Arghezi. *Țîlharul pedepsit* 46
Esop. *Lupul și Mielul* 47
Corbul și Vulpea 48
Furnicile și Cicada 49
Lectură. Esop. *Măgarul și stăpînii săi*. 51
Lectură. Alexandru Donici. *Greierul și furnica*. 51

AVENTURI ȘI FANTASTICĂ

Robert Louis Stevenson. *Insula comorilor*. 52
Nikolai Vasilievici Gogol. *Noaptea înainte de Crăciun* 81

VIZIUNEA POETICĂ A LUMII ȘI A NOASTRĂ

Matsuo Basho. <i>Haiku</i>	103
Mihai Eminescu. <i>Revedere</i>	109
Lectură. Mihai Eminescu. <i>Codrule, măria-ta</i>	112
Paralelism literar. George Coșbuc. <i>Vestitorii primăverii</i>	113
Grigore Vieru. <i>Mă rog de tine</i>	114
<i>Către fiu mama</i>	115
Nicolae Dabija. <i>Recital de poezii la o casă de copii</i>	118
Gheoghe Ciocoi. <i>Comoara</i>	122

VALORILE SPIRITUALE ÎN VIAȚA OMULUI

Ion Creangă. <i>Amintiri din copilărie (cap.I)</i>	127
Lectură. Ion Creangă. <i>Amintiri din copilărie (cap.II)</i>	134
Spiridon Vagheli. <i>Șalul verde</i>	143
Jack London. <i>Dragoste de viață</i>	150
Lectură. Jack London. <i>Colț Alb</i>	168
Ray Bradbury. <i>Zîmbetul</i>	173
Lectură. Ray Bradbury. <i>Vacanța</i>	179

LITERATURA PLAIULUI NATAL

Alexei Marinat. <i>Sărituri fără prăjină</i>	188
Ion Druță. <i>Povestea furnicii</i>	194

MIC DICȚIONAR EXPLICATIV	200
---	-----

Semne convenționale

- — Rețineți!
- — Amintiți-vă!
- — Lucru în perechi
- — Activitate în grup
- — Lucru individual

INTRODUCERE

LITERATURA ARTISTICĂ – RAMURĂ A ARTEI. IMAGINEA ARTISTICĂ. REFLECTAREA OMULUI ÎN LITERATURA ARTISTICĂ MOLDOVENEASCĂ

Amintiți-vă!

1. De unde provine termenul *literatură* și ce înseamnă?
2. Care literatură se numește *artistică*?
3. Numiți câțiva reprezentanți de vază ai literaturii moldovenești?

În sens larg prin literatură se înțelege totalitatea operelor scrise sau orale care îndeplinesc o funcție artistică.

Literatura se integrează în domeniul artelor alături de muzică, pictură, sculptură, arhitectură, dans etc.

Fiecare dintre ele poate fi identificată prin materialul care a fost întrebuințat la crearea operei de artă: materialul muzicii sînt sunetele, materialul picturii sînt culorile, materialul sculpturii sînt piatra, bronzul, lemnul; materialul literaturii este cuvîntul.

Ca artă literatura are trăsături distincte specifice. Ea reflectă realitatea prin intermediul imaginilor concret-senzoriale, evidențiate în conștiința noastră cu ajutorul forței expresive a cuvintelor.

Literatura artistică este o ramură a artei, iar obiectul ei principal de reflectare este omul, universul lui, adică mediul material și spiritual în care trăiește el. De aceea în conținutul operei artistice locul principal îl ocupă omul, așa numitul personaj literar.

Chipul personajului literar pătrunde adînc în sufletul cititorului, lasă urme profunde în memoria lui, încît, amintindu-și de vreun scriitor în imagine îi apar personajele operelor create de acesta.

Evocîndu-l pe Ion Creangă, de exemplu, îți reapare Nică, fata frumoasă și harnică a moșneagului; spunînd: Vasile Alecsandri – natura. Cînd rostim numele scriitorului Ion Druță, gîndul ne duce în lumea istețului erou Trofimaș.

Citind și discutînd operele prevăzute de *Programa de literatură moldovenească și uiversală* pentru clasa a 5-a, ați observat că nu a existat operă ce nu s-ar fi referit la om fie direct, fie indirect. Chiar și atunci cînd

scriitorii au descris natura, ei au raportat-o la om, la sentimente, gândurile și emoțiile lui.

Totul ce este zugrăvit în literatură (eveniment, fenomen, natură, lacuri, obiecte etc.) capătă sens numai în corelație cu viața omului, cu gândurile, sentimentele trăite, aspirațiile lui.

Fiecare subiect, temă, motiv, detaliu contribuie la conturarea chipurilor umane, la evidențierea trăsăturilor morale și de caracter, a stărilor sufletești ale oamenilor. De acest lucru vă veți convinge și atunci, când veți citi și discuta operele literare, prevăzute de *Programai de literatură* pentru clasa a 6-a.

Totul ce ne înconjoară: natură, fenomen, eveniment – este reflectat, în opera artistică, prin cugetare și percepție umană, este expus într-un limbaj artistic.

Deoarece obiectul principal de reflectare în literatura artistică este omul, scriitorul clasic moldovean Alecu Russo spunea că literatura este expresia vieții poporului, «pîinea zilnică a unui neam».

Rețineți	Imaginea artistică este o reprezentare a realității prin intermediul simțurilor, o reflectare artistică prin cuvinte, cu valoare estetică care se regăsesc în texte literare. Ele se clasifică în imagini vizuale, auditive, olfactive, motorii, tactile, gustative și sinestezice.
-----------------	--

Imaginea artistică este creată de autor pentru dezvoltarea cât mai completă a lumii artistice a operei. Imaginile artistice se regăsesc de cele mai multe ori în descrieri. Cu ajutorul imaginilor artistice, cadrul descris poate căpăta viață, culoare, miros, gust etc. Ele sînt ușor de identificat și se folosesc pentru expresivitate.

Practicum

- 1.** De ce se consideră că obiectul principal de reflectare în literatura artistică este omul? Argumentați-vă răspunsul cu exemple.
- 2.** Dezvăluiți sensul afirmațiilor: literatura este «pîinea zilnică a unui neam», este «știința despre om».
- 3.** Poetul și academicianul Andrei Lupan spune: «Literatura ... este izvor de largă învățătură și educație. Ea deschide căile bogate în informații ale înțelepciunii, aprinde dorul de frumusețe, măreție cetățenească, stimulează gândul, modelează caractere».

- Comentați ideile din acest text, raportându-le la om ca obiect principal de reflectare în literatura artistică.
 - Numiți personajele preferate din cărțile citite și explicați prin ce anume v-au stimulat gândul, v-au modelat caracterul.
- 4.** «Indisolubil legate de sentimente și de moravuri sînt virtuțile și viciile. Avariția și risipa, vitejia și lașitatea, generozitatea și egoismul, hărnicia și lenea, orgoliul și modestia, ambiția și onestitatea ș.a. au atras atenția scriitorilor și literaturilor din toate timpurile, devenind subiecte literare.» (V. Coroban)
- Numiți cîteva personaje interesante cu unele virtuții sau vicii enumerate mai sus.
 - Găsiți în *Dicționarul explicativ* sensul cuvintelor noi. Organizați un concurs pentru a găsi șirul de sinonime (ori antonime) pentru cuvintele: *viciu, vitejie, avariție, onestitate, orgoliu, hărnicie*. Utilizați *Dicționarul de sinonime și antonime*.
- Explicați, prin 5-6 propoziții, afirmațiile următoare:
- N1-2 a)** «Nu iese și mai frumoasă și mai de folos în viața omului zăbavă decît cetitul cărților.» (M. Costin)
- N3 b)** «Din cărți culegi multă înțelepciune.» (I. Creangă)
- N4 c)** «Lectura hrănește sufletul, îl purifică, îl mîngîie.» (Voltaire)

TRECUTUL ISTORIC AL POPORULUI MOLDOVENESC

Obiective La finele stuerii capitolului

veți cunoaște:

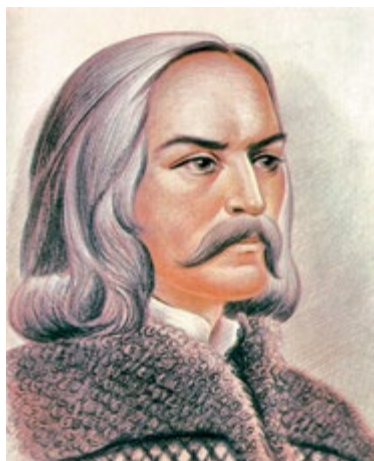
- operele literare, conținutul și autorii lor;
- noțiunile de teorie literară;

veți fi capabili:

- să comentați operele literare;
- să comparați operele studiate cu altele, citite independent;
- să determinați rima, tipurile rimei;

veți fi în stare:

- să vă exprimați argumentat părerea față de problemele puse în discuție;
- să manifestați interes de lectură.

GRIGORE URECHE (1590 – 1647),

este întemeietorul cronografiei moldovenești. S-a născut într-o familie de boieri. Copilăria, adolescența și le-a petrecut în Polonia. *Letopisețul Țării Moldovei* este o carte de învățătură. Chiar din primele rînduri ale cronicii, autorul îl sfătuie pe cititor de «cele rele să se ferească..., cele bune să le urmeze și să învețe».

DE MOARTEA LUI ȘTEFAN-VODĂ CELUI BUN

(Fragment din «Letopisețul Țării Moldovei»)

Nu multă vreme, dacă s-au întorsu Ștefan-Vodă de la Pocuția la scaunul său, la Suceava, fiindu bolnav și slabu de ani, ca un om ce era într-atîtea războaie și osteneală și neodihnă, în 47 de ani, în toate părțile să bătea cu toții și după multe războaie cu noroc ce au făcut, cu mare laudă au muritu, marți, iulie 2 zile.

Fost-au acestu Ștefan-Vodă om nu mare de statu, mînios și de grabu vărsătoriu de sînge nevinovat; de multe ori la ospete omorîia fără județu. Amintrilea era om întreg la fire, neleneșu, și lucrul său îl știa a-l acoperi și unde nu gîndii ai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meșter, unde era nevoie însuși să vîrîia, ca vîzîndu-l ai săi, să nu se îndărăpțeaze și pentru aceea raru războiu de nu biruia. Și unde-l biruia alții, nu pierdea nădejdea, că știindu-să căzut jos, se rădica deasupra biruitorilor. Mai apoi, după moartea lui și ficiorul său, Bogdan-Vodă, urma lui luasă, de lucruri vitejești, cum să tîmplă din pom bun, roadă bună iese.

*Portretul lui Ștefan
cel Mare*

Iară pre Ștefan-Vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plîngere în mănăstire în Putna, care era zidită de dînsul. Atîta jale era, de plîngeau toți ca după un părinte al său, că cunoștiau toți că s-au scăpatu de mult bine și de multă apăratură. Și după moartea lui, pînă astăzi îi zicu sfîntul Ștefan-Vodă, nu pentru sufletu, ce este în mîna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după aceea l-au ajunsu.

Biserica Mănăstirii Putna

Mormîntul lui Ștefan cel Mare

Fost-au mai nainte de moartea lui Ștefan-Vodă într-același anu iarnă grea și geroasă, cîtu n-au fostu așa nici odinioară, și decii preste vară au fostu ploii grele și povoaie de ape și multă înecare de apă s-au făcut.

A domnitu Ștefan vodă 47 de ani și 2 luni și trei săptămîni și au făcut 44 de mănăstiri și însuși țîitoriu preste toată țara.

Iară cîndu au fostu aproape de sfîrșitul său, chiebat-au vlădicii și toți sftencii săi, boierii cei mari și alți cîți s-au prilejitu, arătîndu-le cum nu vor putea țînea țara, cum o au țînut-o el, ci socotindu din toți mai puternicu pre turcu și mai înțeleptu, au datu învățătură să închine turcilor. Și decii au stătut la domnie fiu-său, Bogdan-Vodă cel Grozav și Orbu.

Mănăstirea Putna

Să comunicăm despre text

Observați!

1. Relatați întâmplările, faptele care conțin narațiunea din fragmentul propus de manual.
 - Ce știați despre aceste evenimente?
 - Din ce izvoare le-ați aflat?
2. Precizați dacă textul citit este:
 - o povestire ce relatează fapte, evenimente reale;
 - o povestire ce relatează fapte, evenimente imaginate.
3. Transcrieți în limbaj actual sintagma ce urmează:

De moartea lui Ștefan-Vodă celui Bun, vă leato 7012 <1504>.

Rețineți	Portretul literar este un procedeu ce constă în descrierea trăsăturilor morale și fizice ale unui personaj. Portretul literar este: <ol style="list-style-type: none">a) <i>fizic</i> (descrierea exteriorului personajului);b) <i>moral</i> (descrierea trăsăturilor sufletești);c) <i>mixt</i> (îmbinarea portretului fizic cu cel moral).
-----------------	--

4. Extrageți din text detalii de portret moral al domnitorului Ștefan cel Mare și completați spațiile libere:

Ștefan-Vodă era	mînios

Exprimați-vă părerea!

1. Susțineți cu argumente că fragmentul din cronică este o relatare care merită a fi auzită, citită de toți.
 2. Identificați, în text, de ce i se spune Sfînt lui Ștefan cel Mare.
 3. Motivați intenția cronicarului de a fixa în scris evenimentele. Alegeți, în acest scop, din variantele de răspuns propuse:
 - a) transmiterea memoriei în formă scrisă;
 - b) transmiterea unor fapte ieșite din comun;
 - c) misiunea de a aduce un elogiu domnitorului Ștefan cel Mare;
 - d) intenția de a-și exprima atitudinea față de evenimente și domnii;
 - e) credința în valoarea educativă a cunoașterii istorice.
 4. Împrumutați de la bibliotecă «Letopisețul Țării Moldovei» (Gr.Ureche), citiți *Predoslovie Letopisețului*, confrunțați opțiunea voastră cu motivația cronicarului.
- 5. Prezentați mai întîi oral, apoi în scris, trăsăturile lui Ștefan-Vodă.
- 6. Cum explicați faptul că înainte de moarte Ștefan-Vodă îi sfătuiește pe urmașii săi să închine țara turcilor, tocmai aceluia cu care el a luptat pe parcursul întregii domnii? Argumentați cu extrase din text.

Cercetați! Descoperiți!

1. Relaționați portretul domnitorului cu faptele lui descrise în fragment. Stabiliți în ce măsură aceste fapte infirmă ori confirmă portretul realizat de Gr. Ureche.
2. Stabiliți care este atitudinea cronicarului față de domnitor, avînd în vedere raportul cantitativ între trăsăturile de caracter pozitive și cele negative.
3. Ce învățătură le-a dat Ștefan cel Mare urmașilor săi atunci cînd el se afla pe patul de moarte? Comentați «Testamentul lui Ștefan cel Mare»: «Țineți minte cuvintele lui Ștefan, care v-a fost baci pînă la adînci bătrînețe ... că

Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea și nu e a noastră, ci a urmașilor voștri și a urmașilor urmașilor voștri în veacul vecilor.»

Texte pentru rubrica «Lectură individuală»

O SAMĂ DE CUVINTE

(Fragment)

de Ion Neculce

O samă de cuvinte ce suntu audzite din om în om, de oameni vechi și bătrîni, și în letopiseș nu sunt scrise, ce s-au scris aice, după domnia lui Ștefăniță-vodă, înaintea domniei Dabijii-vodă. Deci cine va ceti și le va crede, bine va fi, iară cine nu le va crede, iară va fi bine; cine precum îi va fi voia, așa va face.

Ștefan-vodă cel Bun, luund domnia Moldovii și viind turcii în dzilele lui să treacă în Moldova la Galați, i-au bătut foarte rău pre turci și au luat și Cetatea Albă și Chilia de la turci. Apoi mai pe urmă iar le-au luat turcii aceste două cetăți. Și în cîteva rînduri s-au bătut Ștefan-vodă cu turcii. Iar cînd s-au bătut la Războieni, atunce s-au aședzat turcii cu Ștefan-vodă și le-au dat hotar și luat Bugeacul și au făcut pace. Și turcii apoi au adus tătari din Crîm și i-au aședzat în Bugeac, carii stau și până astăzi, precum au aședzat și la Hotin Lipcani.

Ștefan-vodă cel Bun multe războaie au bătut. Și așe să aude din oameni vechi și bătrîni că, cîte războaie au bătut, atîte mănăstiri cu biserici au făcut.

LETOPISEȘUL ȚĂRII MOLDOVEI

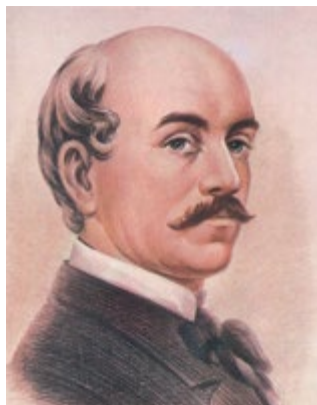
(Fragment)

de Miron Costin

Iar aici Dragoș, fiul unui dominus dintre cei vechi, cu cîteva sute de oameni înarmați a ieșit pe un rîu pe atunci fără nume, care curgea deasupra Sucevei spre Roman; la ieșirea din munți au întîlnit un zîmbu pe care, socotindu-l ca semn bun, l-au gonit în josul rîului. Avea acel Dragoș o cățea pe care o chema Molda; aceasta, oriunde se ascundea zimbrul, îl descoperea, pînă ce în sfîrșit, istovind zimbrul, îl omorîră, iar capul spre pomenire îl așezară într-un par pe malul rîului, de unde acest sat, cel dintîi, se cheamă pînă astăzi Boureni. Iar cățeaua aceea, după această osteneală a

ei, bînd apă din rîu, a crăpat chiar la malul rîului; de la moartea acesteia au început să dea rîului numele Molda, apoi Moldova, iar de la numele rîului Moldova se trage numele poporului: moldoveni.

VASILE ALECSANDRI **(1821 -1890),**

cel ce «deșteaptă-n sînul nostru dorul țării cei străbune», rămîne o figură remarcabilă în istoria literaturii moldovenești. Excelent prozator (autor a 15 nuvele), el a fost numit «Columb al poeziei populare» (a scris peste 300 de poezii) și «părintele dramaturgiei moldovenești» (a compus peste 50 de piese). Iată cîteva opere din creația «bardului de la Mircești»: *Doine*, *Lăcrimioare*, *Dan*, *Căpitan de plai*, *Ovidiu*, *Piatra din casă* ș.a.

DRAGOȘ

Dragoș, mîndru ca un soare
A plecat la vînătoare.
Ghioaga și săgeata lui
Fac pustiul codrului!
Cerbul moare, urșii pier
Și vulturii cad din cer...
Iată că-ntr-o dumbrăvioară
El zărește-o căprioară,
Fiară blîndă de la munte,
Cu steluță albă-n frunte
Și cornițe subțirele
Și copite sprintenele.
Căprioara cum îl simte
Lasă locurile strîmte,
Fuge, saltă, zboară, piere,
Ca un vis, ca o părere;
Iară Dragoș înfocat
Zi de vară cît de lungă,

Vînătorul o alungă,
Ș-amîndoi se pierd de vii
În codri mereu pustii!

II

Iată, mări, că deodată
O poiană se arată,
Înverzită, înflorită
Și de lume tăinuită.
Iar pe iarbă-n poieniță
Cîntă-o albă copiliță,
Cu ochi dulci, dismierdători
Și cu sînul plin de flori.
Căprioara, cît o vede,
Zboară vesel, se repede
Și îi cade la picioare
Pe-un covor de lăcrimioare.
Cît viteazul o zărește,
Pe loc stă și se uimește!
Uită blînda căprioară
Și săgeata ce omoară!
Uită draga vînătoare,
Uită lumea de sub soare!

III

«Copiliță! zise el
Rezemat de-un stejărel.
Ești tu zîna acestui plai,
Sau o floare de la rai»
«Dragoș, Dragoș, frățioare,
Nu sînt zînă, nu sînt floare,
Dar am suflet fecioresc
Și Moldova mă numesc.
Mult e mult de cînd te-aștept
Să-mi alin dorul din piept,
Că de Domnul sînt menită,
Ca să fiu a ta ursită»

«O, Moldovo-ncântătoare,
Gingașă fermecătoare!
Iată, arcu-mi vitejesc
Lîngă tine-l răsădesc,
Ca să deie pîn-în zori
Crengi cu frunze și cu flori,
Și cu-acele crengi frumoase
Să-mpletim cununi voioase,
Una ție, una mie,
Pentru-a noastră cununie!»

IV

A doua zi, ei plecară
Și prin codri apucară,
Amîndoi îmbrățișați,
Cu flori mîndre-ncununați.
Dealuri multe ei suiră,
Multe dealuri coborară,
Pîn-în valea cea-nverzită,
De-un rîu luciu răcorită.
Copilița-nveselea
Și din gură-așa grăia:
«Dragoș, Dragoș frățioare,
Lasă ochii tăi să zboare
Peste dealuri și cîmpii
Pășcute de herghelii,
Peste văi, peste grădini
Unde zbor mii de albini,
Peste ape curgătoare
Și dumbrăvi răsunătoare.
Cît pămînt tu vei vedea,
E cuprins de zestrea mea!
Ș-acea dalbă de moșie
Toată-n veci a ta să fie,
Ca să fie-n veci scăpată
De o fiară-nfricoșată,
De un zimbru fioros
Care-o calcă-n sus și-n jos.»

V

Bine vorba nu sfișea,
Din rîu iată că ieșea
Zimbrul aprig ca un zmeu,
Cu lungi coame ca de leu,
Și cu coarne oțelite,
Și cu aripi la copite.
Fiara cruntă și turbată
Pleca fruntea lui cea lată
Și sărind, mugind, da zor
Peste mîndrul vînător.
Iară Dragoș s-aținea,
Și cel, zimbru cum venea,
Ghioaga-n frunte-i arunca,
Fruntea-n două-i despica!
Apoi capul îi tăia,
Într-o lance îl punea
Și pleca în veselie
Pe frumoasa lui moșie.
De păgîni să o ferească
Și ca domn să o domnească!

Sa comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce imagini ați reținut citind/ascultînd legenda «Dragoș»?
2. Enumerați cuvintele pe care le-ați reținut. Ce exprimă ele?
3. Ați reținut eroii legendei? Numiți-i.

Eăprimați-vă părerea!

1. Legenda «Dragoș» este cultă sau populară? Argumetați răspunsul.
- 2. Găsiți cîte un titlu adecvat pentru fiecare capitol al poeziei. Motivați alegerea titlului.
3. Demonstrați grafic ce relații există între următoarele personaje: Dragoș și căprioară, copiliță și căprioară; copiliță și Dragoș, Dragoș și zimbru.
- 4. Confrunțați legenda lui V. Alecsandri cu legenda lui Gr. Ureche și cea a lui M. Costin despre Dragoș-Vodă, găsind elementele comune în aceste trei opere artistice.

5. Schițați portretul lui Dragoș:
mîndru ca un soare;

6. De ce copilița din legendă simbolizează Moldova? Schițați portretul ei:
 «*cu ochi dulci, dismierdători*»,

7. Selectați, din text, comparațiile, epitetele și demonstrați rolul lor.
8. Ce simbolizează dragostea lui Dragoș pentru copiliță?
9. Cum explicați dragostea reciprocă dintre cei doi eroi: Dragoș și copiliță?
10. Pe cine reprezintă zimbrul?

Amintiți-vă!

1. Dați definiția rimei.
2. Numiți felurile rimei după:
 - identitatea sunetelor;
 - poziția accentului;
 - aranjarea în strofă.

11. Determinați felul rimei în versurile legendei «Dragoș». Demonstrați varietatea rimei în baza versurilor din poeziile studiate, îndrăgite.
12. **Sarcină pentru viitorii poeți.** Compuneți 2 strofe din patru versuri cu diferite tipuri de rimă.
13. Extrageți, din text, cuvintele prin care sînt exprimate sentimentele eroului liric.
14. Care erou se numește liric?

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

LETOPISEȚUL ȚĂRII MOLDOVEI

(Fragment)

Stema Moldovei

de Grigore Ureche

...Umblînd păstorii de la Ardeal, ce să chiamă Maramurăș, în munți cu dobitoacele, au dat de o fiară ce să chiamă *buor* și, după multă goană ce o au gonit pren munți cu dulăi, o au scos la șăsul apei Moldovei. Acolea fiind și fiara obosită, au ucis-o la locul unde să chiamă acum Buoreni, deaca s-au descălecat sat.

Și hierul țării sau pecetea cap de bour însemnează. Și cățea cu care au gonit fiara aceea au crăpat, pre care au chiebat Molda. Iar apeii, de pre numele cățelii Moldiei, i-au zis Molda sau, cumu-i zic unii, Moldova. Așijderea și țării, de pre numele apeii, i-au pus numele Moldova.

*Pecetea lui
Ștefan cel Mare*

MITURILE NAȚIUNILOR LUMII

Obiective

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- noțiunile de teorie literară;
- conținutul, personajele operelor studiate;
- denumirile operelor studiate și autorii lor;
- deosebirile și asemănările dintre mit, legendă, poveste;

veți fi capabili:

- să delimitați mitul de un alt tip de creație;
- să comentați textele propuse de manual;
- să redactați compoziții în baza operelor studiate;

veți fi în stare:

- să vă exprimați punctul de vedere referitor la operele studiate;
- să manifestați interes de lectură;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor studiate.

MITURILE GRECIEI ANTICE

Panteon greco-roman

Mitologia greco-romană este cea mai cunoscută. În imaginația grecilor și a romanilor, zeii nemuritori nu se deosebesc de oameni, trăiesc la fel ca ei într-un anumit loc, au preocupările și grijile lor, iubesc, urăsc, se ceartă, sînt răzbunători. Dar zeii sînt mult mai puternici, mai desăvîrșiți decît oamenii. Fiecare din ei poate influența asupra vieții oamenilor, îi poate ocroti sau pedepsi, în dependență de faptele și comportarea lor. Ei trăiesc pe Olimp, unde nu bate vîntul și nu cade ploaia rece. Doisprezece zei principali domină universul, avînd

anumite funcții și atribute. Zeus e suveranul zeilor și al oamenilor, Afrodita e zeița frumuseții, Atena e zeița înțelepciunii, Eos și Selena-zeițele luminii, Dionis-zeu al fructelor, al viței de vie și al vinului, Eros-zeul iubirii etc.

FAPTELE LUI HERACLE

Heracle este unul din cei mai vestiți eroi ai Greciei. La început a fost considerat zeul solar, care lovea cu săgețile sale în bezna și răul ce domnea în lume.

Heracle este fiul Alcmenei, tînăra soție a lui Amfitrian, înșelată de Zeus.

Hera, soția lui Zeus, aflînd de noua înșelăciune a soțului său, hotărăște să-l șteargă de pe fața pămîntului, cu orice preț, pe Heracle.

Odată îi luă mințile acestuia și-l împinse la mare păcat, făcîndu-l să-și omoare propriile odrasle. Cînd își veni în fire, se îngrozi de crima săvîrșită.

Preoții vestitului oracol i-au poruncit să meargă la regele Euristeu, la Micene. Acolo trebuia să-l slujească pe acesta 12 ani. Numai îndeplinind cele 12 porunci ale lui Euristeu putea să devină Heracle nemuritor.

Heracle a săvîrșit 12 fapte de vitejie: a ucis leul din Nemeea, nimici Hidra din Lerna, îi aduse lui Euristeu căprioara cu coarnele de aur ale zeiței Artemis, a jupuit mistrețul din Erimant, a doborât păsările stimfaliene, curățî grajdurile lui Augias, a prins într-un ștreang taurul lui Poseidon, a adus caii lui Diomede, luptă cu amazoanele pentru a obține cingătoarea Hipolitei, aduse cirezile de tauri roșii, stăpînite de Gerione, îmblînzi cîinele-monstru Cerber, care păzea Infernul. Cea de-a douăsprezecea poruncă a fost:

Merele din grădina Hesperidelor

Euristeu se înfricoșa și mai tare de puterea lui Heracle. Împreună cu Hera, se gîndea că ar fi bine să-l trimită cît mai departe de Micene și îi porunciră să aducă cele trei mere de aur din grădina Hesperidelor. Merele erau ale zeiței Hera, care le duse tocmai la capătul pămîntului, dîndu-le în seama Hesperidelor și lui Ladon, paznicul grădinii.

Voinicul știa că nu se găsisese pînă atunci suflare de om să ajungă la pomul rîvnit, dar își urmă drumul mai departe. În curînd îi ieși înainte un uriaș și-l pofti să-și încerce puterile. Era gigantul Anteu, pe care-l doborî

după o încăierare crâncenă. Când ajunse la capătul pământului, dădu cu ochii de titanul Atlas și-i povesti cu ce gânduri a venit înapoi. Gigantul se învoi să-l ajute să facă rost de cele trei mere aurite. Apoi îl pofti, cât va lipsi, să țină pe umeri bolta. După o vreme Atlas se întoarse cu merele, dar, când află cine are nevoie de ele, se prinse bucuros să i le ducă singur lui Euristeu.

Heracle nu se pierdu cu firea. Îi zise că se învoiește cu dragă inimă să țină cerul pe umeri, dar i-i teamă să nu-și roadă grumazul. De aceea îl roagă să pună merele jos și să-l susțină pînă își potrivește mai bine pielea de leu.

Păcălidu-l pe Atlas, Heracle se întoarse la Micene. Când îl văzu teafăr și nevătămat, Euristeu îl lăsă să plece încotro l-or duce ochii.

Astfel isprăvi Heracle cele douăsprezece munci și se întoarse în Teba natală.

(După «Coiful magic» de C. Dragomir)

DEDAL ȘI ICAR

Dedal, meșterul, sculptorul și arhitectorul cel mai iscusit din lume, făcea minuni cu mâinile sale.

Soră-sa i-l încredință pe Talos, feciorul de 12 ani, rugîndu-l să-i dezvăluie și lui tainele meșteșugăritului. Băiatul s-a dovedit a fi destul de înzestrat.

Invidios din fire, pe cînd erau în doi, Dedal îl îmbrînci de pe turnul înalt al cetății ocrotite de zeița Atena. Coborî în grabă, ridică trupul neînsuflețit și se pregătea să-l îngroape în taină. Dar, cînd săpa groapa, dădură de el atenienii și îl dădură în judecată.

Dedal s-a refugiat pe insula Creta, la regele Minos, care l-a primit cu brațele deschise.

Cît s-a aflat aici, el a construit, din porunca regelui, Labirintul, în care a stat închis Minotaurul, monstrul cu trup de om, grumaz și trup de taur.

După ce Teseu ucise Minotaurul și fugi din Creta, luînd-o și pe Ariadna, fiică lui, Minos, acesta din urmă îl bănuie pe Dedal, că numai el putea să-i deie fetei firul, cu care aceasta l-a ajutat pe eroul atenian să iasă din Labirint.

Meșterul și fiul Icar au fost închiși în locul Minotaurului, iar intrarea în Labirint a fost zidită cu piatră.

Dedal nu se pierdu cu firea. Meșterului îi veni o idee îndrăzneată și se apucă de treabă. El adună, împreună cu fiul, penele și oasele de pasăre împrăștiate din Labirint. Le așază una lângă alta după mărime, le legă la mijloc cu ață de in, apoi lipi capetele cu ceară și le îndoi puțin, ca și aripile adevărate de pasăre.

Dedal meșteri două perechi de aripi, care nu se deosebeau cu nimic de cele adevărate. Fixă două de corpul său, legându-le strâns de umeri și de brațe, își făcu vînt cu picioarele și se înălță în aer. După ce se roti cîteva ori și se convinse că poate avea nădejde în ele, coborî în Labirint.

În ziua următoare îl învăță și pe Icar să se folosească de ele.

– În zbor să ții drumul de mijloc, fiule. Vezi să nu cobori prea jos, căci stropii de apă vor muia penele și aripile se vor îngreala. Dar nici prea sus să nu te avînți. Nu cumva să se topească ceara dintre pene sau să le facă scrum soarele dogoritor.

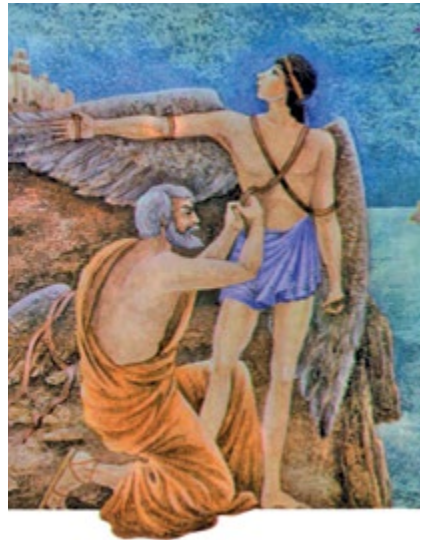
Apoi îi legă strâns aripile de umeri și de brațe și-i mai arătă încă o dată cum trebuie să se folosească de ele. Mîinile tremurau de emoție, iar lacrimile îi împînzeau ochii. Bătrînul își cuprinse fiul și-l sărută îndelung, de parcă ar fi bănuț că îl vede pentru ultima oară.

Cei doi zburători se desprinseră de pămînt. Dedal se tot rotea în jurul fiului său, ca o pasăre care-și învață puii a zbura, îl îndemna înainte și-i arăta cum să mînuiască aripile neobișnuite pentru oameni.

De la o vreme Icar se lăsă în voia aripilor și, părăsindu-și tatăl, prinse a se înălța vertiginos în sus. Cînd observă, Dedal își dădu seama că nu-l mai întoarce înapoi.

El prinse a se roti pe loc ca o pasăre rănită, așteptînd, din clipă în clipă, deznodămîntul fatal.

Amețit de zbor, Icar se înălța fulgerător spre soare. Deodată simți dogoarea razelor fierbinți și-și aminti de sfaturile părintelui. Dădu să coboare în jos, dar aripile nu i se mai supuneau. Ceara se topi, iar penele se împrăștiaseră în văzduh ca puful de păpădie. Rămas fără aripi, Icar

Dedal cu Icar

flutura în gol din brațele acum neputincioase, apoi se prăbuși ca o piatră în marea albastră.

Dedal, răpus de durere, îl strigă pe nume, rotindu-se deznădăjduit asupra locului, în care valurile se dăduseră la o parte și-l înghițiseră pentru totdeauna pe unicul fiu.

Mai mult mort decât viu, își continuă zborul, ajunse în Sicilia și se așează cu traiul la curtea regelui Kokalos.

(După «Coiful magic» de C. Dragomir)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Vorbiți despre impresiile pe care vi le-a lăsat lectura textelor.
2. Cine este Heracle? Numiți a douăsprezecea faptă de vitejie săvârșită de Heracle. A devenit el nemuritor?
3. În comunicare uneori se folosește expresia: «este voinic ca Heracle.» Este formulată corect expresia? De ce?
4. Deși Dedal a fost unul din cei mai iscusiți meșteri, el merită să fie condamnat. Pentru ce? Argumentați.

Descoperiți! Cercetați!

1. Motivați caracterul fantastic al mitului citit și ales pentru a fi analizat.

Rețineți	Mitul este o povestire fantastică, în care se exprimă încercările oamenilor din antichitate de a explica originea lumii, fenomenele naturii, viața societății. <ul style="list-style-type: none">• Miturile ne ajută să cunoaștem mai bine viața oamenilor.
-----------------	--

2. Rezumați subiectul mitului ales. Indicați cele trei părți componente ale unui text: introducere, cuprins, încheiere.
3. Selectați, din textul mitului citit, mai multe figuri de stil.
4. Explicați, cu ajutorul dicționarului, cuvintele necunoscute. Identificați, în text, adresările.
5. Imaginați-vă cum arată Heracle și faceți portretul («Faptele lui Heracle»).
6. Evidențiați câteva trăsături de caracter ale lui Icar, Dedal, care reies din conținutul mitului «Dedal și Icar».

Exprimați-vă părerea!

1. Din ce cauză este nevoit Heracle să muncească 12 ani departe de patria sa?
2. De ce a fost nevoie de astfel de sacrificiu din partea lui Heracle? Argumentați răspunsul.
3. Icar, care s-a prăbușit în mare, neascultând sfaturile părintelui său, este:
 - a) *simbolul răzvrătirii omului, care, cu prețul vieții, îndrăznește să sfideze forțele necunoscute ale naturii și ale universului;*
 - b) *moartea obișnuită a unuia care nu ascultă de cei vîrstnici;*
 - c) *sacrificiul în numele fericirii pe pămînt, în numele libertății;*
 - d) *altă părere.*Argumentați varianta de răspuns aleasă.
4. De ce a fost nevoie de un astfel de sacrificiu din partea lui Icar? Argumentați.
- 5. Imaginați-vă un alt sfîrșit al mitului pe care-l analizați. Argumentați-vă părerea.
6. Susțineți ori combateți părerea că Dedal este nu numai un personaj pozitiv, dar și negativ.

Observați!

1. Care din trăsăturile de caracter, enumerate mai jos, aparțin protagonistului mitului ales pentru analiză:

* <i>vocația creației;</i>	* <i>slăbiciune;</i>
* <i>tărie de caracter;</i>	* <i>orgoliu;</i>
* <i>putere de rezistență;</i>	* <i>stăpînire de sine;</i>
* <i>mîndrie;</i>	* <i>dragoste de părinte.</i>

Motivați!

2. Ce stări trăiește personajul principal din mitul analizat:

* <i>neliniște;</i>	* <i>suferință;</i>
* <i>indiferență;</i>	* <i>zbucium sufletesc;</i>
* <i>demență;</i>	* <i>disperare.</i>

Argumentați alegerea.

3. Dacă ați întâlni pe unul din eroii celor trei mituri, pe care le aflați din paginile manualului, ce sfaturi i-ați da pentru a-i ușura, într-o măsură oarecare, soarta? Argumntați-vă sfaturile.

Panteon indian

MITURILE INDIEI

În literatura veche indiană există multe variante ale mitului despre facerea lumii. Dintr-o operă aflăm că «atunci nu era nici ființă, nici neființă. Nu există nici spațiu aerian, nici cerul deasupra lui, nici moartea, nici nemurirea, nici ziua, nici noaptea.»

Într-o versiune pământul și soarele au apărut dintr-un lotus plutind pe ape. Versiunea cu Oul de Aur, din care au apărut mai târziu zeul creator Brahma, e una din cele mai răspândite.

FACEREA LUMII ȘI A NOPTII

Oul de Aur

La început nu era nimic-nimic. De jur-împrejur se revărsau apele necuprinse, care se iscaseră din haosul primordial cufundat într-un repaos adânc-prea-adânc. Iar din ele a izbucnit focul.

De prea multă căldură, pe valurile clocotinde apărură Oul de Aur. Întrucât pe atunci nu se prea știa cât durează un an, deoarece nu avea cine să măsoare timpul, Oul de Aur a tot plutit cât ține anul pe apele primordiale. După aceea din el a apărut Oul de Aur Brahma. Oul a crăpat în două, partea de sus devenind Cer, iar partea de jos Pământ. Brahma le-a despărțit și au rămas așa în vecii vecilor. El a așezat între

Cer și Pământ aerul, a fixat bine Pământul pe ape, a stabilit cele patru părți ale lumii și a început măsurarea timpului. Cam așa a fost începutul.

După atîta muncă, suveranul se așeză să se odihnească, își aruncă ochii în jur și încremeni de frică. Era singur-singurel în Univers. Se zice că de

atunci frica pune stăpînire pe omul însingurat. Deodată Brahma se pomeni vorbind în sine: «Cam de ce m-aș teme eu?!» Doar nu-i nimeni pe lume în afară de mine. Cine și ce rău poate să-mi facă? Și i-a trecut frica de parcă i-o luase cineva cu mîna. Așa-i și omul: se teme doar cînd are de înfruntat un dușman sau o primejdie. Dar n-avea de ce să se bucure. Căci omul singuratic nici o bucurie n-are cui o spune.

În cele din urmă, Brahma găsi de cuviință că e timpul să se gîndească și la urmași. De aceea puse gîndul în mișcare și zămisli prin niște eforturi supraomenești, șapte fii, șapte mari înțelepți riși, numiți așa pentru că ajunseră taricu duhul, renunțînd la plăcerile lumești și îndurînd cu fruntea sus calvarurile vieții de ascet. Acești moștenitori ai lui Brahma avea să ajungă în scurtă vreme, suveranii tuturor ființelor din Univers.

Obosit peste măsură, Brahma s-a retras în umbră să se odihnească, lăsînd lumea în stăpînirea urmașilor săi.

Primii locuitori ai pămîntului au fost Iama și Iami. Cînd Iami a murit, sora lui Iama îl plîngea neîncetat. La toate încercările de a o face să-și înceteze plînsul, ea răspundea: «Cum să nu-l plîng dacă abia azi a murit!» Atunci nu era încă zi și noapte. Și au spus zeii: «Ea nicicînd nu-l va uita. Să facem și noaptea.»

Așa s-a ivit noaptea. Noaptea a trecut, iar după noapte a venit și dimineața. Iama, cu timpul, s-a liniștit și a uitat de durerea pe care i-a pricinuit-o moartea fratelui. De atunci a luat naștere și zicala: «Ziua și noaptea alternează și pe om de dureri îl eliberează.»

(După «Coiful magic» de C. Dragomir)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Prin ce v-a interesat mitul indian despre facerea lumii?

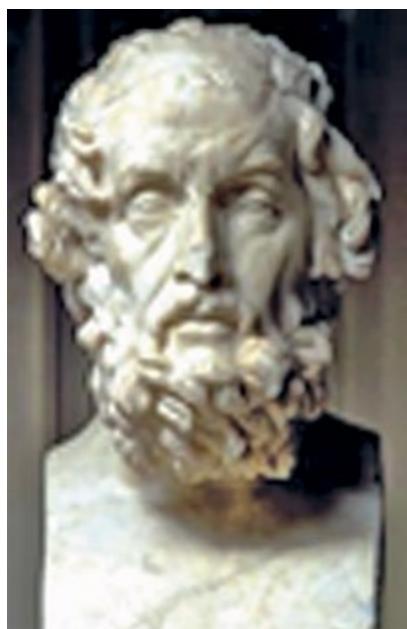
Descoperiți! Cercetați!

1. Brahma dorea să izbăvească lumea de:
 - a) durere; d) singurătate;
 - b) frică; e) frig;
 - c) plăceri lumești; f) arșiță.

Alegeți varianta și argumentați cu citate din text.

2. Cum este prezentată, în mitul despre facerea nopții, inseparabilitatea vieții lumești de puterea suverană?
3. De ce omul singuratic nici o bucurie nu are?
4. Numai când are de înfruntat un dușman sau o primejdie se teme astăzi omul?
5. Din conținutul mitului indian aflăm că «Brahma s-a retras în umbră să se odihnească, lăsînd lumea în stăpînirea suveranilor».
6. Citiți alte mituri indiene și aflați cum au stăpînit lumea urmașii lui Brahma.

HOMER (a trăit în sec. IX î.e.n.),

presupusul autor al celor două creații epice în versuri:

- *Iliada* și • *Odiseea*.

Ambele opere relatează evenimentele războinice, petrecute în mileniul al doilea î.e.n. În *Iliada* se povestește despre cucerirea cetății Troia. În istorie i se mai spune *războiul troian*.

Odiseea este legată prin conținut de *Iliada*. Este istoria, odiseea rătăcirilor lui Odiseu, după căderea Troiei, pe mări bătute de vînturi și întoarcerea lui în patria sa Itaca. Aici, fără să știe ceva despre el, îl aștepta credincioasa-i soție Penelopa și fiul Telemac.

Citind cîntul IX, veți afla doar despre o singură încercare din multele prin care a trecut Odiseu și însoțitorii săi.

ODISEEA

Cîntul IX (Fragment)

Odiseu își povestește pățaniile după plecarea din Troia. Corabia lui ancorează la malul insulei ciclopilor. Alegînd doisprezece tovarăși, el intră cu ei în peștera lui Polifem.

... și-i răspunse așa atunci Odiseu, înțeleptul:
«Rege Alcinou, preaslăvite bărbat între oamenii țării,
Cît e de mare plăcerea s-ascuți cîntărețul cel meșter,
Care te-ncîntă cu versu-i de dumnezeiască cîntare.
Dar bucurie mai mare în sufletul meu se trezește,
Cînd tot poporul din țară e vesel și este fericit,
Cînd pretutindeni în case răsună cîntări la ospete ...
Dar înainte de toate să spun cum mă cheamă pe mine,
Numele meu să-l cunoașteți și dacă scăpa-voi de moarte,
Voi să m-aveți de prieten, deși e departe-a mea casă.
Sînt Odiseu laertul a cărui isprăvi iscusite
Lumea întregă le știe și slava-i la ceruri ajunse;
Locul de trai mi-i Itaca, ostrov însorit, unde mîndră,
Culmea Neritos, în freamăt de codru, se-nalță spre ceruri;
Nu e nimica mai scump decît țara, părinții,
Chiar dacă-n casă bogată trăiești și te lăfăi în bine,
Dar e pe glie străină, departe de rudele scumpe.
Dacă ți-i voia, ți-o spune povestea întoarcerii grele,
Care de Zeus sortită mi-a fost, cum plecai de la Troia!
...Astfel pluteam înainte, cuprinși de adîncă mîhnire,
Pîn-am ajuns la pămîntul ciclopilor strașnici, puternici.
Soarele-apuse tăman și-ntunericul nopții se-ntinse,
Toți adormirăm sub murmur de valuri bătînde în maluri.
Eos cea trandafirică cînd rupse-ntunericul nopții,
Îmi adunai toți tovarășii mei la un sfat și le spusei:
«Voi să rămîneți aicea, tovarășii mei cu credință,
Eu însă plec cu o navă, cu oamenii mei, ca să aflu
Care popor pe aicea trăiește, din ce seminție-i,
Crunt și sălbatic e poate, trăind fără legi și dreptate,
Ori primitor și cu frică de zeii din cer și de oameni?»
Astfel vorbii, dînd poruncă vîslașii să urce pe navă ...
Repede-ajunsem pe malul vecin și văzurăm acolo
Peștera mare-ntr-o stîncă ce se înălța peste ape,
Toată-adumbrită de dafini și-n care erau adunate,
Capre și oi-într-o srtungă, înalt, de nădejde-ngrădită,
Numai cu stane de piatră și jur-împrejur era gardul
Des de stejari și de brazi uriași cu coroanele negre.

Iară în peștera ceea trăia un ciclop cît un munte;
Turma de oi și de capre-o păștea și trăia ca sihastrul,
Crunt și sălbatic ca fiara și fără să știe de lege.
Namila asta-un monstru-băga-n sperieți pe oricine,
Nu semăna cu un om care pîine mănîncă, un munte
Împădurit și sălbatic părea între culmi mai mărunte.
Soșilor mei credincioși le spusei să rămînă pe maluri,
Nava cu ochii în patru să mi-o păzească: cu mine
Doisprezece merseră-aleși pe sprînceană; umplurăm burduful
Plin cu vin dulce și negru; mi-l dase Miron ievanteanul,
Preot al zeului slavnic Apolon cetatea din Ismar..
Pașii grăbindu-i, ajunserăm toți lîngă peștera-n care
Nu era nimeni; ciclopul păștea mai la vale oițele,
Caprele sale; intrarăm în peștera lui și văzurăm
Roți mari de cașuri în coșuri de papură puse, în țarcuri
Iezii și mieii erau: acei mari stau cu cei de-o potrivă,
Cei mijlocii lîngă cei mijlocii și cei mici laolaltă,
Oale și vedre răspline cu lapte și dulce, și acru.
Bunii tovarăși atunci mă-ndemnau să luăm niște cașuri,
Miei mai grăsuți să alegem, și iezi să luăm, și pe navă
Toate cărate, mai iute să ne luăm tălpășița.
Eu n-ascultai, din păcate, de sfatul acesta cuminte,
Cum arăta căpcăunul să văd îmi ardea, în nădejdea
C-o să ne caute cinstea de oaspeți c-un prînz și cu daruri.
Dar întîlnirea cu dînsul a fost pentru noi grozăvie.
Focu-așîțarăm atuncea, ofrandă la zei săvîrșirăm;
Caș am luat și-ospătarăm și-n peșteră-am stat așteptîndu-l
Pînă s-a-ntoarce cu truma. Și iată că vine ciclopul
C-o legătură de vreascuri de foc pentru vatră în cîrcă,
Cînd le trînti la intrare, de a bubuit ca de trăsnet,
Înspăimîntați, ne dosirăm în fund; și-adună la intrare
Caprele cele mițoase, de țapi le desparte, mînîndu-le
Cele de muls în peșteră, pe ceilalți lăsîndu-i afară;
După aceea s-astupe intrarea ridică o piatră
Grea și atîta de mare, că douăzeci două de care
N-ar fi putut s-o urnească – era o cogemite stîncă;
Puse pietroiul la ușă, apoi, așezîndu-se-n strungă,

Prinse a mulge ...

Trebăluind cum se cade și lucrul sfinșindu-și, la urmă
Vreascurile le-aprinse și atunci ne văzu la lumină.

«Măi, dară cine îmi sînteți? Și de-unde îmi bateți voi marea?

Ați poposit cu vreo treabă la noi? Ori hoinari pe talazuri

Tot rătăciți, căutîndu-vă prada pe mare și volnici

Viața-n primejdie-o puneți, prădînd, pustiind țări străine?»

Astfel răcnind ne făcu cît un purice inima-n piepturi,

Groznic la chip și la glas-necuratul în carne și oase.

Dară, venindu-mi în fire, ciclopului eu îi răspunsei:

«Sîntem ahei noi , din Troia plutim, de departe; aicea

Ne-aruncară-nvrăjbite talazurile mării întinse;

Cînd ne-ntorceam pe meleagul natal, ne-abăturăm din cale;

Mila ta cerem, aicea la tine în casă primește-ne,

Cum se cuvine, ca oaspeți, și-un dar să ne faci la plecare.»

Zisei așa și ciclopul tună cu cruzime nespusă:

«Ești ori nebun tu, străine, ori ești de departe, se vede,

Dacă-ți închipui că mie mi-i frică de zeii din ceruri!

Spune-mi tu unde e luntrea cu care venirăți încoace?

Este departe de-aici, ori aproape? Eu trebui să aflu.»

Namila mă iscodi cu hîtrie. Simțînd unde bate

Șiretenia lui, eu i-am răspuns cu hîtrie la rîndu-mi:

«Poseidon, ce cutremură gliă, ne făcu numai țândări

Nava, trîntind-o în stînci nu departe de țarmul acesta,

Valurile înspumate au dus fărâmurile-n larguri;

Noi doar, o mîină de oameni, de moarte-am scăpat prin minune.»

Zisei așa, și ciclopul, făr' să răspundă, deodată

Se repezi ca o fiară turbată cu labele-ntinse,

Prinse pe doi dintre noi ca pe ținci și-i izbi de podeală,

Țeasta spărgîndu-le, creierii țarna în jur o stropiră.

Trupurile le tăie în bucăți și cumplita sa cină

Și-o pregăti și-i crăpă ca un leu flămînzit și sălbatic...

Inima încrîncenîndu-se-n pieptul meu, spada o scoasei,

Mă repezii înspre dînsul, arama cea răzbunătoare,

Toată în trup să i-o-nfig, între coaste, pe unde-i ficatul;

Sabia o ridicasem, cînd, fulger, un gînd mă oprise;

De ucideam căpcăunul, eram condamnați la pieire...

Eos cînd rupse cu degete trandafirii întunericul,
Se ridică și ciclopul atunci și, strîngînd niște vreascuri,
Focul în vatră-l aprinse, apoi, așezîndu-se-n strungă,
Prinse a mulge o capră ori oaie, îi pune
Mielul ori iedul să sugă; harnic sfîrșindu-și tot lucrul,
Iară pe doi dintre noi înhăță pentru masa-i cumplită.
Stîncă din ușă urnind-o, își scoase din peștera neagră
Caprele lui behăinde, intrarea din nou închizînd-o ...
Tot chibzuind, am găsit și un plan potrivit, după mine:
Într-un ungher, lîngă strungă, o creangă dosise ciclopul,
Bîta să-și facă; se vede că verde, mustos era lemnul –
Eu o scurtai de trei coți, retezînd-o cu sabia, pusei
Soții s-o mai netezească, pe urmă am mai ascuțit-o,
Vîrfu-ascuțit în cărbuni l-am pîrlit și cînd treaba fu gata,
În băligar l-am ascuns – lîngă ușă era o grămadă
Mare în peștera cea puturoasă – a ciclopului strașnic;
După aceea la sorți am mai tras, să vedem cui îi cade
Ca împreună cu mine să-i băgăm căpcăunului parul
Ars drept în ochiul lui mare, cînd va cădea, ca să doarmă;
Patru tovarăși avui de la sorți, dintre cei de nădejde,
Eu între dînșii al cincilea-am fost, fără sorți-căpetenie.
Seara cu turma ciclopul în peștera lui se întoarce;
Dar a băgat înăuntru de-acum întreaga sa turmă,
Fără să lase afară vreo capră ori oaie: se vede,
La bănuială intrase, ori îl sfătuiseră vreun demon;
Iarăși trăgînd la intrare pietroiul cît stîncă de mare,
Se așeză căpcăunul, pe urmă, în strunga lui largă,
Prinse a mulge ...
Mă apropiai cu-ndrăzneală atunci de ciclop și îi zisei,
Cupa-ntinzîndu-i-o plină cu vin minunat de cel tare:
«Bea cupa asta cu vin auriu, după ce-nfulecaseși
Carne de om, ca să vezi ce vin bun am avut noi pe navă;
Eu l-am adus pentru tine, sperînd să ne dai găzduire,
Dar ești cumplit fără seamă. Cine de-acum înainte
Din trăitorii pămîntului la tine-adăpost o să ceară,
Cînd o să-ți meargă rea vestea de nelegiuirile tale?»
Astfel grăii, și el cupa o supse dintr-o sorbire;

Tare gustoasă-i păru băutura, ceru înc-o cupă;
«Încă mai toarnă-mi, mi-a zis, și să-mi spui cum te cheamă, firtate,
Vreau să te bucur și eu cu un dar cum se cade, drag oaspe ...»
Spuse așa și a doua cupă cu vin i-am umplut-o.
Iar mai ceru și nebunului iar îi dădui cupa plină;
I se sui băutura cea tare la cap, tulburându-l;
Zisei atuncea copilului spurcat cu voce mieroasă:
«Numele meu lăudat vrei să-l afli, ciclope, acuma,
Cinstea să-mi porți și un dar să mi-l faci, cum se cade-ntre oaspeți?
Nimeni mă cheamă. Părinții mi-au dat la botez acest nume,
Astfel mă cheamă tovarășii, rudele și cunoscuții.»
Cu răutate-mi răspunse la asta ciclopul năprasnic:
«Dragul meu *Nimeni*, să știi că vei fi tu mâncat cel din urmă
Dintre tovarășii tăi, și acesta mi-i darul, drag oaspe.»
Astfel grăind, pe spinare mi se prăvăli, într-o parte
Gîtu-și suci, amețit, și a somnului sfînta tărie
Puse pe el stăpînire; turtit de așa băătură,
Prinse-a vărsa peste dînsul și vin, și bucăți mari de carne.
Parul l-am scos din tizic și în foc l-am băgat cu-ascuțișul;
Prinse a arde; atuncea tovarășii care-i alesem,
Îmbărbătîndu-i cu semne, să nu dea-napoi, la nevoie,
Parul ce-n jar se încinse cu flăcări, deși era verde,
Repede-l scoasei din pară; de-o parte și de-alta-mi stătură
Bunii tovarășii, le dară, se vede că, zeii tărie;
Parul tuscinci ridicîndu-l, în ochiul închis îl repedem;
Eu, aburcîndu-l de capăt, prind a-l învîrta ca pe-un sfredel,
Meșterul cum învîrtește un sfredel, cînd scîndura groasă
O găurește pe-o navă, și ații de jos îl ajută,
Sfredelu-nvîrt cu curele, de intră în scînduri cu scrișnet;
Astfel și noi, dintr-o parte și alta țăpoiul prinzîndu-l,
Îl răsuceam tot în ochiul ciclopului; sînge fierbinte
Viu gîlgîi din găvană; și genele se mistuiră,
Se pîrjoliră sprîncenele; ochiul plesni, sfîrîind;
Cum un fierar care drege-un topor ori hîrleț acufundă
Fieru-nroșit de jăratîc în apă, ca să-l oțelească,
Sfîrîie-atuncea metalul puternic în apa cea rece –
Astfel și ochiul sfîrîie, străpuns de țăpușa arzîndă.

Scoase un răget grozav căpcăunul, umplînd de cutremur
Peștera; noi ne dosirăm de spaimă; în furie cumplită
Părul smulgîndu-și din ochi, în șiroaie de sînge fierbinte,
Îl aruncă cu putere și, înnebunit de durere,
Prinse-a-i striga pe ciclopul vecini ce-și făcură sălașu-n
Peșteri adînci și ascunse pe vîrfuri de vînturi bătute.
Țipetele lui auzindu-le, fuga veniră ciclopul;
Gloată la-ntrare în peșteră stînd, întrebă vecinii;
«Ce țipi așa, Polifem? Ce-ai pățit? Și de ce-n miez de noapte
Urli ca nebunul, hodina cea dulce la oameni o tulburi?
Căprile tale și oile ți le-au furat? Ori pe tine
Vrea cineva să te piardă ori luptă cu tine?»
El le răspunse din peștera neagră cu-n răscnet sălbatic:
«*Nimeni* acum mă pierde din prostia mea. *Nimeni* în luptă
Nu-i în puteri să mă piarză!» Strigă-n mînie ciclopul:
«Dacă nu-ți face rău *nimeni*, de ce zbieri în noapte ca prostul?
Boala cînd vine, e voia lui Zeus și nu e scăpare,
Roagă-te lui Poseidon, părintele tău, să te-ajute.»
Astfel vorbeau, depărtîndu-se. Inima de bucurie
Pieptu-mi să-l spargă, zbătîndu-se, că mi se prinse minciuna:
Numele cel pribluit ne scăpase acum de urgie;
Iară ciclopul, gemînd tot din greu, bîjbîindu-și pereții,
Stîncă din ușă-o clinti și se puse acolo ca-n strungă,
Brațele lungi întinzînd și sperînd să ne prindă, cu turma
Cînd vom ieși; totdeauna un prost se gîndește că ceilalți
Sînt nătărăi ca și dînsul; iar eu mă zbăteam tot cu gîndul,
Cum să gădesc o ieșire din peștera cea blestemată,
Cum să scăpăm de pieire și eu, și tovarășii vrednici;
Planuri istețe și hître, și tare-ndrăznețe trecură
Cu-nfrigurare prin mintea-mi; mă rog, vedeam moartea cu ochii;
Iată ce gînd îmi păru mai prielnic ca toate. În turmă
Țapi și berbeci erau, toți-s mițoși, și cu lînă aleasă,
Ce vâlurea ca mătasea. Atuncea și eu pe tăcute
Din rogojina pe care dormea căpcăunul năprasnic
Smulse-i curmeiele tari, legînd pe berbeci laolaltă –
Tot cîte trei; și sub pîntecul celui din mijloc legat-am
Cîte un soț, străjuit de berbeci dintr-o parte și alta;

Tot cîte unul din trei îl cărau pe-un tovarăș de-al nostru.
Cît despre mine, era un berbec-cel mai mare din turmă –
M-am apucat de spinarea-i, lungit sub mițoasa lui burtă,
Mîinile-n lîna lui deasă mi le-ncleștai cu-ncordare.
Eos cînd, trandafirie, străpunse-ntunericul nopții,
Au alergat spre ieșire – buluc – și berbeci, și țapii,
Oile încă nemulse în țarc behăiau ca de jale,
Lapte scăpînd din gurguie; gemînd de durere, stăpînul
Îi pipăi pe berbeci la spinări, cînd treceau lîngă dînsul;
Nici bănuia nătărăul ce duceau pe sub burtă berbecii;
Ultimul merse berbecel meu, măsurat, spre ieșire,
Tare-ngrelat de-a lui lînă, de mine-întins pe sub pîntec;
Spatele lui pipăindu-i-l, prinse ciclopul a-i spune:
«Tu ești, iubitul meu, oare? Păi, cum de ieși astăzi la urmă?
Nu erai leneș pe vremuri, că-n frunte pășeai cu mîndrie,
Cînd vă mînam la pășune, la iarba cea grasă și dulce;
Primul fugeai la izvor și în stîină întîi veneai seara;
Astăzi pășești cel din urmă. Da, simți că nu este de-acuma
Ochiul stăpînului tău să te cate cu grijă; mi-l scoase
Un ticălos; îmi smintise el mintea cu vinul lui tare –
Nimeni îl cheamă, nu cred eu să scape din mîinile mele;
Dac-ai putea tu vorbi, să-mi spui unde s-ascunde, tîlharul;
Tidva i-aș sparge, prin peșteră creierii împrăștiindu-i,
Cînd l-aș lovi de o piatră, sfișiindu-l bucăți; i-aș plăti eu
Pentru amarul ce mi-l făcu ticălosul de *Nimeni*.»
Zise așa și berbecul afară-l lasă la pășune.
Primul stătui în picioare, desprinsei tovarășii iute,
Turma de capre și oi o mînarăm apoi prin coclauri,
Pîină ajunsem la mal, la corabia noastră pe mare.
Tare s-au mai bucurat și tovarășii, cînd ne văzură
Teferi și vii, și porniră pe ceilalți cu jale să-i plîngă;
Eu, făcînd semne din ochi, îi oprii să bocească, poruncă
Dîndu-le turma s-o-mbarce îndată și vasul în larguri
Iute să-l scoată; vîslașii șezură pe bănci lîngă vîsle,
Toți deodată loviră cu vîslele apa-nspumată;
Cînd am ajuns de la țarm la o depărtare, de unde
Glasul de om se aude, îi stigai cu batjocură namilei:

«Hei, mă ciclop înrăit, ai să știi tu de-acum înaintea
 Cum să ucizi niște oaspeți ce-ți cer adăpost și-apărare;
 Dacă te-ntreabă, cicloape, vreun om de pe lumea aceasta
 Cum ți-a pierit de pe frunte singuru-ți ochi, tu răspunde:
 Ochiul mi-l scoase – Odiseu, renumitul și cuceritorul
 Al lui Laerte fecior și mărit domnitor în Itaca.»
 Zisei așa; căpcăunul mugi-nnebunit de furie:
 «Vai și amar, se-mplinește o veche și grea prorocie;
 Fost-a cândva pe aici un proroc înțelept, cu renume,
 Telemos al lui Eurimos, profet cunoscut de o lume.
 Multe știa și-mi prezise ce-avea să se-ntîmple cu mine,
 Că Odiseu o să-mi ieie vederile; eu m-așteptasem
 Omul acesta să fie-un bărbat arătos și puternic,
 Neîntrecut la virtute... Când colo-un pitic neputinte,
 Slab și urât, mă lipsi de vedere-mbătîndu-mă hîtru.
 Dacă ești chiar Odiseu, păi vino încoace la mine,
 Daruri să-ți fac și să-l rog pe Poseidon, zeul mării,
 Drum bun să-ți deie pe mare; că eu i-s fecior și se spune
 Că mi-i părinte; el unul, de vrea, îmi întoarce vederea,
 Nimeni din cei muritori și din zeii din cer nu o face.»
 Zise așa Polifem și eu îi răspunsei, strigîndu-i:
 «O, de-aș putea fi eu sigur că pot, păcătosul de tine,
 Sufletu-ți mîrșav să-l smulg, și-n Aid să-l trimit, cum e sigur
 Faptul că Poseidon nu-ți întoarce veci de veci ochiul.»
 Astfel grăii și el prinse, cu mîinile-n cer ridicate,
 Tatălui său să se roage, lui Poseidon, zeul mării:
 «Poseidon, ce cutremuri pămîntul, tu zeu preaputernic,
 Dacă ți-s fiu și-mi ești tată, să faci să n-ajungă în țară
 Al lui Laerte fecior, Odiseu, domnitor în Itaca;
 Dacă i-i scris să-i revadă pe-ai săi și în casa domnească
 De pe pămîntul strămoșilor săi să se-ntoarcă vreodată,
 Fă să ajungă acolo pe-o navă străină și, după
 Multe nevoi, pe toți soții pierzîndu-i, să-l întîlnească
 Nenorocirea în casă.» Așa se ruga și divinul
 Poseidon i-auzi rugăciunea. Atuncea o piatră
 Și mai mășcat-o desprinse și o aruncă cu putere
 Strașnică-n mare; pietroiul, cu vuiet puternic trecînd pe deasupra

Navei, căzu în adâncuri așa de aproape, că nasul
Vasului mai să ni-l spargă, stîrnind împrejur-i talazuri;
Soții mei toți se-mbarcară, șezură pe bănci lîngă vîsle,
Toți deodată loviră cu vîslele, apa-nspumînd-o.
Morții plîngîndu-i amarnic, plutirăm pe mare-nainte,
Toți bucuroși însă-n suflet că singuri scăpărăm cu viață.

(În moldovenește de V. Belistov)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce v-a impresionat în relatarea întâlnirii lui Odiseu și a celor doisprezece ahei cu ciclopul?

Descoperiți! Cercetați!

1. Cum a reușit Odiseu să-l biruie pe uriaș? Citiți fragmentele respective.
2. Care este ideea principală a textului? Încercați s-o exprimați și printr-un proverb cunoscut.
3. Determinați rolul epitetelor, comparațiilor și a hiperbelor pe care le-ați întâlnit în text.
4. Selectați, din text, cuvinte, expresii și faceți portretul lui Polifem. Ce sentimente vă trezește el? Argumentați.
5. Ce trăsături de caracter posedă Odiseu? Este un personaj pozitiv? Motivați răspunsul.

Exprimați-vă părerea!

1. Comentați versurile:

a) nr. 5, 6, 7;

b) nr. 15, 16, 17.

Determinați ideile ce se desprind din conținutul textelor *a* și *b*.
Argumentați ideile.

2. Mii de ani ne despart de timpul lui Homer, dar eroii poemului *Odiseea* continuă și astăzi să încînte cititorii. De ce? Argumentați.
3. În poemele lui Homer întâlnim foarte mulți eroi și fiecare din ei își are trăsăturile sale specifice. Odiseu, bunăoară, este foarte isteț. Cum se manifestă această trăsătură a eroului în vremea aflării sale pe insula ciclopilor?

4. În poem se întâlnesc multe descrieri. Găsiți câteva descrieri în fragmentul propus și explicați care este menirea lor.

5. Citiți de sine stătător Cântul XXIII (partea a II-a) al poemului *Odiseea*. Priviți atent desenul propus de manual și spuneți pe cine reperzintă el? Cum ați determinat?

6. Alcătuiți un text scurt, folosind substantivul comun *Odiseea* cu sensul de *peripeție, istorie*.

Genul epic. Poemul epic. Hiperbola

1. «Odiseea» este o operă amplă, alcătuită în sec.VIII î.e.n. Rezumați istoria lui Odiseu cu căpcăunul Polifem (fragment din partea I).

Rețineți	<ul style="list-style-type: none">• Clasificarea operelor artistice după formă, stil, temă se numește gen.*Opera literară, în proză sau în versuri, în care scriitorul istorisește fapte și evenimente, descrie tablouri cu caractere umane, face parte din genul epic.• Opera literară în versuri, de proporții mari, ce tratează, de obicei, un subiect istoric sau legendar se numește poem epic.• Figura de stil care constă în exagerarea mărimii, importanței reale a lucrurilor se numește hiperbolă (din <i>fr. hyperbole</i>). <p>Hiperbola poate apărea singură sau, de cele mai multe ori, în cadrul altei figuri de stil – epitet, comparație ș.a.</p>
-----------------	---

2. Demonstrați că *Odiseea* este un poem epic.
3. Identificați în text câteva hiperbole și comentați rolul lor.
4. Alcătuiți un text-narațiune despre întoarcerea lui Odiseu acasă și întâlnirea cu soția sa Penelopa.
5. Repovestiți în proză cântul IX al poemului *Odiseea*.

ÎNȚELEPCIUNEA FABULEI

Obiective

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- conținutul operelor și autorii lor;
- noțiunile de teorie literară;
- tematica, personajele ideea operelor studiate;

veți fi capabili:

- să comentați textele propuse de manual;
- să comparați operele studiate cu altele citite independent;
- să realizați diferite tipuri de lucrări scrise, ce țin de «Comunicarea orală și scrisă»;

veți fi în stare:

- să vă argumentați punctul de vedere referitor la operele studiate;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor.

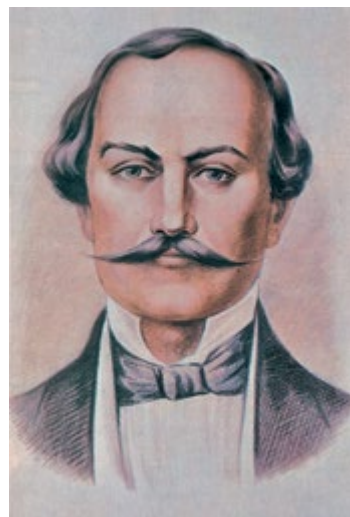
ALEXANRU DONICI

(1806 –1866),

fabulistul moldovean, pe care M. Eminescu l-a numit «cuib de înțelepciune» s-a născut în s. Stînca de prin părțile Orheiului într-o familie cu bogate tradiții cărturărești.

A scris peste o sută de fabule:

Vulpea și bursucul, Racul, Broasca și Știucă, Lupul nazâr, Frunzele și Rădăcina, Vulpea pedepsită ș.a., în care i-a criticat pe oamenii lacomi, vicleni, trîntori, îngîmfați și i-a lăudat pe cei harnici și cinstiți.

DOI CÎINI

Un câine, de neam dulău,
Prielnic, credincios către stăpînul său,
Odată a văzut
Pe vechiul cunoscut,
Juju, cățel tărcat,

Ce din ogradă an în curte s-au luat.
 Și carele acum la o fereastră-n casă,
 Șezînd pe un covor de cele mai frumoasă,
 Afară mîndru se uita.
 — Jujucă, ce mai faci mata?
 Întreabă cîinele din coadă dînd încet.
 (Acesta între cîini e semnul de respect).
 — Iți mulțumesc, *mon cher!* răspuse lui Juju,
 Sînt bine. Dorm, mănînc, alerg, mă hîrjonesc
 Și pe saltele moi cînd vreau mă tăvălesc.
 Dar spune-mi: ce faci tu?
 — Eu sînt ca purure. Răbd foame, ploaie, ger,
 Păzind ograda la boier;
 Dorm lîngă poartă sau cu caii,
 Și de la bucătar ades mănînc bătaie.
 Ba ieri și un fecior trei lovituri mi-au tras,
 Pentru că n-am lătrat la vreme și la ceas.
 Dar tu, Juju, cu ce-ntîmplare
 Ai căpătat favor asupra-ți așa mare?
 Ce slujbă la stăpîn în faptă împlinești?
 Fiind atît de mic, în ce te bizuiești?
 — Eu! a răspuns Juju. Mă mir de întrebare!
 Eu fac *apporte* și joc ca omul în picioare!
 Din oameni iarăși sînt la soartă în favor,
 Pentru că-n două labe știu a umbla ușor
 Și fac *aport*
 Cînd pot.

Să explorăm textul

Impresii de lectură

1. V-a plăcut fabula *Doi câini*? Argumentați-vă răspunsul.
2. Stabilește în urma lecturii: Cine vorbește? Unde și cum vorbește? Când vorbește?

Universul operei

1. Povestiți succint întâmplarea relatată în fabula *Doi câini*.
2. Ce situație din viață este transpusă în fabulă?
3. Ce problemă îl frământă pe dulău?
4. Identificați, în text, secvența în care această frământare atinge punctul culminant, găsindu-i expresie într-un șir de întrebări.
5. Cum înțelegeți ultimele versuri? Comentați-le.

Personajele

1. Care sînt personajele din întâmplarea relatată? Pentru formularea răspunsului, selectați una din variantele următoare:

a) *dulăul și cățelul*;

b) *dulăul, cățelul, bucătarul, boierul, feciorul, naratorul*;

d) *dulăul, cățelul, bucătarul, boierul, feciorul, autorul*.

Argumentați-vă alegerea.

2. Observați care personaje participă direct la acțiunea textului.

3. Grupați personajele textului în:

a) *personaje-animale*;

b) *personaje-oameni*.

4. Numiți personajele principale. Ce reprezintă ele?

5. Ce ați aflat despre dulău:

– direct, din spusele naratorului?

– indirect, din acțiunile și vorbele sale?

6. Enumerați trăsăturile ce îl deosebesc pe dulău de cățelușul Juju?

7. Identificați figură de stil care permite personajelor-animale să capete trăsături umane.

Naratorul

1. Unul din personajele textului este și naratorul. În care din situațiile propuse e prezent el:
 - a) *situația inițială?*
 - b) *desfășurarea acțiunii?*
 - c) *situația dificilă?*
 - d) *situația finală.*
2. Când naratorul face o prezentare și când o concluzie?
3. Considerați actuală morala fabulei? De ce? Argumentați-vă răspunsul.
4. Reieșind din conținutul textului, naratorul:
 - a) este purtătorul de cuvânt al autorului;
 - b) nu este purtătorul de cuvânt al autorului;
 - c) nu este eroul principal.

Amintiți-vă!

Figura de stil prin care se atribuie însușiri omenești unor ființe necuvântătoare sau unor lucruri și fenomene ale naturii se numește

Structura textului

1. Observați din câte părți este alcătuită fabula *Doi câini*.
2. Ce este caracteristic pentru fiecare din aceste două părți?
3. Din conținutul întâmplării se desprinde învățătura-morală. Unde apare ea în text? Recitați-o.

Moduri de expunere

1. Modul de expunere dominant este:
 - a) *narațiunea*;
 - b) *dialogul*;
 - c) *monologul*.Alegeți răspunsul potrivit.
2. Cine participă la dialog?
3. Ați întâlnit personaje care nu participă la dialog? Numiți-le.
4. Determinați felul rimei:
 - a) după poziția accentului;
 - b) după poziția în strofă.

5. Notați în caiete cuvintele din limba franceză întâlnite în text. Aflați-le sensul consultând *Dicționarul francez-moldovenesc*, apoi încadrați-le în enunțuri.

Fabula. Alegoria

1. Argumentați dacă întâmplarea relatată este reală sau imaginată de autor.
2. Ce a urmărit, de fapt, autorul, relatînd această întâmplare din lumea animalelor?
3. Cum și în ce moment al textului se sugerează trecerea mesajului de la lumea animalelor la cea a oamenilor?
4. Găsiți, în text, un exemplu de ironizare a personajului și explicați rolul ironiei în caracterizarea acestuia.

Rețineți	Pentru a prezenta idei și trăsături umane, în text se recurge la personificarea animalelor. Acest procedeu artistic se numește alegorie și se folosește mai des în fabule. Fabula este o specie a genului epic, în versuri sau în proză, în care, prin intermediul animalelor, plantelor, obiectelor, sînt prezentate moravuri și vicii omenești. Fabula clasică este alcătuită din două părți: povestirea propriu-zisă redată în stil alegoric și morală.
-----------------	---

Să comunicăm despre text

1. Ce impresie v-a produs comentarea fabulei *Doi cîini*?
2. Ce atitudini v-ați format față de cele relatate pe parcursul lecturii și interpretării textului?
3. Identificați în text cuvintele-cheie și observați cum sînt puse ele în evidență.
4. Ce părere aveți despre personajele principale ale fabulei?
5. Ce trăsături de caracter și forme de comportament sînt satirizate în text?

Rețineți	Ironia constă în utilizarea unor vorbe, expresii, afirmații, care conțin o ușoară zeflemisire, o derîdere, batjocură la adresa cuiva.
-----------------	--

6. Ce l-a determinat pe cățel să-și schimbe comportamentul?
7. În ce societate plasează autorul întâmplarea relatată? Ce indici din text v-au ajutat să formulați răspunsul?

- 8.** Ați Identificați în text indici de timp? Ce semnificație au ei?
- 9.** De ce autorul nu satirizează direct viciile oamenilor, dar apelează la alegorie, utilizând măști ale personajelor – animale?
- **10.** Disută cu colegul/colega răspunzând la întrebările:
- Ce i-ai reproșa dulăului?
 - Ce i-ai reproșa cățelului?
- 11.** Ce aspecte ale realității zugrăvite în fabulă au dispărut? Care dintre acestea se mai întâlnesc și astăzi?
- 12.** Ce concluzii poți face despre dulău și cățel?
- **13.** Comentează raportînd la viața de azi versurile: «Din oameni iarăși sînt la soartă în favor,/Pentru că-n două labe știu a umbla ușor.» Cît de actuală este această afirmație?

Rețineți	Alegoria este procedeu artistic care constă în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace concrete.
-----------------	--

- 14.** Care personaj îți este cel mai simpatic? Argumentează.
- 15.** Ce vicii umane satirizează autorul? Care este atitudinea lui față de astfel de oameni?
- 16. Creează!** Modifică conținutul fabulei «Doi cîini».
- 17.** Citiți și alte fabule de Alexandru Donici. Fixează pe caiet titlurile și morala lor.
- 18.** Propune două teme actuale pentru o fabulă contemporană. Argumentează în trei enunțuri, actualitatea unei fabule.

 • Alegeți un *judcător*, doi *acuzatori* și un *avocat*. Improvizați o ședință pentru acuzarea/apărarea personajelor din fabulă. În elaborarea pledoariilor acuzatorilor și ale avocaților este necesar să se țină cont de următoarele:

1. Ce îl determină pe dulău să pună un șir de întrebări?
2. Este îndreptățită dorința lui de a afla adevărul?
3. Cum se comportă dulăul?
4. Prin ce se caracterizează comportamentul lui Juju?
5. Ce concluzii se pot trage din analiza acestei situații?

- Dacă ați fi autorul fabulei *Doi câini*, ce ați dori să schimbați sau să adăugați? Argumentați-vă răspunsul.

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

LUPUL NAZÎR

de Alexandru Donici

Oricît de bune rînduiele,
Cum vor intra pe mîini de oameni necinstiți
Și numai de al lor folos povățuiți,
Se fac îdată rele.
Spre pildă trebuie să știți
Că lupul s-au cerut la leu nazîr pe oi.
Se vede că la el, precum și pe la noi,

Tot trebui mijlociri,
Căci el întîi au pus pe vulpe meșteriță,
Rege către leiță.
Dar, pentru că de lup sînt rele auziri,
Prealuminatul leu ferind nemulțumiri,

A poruncit la sfat
Să facă tuturor chemare
De o obștească adunare,

La care mic și mare să fie întrebat:
Ce știu de lup și ce purtări el are.
Așadar, fiarele pe rînd s-au adunat
Și întru o unire glas bun de lup au dat.
Pe urmă au ieșit porunca cea leiască:
Pe lup, nazîr deplin, la stîne să-l pornească.

Dar oile ce-au arătat?
La adunare ele au fost neapărat?
Aceasta-i de mirare,
Că sfatul au uita să facă lor chemare,
Cînd ele mai ales erau trebuitoare.

TÎLHARUL PEDEPSIT

de Tudor Arghezi

Într-o zi, prin asfințit,
Șoaricele a-ndrăznit
Să se creadă în putere
A pradă stupul de miere.

El intrase pe furiș,
Strecurat pe urdiniș,
Se gîndea că o albină-i
Slabă, mică și puțină,
Pe cînd el, hoț și borfaș,
Lîngă ea-i un uriaș.

Nu știuse ca nerodul
Va da ochii cu norodul
Și-și pusese-n cap minciuna
Că dă-n stup de cîte una

Roiul, cum de l-a zărit
C-a intrat, l-a copleșit.
Socoteală să-i mai ceară
Nu! L-au îmbrăcat cu ceară,

De la bot pînă la coadă
Tăbărîte mii, grămadă,
Și l-au strîns cu meșteșug,
Încuiat ca-ntr-un coșciug.

Nu ajunge, vream să zic,
Să fii mare cu cel mic,
Că puterea se adună
Din toți micii împreună.

ESOP (s-a născut în secolul VI î.Hr.),

este scriitor antic grec, cunoscut pentru fabulele lui. În Grecia Antică, toată lumea știa cine este Esop. Fabulele lui erau transmise constant din gură în gură.

Esop a fost primul fabulist, care, prin imaginile animalelor, a descris viciile umane, le-a ridiculizat. Esop este considerat autorul a peste patru sute de fabule, expuse în proză. Fabulele lui o îndelungată perioadă de timp au fost transmise pe cale orală.

Fabulele sale au fost preluate și prelucrate de mulți autori, dar Esop rămâne părintele fabulei.

LUPUL ȘI MIELUL

A fost odată un lup care a văzut un miel pe malul unui râu și a vrut să-l mănânce, oferind un pretext simplu, dar credibil. În ciuda faptului că a înviat, l-a acuzat că nu l-a lăsat să bea tulburând apa. Mielul a răspuns că, din moment ce lupul era în locul de unde coboară în curs apa și în josul văii, spre vărsarea râului, nu era posibil ca acest lucru să se fi întâmplat.

Văzînd eșecul, lupul l-a acuzat pe miel că i-a insultat părinții anul trecut, la care mielul i-a răspuns că acum un an nu se născuse încă. Lupul a spus atunci că, deși mielul s-a justificat foarte bine, nu-l va lăsa să plece și totuși nu va înceta să-l mănânce.

(În moldovenește de Victor Albu)

Morala:

Adesea cei care vor să ne facă rău, nu se vor opri indiferent de argumente.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Prin ce v-a impresionat fabula?
2. Ați încercat vreodată să compuneți fabule?

Aplicați!

1. Din câte părți este alcătuită fabula? Descrieți-le. Numiți personajele fabulei și ce tablouri vă imaginați.
2. Comunicați cu colegul/colega și răspundeți la întrebările:
 - a) Ce i-ați reproșa lupului?
 - b) Ce sfat puteți să-i propuneți mielului?
3. Găsiți proverbe potrivite pentru mesajul textului.

Exprimați-vă părerea

1. Ce trăsături de caracter uman sînt caracteristice acestor personaje?
2. Pe cine condamnă Esop în fabulă.
3. Dacă ați avea posibilitatea să vă alegeți un rol, pe care l-ați juca? De ce?
4. Care personaj vă este mai simpatic?
5. Dați exemple de alegorie în baza fabulei.

Creați!

1. Rezumați întâmplarea relatată în text.
2. Ilustrați textul Lupul și Mielul.

CORBUL ȘI VULPEA

Corbul a dobîndit o bucată de carne și s-a așezat pe un copac. Vulpea a vrut și ea carne, a venit și a spus:

— O, corbule, așa cum mă uit eu la tine – după înălțimea și frumusețea ta, ai fi bun să devii rege! Și, desigur, ai fi rege dacă ai avea voce.

Corbul a deschis gura și a țipat din adîncul plămînilor. Carnea a căzut. Vulpea a luat-o și a spus:

«Ah, corbule, dacă ai mai fi avut tu și minte, ai fi devenit rege.»
(În moldovenește de Victor Albu)

Morala: Această fabulă se referă la o persoană fără judecată.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. V-a emoționat fabula *Corbul și Vulpea*? De ce?
2. Care personaj v-a plăcut? Argumentați.

Aplicați!

1. Cum înțelegeți morala fabulei?
2. Numiți personajele textului. Ce relație există între ele?

Exprimați-vă părerea

1. De ce Vulpea a început să laude corbul? De ce Corbul a crezut-o pe vulpe? Corbul a fost pedepsit pe drept?
2. Ce vicii umane sînt întruchipate în imaginile Corbului și Vulpei? Explicați alegoria fabulei.
3. Interpretați comportamentul Vulpii.
4. Ce ați învățat din această fabulă?
5. Ce concluzii trageți despre Corb și Vulpe?

Creați!

1. Modificați conținutul fabulei *Corbul și Vulpea*, introduceți un nou personaj.
2. Din ce cauză cele mai multe personaje ale fabulelor sînt animale?

FURNICILE ȘI CICADA

Furnicile iarna uscau pîinea umedă la soare deodată de ele s-a apropiat o Cicada flămîndă și a cerut să-i dea, și ei ceva de mîncare. Atunci ele au întrebat-o de ce nu și-a pregătit mîncarea vara, iar ea le-a spus: «Nu am avut timp, eu am cîntat».

La cele spuse de ea, furnicile, rîzînd, au răspuns: «Dacă ai c ntat vara, atunci dansează iarna».

( n moldovene te de Victor Albu)

Morala:

Nimic nu trebuie neglijat pentru ca mai t rziu să nu fii nevoit să regreti.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a lăsat lectura fabelei *Furnicile  i Cicada*. De ce?
2. De care fabule vă aminte te ea?

Aplica i!

1. Găsiți proverbe potrivite mesajului textului.
2. Ce problemă o fr m nt  pe Cicad ? Ce sfat puteți să-i propune i?
3. Descoperiți, în text, exemple de ironizare a personajului.

Exprimați-vă părerea

1. Interpreta i comportamentul Cicadei.
2. Ce vicii umane satirizează Esop în fabulă? Care este atitudinea autorului fața de acest tip de oameni:
 - a) critică
 - b) ironică
 - c) tolerantă
 - d) zeflemitoare
3. Citiți fabula lui Alexandru Donici *Greierul  i furnica*. Identificați asemănările dintre cele două texte, complet nd o diagramă Venn.
4. Care pesonaj v-  este mai simpatic? Argumentați.
5. Ce a i  nv a at din fabula *Furnicile  i Cicada*.
6. Ce a i dori să schimba i sau să adăugați în fabulă?

Creați!

1. Dezvoltați diverse presupuneri cu privire la cei care s-ar putea ascunde sub masca personajelor fabelei *Furnicile  i Cicada*.
2. Ce calita i umane sînt întruchipate tradi ional în chipul Furnicii în pove ti  i fabule? Se potrivesc cu cele reproduse de Esop?
3. Propune i 2-3 teme actuale pentru o fabulă contemporană. Argumentați, în trei enun uri, actualitatea uneia din temele propuse.

MĂGARUL ȘI STĂPÎNII SĂI

de Esop

Un măgar avea drept stăpîn un agricultor. Munca la cîmp i se păru grea, iar mîncarea puțină, așa că îi ceru lui Zeus să îi schimbe stăpînul.

Zeus îi îndeplini ruga și măgarul ajunse la un cărauș. Poverile erau grele, drumurile lungi și măgarului i-a fost și mai greu. L-a rugat din nou pe Zeus să îi schimbe stăpînul. Zeus i-a spus că e ultima oară cînd îi îndeplinește dorința. Măgarul a ajuns la un tăbăcar care îl bătea. Gemînd, măgarul se gîndi că a ajuns și mai rău, la unul care îi tăbăcește pielea și acum și i-o va tăbăci și după ce va muri.

Morala:

Cine este nemulțumit într-un loc, greu își va găsi mulțumirea în altele.

GREIRUL ȘI FURNICA

de Alexandru Donici

Greierul în desfătare,
Trecînd vara cu cîntare,
Deodată se trezește
Că afară viscolește.
Iar el de mîncat nu are;
La vecina sa furnică
Alergînd cu lacrimi pică
Și se roagă să-l ajute,
Cu hrană să-l împrumute,
Ca de foame să nu moară,
Numai pîn' la primăvară.
Furnica l-a ascultat,
Dar așa l-a întreat:
– Vara, cînd eu adunam,
Tu ce făceai?

– Eu cîntam
În petrecere cu toți.
– Ai cîntat? Îmi pare bine.
Acum joacă, dacă poți,
Iar la vară fă ca mine.

Morala:

Trebuie să te gîndești și la ziua de mîine, să-ți asiguri viitorul, să fii harnic și muncitor dacă îți dorești un trai mai bun.

AVENTURI ȘI FANTASTICĂ

Obiective

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

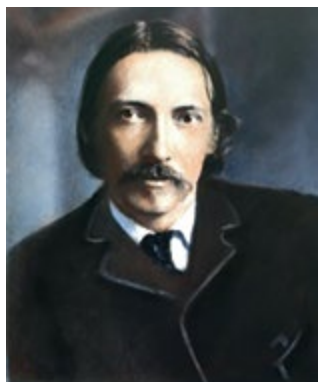
- noțiunile de teorie literară;
- denumirile operelor studiate și autorii lor;
- conținutul, personajele operelor studiate;

veți fi capabili:

- să comentați textele propuse de manual;
- să redactați compoziții în baza operelor studiate;

veți fi în stare:

- să vă argumentați punctul de vedere referitor la operele studiate;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor.

ROBERT LOUIS STEVENSON (1850-1894),

este scriitor englez, dragostea de carte i-a făcut viața mai interesantă. Lumea cărților i-a devenit pentru totdeauna apropiată și dragă. Deja la vârsta de 12 ani, a început să publice un jurnal scris de mână în care și-a inclus propriile lucrări, pline de fantezie și aventură. Când romanul «Insula comorilor» a fost publicat în 1893, cititorii au primit o poveste interesantă, iar autorul ei – faimă mondială. Iată câteva opere din creația lui: *Insula comorilor*, *Straniul caz al doctorului Jekyll și al domnului Hyde*, *Răpit de pirați ș.a.*

INSULA COMORILOR

(Fragmente)

Capitolul I

Bătrînul lup de mare la Amiral Benbow

Squire Trelawney, doctorul Livesey și alți câțiva domni mi-au cerut să aștern pe hîrtie, cu de-amănuntul, tot ce știu despre Insula Comorilor și să nu las nimic la o parte, în afară de poziția sa geografică, deoarece se mai

află acolo o comoară care n-a fost încă ridicată; ca atare, iau condeiul în anul mîntuirii... și mă întorc cu gîndul la vremea cînd tatăl meu ținea hanul «Amiral Benbow» și cînd bătrînul marinar cu fața smeadă și brăzdată de o tăietură de sabie s-a adăpostit sub acoperămîntul nostru.

Mi-l aduc aminte de parcă ar fi fost ieri; a sosit călcînd apăsător, la ușa hanului, urmat de un om care îi ducea cufărul într-o roabă; bătrînul era oacheș, înalt, voinic și greoi; coada perucii murdară de catran îi atîrna peste gulerul slinos al hainei sale albastre; avea mîinile noduroase, pline de creștături, cu unghii negre și rupte; o tăietură de sabie îi brăzda obrazul cu o dungă urîtă, vîntă-alburie. Parcă-l văd; fluierînd încetîșor, își lunecă privirea de-a lungul golfului, apoi, cu glasul său bătrîn, ascuțit și tremurător, pe care-l dogise desigur tot muncind la manelele cabestanului începu să cînte vechiul cîntec marinăresc pe care avea să-l repete de atîtea ori după aceea:

Cincisprezece inși pe lada lui,

Io-ho-ho!

Izbi în ușă cu un băț, aidoma îndesătorului de care se slujesc marinarii la tunurile de pe corabie, și cînd tatăl meu apăru, el îi ceru pe un ton grosolan un pahar cu rom. Îndată ce fu servit îl bău tacticos, ca omul ce se pricepe, gustîndu-i aroma și plimbîndu-și în același timp privirea de la țărmlul stîncos la firma noastră.

— Frumos golf – spuse în sfîrșit – dar și crîșma-i pitoresc așezată. Clienți mulți aveți, jupîne?

Tatăl meu îi răspunse că din păcate avea foarte puțini cumpărători.

— Strașnic! Aici îmi arunc ancora! reluă el. Vino aici! îi strigă omului ce împingea roaba; acostează și debarcă lada. Am să stau pe-aici o bucată de vreme – continuă el – nu-s mofturos: băutură, slănină și ouă. Mai mult nu-mi trebuie... și limba aceea de pămînt, de pe care se văd corăbiile ce trec... Cum să-mi spui? Spune-mi «căpitane». Mda! știu ce te roade... poftim... și azvîrli pe pragul ușii trei sau patru monede de aur. Cînd se termină, vii iar la mine! zise el, semeț ca un căpitan de fregată.

Era un om tăcut din fire. Hoinărea toată ziua în jurul golfului sau se cățara pe stîncile țărmului, înarmat cu o lunetă de alamă; în fiecare seară se cuibărea într-un colț al sălii, lîngă foc, și bea vîrtos rom cu apă. De cele mai multe ori, cînd îi spunea cineva vreo vorbă, nu răspundea nimic; îl repezea însă cu o privire furioasă și pufnea pe nas ca o concă marină în care năierii sulfau pe vreme de ceață; și noi, și cei care veneau la han, ne-am obișnuit curînd să-l lăsăm în plata domnului. Zilnic, cînd se întorcea de la plîmbare, întreba dacă n-au trecut cumva marinari pe drum. La început credeam că întrebarea asta pornea din dorința de-a întîlni derbedei de teapa lui; cu timpul însă ne-am dat seama că, dimpotrivă, se ferea de dînșii. Cînd se întîmpla ca vreun marinar, trecînd de-a lungul coastei, în drum spre Bristol, să poposească la „Amiral Benbow», căpitanul, înainte de a intra în sală, îl cerceta cu de-amănuntul prin perdeaua de la fereastra ușii și, cît timp se afla străinul acolo, stătea mut ca un pește.

Erau nopți cînd turna în el mai multă băutură decît putea suporta; uneori stătea la masă fără să bage pe nimeni în seamă, lălăind vechile, fioroasele lui cîntece marinărești; alteori porunca să se aducă băutură pentru toată lumea și-i silea pe toți să-l asculte, dîrdîind, bazaconiile, ori să reia, în cor, «cîntecele» sale. De multe ori auzeam cutremurîndu-se casa de «io-ho-ho ...». Cuprinși parcă de frica morții, Clienții se înghesuiau unul lîngă altul, cîntînd fiecare cît mai tare ca să scape de ceartă. Căci atunci cînd îl apuca criza nervoasă, își ieșea cu totul din minți: izbea cu pumnul în masă ca toată lumea să amuțescă; sau îl năpădea o mînie nemaipomenită pentru că i s-a pus o întrebare, ori fiindcă nu i se lua în seamă vorba lipsită de importanță. Nu dădea voie nimănui să plece acasă, pînă cînd el, trăsnit de băutură, nu se ducea, pe două cărări, să se culce.

Dar începusem să mă obișnuiesc cu cîntecul și acum nu-l mai luam în seamă; era nou numai pentru doctorul Livesey și am observat că nu i-a plăcut deloc, pentru că s-a oprit o clipă supărat...

— N-am decît un lucru să-ți spun, domnule. Dacă ai să continui să bei atîta rom, lumea o să scape de un netrebnic.

Pe căpitan îl apucă o furie turbată. Sări de pe scaun, scoase un cuțit marinăresc, îl deschise ca pe un briceag și – cumpănindu-l așa deschis în palmă – îl amenință pe doctor că-l țintuiește de perete.

Doctorul nici nu tresări măcar. Privindu-l peste umăr, îi vorbi mai departe, pe același ton, poate un pic mai ridicat, ca să audă toți cei de față, însă liniștit și răspicat:

— Dacă nu-ți bagi îndată cuțitul în buzunar, pe cinstea mea că la prima sesiune a juraților ai să fii spânzurat!

Se măsurară din ochi; în cele din urmă, căpitanul se dădu bătut; își vârî la loc cuțitul în buzunar și se așeză mîrîind ca un cîine bătut.

Capitolul VII

Plec la Bristol

Bucătarul

Cunoșteam orice colțișor, mă cățăram de mii de ori pe dîmbul cel înalt cu numele Ocheanul și admiram de-acolo priveliști splendide și de fiecare dată altele. Uneori insula foia de canibali și trebuia să le respingem cu arma în mîna asalturile. Alteori o populau nenumărate fiare sălbatice, de care abia puteam scăpa cu fuga, dar toate aventurile acestea închipuite s-au dovedit a fi fleacuri în comparație cu atît de ciudatele și tragicele peripeții ce ne-a fost dat să înfruntăm curînd aieva.

Trecea o săptămînă după alta. În sfîrșit, într-o bună zi, iată că primim o scrisoare. Era adresată doctorului Livesey, dar pe plic se afla o mențiune: «Dacă doctorul Livesey nu s-a întors încă, scrisoarea poate fi deschisă de către Tom Redruth ori de tînărul Hawkins.» Desfăcînd plicul, am citit amîndoi — mai bine zis am citit eu, deoarece vînătorul nu știa să citească decît cu litere de tipar — următoarele vești importante:

«Hotelul Ancora cea veche», Bristol,
1 martie 17...

Dragul meu Livesey!

Nu știu unde te găsești, de mai ești la conac ori te afli la Londra, și de aceea îți scriu și acolo.

Vasul e cumpărat și echipat. Stă ancorat, gata să iasă în larg. Nici nu mi pot închipui ceva mai bun decît nava noastră. O poate mînuî și un prunc. Tonajul — două sute de tone. Numele — *Hispaniola*.

M-a ajutat s-o gălesc vechiul meu prieten Blandly, care s-a dovedit a fi extraordinar de îndemînatic în asemenea trebi. Acest om admirabil a muncit pentru mine ca un rob. În plus, toată lumea la Bristol s-a străduit să mă ajute de cum am făcut aluzie că pornim să ne căutăm comoara...

— Redruth, am remarcat eu, oprindu-mă din citit, să știi că doctorului Livesey n-o să-i placă deloc treaba asta. Vasăzică squire Trelawney a pălăvrăgit totuși.. .

— Dar cine e mai mare aici: squire-ul meu ori doctorul? mormăi vînătorul. Nu cumva vrei să tacă squire-ul pentru a-i fi pe plac unui doctoraș oarecare? Am renunțat la orice alte comentarii și mi-am continuat lectura. Blandly a găsit vasul și tot mulțumită lui l-am putut căpăta pe-o nimica toată. E adevărat că o mulțime de lume aici la Bristol nu-l poate suferi pe Blandly. Au nerușinarea să afirme că omul acesta atît de cîstit nu și-ar căuta decît de interesele sale, deoarece *Hispaniola* i-ar fi aparținînd chiar lui și mi-ar fi vîndut-o cu un preț de trei ori mai mare decît face ea de fapt. Cred că nu mai trebuie să-ți dovedesc că toate acestea sînt doar o calomnie, mai ales că nimeni n-are cutezanța să nege că *Hispaniola* e un vas admirabil. Așadar, corabia am găsit-o fără nici o greutate. E adevărat că muncitorii o echipează minuțios, dar are să vină odată vremea și vor fi toate gata. Mai mult, am avut mult de lucru pînă am ales echipajul. Vroiam să angajez vreo douăzeci de oameni, — pentru cazul că ne-am întîlni cu sălbaticii, cu pirații ori cu blestemații de francezi. Am tot alergat după ei pînă m-am sleit de puteri, dar tot nu izbutisem să găsesc mai mult de șase oameni, pînă cînd s-a îndurat Dumnezeu și mi-a scos în cale un om care m-a ajutat să duc la bun sfîrșit toată trebușoara asta. Am intrat întîmplător în vorbă cu el în port.

Curînd a ieșit la iveală că e vechi marinar. Cunoaște pe toți marinarii din Bristol. Viața pe uscat i-a zdruncinat sănătatea și vrea acum să se îmbarce iar, căutîndu-și un loc de bucătar pe vreun vas oarecare. În dimineața cînd l-am cunoscut ieșise, după cum mi-a mărturisit, să mai respire în port aerul sărat al mării. Dragostea asta pentru mare m-a înduișat și sînt sigur că v-ar fi mișcat și pe voi. Mi s-a făcut milă de el și i-am propus să se îmbarce ca bucătar pe vasul nostru și îl cheamă John Silver Lunganul. N-are un picior. Dar eu sînt de părere că tocmai lipsa asta e cea mai bună recomandăție, deoarece și-a pierdut piciorul luptînd pentru patrie, sub comanda nemuritorului nostru Hawke.

Și cînd te gîndești că nici măcar nu primește pensie. Vezi în ce triste vremuri am ajuns să trăim, Livesey! Da, sir, credeam că am găsit un bucătar și cînd colo am găsit un echipaj întreg. Cu ajutorul lui Silver am

izbutit să angajez în câteva zile un echipaj format din cei mai veritabili și experimentați marinari, trecuți prin saramura tuturor oceanelor. Nu sînt prea atrăgători la înfățișare, dar în schimb, cînd îi vezi la față, simți că ai de-a face cu oameni care nu știu ce e frica. Cu un asemenea echipaj am putea înfrunta chiar și o fregată.

John Lunganul m-a sfătuit chiar să dau drumul unora din cei șase ori șapte oameni pe care-i angajasem mai înainte. Mi-a dovedit într-o clipă că sînt toți niște necompetenți de apă dulce, cu care n-ai ce face într-o asemenea călătorie plină de primejdii.

Mă simt de minune, mănînc cît șapte și dorm buștean. Și totuși nu mă voi simți pe deplin fericit decît în clipa cînd bătrînii mei lupi de mare vor porni să tropăie în jurul cabestanului. În larg! La naiba comorile! Marea, și nu comorile, face să mi se învîrtească capul. Așadar, Livesey, vino cît mai curînd! Nu pierde nici o oră, dacă ții la mine. Dă-i drumul tînărului Hawkins să-și ia rămas bun de la maică-sa. Poate să-l însoțească Redruth. Apoi las' să vină amîndoi la Bristol, fără a mai pierde nici o clipă.

John Trelawney

P.S. Am uitat să-ți dau de știre că Blandly, care, între altele fie spus, mi-a făgăduit să ne trimită în ajutor altă corabie dacă nu ne întoarcem pînă-n august, ne-a găsit un admirabil căpitan. E un om cît se poate de cumsecade, deși, din păcate, teribil de încăpățînat. John Silver Lunganul ne-a mai găsit și un timonier foarte priceput, pe nume Arrow. Iar eu, dragă Livesey, am făcut rost de un șef de echipaj care știe să zică din fluier. După cum vezi, pe scumpa noastră *Hispaniola* vor fi toate ca pe cel mai veritabil vas de război.

Capitolul X

În larg

Pe corabie John Silver își lega cîrja de gît cu o frînghioară, pentru ca mîinile să-i rămîină libere, și era o plăcere să stai și să privești cum își ținea întru-n picior echilibrul, legănîndu-se în tactul mișcărilor pe care le făcea corabia, și gătînd astfel bucate, de parcă s-ar fi aflat pe pămînt. Și mai curios era să-l vezi ce repede și cu cîtă agilitate alerga el pe punte pe vreme de furtună, țînîndu-se de frînghiile agățate anume pentru el. Marinarii le ziceau «colacii Lunganului». Și cînd umbla, John se ținea de colacii aceștia, ba se sprijinea în cîrjă, ba iar o agăța de gît. Totuși marinarii, care mai navigaseră cîndva împreună cu el, erau foarte mîhniți că omul acesta nu mai e nici pe departe ce-a fost.

— John Silver al nostru nu-i om de rînd, îmi spunea al doilea șef de echipaj. În tinerețe a învățat la școală și dacă vrea — știe să-ți vorbească ca din carte. Și ce om viteaz! Leu, nu altceva. Am văzut cu ochii mei odată cum au sărit la el patru flăcăi, iar el, neînarmat cum era, i-a apucat pe toți patru și i-a ciocnit cap în cap de-au rămas lați!

Tot echipajul îl respecta, ba chiar îi asculta fără crîcnire poruncile. Știa să vorbească cu fiecare și să îmbuneze pe oricine. Cu mine era întotdeauna deosebit de tandru. Se bucura nespus ori de cîte ori mă vedea intrînd la el în magazia de provizii pe navă, unde era totdeauna o curățenie exemplară. Într-un colț ținea în cușcă un papagal.

— Intră, intră, Hawkins, îmi spunea Silver, cînd mă vedea. Să mai stăm de vorbă. Nici o vizită nu mă bucură mai mult decît a ta, fiule. Șezi și ascultă. Uite căpitanul Flint... I-am pus numele acesta în cinstea vestitului pirat... Și cum îți spuneam, căpitanul Flint ne prezice că o să ne sfîrșim cu bine călătoria... Așa-i, căpitane? Și papagalul se pornea pe turuit extraordinar de repede:

— Piaștri! Piaștri! Piaștri! Și tot turuia așa pînă la istovire, ori pînă cînd John îi acoperea cușca cu batista.

— Pasărea asta trebuie să fi avînd cel puțin două sute de ani, Hawkins, îmi spunea el. Papagalii nu mai mor niciodată, și doar diavolul de-o mai fi văzut în viața lui atîta rău cît a văzut papagalul meu. A navigat cu England, cu faimosul căpitan England, piratul. A văzut cum se pescuiește încărcătura de pe galioane scufundate.

Atunci a învățat el să strige «piaștri». Și nu e nimic de mirare: în ziua aceea s-au petrecut trei sute cincizeci de mii de piaștri, Hawkins!

La apusul soarelui, după ce am terminat treaba, aveam de gînd să mă întind în pat, dar eram prea obosit și am hotărît să mănînc un măr. Am ieșit pe punte. Paznicii se uitară cu atenție în față pentru a vedea dacă acolo se vedea vreo insulă. Tăcerea a fost ruptă doar de valurile care se loveau de corabie. M-am urcat în cadă să iau ultimul măr. Ghemuit în întuneric la fundul căzii aproape că am adormit.

Dintr-o dată, cada s-a cutremurat când cineva s-a așezat pe punte cu spatele pe ea.

Am recunoscut vocea lui Silver. M-am așezat jos și am ascultat, tremurînd de groază și curiozitate. Din aceste zece cuvinte auzite am înțeles că viața oamenilor cinstiți de pe corabie depindea doar de mine.

Capitolul XI

Ce-am auzit eu stînd în butoi

— Așa se întîmplă întotdeauna cu cavalerii norocului. Duc viață grea, riscă în fiecă zi cu spînzurătoarea, dar mîncă și beau ca niște cucoșei înainte de luptă. Pleacă în expediție cu cîteva sute de gologani la sufletul lor se întorc cu sute de lire în buzunare. Apoi își beau cîștigul, își irosesc părăluțele și iar pornesc pe mare numai în cămașă. Eu, însă, fac altfel.

Eu îmi pun bănișorii la bancă, ba chiar îi depun în sume mici la mai multe bănci, ca să nu trezesc bănuieli. Și apoi nu uita că am cincizeci de ani, așa că, întorcîndu-mă din călătoria asta, mă las de meserie și am să trăiesc ca un adevărat gentleman... Ar fi vremea, nu-i așa? Nu-i vorbă, nici pînă acum n-am dus-o prea rău. Nu mi-am refuzat niciodată nimic. Totdeauna am dormit comod și am mîncat pe săturate. Numai cînd porneam pe mare, mi se întîmpla uneori s-o duc mai greu. Dar cum crezi cam început? Am început ca simplu marinar, uite așa cum ești și tu.

— Bine, dar părăluțele dumitale nu se vor prăpădi acum, spuse marinarul cel tînăr. Cum ai să te mai arăți la Bristol după călătoria asta?

— Nu mai spune! replică batjocoritor Silver. Unde crezi ca-s părăluțele mele acum?

— La Bristol, depuse la bănci și în alte locuri de felul acesta, răspuse marinarul.

— Da, au fost cîndva acolo, îi răspuse bucătarul. Mai erau acolo cînd am ridicat noi ancora. Dar băbuța mea trebuie să le fi scos deja de-acolo. Și *Oceanul* trebuie să fie de-acum vîndut, împreună cu locul, clienții și tot tachelajul, iar băbuța mea a plecat și mă așteaptă la locul convenit. Ți-as spune unde-i locul acesta, căci am toată încrederea în tine, dar nu vreau să se supere ceilalți că nu le-am spus și lor.

— Dar în băbuța dumitale ai încredere? întrebă marinarul.

— Cavalerii norocului rareori se întîmplă să aibă încredere unul în celălalt, răspuse bucătarul, și bine fac. Dar pe mine nu prea mă poate

duce nimenea de nas. Cine încearcă să-mi puie piedică nare sorț să trăiască lungă vreme pe lumea asta.

Erau unii care se temeau de Pew, alții se temeau de Flint, dar de mine se temea chiar Flint. Se temea și se mîndrea cu mine... Avea un echipaj de nici dracul nu s-ar fi încumetat să pornească cu el în largul mării. Tu mă știi, nu-s lăudăros, ba-s chiar blînd și vesel din firea mea, dar pe cînd eram magazioner la Flint pirații lui mă ascultau ca niște mieluși. E-he-he, ce mai disciplină era pe vas cînd se afla pe el bătrînul John!

— Pe cinstea mea, mărturisi marinarul, pînă a nu sta de vorbă cu dumneata nu-mi plăcea deloc trebușoara în care vrei să ne bagi, John. Dar acum — uite mîna mea, mă învoiesc.

— Ești un băiat viteaz și deștept, răspuse Silver și-I strînse cu atîta foc mîna marinarului, încît îmi urni din loc butoiul. Să știi că o să iasă din tine un cavaler al norocului cum n-am mai pomenit nici eu! încetul cu încetul am început să înțeleg limbajul în care-și vorbeau.

Cavaleri ai norocului era denumirea piraților în graiul lor. Mă nimerisem martor al ultimului capitol din istoria ademenirii unui marinar cinstit, poate ultimul marinar cinstit de pe corabia noastră, care intra și el acum în banda asta de tîlhari. De altfel,

m-am convins că marinarul acesta nu era unicul. Silver fluieră încetișor și îndată mai veni cineva să se așeze lîngă butoi.

— Dick e de acum omul nostru, spuse Silver. — Știam eu că are să se dea și el de partea noastră, am auzit eu vocea lui Israel Hands, al doilea șef de echipaj. Să știi că nu-i prost Dick. O vreme Hands își mestecă în tăcere tutunul, apoi scupă și se adresă iar Lunganului:

— Ia spune, mă Jambon, mult o să mai umblăm noi pe ocolite ca barca negustorului de mărunțișuri din trecut? Află că m-am săturat pînă-n gît de căpitanul acesta al nostru! I-ajunge cît m-a comandat! Acum vreau să mai trăiesc și eu în cabina lui, să mănînc delicatesuri și să beau vinuri scumpe.

— Să știi de la mine, Israel, că tigva ta trebuie să fie tare ieftină, spuse Silver. Și nu de alta, dar pentru că n-a avut niciodată creieri în ea. În schimb urechile îți sînt destul de lungi, așa că ascultă acum și bagă bine în căpățîină: ai să dormi tot sub punte, ca și pînă acuma, ai să mănînci aceleași bucate, ai să fii ascultător, ai să fii cuviincios și n-ai să pui o picătură de vin în gură, pînă ți-oi da eu semnalul. Buzuie-te pe mine, fiule.

— Păi parcă spun eu ceva? bodogăni al doilea șef de echipaj. Vreau doar să întreb: cînd?

— Când! zberă Silver. Bine, am să-ți spun când. Cît se poate mai tîrziu, înțelesu-m-ai? Căpitanul Smollett e un marinar de mîna întîi și faptul că ne conduce corabia e numai spre folosul nostru. E adevărat că harta e în mîinile lui Trelawney și ale doctorului, dar știu eu unde-or fi ascuns-o? Așa că lasă-i pe ei să găsească comorile și să ne ajute să le încercăm pe vas. Pe urmă vom vedea noi. Dacă m-aș fi putut bizui pe voi, lepădături olandeze ce sînteți, l-aș fi lăsat pe căpitanul Smollett să ne conducă și înapoi corabia pînă la jumătatea drumului.

— Las' că nu mai sîntem nici noi chiar așa de lepădat! îl contrazise Dick.

— Ba ți-ai găsit! nu se dădu bătut Silver. Cel mult dacă știți să mînuieți cîrma. Dar cine e în stare să păstreze ruta? Așa ceva nu știe să facă nimeni dintre dumneavoastră, onorați domni. Dear fi fost după voia mea, l-aș fi lăsat pe căpitanul Smollett să ne ducă și înapoi, paremi-se pînă la pasate. Aș fi știut cel puțin că de-acolo mergeam dea dreptul și nu vom ajunge să dăm fiecăruia doar cîte-o linguriță de apă pe zi. Dar întrucît vă știu ce fel de oameni sînteți, o să trebuiască să scăpăm de ei pe insulă de îndată ce-or căra comoara pe vas. Vă știu eu! Vouă nu vă arde decît cum să puneți mai curînd mîna pe băuturică. La drept vorbind, mă doare inima cînd mă gîndesc că o să trebuiască să mă întorc cu niște oameni ca voi.

Capelan — preot, confesor.

— Ia nu te mai fandosi și tu atîta, Lungane! strigă Israel. Vezi doar că nu se pune nimeni de pricină.

— Da, spuse Silver. Dar unde sînt ei acuma? Așa i-a fost feleșagul lui Pew — și a murit în mizerie. Și Flint a fost la fel — și a murit de beție la Savannah. Da, au fost într-adevăr oameni plăcuți și veseli... Numai că se pune întrebarea unde sînt acuma! — Și ce-o să facem cu ei, cînd ne-or cădea în mîna? întrebă Dick.

— Uite un om pe gustul meu! exclamă cu încîntare bucătarul. Acestuia îi arde de treabă, nu de palavre. Ei și ce zici tu să facem cu ei? Să-i debarcăm pe cine știe ce țărni pustiu? Așa ar fi făcut England. Ori să-i hăcuim pe toți ca pe niște pui de găină? Așa ar fi făcut Flint sau Billy Bones.

— Da, așa avea Billy obicei, spuse Israel. Și mai avea o vorbă, că cică: «Mortii nu mușcă». Acuma e și el mort și-și poate controla zicala prin propria-i experiență. Da, Billy era meșter în de-alde acestea.

— Așa e, spuse Silver. Era într-adevăr un om și jumătate Bill al nostru. Nu cruța pe nimeni. Dar eu sînt om blînd, eu sînt un gentelman, totuși

lucrurile iau o întorsătură serioasă și de aceea — datoria mea e mai întâi de toate, băieții. Votez și eu să-i omorîm, căci nu doresc deloc să dea năvală peste mine, ca dracul peste călugăr, unul din domnișorii aceștea, tocmai în clipa cînd am să ajung membru al parlamentului și am să mă lăfăiesc în caretă aurită.

Trebuie să aștepți pînă se coace fructul, dar cînd s-a copt trebuie să știi să-l rupi! — John, exclamă șeful de echipaj, să știi că ești un erou!

— Asta o s-o vedem noi cînd va veni vorba la faptă, Israel, spuse Silver. Nu vă cer decît o singură favoare să mi-l lăsați pe mîna mea pe squire Trelawney. Vreau să-i tai chiar eu căpățîna ceea a lui de vițel... Dick, adaugă el brusc, fii bun de sai în butoi și dă-mi un măr.

Puteți să vă închipuiți groaza mea! Aș fi sărit din butoi și aș fi rupt-o de fugă dacă m-aș fi simțit în putere, dar inima, mîinile și picioarele refuzară toate odată să mă mai slujească. Dick era gata să se scoale de jos, cînd îl opri vocea lui Hands:

— Ce te-a apucat să sugi putregaiul acesta, John? Mai bine dă niște rom.

Partea a treia

Capitolul XIII

Aventurile mele pe uscat

Cum au început aventurile mele pe uscat

Totul era limpede ca lumina zilei. Căpetenia era Silver și la porunca lui se adunase o ceată întregă de răsculați. Iar marinarii pașnici — curînd a ieșit în vileag că au mai rămas și dintr-aceștia pe corabie — s-au dovedit a fi niște prostănaci. De altminteri, se prea poate că și ei erau stîrniți împotriva noastră de răsculați, dar n-aveau chef să meargă prea departe. Una era să cîrțești, să trîndăvești și să nu vrei să execuți ordinele, și cu totul altceva e să pui stăpînire pe o corabie și să ucizi oameni nevinovați.

După ciondăneli îndelungate, echipajul se împărți astfel: șase rămaseră pe corabie, iar ceilalți treisprezece, printre care și Silver, coborîră în bărci.

În clipa asta m-am hotărît brusc să săvîrșesc primul din seria aceea de acte disperate, care ulterior ne-au scăpat totuși de moarte. Chibzuisem cam așa: totuna nu putem pune mîna pe corabie, din moment ce Silver a lăsat pe bord șase din tîlharii săi. Pe de altă parte, o dată ce-au rămas numai șase, înseamnă că nu au cine știe ce nevoie de mine aici. Și am

hotărît să cobor și eu pe țarm. Într-o clipă am încălecat balustrada și m-am lăsat să cad în cea mai apropiată barcă, care s-a și pornit în secunda următoare. Nu mi-a dat nimeni prea multă atenție și numai vîslașul din față a rostit plictisit:

— Tu ești, Jim? Ține capul la cutie!

Dar Silver, aflat în cealaltă barcă, s-a uitat cu luare-aminte spre mine și m-a strigat, ca să se convingă că într-adevăr eu sînt. A început să-mi pară rău că m-am pornit cu ei, dar nu mai aveam încotro.

Capitolul XIV Prima lovitură

Mulțumit că m-am văzut scăpat de Lungan, m-am înveselit și am început să privesc curios în juru-mi.

La început m-am pomenit printre niște smîrcuri năpădite de sălcii, păpuriș și fel de fel de copaci de care nu mai văzusem...

Curînd am auzit de departe un glas, care, tot apropiindu-se, răsuna din ce în ce mai deslușit.

M-am speriat îngrozitor, am dat fuga în hățișul cel mai apropiat și m-am tăinuit ca un șoricel printre stejari.

Alt glas răspunse de undeva. Apoi l-am auzit iar pe cel dintîi și l-am recunoscut — era glasul lui Silver. Nu-i mai tăcea gura, tot vorbind cu cineva. Tovarășul lui îi răspundea rar. După cum mi s-a părut mie, amîndoi vorbeau pe un ton ridicat, dar cuvintele, cu toate eforturile mele, nu le puteam desluși. De la o vreme au amuțit amîndoi. Pesemne s-o fi așezat să se mai odihnească, deoarece și păsările s-au liniștit și s-au aciuat iar în păpuriș.

Datoria îmi impunea să mă furișez cît mai aproape de ei și să mă ascund în tufărișul acesta des de stejari strîmbi și noduroși.

Stabilisem exact locul unde ședeau cei doi marinari, și după sunetul vocilor, și după cele cîteva păsări, care se mai roteau speriate deasupra lor. Am luat-o tîrîș înainte și cînd am ridicat în sfîrșit capul, privind prin frunziș, l-am văzut într-o poiană înverzită, lîngă mlaștină, pe John Silver, iar în fața lui se proptise celălalt marinar.

Urmau să vorbească, stînd amîndoi în arșița soarelui. Silver își aruncase pălăria jos în iarbă și pe fața lui mare, dolofană și albă, cu șiroaie de sudoare, se citea o rugămintă aproape disperată.

— Prietene, repeta el, îmi ești mai scump ca aurul. Oare crezi tu că mi-aș bate atîta capul cu tine, dacă nu te-aș iubi din toată inima? Dar ce s-a

făcut, s-a făcut și acum nu mai poți schimba nimic. Așa că stau acum cu tine doar pentru că nu vreau să-ți frîngi gîtul de pomană.

De-ar afla marinarii noștri ce vorbesc eu cu tine, Tom, nu știu, ce mi-ar face!

— Silver..., răspuse marinarul, și am observat că s-a făcut stacojiu la față, iar glasul răgușit îi vibra. Silver, cum te văd nu mai ești tînăr și parcă mai ai un pic de obraz. Cel puțin deocamdată nu te socoate nimeni un escroc. Ai bani... mulți bani... mai mulți decît au alți marinari. Și nici laș nu ești. Lămurește-mă, rogu-te, de ce te-ai angajat cu leprele acestea afurisite? Zău, nu pot să cred că ai făcut cîrdășie cu ei. Află deci că mai curînd aș lăsa să mi se taie mîna dreapta, decît să ajung un trădător...

Un zgomot neașteptat îi curmă cuvintele. Uite că am găsit în sfîrșit un marinar cinstit! Și în aceeași clipă ajunsese pînă la mine confirmarea că mai este unul la fel. Departe, dincolo de smîrcuri, răsună un strigăt de mînie, apoi un țipăt strident, urmat de un geamăt sfișietor. Eco-ul repetă de cîteva ori geamătul, izbindu-l de stîncile din Dealul Ocheanului. Toată armata de păsări se înalță iar în văzduh, acoperind cerul. Lungă vreme mi-a mai răsunat în urechi geamătul acesta de agonie, deși se înscăunase iar tăcerea, întreruptă doar de filfiitul din aripi al păsărilor ce coborau și de mugetul îndepărtat al fluxului.

Tom tresări ca un cal căruia i-ai da pinteni. Dar Silver nici nu clipi din ochi. Stătea sprijinit în cîrjă și-l fixa cu privirea ca un șarpe gata să muște.

— John! Spuse marinarul, întinzînd mîna spre el.

— Jos labele! Urlă Silver, făcînd un salt îndărăt cu o iuțeală și abilitate de acrobat.

— Bine, John Silver, las jos labele, spuse marinarul. Dar să știi că numai conștiința necurată te face să te temi de mine. Te implor, lămurește-mă ce s-a întîmplat acolo!

— Ce s-a întîmplat? îl strîmbă Silver. Și zîmbi, dar nu atît de larg ca de obicei; pe fața lui lăta ochii i se îngustară ca două ascuțisuri de ac, strălucind sticlos. Ce s-a întîmplat? Cred că Alan a țipat.

Sărmanul, Tom se năpusti la bucătar.

— Alan?! Exclamă el. Dacă-i el, fie-i țărîna ușoară... A murit ca un adevărat marinar! Pe cînd tu, John Silver... Lungă vreme am fost

tovarăși, dar de acum înainte s-a isprăvit! Chiar de-o fi să mor ca un ciine, n-am să-mi calc pe cuget. Voi l-ați omorât pe Alan, nu-i așa? Atunci omorâți-mă și pe mine, dacă sînteți în stare! Dar să știi că nu mă tem de voi.

Acestea fiind spuse, viteazul marinar se întoarse cu spatele spre bucătar și porni spre țarm. Dar nu i-a fost dat să ajungă prea departe. John scoase un țipăt, se apucă cu mîna de-o creanga și, ridicîndu-și cîrja, o rezezi în urma lui, ca pe-o suliță. Cîrja, zvîrlită cu o forța teribilă, zbură șuierînd prin văzduh și-l lovi pe Tom cu ascuțișul drept în spate, între omoplați. Bietul Tom bătu aerul cu mîinile și căzu. Nu știu cît de grav fusese rănit...

Un val de pietriș mărunț se revărsă pe panta stîncoasă, săltînd și fișînd în iarbă, printre pomi. Am privit fără voia mea în sus și am văzut o făptură ciudată, care s-a ascuns brusc după un trunchi de pin. Ce să fie? Un urs? Un om? O maimuță? Apucasem să observ doar ceva negru, care m-a vîrît în toate spaimele.

Am conștientizat din fugă, chibzuind cum să fac să scap de dușman. Apoi mi-am amintit că am un pistol cu mine. Cînd mi-am dat seama că nu sînt dezarmat, mi-a revenit toată bărbăția și am pornit cu hotărîre spre insulă. El a dat să se ascundă iar după copac. Văzîndu-mă însă că mă îndrept spre el, a ieșit din ascunziș și a făcut un pas în întîmpinarea mea. Apoi a tropăit pe loc, cuprins de sfială, s-a dat îndărăt și, spre nemăsurata mea uimire și jenă, a căzut brusc în genunchi, întinzîndu-și rugător mîinile spre mine. Am rămas țintuit locului.

— Cine ești dumneata? l-am întrebat eu.

— Mă cheamă Ben Gunn, mi-a răspuns el; avea un glas răgușit, ca un scîrțîit de lacăt ruginit. Sînt nefericitul Ben Gunn. De trei ani n-am mai vorbit cu o făptură omenească. Aveam în față un alb, ca și mine, și trăsăturile feței păreau chiar să fie destul de plăcute. Numai că era atît de ars de soare, încît pînă și buzele îi erau negre. Ochii albaștri contrastau puternic cu fața bronzată. Din toți cerșetorii, pe care i-am văzut vreodată în viață, acesta era cel mai zdrențaros. Toată îmbrăcămîntea lui consta din cîteva fișii de pînză de corabie și o cămașă de marinar. Zdrențele se țineau legate între ele cu ajutorul unui bumb de aramă și cîtorva nuiele, iar pe alocuri erau lipite cu cîlți muiăți în smoală. Singurul lucru întreg pe el era un brîu de piele cu pafta de aramă.

— Trei ani! am exclamat eu. Ai suferit un naufragiu?

— Nu, prietene, mi-a răspuns el. Am fost părăsit aici pe insulă.

Auzisem și eu de groaznica pedeapsă născocită de pirați: să-l debarce pe vinovat pe-o insulă îndepărtată și pustie, lăsându-l singur, doar cu o mică provizie de gloanțe și praf de pușcă.

— Am fost părăsit pe insula asta acum trei ani, urmă el. De atunci mă tot hrănesc cu carne de căprioară, cu pomușoare și cu faguri. Omul e în stare să trăiască oriunde l-ar arunca soarta. Dar de-ai ști, drăguțule, ce dor mi-e de mâncare adevărată! N-ai cu tine o bucățică de brînză ?.. Nu? De cîte ori visez și iar visez în nopțile mele lungi o bucățică de brînză pe-o feliuță de pîine... Și cînd mă trezesc, văd că a fost doar un vis.

— Dacă am să izbutesc să mă întorc la mine pe corabie, ai să capeți un calup întreg de brînză, i-am spus eu. El îmi pipăia straietele, îmi mîngîia mîinile.

Și mai e ceva, Jim, își coborî el în șoaptă glasul, privind bănuitor în jur. Acuma sînt un mare bogătaș. Cînd am mai auzit-o și pe asta, m-am convins că nefericitul și-a ieșit din minți de cînd stă aici singur. Pe semne, mi-o fi citit gîndul pe față, căci repeta cu și mai multă aprindere:

— Un mare bogătaș! Da, da, sînt un mare bogătaș! Ascultă, Jim, am să fac om din tine, crede-mă! Ah, Jim, ai să-ți binecuvîntezi soarta pentru că m-ai întîlnit tu primul!... Deodată fața i se întunecă, îmi încleștă strîns mîna, ridicînd amenințător un deget. Spune adevărat, Jim: n-ai venit cu corabia lui Flint? într-o clipă m-a străfulgerat un gînd fericit. Omul acesta ar putea deveni aliatul nostru. Și i-am răspuns pe loc:

— Nu, nu-i a lui Flint.

Flint a murit. Dar dacă vrei să știi adevărul, uite adevărul: avem pe corabie cîtiva din vechii lui tovarăși, și asta e o mare nenorocire pe capul nostru.

— Dar n-aveți cumva printre voi pe... cel fără de un picior? întrebă el gîfîind.

— Silver? am întrebat la rîndul meu.

— Silver! Silver! Da, Silver îl chema.

— El e bucătarul nostru. Și conduce toată banda. Cum mă mai ținea de mînă, fu cît pe ce să mi-o rupă auzindu-mi cuvintele.

— Dacă te-a trimis Lunganul, spuse el, sînt pierdut. Dar știi tu unde te găsești aici? Am hotărît să-i povestesc îndată totul — și de călătoria noastră, și de situația grea în care ne-am pomenit. M-a ascultat cu luare aminte și cînd am sfîrșit, m-a mîngîiat ușor pe cap.

— Ești un băiat de treabă, Jim, spuse el. Dar acum ați intrat la mare greutate. Bizuiți-vă pe Ben Gunn, că vă scoate el din încurcătură, ai să vezi.

Capitolul XXV

Peripețiile mele pe mare

Îl cobor pe «Roger cel vesel»

Amîndoi pirații erau la pupă. *Tichia roșie* zăcea nemișcată pe spate. Brațele îi erau răstignite în lături, dinții rînjiți. Israel Hands ședea sprijinit de balustradă, cu bărbia înfiptă în piept. Mîinile îi atîrnau fără putere; fața, deși arsă de soare, era albă ca o lumîinare de seu.

Am luat seama curînd că pe scîndurile punții sau lățit lîngă ei două băltoace de sînge și am presupus îndată că, beți cum erau, încăierîndu-se, s-or fi tăiat cu cuțitele.

Deodată, cînd corabia se oprise iar pe cîteva clipe, Israel Hands scoase un geamăt ușor și se mișcă din loc. Vaietul acesta plîngător și falca, care-i atîrna ca la un rănit de moarte, mi-au stîrnit o clipă mila.

Dar mi-am amintit îndată de convorbirea, pe care-o auzisem sînd ascuns în butoiul cu mere, și mila mi-a pierit într-o clipă.

— Ești rău rănit? l-am întrebat eu.

Mi-a răspuns cu glas lătrat:

— Să fi fost aici un doctor, mi-aș fi venit repede în fire. Dar cum vezi, n-am noroc... Cît despre șobolanul de acolo, a crăpat, adăugă el arătînd din ochi spre piratul cu tichie roșie. Și nu-i nici un păcat. A fost un marinar ca vai de lume... Dar tu de unde te-ai luat?

— Am venit aici să comand corabia, mister Hands, i-am spus eu. Pînă la noi ordine te rog să mă consideri căpitanul dumitale. Mi-a aruncat o privire cruntă, dar n-a răspuns nimic. Obrajii i-au roșit ușor. Continua însă să arate oribil, și la fiecare salt al goeletei luneca neputincios pe puntea superioară a navei.

— Printre altele fie spus, am urmat eu, nu-mi place steagul acesta, mister Hands. Dacă-mi dai voie, am să-l cobor. Mai bine să rămînem fără steag, decît să-l arborăm pe acesta.

Am dat fuga la catarg, am tras de frînghioara pavilionului și, coborînd blestematul de steag negru, l-am aruncat peste bord, în mare.

— Doamne, apără-l pe rege! Jos căpitanul Silver! am strigat eu, fluturîndu-mi șapca. El mă urmărea atent, fără să ridice capul, cu o expresie sireată, pe față.

— Presupun... spuse el în sfârșit, presupun, căpitane Hawkins, că n-ai nimic împotriva să debarci pe mal. Hai să vorbim de posibilitatea aceasta.

— Mă rog, am spus eu, cu mare plăcere, mister Hands.

— Dar să ții minte că la popasul căpitanului Kidd n-am de gând să mă întorc, am răspuns eu. Vreau să conduc corabia spre țărmul de nord și să acostez acolo liniștit.

— În regulă! exclamă el.

Parcă eu nu înțeleg? Mă crezi chiar așa de prost? Înțeleg perfect că am jucat și am pierdut, iar tu ai câștigat. Ce să mai spun? Vrei să mergi spre nord? Poftim. N-am altă ieșire. Mă jur pe tunetul din cer că am să-ți ajut să conduci corabia, chiar de-ar fi s-o duci pînă la podina spînzurătorii mele.

Cuvintele lui nu mi s-au părut lipsite de oarecare sens. Am încheiat convenția. Peste trei minute *Hispaniola* cu toate pînzele în vînt înainta de-a lungul *Insulei Comorilor*. Nădărduiam să ocolesc Capul de Nord pînă la amiază, pentru a intra în radă încă înainte de flux. În așa fel am ajunge la țărm fără nici un risc, am aștepta să scadă apele și am debarca.

Aș fi fost pe deplin mulțumit de nu m-ar fi neliniștit căutăturile pe care mi le arunca șeful de echipaj. Mă urmărea mereu cu niște ochi plini de batjocură și pe față îi încremenise un zîmbet ciudat. Era ceva plin de suferință și neputință în zîmbetul acesta întunecat. Și în același timp era în el un fel de viclenie trădătoare.

Nu mai știu, ori că auzisem vreun foșnet, ori am observat cu coada ochiului o mișcare a umbrei, poate chiar să se fi trezit în mine un fel de instinct ca de pisică, cine știe, dar m-am întors și l-am văzut pe Hands doar la doi pași de mine, cu pumnalul înălțat în mîna dreaptă. Privirile ni s-au întîlnit și am scos amîndoi un țipăt. Eu țipasem de groază. El a scos un muget de taur furios și s-a năpustit spre mine. Am făcut un salt spre partea din față a navei, lăsînd din mîini roata cîrmei. Asta mi-a salvat viața; revenind vertiginos la loc, roata l-a lovit în piept pe Hands, doborîndu-l jos.

Mai înainte de a se ridica el, am scăpat din ungherul unde mă înghesuise. Acum aveam la dispoziție toată puntea și mă puteam feri de el în voie. M-am oprit lîngă catarg, am scos pistolul din buzunar, am ochit și am apăsat pe trăgaci. A țacănit cucoșul, dar n-a urmat nici o împușcătură. Pe semne se udase pulberea în tigăiță.

— Jim, începu el, am făcut amîndoi destule prostii, trebuie să încheiem un acord. Ți-aș fi făcut de petrecanie, nu-i vorbă, dar m-a împiedicat izbitura asta. N-am niciodată noroc, niciodată! Așa că n-am ce mă face, trebuie să mă supun, marinar bătrîn cum sînt, unui mucos de elev ca tine.

Eu mă îmbătam de cuvintele lui și surîdeam bucuros, umflat în pene ca un cucoșel ce s-a cățarat pe gard, cînd l-am văzut deodată ridicînd repede mîna dreaptă. A șuierat ceva prin aer ca o săgeată și am simțit o lovitură și o durere ascuțită. Umărul îmi rămăsese pironit de catarg.

De durere și surpriză — nu știu, cu intenție ori inconștient — am apăsat pe amîndouă trăgacele. Pistoalele au luat foc și mi-au căzut din mîini. Dar n-au căzut numai ele. Cu un țipat înăbușit, șeful de echipaj scăpă sarturile din mîna și se prăbuși cu capul în jos drept în apă.

Capitolul XXVII

Piaștri!

Așadar, aventurile mele pe mare au luat sfîrșit. Și au luat sfîrșit printr-un neîndoielnic succes Nava cu pînze e smulsă din mîinile bandiților și ne putem porni chiar acum cu ea în larg. Visam să mă întorc cît mai repede acasă, în fortul nostru, să mă laud cu isprăvile mele.

De bună seama că voi fi muștrat pentru că plecasem fără voie, dar capturarea *Hispaniolei* are să-mi șteargă toata vina și căpitanul Smollett însuși va trebui să-mi recunoască meritele.

Partea a șasea

Capitolul XXVIII

Căpitanul Silver

În lagărul vrăjmașilor

Vreascul aprins din mîna piratului scâlda într-o lumina roșietică încăperea, confirmîndu-mi cele mai pesimiste așteptări. Pirații puseseră mîna pe redută și pe toate merindele noastre. Butoiașul cu coniac, jambonul, sacii cu pesmeți se aflau ca și mai înainte la locurile lor. Spre groaza mea, n-am văzut însă nici un prizonier. Pesemne toți prietenii mei căzuseră în luptă. Inima mi se strînse de durere. Ah, de ce n-am pierit eu odată cu ei !..

Numai șase pirați mai rămăseseră în viață, și se aflau acum toți în fața mea. Cinci din ei, cu fețele roșii, se treziseră din somnul beției și săriseră în picioare. Al șaselea nu se ridică însă de jos, ci rămase sprijinit în cot. Era palid ca moartea. Capul îi era oblojit cu o cîrpă însîngerată. Vasăzică

e rănit, și-i rănit de curînd. Mi-am amintit că în timpul atacului unul din pirați fusese lovit de gloanțe, dar izbutise totuși să se facă nevăzut în desiș. Se vede că acesta fusese.

Papagalul stătea cocoțat pe umărul Lunganului și-și curăța cu clanțul penele. Silver părea și el mai palid și mai posomorît decît îl știam. Mai purta încă caftanul cel de sărbătoare, în care venise să ducă tratativele, dar acum veșmîntul îi era murdar de lut și zdrențuit de spinii tuturor măcăcinilor.

— Ehe, spuse el, să fiu al naibii, dacă nu-l am în față pe Jim Hawkins în persoană! Ai venit în ospeție? Intră, intră, mă bucur întotdeauna cînd văd prieteni. Silver se așeză pe un butoiaș cu brendy și prinse să-și umple pipa.

Așadar, iată-te aici, Jim, urmă el, trăgînd din pipă. Ce surpriză plăcută pentru mine, bătrînul! De la prima vedere te-am ghicit că ești un flăcău ager, dar acum te văd că ești chiar un erou. Eu nu i-am răspuns nici un cuvînt, firește.

Odată ce ne-ai venit în vizită, Jim, spuse el, am să-ți spun tot ce cred. Mi-ai plăcut întotdeauna, pentru că te-am văzut că ești un flăcău cu scaun la cap. Privindu-te, îmi aduc aminte de vremea cînd eram și eu tot atît de tînăr și frumos ca tine. Am vrut de la început să ni te alături, să-ți capeți partea din comoară și să mori apoi în lux și bogăție. Și uite că ai venit în sfîrșit, fiule.

Căpitanul Smollett e un bun marinar, asta am spus-o întotdeauna, dar prea e însetat de disciplină. Datoria mai întîi de toate, spune el, și are completă dreptate. Dar tu ai fugit de sub comanda lui, și-ai părăsit căpitanul. Pînă și doctorul e nemulțumit de tine. O canalie nerecunoscătoare, așa și-a spus după ce ai plecat. Vasăzică, așa stînd lucrurile, nu mai ai cum te întoarce la ai tai, că nu vor vrea să te primească, și dacă nu vrei cumva să recrutezi o a treia echipă, va trebui să te alături căpitanului Silver. Ei, vasăzică nu stau chiar așa de rău lucrurile. Prietenii mei sînt în viață. Si, cu toate că eram gata să-i dau crezare lui Silver, cînd spunea că prietenii mei sînt supărați pe mine pentru dezertarea mea, m-am bucurat nespus.

— Nu-ți mai spun că ești în puterea noastră, urmă Silver, o știi și tu. Mie-mi place vorba cu rost. Niciodată nu mi-au plăcut și n-am găsit folos în amenințări. Dacă ai chef să faci slujba cu noi, vino de bună voie în rîndurile noastre, iar dacă n-ai chef, Jim, poți să spui deschis. Deschis, fără nici o teamă. Vezi, vorbesc pe șleau cu tine, fără vicleşug.

— Vrei să-ți răspund? am întreat eu cu glas tremurător.

— Nu te silește nimeni, drăguță, spuse Silver. Chibzuieste bine.

— Mă rog, am spus eu, prinzînd curaj, dacă vreți să hotărâsc de partea cui să mă dau, trebuie să-mi lămuriiți ce se petrece.

— Și acum trebuie să aleg?

— Da, acum trebuie să alegi, spuse el.

— Bine, am rostit eu. Nu sînt chiar așa de prost și știu ce risc. Faceți ce vreți cu mine, nu-mi pasă. De cînd m-am întîlnit cu voi, m-am deprins să privesc și moartea în față. Dar mai întîi de toate aș vrea să vă povestesc cîte ceva, am urmat eu, din ce în ce mai emoționat. Sînteți într-o situație disperată: corabia ați pierdut-o, comorile de asemenea, și oamenii vi i-ați pierdut. Așa că toată cauza voastră e pierdută. Și dacă vreți să știți cine poartă vina pentru toate acestea, poftim, aflați: eu port vina, eu și nimeni altul. Eu mă aflam în butoiul cu mere în noaptea cînd am ajuns la insulă, și am auzit tot ce vorbeai dumneata, John, și tu, Dick Johnson, și ceea ce vorbea Hands, care zace acum la fundul mării, iar tot ce-am auzit am și povestit pe loc la ai mei. Tot eu am fost acela care a tăiat ancora navei, eu am ucis oamenii ce i-ați lăsat pe bord, și tot eu am dus-o într-un ascunziș unde n-o s-o găsiți niciodată. Voi ați rămas proști, nu eu, și nu mă tem de voi, cum nu m-aș teme de o muscă. Puteți să mă omorîți ori să mă cruțați, cum poftiți. Dar am să vă mai spun ceva și cu asta închei. Dacă mă cruțați, am să trec cu buretele peste trecut și cînd veți fi judecați pentru piraterie am să vă scap de ștreang. Acum e rîndul vostru să alegeți. Moartea mea nu v-a aduce nici un folos. Dacă mă lăsați în viață, însă, am să mă străduiesc să nu ajungeți la spînzurătoare.

Acestea fiind spuse, am amuțit. Mă sufocam de emoție. Dar spre marea mea uimire nici unul din ei nu s-a clintit măcar din loc. Cătau la mine ca niște oi. Fără să mai aștept răspuns, am continuat:

— Am impresia, mister Silver, că dumneata ești cel mai de treabă din toată adunătura asta. Și dacă va trebui să mor, să-i povestești doctorului că n-am murit ca un laș.

Ascultă, Jim Hawkins, rosti el într-o șoaptă abia auzită, ești la un fir de păr de moarte și, ceea ce e mai rău că poate, ai să fii probabil torturat. Și pe mine vor pesemne să mă degradeze. Dar ai văzut că ți-am luat apărarea. La început, nu-i vorbă, n-aș fi vrut să te apăr, dar ai spus cîteva cuvinte care mi-au schimbat planurile. Eram deznădăjduit după atîtea nereușite și la gîndul că mă paște spînzurătoarea. Auzindu-te însă, mi-am spus: ia-i apărarea lui Hawkins, John, și Hawkins are să-ți ia și el ție apărarea. Tu

ești ultima lui carte, John, iar el, mii de trăsnete, e la rîndul său ultima ta carte! O mîină spală pe alta, mi-am zis eu în sinea mea. Tu îți salvezi martorul care, cînd vor ajunge lucrurile la judecată, are să-ți scoată gîtul din laț. Începeam să mă cam pricep ce vor să însemne vorbele lui.

— Vrei să spui că ai pierdut partida? am întrebat eu.

— Da, pe toți dracii! Îmi răspunse el. Odată ce nu mai avem corabie, înseamnă că ne rămîne doar spînzurătoarea. Sînt un om îndărătnic, Jim Hawkins, dar cînd am văzut că nava a dispărut din golf, am înțeles: jocul a luat sfîrșit. Cît despre păcătoșii cei de afară, las' să se sfătuiască cît or vrea, toți sînt niște nătărăi și niște lași. Am să caut să-ți scap pielea. Dar ascultă, Jim, o mîină spală pe alta: să-l scapi și tu de ștreang pe Lungan.

— Am să fac tot ce am să pot, am răspuns eu.

— Vasăzică, batem palma! exclamă el. Ai scăpat ieftin, dar mă jur pe tunetul din cer că am căpătat și eu în schimb o zare de nădejde.

Capitolul XXIX

Iar apare semnul negru

Ușa se dădu de perete, și cinci dintre pirați, îngrămădiți în prag, îl împinseră pe al șaselea. În alte împrejurări m-ar fi amuzat teama și șovăiala cu care s-a apropiat mesagerul lor, oprindu-se la fiecă pas și întinzînd spre noi mîina dreaptă, cu pumnul strîns încleștat.

— Vino, vino mai aproape, prietene, spuse Silver, și nu te teme, că nu te mănînc. Hai, dă-mi ce ai de dat, băiete! Cunosc obiceiul, așa că n-am să mă ating de tine, cîtă vreme vii ca deputat. Îmbărbătat de vorbele lui, tîlharul grăbi pasul și, lăsînd ceva în palma întinsă a lui Silver, se retrase repede în spatele tovarășilor săi. Bucătarul privi la obiectul ce-i rămăsese în palmă.

— Semnul negru! Mă așteptam, rosti el. Unde ați găsit hîrtie?.. Dar ce-i asta? Ah, nenorociților! Ați tăiat o foaie din biblie! Ei, să știți că veți da seamă pentru asta! Care-i nătărăul de-a tăiat biblia?

— Iaca, vedeți! bombăni Morgan. Ce v-am spus eu? N-are să iasă nimic bun din asta.

— Ei, acum nu mai scăpați voi de spînzurătoare, urmă Silver. Ce nătărău v-a dat biblia asta?

— Dick, mormăi unul din ei.

— Dick? Ei, Dick, roagă-te lui Dumnezeu, căci ți-a venit ceasul, rosti solemn Silver. Credemă, martor mi-e cel de sus! Dar în clipa asta se amestecă furios în vorbă bărbatul cel înalt cu ochii galbeni.

— Ia nu ne mai tăia la piroane, John Silver, se răsti el. Sfatul marinarilor a hotărât, după cum cere obiceiul, să-ți trimită semnul negru, întoarce-l și citește ce-i scris pe el, după cum mai cere obiceiul. Să te văd atunci ce-ai să spui.

— Mulțumesc, George, răspuse Silver. Te știu, nu-ți place vorba lungă și că ne cunoști de-a fir a păr obiceiurile. Ei, și ce spui tu că este scris aici? Aha! Destituit. Asta era, vasăzică! Și ce scris frumos! Ca din carte. Tu scrii așa frumos, George? Ești cel mai cărturar din toți, așa că n-am să mă mir deloc, dacă ai să fii ales căpitan în locul meu.

Credeți poate că puțin fac vizitele zilnice ale doctorului, care a terminat colegiul! Ori nu cumva tigva ta ciuruită n-are nevoie de doctor, John? Iar tu, George Merry, pe care te scutură frigurile din șase în șase ceasuri, și ai niște ochi galbeni ca lămâia, nici tu nu vrei să te tratezi la doctor? Sau poate nu știți că trebuie să sosească curînd și a doua corabie, venind în ajutorul celei dintîi? Dacă nu știți, pot să vă spun: trebuie să sosească din clipă în clipă. Și uite atunci are să ne fie de folos persoana din rîndul populației civile. Urmează punctul doi: mă învinuiți că am încheiat înțelegerea. Păi tot voi m-ați rugat în genunchi s-o închei. Voi, și nu alții vă tîrîiați în genunchi, vă tînguiați și vă temeți să nu muriți cumva de foame... Dar toate nu sînt decît niște fleacuri. Iată ce e principalul, și uitați-vă de dragul cui am încheiat eu înțelegerea! Silver aruncă pe dușumea o foaie de hîrtie. Am recunoscut-o îndată. Era harta aceea pe hîrtie galbenă, cu trei cruciulițe roșii, pe care o găsisem eu cîndva la fundul lăzii lui Bill Bones. Nu puteam nicidecum înțelege de ce i-a dat-o doctorul lui Silver.

Nu mai puțin uluiți au fost și pirații, văzînd-o. Sau repezit la ea, cum se repede pisica la șoarece. Și o smulgeau unul altuia din mîini, răcnind și rîzînd ca niște copii. S-ar fi putut crede că-și vîntură de-acum mîinile printre galbeni, aflați la adăpost pe corabie.

— Da, spuse unul din ei, asta-i chiar iscălitura lui Flint, nu mai încape nici o îndoială. Un D. și un F., iar jos un nod marinăresc. Așa se iscălea el întotdeauna.

— Toate bune, spuse George, dar cum ne vom căra comorile de vreme ce am rămas fără corabie?

Silver sari brusc de la locul său, sprijinindu-se cu mîna de perete.

— Pentru ultima dată te mai previn, George! scrișni el. De mai rostești un cuvînt, sar la bătaie... Cum? De unde vrei să știu eu, cum o să cărăm? Tu trebuie să știi, tu și toți ceilalți, care ma-ți lăsat fără de

corabie, lua-v-ar dracul! Dar nu, n-am de ce mă aștepta la cine știe ce vorbă cuminte din partea ta, căci n-ai minte nici cât un gândac. Cel puțin fă bine de vorbește cuviincios cu mine, ori am să te învăț eu ce-i aceea buna-cuviință!

— Așa e, spuse bătrînul Morgan.

— Păi cum altfel! Firește că așa e! îi luă vorba din gură bucătarul. Tu ne-ai pierdut corabia, iar eu am găsit comorile. Vasăzică, care-i mai breaz dintre noi doi? Și totuși nu mai vreau să vă fiu căpitan! Alegeți-vă pe cine vreți. Mie mi-ajunge!

— Pe Silver să-l alegem! spuse toți într-un glas. Pe Jambon! El să ne fie căpitan acum și în vecii vecilor!

— Aha, v-ați întors la vorba mea! strigă bucătarul. V-a trebui să așteptați acuma alt prilej, George, drăguțele. Norocul tău că nu port niciodată pică nimănui. Am inimă bună. Dar cu semnul negru ce să facem, prieteni? Pare-se că nu mai are nici un rost. Degeaba și-a mai pîngărit sufletul Dick, spurcîndu-și biblia.

— Dar poate că tot se mai potrivește pentru jurămînt? întrebă Dick, pe care se vede că-l speria, nu glumă, sacrilegiul pe care îl săvîrșise.

— O biblie cu pagini rupte?! se îngrozi Silver. Pentru nimic în lume! Nu e mai sfîntă acum decît orice altă hîrtoagă.

— Și totuși, pentru orice întîmplare, nu strică s-o păstrăm, mormăi Dick.

— Iar semnul acesta, Jim, iați-l ca amintire, spuse Silver, întinzîndu-mi semnul negru. Era de mărimea unei coroane. O parte era albă, căci Dick tăiasse ultima foaie din biblie, iar pe cealaltă parte se aflau imprimate două versete din Apocalips.

Iar pe partea curată fusese scris cu cărbune un singur cuvînt: *Destituit*. Scriind aceste rînduri, am în fața mea pe masă semnul, dar din inscripția cu cărbune n-a mai rămas decît o umbră slabă, ca zgîriată cu gheara.

Așa au luat sfîrșit evenimentele din noaptea aceea.

Capitolul XXX **Îmi dau cuvîntul**

M-a trezit, mai bine spus ne-a trezit pe toți un glas limpede și răsunător.

— Ei, garnizoană, sus! Vine doctorul!

Într-adevăr, doctorul era. M-am bucurat auzindu-i vocea, dar la sentimentul acesta de bucurie se adăuga sfială și rușine. Mi-am amintit

de felul cum am dezertat, părăsindu-mi tovarășii. Și unde m-a dus neascultarea? Drept în ghearele bandiților, care mă pot ucide în orice clipă. Simțeam că mi-e rușine să privesc în ochii doctorului.

— Așadar, ești aici, Jim, spuse cu tristețe doctorul. Cine seamănă vînt, culege furtună, dragul meu băiat. Dar nu mă simt în putere să te cert. Atîta aș vrea să-ți spun: dacă era sănătos căpitanul Smollett, n-ai fi îndrăznit să ne părăsești și să fugi. Ai procedat necinstit, Jim, l-ai părăsit pe cînd era bolnav și nu te putea opri cu forța. Trebuie să mărturisesc, că la cuvintele acestea ale doctorului, am izbucnit în plîns.

— Doctore, l-am implorat eu, nu mă certa, te rog! M-am certat eu destul. Viața mea atîrnă de un fir de păr. Demult aș fi fost mort, de nu era Silver să-mi ia apărarea. Nu mă tem de moarte, doctore, numai de torturi mă tem. Dacă vor începe să mă tortureze...

— Jim... mă întrerupse doctorul, și vocea îi era complet schimbată. Asta n-o mai pot îngădui, Jim. Hai, sari gardul și să fugim.

— Cum se poate, doctore? am scîncit eu. Doar mi-am dat cuvîntul.

— Știu, știu! exclamă el. Dar ce să-i faci, Jim! Am să iau păcatul acesta asupra mea. Nu pot să te las aici, în voia soartei. Hai, sari gardul! Un salt — și ești liber. O s-o luăm la goană ca niște antilope.

— Nu, am răspuns eu. Nici dumneata n-ai face așa. Nici dumneata, nici squire-ul, nici căpitanul nu și-ar călca cuvîntul. Deci n-am să mi-l calc nici eu. Silver a avut încredere în mine. Iam dat cuvîntul meu de cinste. Dar nici nu m-ai ascultat pînă la sfîrșit, doctore. Dacă vor începe să mă tortureze, n-am să pot suporta și am să le trădez unde se află ascunsă corabia. Căci am avut noroc, doctore, și am pus mîna pe corabia lor. Se află lîngă țărnul sudic al Radei de Nord.

— Corabia! Exclamă doctorul. I-am povestit în cîteva cuvinte toate cele întîmplate. Doctorul m-a ascultat în tăcere.

— Așa a vrut soarta, spuse el după ce mi-am sfîrșit povestirea. De fiecă dată ne scapi de pieire. Și poți să mai crezi tu după asta că o să te lăsăm să mori sfîrțecat de cuțitele lor? Ar fi o proastă răsplată pentru tot ce ai făcut tu pentru noi, dragul meu băiat. Căci tu ai descoperit complotul, și tot tu l-ai găsit pe Ben Gunn. Chiar de-ar fi să mai trăiești o sută de ani, și tot n-ai putea săvîrși o faptă mai bună. E-he-he, Ben Gunn acesta... aha, bine că mi-am adus aminte de el...

Silver! strigă doctorul. Vreau să-ți dau un sfat, Silver, urmă el cînd se apropie de noi bucătarul, nu te grăbi să cauți comorile.

— Am să mă străduiesc din răspuțeri să amîn treaba asta, sir, răspuțse Silver. Dar mă jur că numai căuțînd comorile pot să-mi mai salvez viața mea, ca și viața acestui sārman copil.

— Bine, Silver, răspuțse doctorul, dacā-i așā — cautā. Dar am să-ți mai dau un sfaț, cînd vei cauta comorile, să fii atent la strigāțele ce vei auzi.

— Sir, spuse Silver, mi-ai spus ori prea mult ori prea puțin. Ce poftiți dumneavoastrā? De ce ați pārăsit cu toții fortul? De ce mi-ați dat harta? N-am putut să vā înteleg intențiile nici atunci, și nu vi le înteleg nici acum. Totuși, m-am supus orbește și am executat tot ce mi s-a cerut, deși nu mi s-a dat nici cea mai slabā speranță. Acum vii cu alte taine... Dacā nu vrei să mă lāmurești de-a dreptul, spune așā, ca să știu și eu cum să întorc de acum înainte roata cîrmei.

— Ba nu, spuse îngîndurat doctorul, n-am dreptul să dau în vileag taina asta, căci nu e taina mea, Silver. Altfel, mă jur pe peruca mea, și-aș fi mărturisit totul. Dar dacā mai adaug un singur cuvînt, am să fiu învinuit de Smollett. Și totuși am să-ți dau o razā de nādejde, dacā scāpām amîndoi din capcana asta, am să mă străduiesc să te scap de spînzurātoare, în caz de nu, va trebui să-mi calc jurāmîntul pentru a o face. Fața lui Silver se ilumînā de bucurie.

— Nici mama care m-a făcut n-ar fi fost în stare să mă mîngîie mai bine decît o faci dumneata acum! Exclamā el.

— Asta e ce-am avut să-ți spun în primul rînd, adāugā doctorul. În al doilea rînd: vezi de ține bāiatul pe lîngā dumneata și, daca ai să ai nevoie de ajutor, cheamā-mā. Am să mă străduiesc să te scap, și atunci ai să vezi că nu vorbesc în vînt ... Cu bine, Jim.

Doctorul Livesey îmi întinse mîna peste peretele metallic mobil, îl salutā ușor din cap pe Silver și porni cu pași repezi spre pādure.

Capitolul XXXIV

A doua zi dimineața ne-am apucat devreme de lucru. Pînā la țārm era o milā întregā. Trebuia să cārām pe mal tot aurul nostru și deacolo să-l ducem cu barca pînā la bordul *Hispaniolei* — o muncā foarte grea pentru o ceatā atît de micā de oameni. Cei trei țilhari care rātăceau în preajmā nu ne mai inspirau teamā. Era de ajuns să punem un singur om de strajā pe culmea dîmbului, pentru ca să nu ne mai poată lua nimeni prin surprindere. Afarā de asta, presupuneam că bandiții s-au săturat pentru multā vreme de ciocniri rāzboinice.

În sfârșit — în a treia seară, pe cînd suiam cu doctorul dîmbul, am auzit jos în beznă, ca un fel de cîntec, sau un țipăt.

— Pirații trebuie să fie, ierte-i Dumnezeu, spuse doctorul.

— Sînt toți beți, sir, am auzit din urmă vocea lui Silver. Silver se bucura de deplină libertate și, cu toată răceala ce i-o demonstrăm, începuse iar să se poarte familiar cu noi, ca o slugă privilegiate. Părea să nu observe disprețul tuturor și se silea să ne facă fiecăruia fel de fel de servicii, demonstrîndu-ne o extremă politețe. Cu toate acestea, toți se comportau cu el mai rău decît s-ar fi purtat cu un cîine. Numai eu și Ben Gunn ne purtam ceva mai bine cu el. Ben Gunn se mai temea încă de fostul său șef, iar eu îi eram recunoscător pentru că mă scăpase de moarte, deși aveam, firește, toate motivele să-l cred și mai rău decît l-ar fi crezut oricine altul, căci nu puteam uita cum se pregătise el să mă trădeze și a doua oară. Doctorul răspunse tăios la replica lui Silver:

— Poate că sînt bolnavi și aiurează...

— Foarte adevărat, sir, spuse Silver, dar pentru noi asta are prea puțină importanță.

— Presupun că nu pretinzi să te consideri cine știe ce om sensibil și nobil, mister Silver, replică ironic doctorul, și știu că sentimentele mele pot să-ți pară oarecum ciudate. Dar dacă aș fi întradevăr convins că măcar unul din ei e bolnav și delirează, m-aș duce chiar cu riscul vieții să-i dau ajutor medical.

— Vă cer iertare, sir, dar ați săvîrși o mare greșală, protestă Silver. N-ați face decît să vă pierdeți prețioasa dumneavoastră viață: atîta tot. Acum sînt cu tot sufletul de partea dumneavoastră și n-as vrea ca detașamentul nostru să piardă un om cum sînteți dumneavoastră. Vă sînt foarte îndatorat. Iar oamenii aceștia n-ar fi în stare pentru nimica în lume să-și respecte cuvîntul de cinste. Mai mult chiar nici în cuvîntul dumneavoastră de cinste nu s-ar încrede niciodată.

— În schimb dumneata știi foarte bine să te ții de cuvînt, spuse doctorul. Am avut prilejul să mă conving nu demult. N-am mai putut afla aproape nimic despre cei trei pirați. Numai o dată a mai ajuns pînă la auzul nostru un foc de armă; am tras concluzia că pirații or fi umblînd la vînat. La o consfătuire ce a urmat au luat cu toții hotărîrea să nu-l mai primim pe bord, ci să-i lăsăm pe insulă. Mai ales Ben Gunn sa bucurat grozav de hotărîrea asta. A aprobat-o și Gray. Le-am lăsat o mare rezervă de pulbere și gloanțe, un morman de carne de căprioară, ceva medicamente și alte

obiecte de trebuință: scule, îmbrăcăminte, o pînză de rezervă, cîțiva colaci de frînghie și, după stăruința deosebită a doctorului, o bună porție de tutun. Nu ne mai rămînea nimic de făcut pe insulă. Încărcasem pe corabie și aurul, și apa de băut și, pentru orice eventualitate, resturile de carne de căprioară. În sfîrșit am ridicat ancora și am ieșit din Rada de Nord. Deasupra noastră flăcîia același steag, sub care luptasem și ne apăsasem fortul împotriva piraților.

Curînd ieși la iveală că tîlharii ne urmăreau mult mai cu luare-aminte decît crezuserăm noi, căci, străbătînd strîmtoarea și apropiindu-ne de țărmul sudic al insulei, i-am văzut pe toți trei stînd în genunchi pe limba de pămînt și întinzîndu-și rugător spre noi mîinile. Ne simțeam inima grea, dar n-aveam altă soluție. Cine știe dacă n-ar fi pornit o nouă rebeliune în caz că-i luam cu noi pe bord? Afară de asta, e și crud să iei cu tine niște oameni pe care-i așteaptă la destinație spînzurătoarea.

Doctorul le strigă unde le-am lăsat merindele și pulberea, explicîndu-le cum pot fi găsite. Dar ei ne strigau pe nume, ne implorau să ne facem milă și să nu-i lăsăm să moară în pustietatea asta.

În cele din urmă, văzînd că nava se îndepărtează, unul din ei — nu știu care — scoase un țipăt sălbatic, sări în picioare și, ducînd la ochi muscheta, o descărcă în direcția noastră. Glonțul trecu suierînd deasupra capului lui Silver și ne găuri pînză cea mare.

După împușcătura asta devenirăm toți mai prevăzători, ascunzîndu-ne în dosul balustradei. Cînd m-am hotărît, în sfîrșit, să arunc o privire din ascunzișul meu, pirații nu se mai vedeau pe țărm, și nici țărmul aproape că nu se mai vedea, iar pe aproape de prînz, spre marea mea bucurie, a dispărut la orizont și cel mai înalt dintre dîmburile Insulei Comorilor.

Din tot echipajul ne întorceam acasă doar cinci oameni. «Bea și dracii să te ia» — iată o profeție care se adeverise pe deplin în privința tuturor celorlalți.

De altfel, *Hispaniola* se dovedise mai norocoasă decît corabia despre care cîntau pirații:

Toți șaptezeci și cinci nu s-au mai întors niciodată.

— I-a primit marea în al ei adînc.

Fiecare din noi își primi partea sa de comoară. Unii s-au folosit rațional de averea lor, alții, dimpotrivă, și-au risipit prostește banii, fiecare după cum îi era și firea. Căpitanul Smollett se lăsă de navigație. Gray nu numai că își păstră banii, dar, hotărînd neașteptat să-și refacă viața, se apucă să studieze serios arta militară. Acum e timonier și coproprietar al unui vas excelent și bine echipat. Cît despre Ben Gunn, și-a primit și el mia sa de lire sterline și le-a cheltuit în trei săptămîni, ori mai exact în nouăsprezece zile, căci într-a douăzecea a venit la noi cerșetor. Squire Trelawney a făcut tocmai ceea ce se temuse Ben că va face cu el, i-a dat un loc de paznic în grădină. Ben trăiește și pînă acum, se ceartă de zor și apoi iar se împacă cu prichindeii din sat, iar duminica și sărbătorile cîntă cu mare însuflețire în corul bisericii.

De Silver n-am mai auzit niciodată nimic. Marinarul cel șchiop, care mi-a otrăvit copilăria, a dispărut pentru totdeauna din viața mea. Și o fi găsit pesemne consoartă și trăiește pe undeva fără griji, cu ea și cu căpitanul Flint. Să sperăm că așa e, căci șansele ce le are de-a găsi o viață mai bună pe cealaltă lume sînt cu totul reduse.

Restul comorilor — lingourile de argint și armele — continuă să zacă unde au fost îngropate de răposatul Flint. Și, în ceea ce mă privește, rămîn de părere că e mai bine așa. Nimic în lume nu m-ar mai face să plec încă o dată spre insula aceea blestemată.

Pînă acum mai visez uneori noaptea valurile ce izbesc spumegînd în maluri și sar din pat speriat, cînd mi se năzare glasul răgușit al căpitanului Flint:

— Piaștri! Piaștri! Piaștri!

(Versiune moldovenească – autoarea manualului)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a lăsat lectura operei?

Discutați! Cercetați! Descoperiți!

1. Numiți, pe baza ilustrațiilor date, principalele evenimente descrise în lucrare. Pot fi numite aceste evenimente obișnuite?

2. Unde au loc evenimentele romanului? Se întâmplă toate în același timp?
3. Numiți personajele principale ale romanului. În câte grupuri pot fi împărțite ele? Determinați liderii fiecărui grup. Ce nu ați înțeles din ceea ce s-a relatat în operă?
4. Descrieți în ce mediu se afla Jim. De ce băiatul s-a bizuit pe doctorul Livesey și squire Trelawney?
5. Ce trăsături preamărește scriitorul în imaginea lui Jim Hawkins?
6. Cine este căpitanul Silver? Cum ți-l imaginezi? Care a fost scopul principal al vieții unui pirat? Ce a avut în vedere autorul când vorbea despre «jocul diavolului» al lui Silver?
7. Urmăriți istoria relațiilor dintre Jim și Silver. Când l-a văzut Jim pentru prima dată pe Silver? Ce a fost important în discursul lui Silver? Și-a schimbat Jim atitudinea față de el?
8. Desenați harta insulei comorilor. Reprezentați episodul romanului care ți-a plăcut cel mai mult.

Romanul este specia genului epic, în proză, de mare întindere, cu o acțiune complexă care se desfășoară pe mai multe planuri narative, cu personaje numeroase a căror personalitate este bine individualizată și al căror destin este determinat de trăsături, de caracter și întâmplările ce constituie subiectul operei.

Romanul de aventuri este un subgen al romanului a cărui temă principală este aventura.

Exprimați-vă părerea!

1. Demonstrați că romanul *Insula comorilor* aparține literaturii de aventuri.
2. Inițial, romanul se numea *Bucătarul navei*. De ce credeți că scriitorul i-a schimbat titlul?
3. Cugetați, de ce anume echipa lui Jim a găsit comorile și nu pirații?
4. De ce nu a vrut Jim să plece în alte excursii după călătoria pe insulă? A schimbat această călătorie caracterul eroului?
5. Cine este Jim Hawkins, un tânăr obișnuit sau erou? Justificați-vă opinia.
6. Ai schimba ceva dacă ai avea această posibilitate? De ce?
7. Ce înveți de la personajele operei?
8. **Creați!** Pregătiți o expunere orală a fragmentului din punctul de vedere al lui Jim pe tema «Ce am auzit aflându-mă în cadă (butoi).»

9. Vizionați filmul de animație creat pe baza romanului *Insula comorilor*. Ce elemente comune ați constatat?

NIKOLAI VASILIEVICI GOGOL (1809 – 1852),

a fost un prozator și dramaturg renumit. Gogol s-a afirmat ca un scriitor care urmărește să redea adevărul vieții, smulgînd fără cruțare vălul somptuos de pe societatea nobiliaro-birocratică a timpului său. Volumul «Serile în cătunul de lîngă Dikanka», i-a adus lui Gogol faima care l-a pus într-o poziție proeminentă în cercul literar ucrainean, în plus, i-a deschis calea pentru lucrările viitoare.

NOAPTEA ÎNAINTE DE CRĂCIUN

(Fragment)

Trecuse ziua de Ajun. Se lăsase o noapte geroasă cu cerul senin. Luna se înălța maiestruoasă, revărsîndu-și lumina asupra creștinătății și a lumii întregi, să colinde toți cu voie bună și să-l slăvească pe Hristos. Era mai ger decît fusese de dimineață; dar, pe de altă parte, acum domnea o liniște de auzeai de la jumătate de verstă cum mai scîrțîia omățul sub talpa cizmelor vreunui drumeț. Deocamdată încă nu se vedeau nicăieri pe ulițe, în dreptul ferestrei unei case ori alteia, cete de flăcăi colindători; numai luna căta furiș prin geamuri înăuntru și, văzînd cum se mai gateau, și se împodobeau fetele, parcă le îndemna întruna să iasă fuga în uliță, la mers spornic prin zăpada ce scîrțîia sub încălțăminte. Dar tot atunci, din hogeacul unei case din sat, fumul, bufnind rotocoale afară, se întinse pe fața cerului ca un nor și, odată cu fumul, se înălță în văzduh și o vrăjitoare ce porni la drum călare pe mătură.

De-ar fi trecut tocmai atunci pe-acolo consilierul comunal din Sorocinți, cum străbate el drumurile răsturnat în caleașca la care pune să i se înhame trei cai (tot cai luați de corvoadă de la oamenii de prin sat) – și parcă-l vezi: căciula croită după fasonul uniformei militare din cavaleria

ușoară, cu margine jur-împrejur de blăniță de miel; șubă albastră, căptușită cu pielicele negre tot de miel; iar în mîna, gîrbaci făcut din curelușe al dracului de meșter împletite, cu asemenea gîrbaci avînd el obicei de a-și iuți vizitiul – apoi negreșit că acest consilier comunal din Sorocinți ar fi băgat seamă ce se petrecea, fiindcă de ochiul lui nici o vrăjitoare din lume nu scapă. El știe de-a fir-a-păr despre orice femeie din cătun cîți purcei i-a fătat scroafa și cîte valuri de pînză are ș.a. Însă vezi că n-a trecut tocmai atunci pe acolo consilierul comunal din Sorocinți; nici n-avea de ce, are satul lui, ce-i pasă de a altuia? Iar vrăjitoarea în răstimpul acesta, se tot înălțase în văzduh pînă ce, ajunse sus, n-o mai zăreai de pe pămînt decît ca pe un benchi în slavă, negru peste tot unde se arăta pe bolta cerului o pată întunecată, stelele din preajma ei se stîngeau una după cealaltă, de parcă le culegea cineva. În curînd strînse vrăjitoarea așa un burduf de stele, doar trei-patru de mai luceau acum pe cer. Din altă zare se ivi deodată o altă pată întunecată, care crescua mereu, prinse pe urmă a se tot lăți și lungi și, după cîtva, timp uită-te bine la el că numai pată nu-i. Unul care vede slab, chiar roțile de la brișcă ispravnicului de și le-ar fi pus pe nas în loc de ochelari, tot n-ar fi văzut ce să fi fost arătarea aceea. Din față – curat neamț; botișor țuguiat ce nu-și mai afla odihnă cotrobăind peste tot și mușluind orice-i ieșea în cale, ca și rîtul porcilor de prin ogrăzile noastre; iar picioarele acestei arătări erau atît de subțirele, încît, de-ar fi fost ale, bunăoară, primarului se frîngeau numai cît o fi pornit primarul să joace un cazacioc. Din spate, leit consilierul gubernial în uniformă, avea coadă, și încă una lungă, cu vîrfurile în sus ca poala fracurilor de la uniforme ce se poartă în zilele noastre; fruntea i-o împodobeau țanțoșe două cornițe și că, din tălpi în creștet, era alb de să se ia la întrecere cu un coșar, doar atunci te puteai dumiri că nu era neamț și nici consilier gubernial, ci diavolul, căruia pînă la Crăciun nu-i mai rămăsese decît această singură noapte de hălăduit pe lume și de încercat să împingă bieții oameni în păcat. Că a doua zi de dimineață, cum aveau să înceapă a suna clopotele la biserică, el, cu coada-nre picioare, trebuia s-o rupă de fugă și să tot fugă de să-i sfirîie călcîiele, ca să ajungă cît mai repede înapoi în bîrlogul lui din iad.

Dar pînă una-alta acum se tot apropiase tiptil de lună, gata-gata să pună mîna pe ea și s-o înhațe, cînd deodată își trase mîna înapoi ca fript, ducîndu-și iute la bot degetele să și le sugă, și pe urmă, scuturînd cu necaz dintr-un picior, fugi să apuce luna din altă margine, și din nou sări cît colo, trăgîndu-și repede mîna. Dăduse el greș de două ori, ce-i drept, dar nici

că se lăsă păgubaș, vicleanul. Năpustindu-se încă o dată, înșfacă luna cu amîndoua mîinile și, fuga-fuga strîmbîndu-se de usturime și neconținut suflîndu-și degetele, se apucă să și-o vînture dintr-o palmă în cealaltă, ca țăranul care ia cu mina goală jărat, să-și aprindă luleaua; pînă la urmă o dosi, vîrînd-o grăbit în buzunar și plecă mai departe, ca și cum nimic nu se întîmplase. (...)

Ia să vedem acum, după ce a rămas singurică acasă, ce face fata cea frumoasă. Nici șaptesprezece ani nu împlinise Oksana, dar vestea i se și dusesse în lumea largă, de o parte și celălaltă a Dikankăi, nimeni altă vorbă nu mai lua decît despre copila cazacului Ciub. Flăcăii se rostiseră într-un glas cum că fată mai cu vino-ncoace nu fusese în sat nicicînd și nici nu va mai fi. Oksana știa, doar auzea tot ce vorbea lumea despre ea, și se făcuse peste măsură de mofturoasă, întocmai cum îi este dat unei fete frumoase. Să fi purtat ea rochie de tîrg, nu doar poale și catrință, nici la degetul cel mic nu i-ar fi stat vreuna dintre cele de anii ei. Între timp cîrd se ținuseră de ea flăcăii, însă văzînd ei apoi că tot degeaba în cete se lăsaseră păgubași punînd ochiul pe altele, care nu se răsfațau chiar așa. Numai fierarul nu se dăduse bătut și o pierdea din ochi ca și înainte, măcar că Oksana nu era mai blîndă cu el decît cu alții.

Plecînd tată-său de-acasă, fata, în așteptarea urătorilor, se mai găti în fața oglinzii. Ce i-o fi venit oare lumii să dea sfoară-n țară că eu cică-s frumoasă? vorbi deodată cu glas tare, ca și cum n-ar fi fost singură, dar nu rostise decît doar ca să-și spună ceva ei înseși. Minciuni goale. Nu sînt frumoasă deloc; dar în oglindă se făcea un chip zglobiu de copilă în floarea primăverii ei, cu obraji fragezi, cu ochi negri focoși și pe buze cu un surîs de-un farmec nemaipomenit ce te furnica la inimă, iar chipul acela numaidecît dezmințea spusele stăpînei. Ce, adică, sînt chiar atît de frumoși ochii mei negri, își urmă vorba ochioasa fata, fără să lase din mîini oglinda, și atît de frumoase-s încondeiatele-mi sprîncene, încît n-au seamăn în toată lumea? Ce mare frumusețe că nasul mi-e obrăznicuț, cu vîrful puțin ridicat în sus? Ori că obrajii mi-s cum sînt? Sau gura...Frumoase parcă mi-s cosițele negre? Brr! te mai și poți speria seara de ele. Ca un șarpe lung, încolăcit, așa-mi stau răsucite de jur-împrejurul capului. Văd eu, acum văd bine că numai frumoasă nu-s! Dar apoi, împingînd cît colo oglinda, strigă: Ba-sînt frumoasă! Și încă ce frumoasă! O mîndrețe! Ferice de cel ce mă va lua de nevastă! Vai, cum o să mă mai soarbă din ochi bărbatu-meu! Nici n-o să mai știe ce-i cu el.

Mîndrețe de fată! șopti fierarul, care intrase pe ușă de cîțva timp, în vîrfurile degetelor. Și nici prea lăudăroasă! De-un ceas tot stă cu ochii în oglindă, dar nu-i e destul, acum se mai și laudă în gura mare!

Fără să-l vadă, drăguța de Oksana se alinta mai departe:

— Ce, măi flăcăi din sat, sînteți voi de mine? Uitați-vă aici ce falnic mi-e și pasul și portul; cămașă cu alțițe roșii mi-am pus: și ce panglici am în păr! Cîț veți fi și-ți trăi, găteți așa de mîndre n-o să mai vedeți la nimeni. Mi le-a cumpărat din tîrg tata, ca să mă ia de nevastă cel mai vrednic și viteaz fecior din lume! Și zîmbind trufașă, se răsuci de parcă voia să plece, dar atunci dădu cu ochii de fierar...

Făcu ah! și stătu în fața lui, privindu-l încruntată.

Flăcăului i se păru că-i fuge pămîntul de sub picioare.

Nu-i ușor de spus ce vedea în acea clipă fata pe lîngă neîndurare, parcă și o ușoară luare în rîs a fierarului, fiindcă-l vedea ea doar cum se pierduse cu firea, dar și necaz, și prinseseră obraji ei a se învăpaia de-o roșeață abia ghicită; și simțămintele acestea în așa fel se îngemănau pe chipul fetei și atît de frumoasă era ea în tulburarea ce o cuprinsese, încît doar atît: s-o săruți de vreun milion de ori – altceva mai bun de făcut în acea clipă nu rămînea.

— De ce-ai venit? (Acestea au fost cele dintîi cuvinte ale Oksanei.) Vrei să te dau afară cu mătura? Tare vă mai pricepeți voi la dat tîrcoale fetelor. Cîț ai clipi miroșiți că le-au plecat de-acasă ai lor! Vă știu eu! Cu sipetul meu ce faci?

— E gata?

— Uite, degrabă va fi gata, inimioara mea, uite-acuși, numai să treacă sărbătorile. De-ai ști cîț am lucrat la el. Două nopți nu am ieșit din covalie; dar și ce sipet ți-

am făcut cum nici fetele de popă n-au.

Sipetul pe capac și pe de laturi peste tot va fi cu floricele roșii și albastre. Jăratric o să pară. Numai nu te supăra pe mine! Dă-mi voie măcar să vorbesc, măcar să mă uit la tine!

— N-ai decît. Vorbește și uită-te cît vrei, îi răspunse ea așezîndu-se pe laviță și începînd iarăși a se uita în oglindă ca să-și potrivească și mai frumos costițele pe care le purta cunună pe cap.

— Lasă-mă să șed și eu pe laviță lîngă tine, o rugă fierarul.

—Șezi, se-nvoi Oksana și ochii îi zîmbeau mereu; ca și gura, de încîntată ce se simțea.

— Este adevărat că mama ta este vrăjitoare? – a spus Oksana și a rîs; iar fierarul a simțit că totul în interiorul ei rîdea. Rîsul părea să rezoneze deodată în inima lui și în vene tremurînd liniștit, și putea să sărute obrajii fetei care ridea atît de drăgălaș.

– Ce am eu cu maică-mea? Pentru mine, mamă, tată, tot ce este mai scump pe lume cuvînt ești tu.

– Dacă m-ar chema țarul și mi-ar spune: Ascultă, Vakula, cere-mi ce vrei, ce-i mai de preț în împărăția mea, și-ți dau. Poruncesc să și se dureze o covălie de aur, ca să bați tu fierul acolo, cu baroase de argint, i-aș răspunde: Măria Ta, nu rîvnesc nici pietre nestemate, nici covălie de aur și nici nimic din toată împărăția. Mai bine dă-mi-o pe Oksana mea!

— Ia te uită cine-mi ești! Numai că nici tată-meu nu-și pierde vremea de pomană, o să-ți o ia înainte. Să-l vezi de n-o să se însoare cu maică-ta! spuse Oksana zîmbind șiret.

Văd că fetele nu mai sosesc... Ce-o fi asta? Ar fi trebuit să fie aici demult, ca să plec cu ele, să colindăm. Mi s-a urît de cînd le aștept.

— Mai lasă-le-n plata Domnului!

— Ba cum nu! că o dată cu ele vin, de bună seamă, și flăcăii. Să vezi atunci ce tîmbălău va fi! Parcă-i și aud cîte și cîte lucruri hazlii ne vor povesti.

— Va să zică, îți petreci bine timpul cu ei?

— Mai bine decît cu tine. Ia! a bătut cineva în poartă, să știi că ei sînt, fetele și băieții.

— Ce nădejde să mai trag? gîndi fierarul... își bate joc de mine. Eu, în ochii ei, nu fac nici cît o potcoavă mîncată de rugină. Apoi dacă așa stă treaba, cel puțin să nu mă las călcat pe coadă. Numai de-aș ști cumva cine-i cel la care se uită ea cu drag, nu ca la mine îl învăț eu minte...;

— Îi curmă gîndurile o bătaie cu pumnul în ușa și apoi de-afară, unde gerul era strașnic, se auzi un glas răstit:

— Hei, ia deschide!

— Lasă că deschid eu, spuse fierarul și se duse în tindă, mînios și hotărît să-i moaie oasele celui dintîi flăcău ce i s-o ivi în prag. (...)

Gerul înteuindu-se, acolo sus, în văzduh, se făcuse acum atît de frig, încît diavolul juca tananica săltînd de pe o copită pe cealaltă și-și sufla în pumni ca să se încălzească măcar cît de cît, simțea că a început să degere, cum să nu înghețe bocnă dacă din zori pînă în noapte și din noapte-n zori, el se-nvîrte de colo, colo mai numai prin iad unde, iarna, precum se știe, nu-i chiar așa de frig ca la noi, și unde el, diavolul, de multe ori – punîndu-și tichie pe cap, și lăsîndu-se pe picioare în fața focului din vatră, întocmai ca un birtaş grijuliu, se-apucă de rumenit păcătoșii la dogoarea jăratecului, cu aceeași mulțumire sufletească pe care o simte de obicei gospoina cînd prăjește cîrnați de Crăciun.

Băgase de seamă și vrăjitoarea că o cam răzbise frigul, măcar că era îmbrăcată gros; drept care, cu mîinele desfăcute larg, scoase un picior înainte și ținîndu-și echilibrul la fel cu cei ce, zboară ca vîntul după ce și-au pus patinele, își dădu drumul și ea să lunece coborînd prin văzduh, de parcă se tot ducea la vale, în picioare, pe ghețușul de pe coasta unui deal, și așa nimeri drept în horn acasă la ea. Porni și diavolul pe urmele vrăjitoarei. (...)

Și într-adevăr, de îndată ce se iscase viscolul acela și vîntul acum îți vîra omătul direct în ochi, Ciub se, și rostise cum că rău îi părea că plecase de-acasă, și înfundîndu-și mai adînc căciula pe cap, se înjura pe sine însuși de mama focului, laolaltă cinstindu-i cu asemeni sudalme, și pe diavol, și pe cumătru. Dar mînios cu adevărat de altfel nu era, se prefăcea numai. Ba încă era chiar foarte bucuros de acel vifor pe neașteptate. Pînă la dascăl acasă mai aveau a merge cam de opt ori pe cît merseseră pînă atunci.

– Ia stai, cumetre, mi se pare că nu-i bine pe unde am luat-o noi acum! Ciub, îndepărtîndu-se la cîtiva pași. Nu văd pe-aici nici o casă! Ia ține-o tu puțin în partea aceea, cumetre, și vezi de nu cumva acolo-i drumul, eu, pînă atunci, voi căuta dincolo. Ai grijă să mă strigi dacă dai de drum.

Lui Ciub i se păruse deodată că a găsit drumul; stătuse locului, îl strigase pe cumătrul, dar el n-a răspuns, hotărîse să plece singur mai departe. Nu mai merse mult și se pomeni în fața casei lui. Cu mîinile ciocan de frig, Ciub se apucă să bată-n ușă, strigînd fiica să-i deschidă.

— Ce cauți aici? îl luă din scurt fierarul, ieșind din tindă în curte.

După glas, Ciub îl cunoscuse numaidecît și de-aceea, dînd înapoi cîtiva pași, își spuse în sinea lui: Hei, d-apoi atunci nu-s acasă la mine că fierarul nu-ndrăznește a-mi călca pragul. Da iarăși, dacă stai și te uiți, nu-i nici casa fierarului. A cui o fi? Mă uitam și n-o mai cunoșteam! E a lui Levcenko,

acela care s-a însurat nu demult și și-a luat nevastă tinerică. Numai casa lui seamănă așa, bucățică ruptă, cu a mea.

— Cine ești? Ce tot dai raita pe la porți? se aspri mai tare fierarul venind spre Ciub.

Ba nu i-oi spune, gândi Ciub. Că, te pomenești, mă mai și ia la bătaie. Și, prefăcându-și glasul, răspunse:

— Om bun sînt! Am venit cu colinda, să cînt la fereastră.

— Ia mai du-te dracului cu colinda ta cu tot! se răsti la el Vakula.

Ciub se gîndea să plece, dar nu-i plăcea deloc că trebuia să se supună poruncii fierarului.

— Da ce te-a apucat de strigi? Vreau eu să cînt la fereastră o colindă și gata!

— Ee-e, d-apoi tu nici nu te-astîmperi, nu înțelegi de cuvînt!... Și cam tot atunci se pomeni Ciub cu un pumn peste umăr, de văzu stele verzi. Făcu încă un pas înapoi, dar nu se lăsă.

— Ai chef de bătaie, pe cît văd!

— Ia uite, ce îndrăzneț este el! Ei las c-o să-ți arăt eu! Văzutu-mi-l-ai cine-i? Și ce, crezi că n-am eu cum îți veni de hac? Ba îți viu, puiule, și chiar acum mă duc să-ți vin, de-a dreptul la ispravnic mă duc! O să mai auzi tu de mine! Nu mă uit eu că ești fierar, nu mă uit că ești zugrav. Dar va să zică el acum nu-i acasă. Atunci Soloha, gîndesc, o fi singură. Hm... nu-i departe de aici pînă la ea; ia hai într-acolo! Și, după ce se mai scarpină pe spate, iarăși porni la drum. Cu gîndul la distrările de care avea să aibă parte cînd s-o vedea cu Soloha, i se păruse că a mai încetat cît de cît durerea și nici frig nu-i mai era, măcar că geruia de auzeai peste tot pe ulițe cum trosneau lemnul și piatra. Mai sprinten și mai îndemînat decît un meșter bărbier ce-și ține tirănește victima cu degetele de nas, viforul îi albea neconținut barba și mustățile, și totuși pe fața cazacului se ivea un zîmbet dulce. Ciub oprindu-se ba colo, ba dincolo pe uliță să-și frece spinarea și umerii după ce bodogănea: «greu pumn mai are trecletul de fierar!

Ceva în vatră, se deschisese, iar luna, ce să mai stea la cumpene? țîșnise în zbor prin horn în sus din căsuța Solohăi și acum plutea lin înălțîndu-se mai departe pe bolta cerească. Peste tot, și a luminat lumea dintr-o dată. De viscol nici pomeneală nu mai era. Cît vedeai cu ochii, fața zăpezii jur-împrejur se-ntindea neclintită ca o cîmpie de argint și străluciau puzderii de stelute de cleștar. Începeau să răsară pe

ulițe pîlcuri de fete și flăcăi, mai fiecare cu traistă la șold. Li se auzeau cîntecele răsunînd tot mai limpede, rară casă în fața căreia să nu fi văzut grămădindu-se colindători.

E-o minunăție strălucirea lunii în slăvi! Nu-ți amintești repede cuvintele, cînd vrei să povestești ce frumos e pe-o asemenea noapte să-ți tai cale prin vîlmășagul fetelor ce rîd cu hohote sau cîntă și al flăcăilor ce neconținut se țin de glume și-s puși pe toate năzdrăvăniile cîte-i pot trăsni cuiva prin cap într-o noapte de voie bună și haz. Cojoacele țin cald că-s bune, groase; de ger bujorii din obraz ard și mai viu; iar glumele curg, de parcă stă satana în spatele fiecărui și-l împinge să nu-și mai afle astîmpăr. Droaie de fete de-acestea cu traista pe umăr năvăliseră în casa lui Ciub, cuprinzînd-o pe Oksana. Îi țiuiau fierarului urechile de-atîtea chicote subțirele, rîsete și vorbărie. Dînd zor care mai de care vroia să-i istorisească mîndrei lui Vakula altceva și-mai-și, toate fetele acestea își deșertau pe loc traistele și se făleau cu turte, cîrnați, colțunași ce se-nvredniciseră a aduna din colindat, pe cînd veneau încoace. Oksana, pe cît se pare, nu mai putea de bucurie și de mulțumire, pălăvrăgea cînd cu una, cînd cu alta dintre fete, și tot timpul rîdea. Văzînd-o atît de veselă, fierarul o privea cu un fel de invidie, ba parcă o și pizmuia chiar, și în clipele acelea ajunse de blestemă obiceiul colindelor, măcar că de altfel doar și el se dădea în vînt după această datină.

— Ei, Odarka! strigă mereu voioasă Oksana, uitîndu-se la una dintre fetele din jurul ei. Ai conduri noi!

Vai, dar frumoși mai sînt! Au și înflorituri cu fir de aur! Bine de tine, Odarka, tu ai cine să-ți cumpere orice; mie n-are cine-mi dărui conduri frumoși ca ai tăi.

— Nu-ți fă inimă rea, Oksana scumpă! îi luă vorba din gură fierarul. Las că îți aduc eu o pereche din acei cum pînă și prințesele mai rar poartă.

— Tu? făcu repede Oksana, privindu-l de sus. Te-oi vedea eu unde găsești conduri să-mi placă. Doar să mi-i aduci pe cei din picioarele împărătesei.

— I-auzi-o ia, ce rîvnește! strigă droaia de fete, rîzînd.

— Da, așa, își urmă ea vorba cu trufie. Și să fiți martore voi toate că dacă fierarul Vakula îmi aduce condurii purtați de regină, eu în aceeași clipă primesc să-i fiu nevastă.

Și după asta fetele plecară să colinde, luînd-o cu ele pe frumoasa, răsfățata fică a lui Ciub.

Cete de colindători, flăcăii într-o parte, fetele în alta, străbăteau cu graba uliță după uliță. Numai fierarul, călcînd agale, nu lua seamă la nimic, și nu mai ținea datina aceasta, care pînă atunci îi plăcuse mai mult decît oricare altele. (...)

Totuși în seara aceea, Soloha, se gîndise să-și petreacă timpul singură. Abia spusese diavolul ce-i poftea inima, că se și auzi la ușă un glas de om voinic. Soloha dădu fuga în tindă să deschidă, iar diavolul, sprinten cum e el, tuști! într-un sac din cei ce erau pe jos.

După ce se scutură de zăpadă el o înștiința că nu se mai dusese la dascăl, fiind-că-l apucase pe drum viscolul; și că, văzînd lumină în geamul ei se-abătuse ca să-și petreacă seara cu ea.

Peste puțin timp iarăși se auzi o bătaie în ușă și se auzi glasul dascălului.

— Ascunde-mă undeva, șopti primarul. N-am nici un chef să mă întîlnesc acum cu dascălul.

Se gîndi Soloha iar și iar unde ar fi putut ascunde în casa ei o matahală de om cum era primarul; în cele din urmă i se opriră ochii asupra celui mai mare sac de sub mangal; răsturnă mangalul într-un ciubăr, iar leneșul ei musafir se cufundă în sac cu tot cu mustăți, cap și căciulă.

Dascălul intră în casă vînat de frig și, în timp ce-și freca mîinile să și le mai dezehete, îi dădu știre Solohăi cum că, nevenindu-i nimeni la colivă, el s-a bucurat din toată inima că putea veni să se mai distreze cu ea.

Și tot vorbind astfel, veni și mai aproape de ea, tuși să-și dreagă glasul, zîmbi în colțul gurii, apoi, plîmbîndu-și ușurel lungile-i degete pe brațul ei durduliu și gol pînă mai sus de cot, o întrebă cu prefăcută viclenie și nu mai puțin vădită mulțumire de istețimea lui.

Iarăși cineva bătea la ușă. Dascălul se pierdu cu firea.

— Doamne sfinte, o fi vreun mirean! Dă aici peste unul ca mine, față bisericească, și ce mă fac?... Dacă se duce și mă pîrăște la părintele Kondrati!... Nu-i era lui cu adevărat de popă: mai presus de toate se temea să nu-l afle cumva nevasta.

— Pentru numele lui Dumnezeu, neprihănită Soloha... bolborosea tremurînd ca varga. I-auzi că iar bate. Doamne Dumnezeule, bate-n ușă! Vai de mine, ascunde-mă undeva!

Deșertă Soloha în ciubăr alt mangal, iar dascălul se vîrî în sac și puțintel la trup cum era, ar mai fi putut încăpea peste el, după ce se înghesui la fund, încă vreo jumătate de sac de mangal.

— Bine te-am găsit, Solohă! spuse Ciub intrînd în casă. Mă tem că nu te așteptai la mine în seara asta, așa-i că nu te așteptai? (După cum zîmbise el hîtru aruncînd această vorbă, îl simțeau că-și pusese la muncă înceata-i minte. Ba, te pomenești, l-ai mai și ascuns pe acela aici prin casă în cine știe ce ungher, auzi? (Și încîntat de ascuțimea spusei lui, rîse cu hohote, mîndrindu-se în sinea-i că Soloha numai lui îi intră în voie.)

Ei. Solohă, ia dă o vodcă. E un ger parșiv afară, mai să-mi vină a crede că pînă și gîtița mi se făcuse bocnă. Ce se mai zburlise deodată, vremea, Solohă, auzi?

— Deschide! Se aude un glas afară și iarăși ciocăni cineva la ușă.

— Bate cineva, făcu Ciub, fără să-și mai descheie cojocul.

— Deschide! răsună mai tare glasul celui de la ușă.

— Fierarul! Ciub, înșfăcîndu-și căciula din cui. Ia vezi, Solohă, pe unde m-ai putea ascunde? Că-n ruptul capului nu vreau să dau ochi cu stropsitul și afurisitul acesta. Soloha, înspăimîntîndu-se și ea, se tot repezea de colo-colo fără rost, ca năucă, și din zăpăceală îi făcuse semn lui Ciub să se strecoare în sacul în care ședea dascălul. Nici nimic nu zise bietul dascăl și nici măcar să icnească nu cuteză, cînd simți că se lasă peste el un mal de om, aproape că așezîndu-i-se în creștet ca pe un scaun și strîngîndu-i capul între cizme care, de-atîta stat în ger, se făcuseră cum e fierul.

Feciorul Solohăi, nici tu bună seara, nici nimic, intră în casă uitînd să-și scoată cușma de pe cap și se așeză pe o bucată pe laviță. Se cunoștea bine că nu-i erau boii acasă.

Dar cînd să închidă ea ușa în urma flăcăului, Soloha se pomenise cu încă un musafir care-i ciocănea în ușă: Sverbîguz. Pe cazacul acesta nu-l mai putea ascunde într-un sac cu mangal, n-avea de unde lua un sac atît de mare Sverbîguz era mai gras chiar și decît primarul și mai lung decît cumătrul lui Ciub. Așa încît Soloha se duse cu el în grădina din spatele casei, să-i spună acolo musafirului tot ce avea a-i spune.

În casă, fierarul, cu gîndurile în altă parte, își muta privirea ba într-o parte, ba în alta și din cînd în cînd și-o aținea în gol, să asculte cum se îngîneau departe; pe alte ulițe, cîntecele colindătorilor; pînă la urmă, dădu cu ochii de saci.

Ce-o fi cu ei aici? De cînd trebuia să-i scot din casă! Cu dragostea mea am ajuns de nu mai știu pe ce lume sînt. Mîine – zi de sărbătoare, iar la mine-n casă încă te mai împiedici pe jos de nimicuri. Ia să car sacii aceștia în covălie!

Se apucă mai întâi de cei doi mari, îi legă mai de nădejde la gură și dădu să și-l aburce pe umeri. De bună seamă că-i fugeau lui gândurile cine știe unde, altfel l-ar fi auzit pe Ciub sîsîind printre dinți. În celălalt sac pe trupeșul primar îl apucase tocmai atunci un sughiț. Fierarul însă își spunea, vorbind mai departe cu sine însuși:

— N-o să-mi mai piară odată din minte nevrednica asta de Oksana? Uite, nu vreau să-mi mai stea gândul la ea și degeaba, tot nu mi-o pot alunga din minte, numai la ea mă gîndesc. De ce-i lăsat așa pe lume, să-ți umble un gând prin cap, oricît l-ai izgoni? Măi, al dracului, dar sacii aceștia parcă-s mai grei ca altădată! Pesemne că nu-i numai mangal în ei, o mai fi altceva. Că prost mai sînt! Păi mie, cum de-am uitat! orice îmi pare mai greu acum. Eu, care de multe ori, mai înainte, numai cu o mîină îndoiam și dezdoiam un ban de aramă din cei mari, de cinci, sau o potcoavă, azi nu mai am putere nici măcar un sac de mangal sa-l ridic pe spinare. Acuși-acuși o să ajung să mă dea jos vîntul. Stătu un timp așa, fără să mai spună nimic, apoi înviorîndu-se deodată, se burzului către sine însuși:

Ee, ia uite ce bleg! Ba nu, nici gînd, n-o să dau eu voe nimănui să rîdă de mine! Zece saci de aceștia să fie, și tot îi duc. Și-i săltă pe amîndoi o dată în spinare, cît erau ei de grei, de nu i-ar fi putut urni doi oameni voinici împreună. Mai luîndu-l de jos și pe celălalt, în care ședea covrig diavolul, și spunînd: Hai să-l iau și pe acesta; aici mi-am pus sculele, ieși din casă fluierînd. Afară, tot mai tare și mai tare răsunau ulițele de-atîtea cîntece și chiote. Era și mai mare acum înghesuiala cetelor de colindători, că veniseră și alții, de prin satele vecine. Flăcăii se țineau întruna de șotii. De multe ori, printre colinde, numai ce auzeai undeva și vreun cîntec glumeț, ticluit chiar atunci de cine știe ce căzăcel cu mustața abia înfiripată. Sau alteori, pe neașteptate, unul din gloată dădea drumul în loc de colindă unei strigături ca la Anul Nou.

Fierarul stătu locului fără să lase din spate sacii. I se păruse că, în vîlmășagul de glasuri al unor fete, îl deslușise pe al Oksanei și apoi rîsul ei subțirel. Tot sîngele i se răscoli în vine; trînti jos povara, de făcu valeu!; dascălul, cum ședea ghemuit la fundul unuia din saci, iar, din acea izbitură, primarul dădu și mai tare în sughiț; își zvîrli pe umăr sacul cel mic și vîrîndu-se într-o gloată de flăcăi, porni agale împreună cu ei, în larma căruia deosebise glasul Oksanei. Da, e ea cu adevărat! Uite-o colo, mîndră ca o împărăteasă; cum îi lucesc ochii ei negrii! Și lîngă ea, un flăcău chipeș care îi tot istorisește ceva; ceva de haz, pesemne, fiindcă ea rîde. D-apoi

cînd nu rîde ea? Fără voia lui parcă, și nepricepînd nici el de ce, își croi drum cu coatele prin îmbulzeală pînă ce ajunsese lîngă Oksana.

— A, Vakula, ești și tu pe-aici? Bine ne-am întîlnit! îi spuse ea, cu obrazul luminat de zîmbetul acela al ei în doi peri, care mai nu-l scotea din minți pe fierar. Ia zi, cum ți-a mers cu colindul, ai căpătat daruri multe? Nu prea ți-e plin sacul, vād. Dar conduri ca ai reginei mi-ai găsit? Cînd mi-i aduci, mă mărit cu tine! Și, izbucnind în rîs, fugi înainte laolaltă cu celelalte fete.

— Nu, mi-e cu neputință să-mi birui deznădejdea! Mai bine le pun cruce la toate. (...) Cu gîndul acesta în minte pornind iarăși, dar acum cu pas apăsător, ajunsese din urmă ceata de fete, se alătură Oksanei și-i spuse răs-picat:

— Rămîi cu bine, Oksana! Caută-ți de logodnic pe cine vrei, că pe mine mai mult pe lumea asta n-o să mă vezi.

Fata se arătă uimită, dădu să răspundă ceva, dar fierarul numai cît flutură, din mîină a lehamite și plecă în fugă.

— Încotro, Vakula? strigau flăcăii, văzîndu-l cum se tot duce.

— Rămîneți cu bine, măi firtați! le răspunse el din mers, cu glas tare. Spuneți-i părintelui Kondrati să-mi facă parastas întru iertarea păcatelor. Si, după ce le spuse toate acestea mergînd în pasul lor, o rupse iarăși de fugă cu sacul pe spinare.

— S-a țicnit! își spuneau flăcăii între ei.

Străbătu Vakula în fugă cîteva ulițe și apoi se opri să-și mai tragă răsufierea. Și se gîndi așa: Dar, la drept vorbind, ce mă grăbesc pînă într-atît, de parcă le-am dat toate pe una! Hai să mai încerc ceva: să cer sfat zaporojanului Puzatîi Pațiuic. Cică el se are bine cu toți diavoli de la mic la mare, și că de aceea poate face orice-i trece prin gînd.

Oblicindu-i gîndul, diavolul din sac, cum ședea el de-atîta timp chircit acolo fără să mai dea semn de viață, prinse a sălta de bucurie.

Pațiuic acesta într-adevăr fusese cîndva zaporojan; că-l izgoniseră dintre ei cei din Zaporojie sau că dăduse el bir cu fugiții, asta n-o mai știa nimeni.

Trecuseră mulți ani, vreo zece, poate și cincisprezece, de cînd se mutase în Dikanka. La început, traiul lui, bună bucată de vreme, fusese trai de zaporojan get-beget; muncă – nici pomeneală, somn – trei sferturi din zi, mînca însă cît șase oameni la coasă. Mai ține seamă și că nădragii ce-i purta, șalavari căzăcești, aveau asemenea lărgime, încît, oricît de mare

ar fi pasul, picioarele tot nu i se vedeau și de-aceea, când te-ntâlneai cu el pe uliță, ți se părea că vine rostogol spre tine un butoi de la fabrica de spirt.

Numai după ce apăruse în sat, îi și mersese vestea că putea lecui oamenii. Care cum se-mbolnăvea – chemați-l pe Pațiuk; iar Pațiuk doar descînta șoptind niște vorbulițe acolo și-i lua omului răul. Ori de i se întîmpla vreunui cazac, viță de cazac, să-i rămîna cumva în gît un os de pește. Pațiuk cu atîta pricepere îi trăgea un ghiont în spete, încît, fără să vatăme întru nimic gîtița cazacului de viță, pornea osul numaidecît pe calea ce-i era lui sortită. De mult timp însă, rar se vedea umblînd prin sat. Poate că de lene ședea el acum mai tot timpul în casă, dar poate să fi fost și altă pricină, anume că an de an îi venea din ce în ce mai greu să iasă pe ușă: nu mai încăpea. Și așa lumea, adică cine avea nevoie de Pațiuk, trebuia să se ducă la el acasă.

Împinse fierarul cam cu sfială ușa casei zaporojanului și-l văzu atunci cum ședea jos turcește, avînd în față-i o balercuță pe care se afla o strachină plină cu găluști, care în felul acesta, numai bine îi venea în dreptul gurii. Iar el, fără a-și da osteneală nici măcar cu un deget să se ajute, doar că pleca puțin capul spre strachină cît să ajungă cu buzele în sorbeală și horpăia așa, apucînd cu gura, la răstimpuri, și cîte-o gălușcă. «Măi, măi, își spuse Vakula în sinea sa, acesta-l întrece de leneș pe Ciub. Pațiuk incontinuu mîncea găluști, pentru că habar n-avea că-i trecuse cineva pragul, cu toate că fierarul, intrînd, îi făcuse plecăciune pînă la pămînt.

— Am venit la tine, Pațiuk, ca să te rog să-mi faci un mare bine! spuse Vakula ploconindu-se din nou. Pațiuk înălță capul și-apoi iarăși se aplecă să înfulece. Fierarul, luîndu-și inima în dinți, adăugă:

— Am auzit de la unii, numai să nu mi-o iei în nume de rău. Nu vreau să te obijduiesc.

— Zice lumea că ai fi un soi de neam de departe cu diavolul.

Și pe loc se înspăimîntă de ceea ce-i ieșise din gură, fiindcă i se păru că tot nu izbutise a vorbi cu cuvinte ce nu zgîrîiau urechea – așa încît, crezînd că Pațiuk uite-acum o să înșface balercuță și o să mi-o arunce în cap cu tot cu strachina de pe ea. Dar Pațiuk nu-i aruncă decît doar o privire

și se-apucă iarăși să mănânce. Venindu-i inima la loc, fierarul hotărî să-și spună păsul mai departe:

— De asta am venit la tine, Pațiuk, deie-ți Dumnezeu tot ce dorești. Ce-o fi o fi, nu-mi mai rămîne decît să cer diavolului o mîină de ajutor. Ce zici, Pațiuk? întrebă Vakula, văzînd că zaporojanul tăcea mereu. Cum să fac?

— Du-te la dracu, dacă ai nevoie de el! răspunse Pațiuk fără a-și lua privirea de la strachină.

— D-apoi că tocmai de asta am venit la tine, zise fierarul. Că-n afară de tine, cred că nimeni pe lume nu știe pe unde să merg ca să ajung la el. Pațiuk – nimic: dădea gata puținele găluști care încă mai erau în strachină.

— Fă-ți pomană cu mine, fii om bun la suflet, nu zi ba! stăruî flăcăul. Poate niște carne de porc, cîrnați, ori făină de hrișcă, mai știi eu ce? pînză, mei sau ce ți-o mai fi de trebuință... cum e obiceiul între oameni de bună înțelegere. Spune-mi numai atît, de exemplu, cum să fac să-i ies în cale undeva?

— Cine-l duce-n cîrcă lung drum n-are de bătut pînă la el, vorbi Pațiuk fără păsare și tot fără să se urnească din loc.

Vakula îl privi țintă în numele tatălui, de parcă acolo, pe fruntea lui Pațiuk s-ar fi putut ivi în scris țîlcul acestor cuvinte. Dar Pațiuk tăcea. Și atunci numai ce băgă de seamă Vakula că găluștile și balercuță – nicăieri; în locul lor se aflau jos, pe pardoseală, două străchini de lemn, una cu colțunași, alta cu smîntîină. Ia să văd, își spuse în sine, cum o să mănânce acum Pațiuk colțunașii. Că doar n-o să se aplece să-i horpăie cum făcea cu găluștile, și-apoi nici nu se poate. Abia îi trecu prin minte gîndul acesta, că Pațiuk deschise gura, se uită o dată la colțunași și căscă gura mai tare, în aceeași clipă, din strachina cu colțunași unul sări în strachina de-alături, se tăvăli acolo în smîntîină, se întoarse și pe partea cealaltă, și apoi sări din nou, dar de această dată în sus drept în gura lui Pațiuk. El nu-și dădea altă osteneala decît să-i mestece și să-i înghită. Mare ți-e minunea!; gîndi fierarul și, de mirare, căscă gura, dar tot atunci se pomeni că-i sare și lui în gură un colțunaș, murdărindu-i buzele cu smîntîină îl scuipă cît colo și, în timp ce își ștergea gură, se-apucă să cugete ce mari minunății mai sînt pe lume și că ia uite la ce iscusite născociri împinge pe om puterea necuratului, luînd Vakula totodată aminte că numai Pațiuk i-ar putea veni într-ajutor cu folos. Hai să-i mai fac o plecăciune, să-mi vorbească pe înțeles...

Îndată ce, vrînd să se mai odihnească puțin, Vakula își lăsă jos povara, diavolul năvăli afară din sac și pe urmă, gata, călare pe grumazul flăcăului. Fierarul murind de spaimă, cu sîngele fugit din obraji, nici nu mai știa bine cum să se apere; încercă să-și facă semnul crucii... însă diavolul, cu botul lui de cîine, se aplecă la urechea dreaptă și-i spuse încet:

— Stai că eu îți vreau binele, ți-s prieten, ce nu fac eu pentru un prieten? Și apoi îi chițai la urechea stîngă. Bani îți dau cîți vrei... Ți-o pun în palmă pe Oksana, cît ai clipi.

Stătu fierarul să chibzuiască și, pînă la urmă răspuse:

— Mă prind! Cu prețul acesta, bine, mă vînd ție! (...)

După care, neslăbindu-i coada, îi sări călare în cîrcă, înălțînd din nou dreapta, gata-gata să facă și asupra diavolului semnul crucii.

— Îndurare, Vakula! necuratul, icnind jalnic. Fac tot ce vrei, tot ce mi-i cere, numai să nu mă dai pierzaniei nu fă asupra-mi cumplitul semn!

— Aha, neamț afurisit, altul ți-e viersul acum. Știu eu ce am de făcut. Ia să mă duci în spinare numaidecît acolo unde ți-oi porunci! Auzi? ca pasărea-n zbor, așa să mă duci!

— Unde? întrebă diavolul, amărît.

— Drept la îmărăteasă, la Sankt Petersburg!

Și se speriase, fierarul, simțind cum dintr-o dată zboară în sus în văzduh. Vakula tot zbura și zbura mai departe, și deodată numai ce sclipi în fața diavolului Sankt Petersburgul cu străzile scăldate de lumină ca ziua. În oraș era cine mai știe ce sărbătorire și de aceea era asemenea iluminată. Din zbor lăsînd în urmă rohatca, diavolul se preschimbă în cal și, cît ai bate-n palme, Vakula se pomeni că trece pe stradă, prin mijloc, călare pe un trăpaș focos.

Sfinte Dumnezeule! și-un vuiet, și-o duruială, și lumini peste lumini, de-ți luau văzul; pe o parte și pe cealaltă a străzii, pereții caselor, umăr la umăr, și case tot de cîte patru etaje; parcă auzeai tunînd întruna. La fiecare pas te întîmpinau alte și alte case mari cît toate zilele și toate ca din pămînt răsărite înainte.

— Te duc de-a dreptul la împărăteasă? De-a dreptul nu, mă trece o frică, își spuse fierarul stînd la gînduri. Știu că aici, dar unde anume aici, în oraș, nu știu, au poposit aici niște zaporojeni pe care i-am cunoscut astătoamnă, cînd le-a fost drumul prin Dikanka, n-ar fi rău să mă sfătuiască cu ei mai întîi...

— Hei, satană, ia vîră-te în buzunar la mine și du-mă la zaporojeni.

Diavolul pe dată se încreți și se făcu mic, de-i încăpu numai bine în buzunarul lui Vakula n-apucă să mai privească o dată în juru-i, că se și trezi în fața unei case mari în care, intrînd, urcă nici el nu știa cum scara lată și, deschizînd ușa o dădu puțin înapoi, fiindcă era să-l orbească strălucirea camerei pline de lucruri scumpe și de podoabe, în care tocmai se aflau zaporojenii pe care-i cunoștea.

Bine v-am găsit, boieri! Să vă ajute Dumnezeu la tot ce v-ați pus în gînd! Iată că iarăși ne-a fost dat să ne întîlnim! vorbi fierarul, venind către ei și închinîndu-se în fața lor.

Unul din zaporojeni, ce ședea pe sofa de care se apropiase Vakula cel mai mult, îl întrebă pe un altul ce ședea puțin mai încolo:

— Cine-i omul acesta?

— Da cum, nu mă știți? se miră fierarul. Eu sînt Vakula, fierarul! Cînd ați trecut toamnă trecută prin Dikanka, doar ați poposit la noi în sat.

— Acum știu: fierarul din Dikanka, meșter și-n zugrăveli. Bun sosit, fîrtate, cu ce rosturi te-duce Dumnezeu pe-aici?

— Ia și eu așa, să mai văd una-alta, că cică...

— Altădată mai stăm la taifas cu tine, fîrtate, plecăm, trebuie să mergem la împărăteasă.

— La împărăteasă? Boieri dumneavoastră, vă rog frumos, luați-mă și pe mine!

— Nu se poate! Și adăugă: Ce să faci tu acolo? Noi, frate, avem de sfătuit cu împărăteasă despre anumite rosturi de-ale noastre.

— Ba luați-mă și pe mine! stăruie fierarul.

N-apucă bine a rosti vorbele acestea, că un alt zaporojan spuse:

— Hai să-l luăm, măi fraților, de ce nu?

— Bine, hai să-l luăm, încuviințară ceilalți!

— Dar îmbracă straie la fel ca ale noastre.

Și îndată se-apucă fierarul să-și tragă pe mînci un căftănaș verde, scurt în poale și deodată ușa se deschise, în prag ivindu-se un slujitor care dădu știre cum că, gata, caleașca-i la scară. (...)

Și iarăși se minună Vakula, văzîndu-se cum străbătea în fugă ulițele orașului, șezînd într-o caleașca mare cît toate zilele, care sălta lin pe arcuri, și cum se năpusteau îndărăt, pe dreapta și pe stînga lui, casele acelea înalte de cîte patru coturi fiecare. Și-și spunea în sinea lui Vakula, privind afară: Doamne Maică, cîtă lumină e aici noaptea! La noi, nici ziua nu-i așa.

Traseră caleștile zaporojenilor în fața unui palat. Coborîră ei cu toții, pătrunzînd în antreul palatului, care era o încăpere strașnic de măreață, și începură apoi să urce latele trepte ale unei scări pentru oaspeți, scăldată într-o lumină ce-ți lua văzul.

— Ce scară! își tot șoptea în sine Vakula. Parcă te și doare inima să pui picioarele pe ea.

Zaporojenii, isprăvind de suit scara, pătrunseseră acum în cea dintîi dintre sălile ce veneau la rînd. Fierarul se ținu de ei sfiit și avea mare grijă la tot pasul să nu alunece cumva, că pe jos era parchet lustruit oglindă. Trecură așa prin trei săli și de fiecare dată Vakula nu mai contenea a se uimi. În cea de-a patra, se apropie parcă fără să vrea de o sculptură pusă în perete. O văzu acolo pe Sfînta Fecioară cu pruncul în brațe. Mîină de aur a avut cine-a făcut-o!

Zaporojenii străbătură două săli și apoi se opriră. Li se spuse să aștepte acolo. Peste scurt timp toți se pregăteau să intre în sală.

— Sînteți toți de față? îi întrebă Potiomkin.

— Toți, tătucă! răspunseră zaporojenii, din nou închinîndu-i-se.

— Nu ați uitat, nădăjduiesc, să vorbiți precum v-am învățat eu.

Se auzi larmă de glasuri în încăperea de-alături și apoi fierarul nici nu mai știa la cine și unde să-și oprească mai întîii privirea, că intraseră pe ușă o mulțime de curteni și curtence. Zaporojenii se puse în genunchi odată cu fața la pămînt, strigînd toți într-un glas:

— Mila ta cu noi, mămuco, mila ta cu noi!

— Ridicați-vă de jos! auzi sunînd un glas poruncitor, și binevoitor. Cîțiva curteni se repeziră să-i ridice cu sila pe zaporojeni. Se ridicară de jos zaporojenii.

Abia atunci cuteză fierarul să înalțe capul și văzu în fața lui, între curtence o femeie mică de stat și pudruită cu ochii albaștri, însă pe lîngă acestea cu o înfățișare măreață și un surîs ce aveau puterea să înrobească pe oricine.

— Excelența-Sa, îmi făgăduise să fac azi cunoștință cu poporul meu, pe care pînă acum nu l-am văzut niciodată, vorbi cea cucoană cu ochi albaștri, privind la zaporojeni cu într-adevăr neascunsă dorință de a-i cunoaște și-i întrebă, venind mai aproape de ei: Masă-casă vi se dă aici cum trebuie?

— Mulțumim, mămuică. Chiar așa cum e la noi la Zaporojie, nu-i pe aici carne de oaie, da încolo n-avem ce zice, ni se dă mîncare bună – binișor, ne ducem zilele.

Potiomkin se-ncruntase amintindu-și că zaporojenii spuneau cu totul altceva decât cele ce-i învățase el...

Unul dintre zaporojeni vorbi, ieșind mai în față: — Indură-te de noi, mămuco! De ce oropsești neamul nostru, care doar îți este cu credință? Cu ce ți-am greșit? Umblat-am oare vreodată să te vindem ori măcar purtatune-am vreodată cu asemenea gând? Atunci de ce ți-ai întors fața de la noi? De la un timp înoace am auzit cum că dai poruncă să se ridice pretutindeni cetății, să ne tai drumurile, pe urmă am auzit că vrei să faci din noi altfel de armată. Acum ne-au ajuns știri la ureche precum că pui la cale alte bețele pe capul nostru. Cu ce ți-e vinovată oastea noastră de zaporojeni?

— Care vi-i păsul dar? îi întrebă Ekaterina pe zaporojeni, stînd parcă gata să le îplinească repede dorințele.

Cit ai clipi, fierarul, se nărui la picioarele ei.

— Prea mărită împărăteasă, nu-mi lua capul, milostivește-te de mine. Să nu vă fie cu supărare, din ce sînt făcuți condurii din picioarele Măriei-Tale? Cred că nici un suedez, nici un singur stat din lume nu va putea face asta. Doamne, dacă nevastă-mea ar purta astfel de papuci!

Împărăteasa rîse. Curtenii au rîs și ei. Cazacii au început să-l împingă pe fierar de braț, întrebîndu-se dacă nu cumva a înnebunit.

— Ridicăte de jos! îi spuse cu glas blînd împărăteasa lui Vakula. Dacă rîvnești atît de mult astfel de încălțăminte, află că nu-i greu să ți se îplinească dorința. Aduceți-i chiar acum o pereche de pantofi de-ai mei din cei mai scumpi, cu podoabe aurii! Ca să spun drept, îmi place foarte mult că mi-a mărturisit așa, deschis, păsul lui.

Vakula, dînd un pas înapoi, se aplecă spre buzunar, spuse încetișor: Dumă de-aici acasă cît mai iute! și cît ai clipi se pomeni dincolo de marginea orașului. (...)

Sosiră zorii. Gemea de lume biserica de pe cînd încă nici nu se luminase de-a binelea de zi. Cu scurteici albe, de postav, cu albe marama pe cap, femeile din sat, mai stătute, își făceau cucernice cruci peste cruci, stînd grămada în picioare chiar la intrarea în sfîntul lăcaș. În fața lor se aflau soațele oștenilor, nevestele cazacilor – toate purtînd polci verzi sau galbene, iar altele chiar și contase albastre, cu bentițe aurii la poalele spatelui. Cu cosițele înșesate de panglicuțe, la gît cu belșug de salbe, cruciulițe, fetele își croiau drum întruna prin înghesuială, ca să ajungă cît mai aproape de iconostase. Dar și mai în față, între femei și altar, se aflau, stînd în picioare, bărbații, fie ei cazaci, fie țărani de rînd: numai mustăți, moțuri, cefi groase

și obraji proaspăt bărbieriți, cea mai mare parte dintre gospodarii aceștia purtând sumane, iar pe sub sumane, și lăsată să iasă la vedere, svitcă albă, sau, unii, chiar albastră. Ori încotro ți-ai fi întors privirile, nu întâlneai decît fețe luminate de bucuria sărbătorii. Primarul își lingea buzele numai cît își amintea c-a isprăvit cu postul și că-l așteaptă la masă cîrnați; fetele se gîndeau ce bine o să se dea pe urmă cu flăcăii pe gheață; babele, mai cu sîrg ca oricînd, șopteau repede rugăciuni după rugăciuni. Doar Oksana sta, de parcă nu-i mai trebuia nimic: se închina ea, dar mai mult de ochii lumii decît cu adevărat. Se învălmășeau în suflet atîtea sentimente, unul mai dureros decît celălalt, unul mai rău decît celălalt, încît arăta la față ca pierdută. Fetele nu se puteau dumeri ce era cu ea și nici nu bănuiau că fierarul era vinovat de toate acestea. Dar nu-i fugea numai Oksanei gîndul la fierar, neconținut. În biserică, toți ceilalți începuseră a băga seamă că parcă nu era deplină sărbătoare; parcă tot lipsea ceva. Dascălul răgușise, îl luase frigul cît stătuse în sac, iar acum, dondănind încet, cu glas spart, abia-l mai auzai; e drept, cîntărețul acela, venit de sărbători în sat la Dikanka, ținea basul foarte frumos; dar cu cît ar fi fost mai sărbătorește dacă era și fierarul, care întotdeauna, după cum se făcuse de obicei, de îndată ce venea la rînd Tatăl nostru sau îngerul a strigat – urca pe trepte în strană și trăgea de-acolo o cîntare cum doar la Poltava de mai puteai auzi. Și apoi, pe lîngă asta, el mai era la biserică și clopotar.

Diavolul și flăcăul s-au întors în Dikanka în timpul nopții. Cît ai bate-n palme se pomenise Vakula acasă în ogradă, pe la cîntatul cucoșilor. Diavolul vrea să fugă, dar flăcăul, îl înhățase de coadă: «Ehe, încotro? Stai puțin, măi prietene, mai avem ceva: încă nu ți-ai luat mulțumita de la mine și, punînd iute mîna pe o jordine, mi ți-l croise zdravăn de trei ori, așa încît diavolul, vai de capul lui, o zbughise glonț ca un țăran care abia scăpă cu fuga cînd de la consilierul comunal. Și iată așa cu dușmanul neamului omenesc: în loc să-i tot amăgească pe alții și să-i ducă-n ispită și să-i prostească, fusese tras pe sfoară și el. După care, Vakula intrase în tindă, se vîrîse pînă la gît în finul ce se afla acolo și dormise pînă la amiază. Cînd s-a trezit, s-a înspăimîntat văzînd soarele în răscrucile cerului: Am scăpat și slujba de dimineață și liturghia! Și neagră mîhnire l-a năpădit atunci pe cucernicul fierar. (...)

A intrat în casă, dar nu era nimeni. Solooha încă nu se întorsese. Scoase din sîn Vakula, cu grijă mare, condurii și iarăși se uimi privind scumpele podoabe, pe urmă se spală, își puse hainele cele mai bune, de zile mari,

îmbracă caftanul pe care-l avea de la zaporojeni, apoi luă din sipet o cușmă nouă, din blană și un brîu nou, confecționat în diferite culori; puse într-o năframă toate lucrurile acestea și o nagaică și se duse cu ele la Ciub acasă.

A făcut Ciub ochii cît talgerele, cînd a văzut cine-i intră pe ușă. Dar și mai tare s-a uimit cînd Vakula, după ce dezlegase năframa, i-a pus dinainte acea căciulă nou-nouță și acel brîu cum nimeni pînă atunci nu mai văzuse în sat, iar el, Vakula, i s-a năruit la picioare și l-a rugat cu glas din adîncul sufletului:

— Iartă-mă, tătucă! Nu mai sta supărat pe mine! Uite, croiește-mă cu nagaica cît ți-o cere sufletul. Mă închin ție de bunăvoie și mă căiesc de tot ce-am făcut, bate-mă, numai nu mai sta supărat pe mine!

Ca să nu-și știrbească și mai mult neînduplecarea, Ciub luă nagaica în mîină și-l plesni cu ea de trei ori pe spinare pe flăcău.

— Na, ți-o fi, ridicăte de jos! De-acum înainte să ascuți totdeauna de un om mai bătrîn ca tine! Ei, hai să dăm uitării ce-a fost între noi! Și-acum spune-mi: ce vrei de la mine?

— Dă-mi-o de nevestă pe Oksana, tătucă!

Ciub, sînd puțin la gînduri, cîntări din priviri cușma și brîul, cușma – o frumusețe, brîul – nu mai puțin frumos.

— Bine. Trimite pețitori!

— Oksana tocmai atunci se-ntorsese și ea acasă; și rămase cu ochii țintă la fierar, uimită și nemaiștiind ce să facă de bucurie.

— Ia uite ce conduri ți-am adus! îi spuse Vakula, adăugînd: Din cei cum poartă împărăteasa.

— Da nu-mi mai trebuie nici un fel de conduri, dă-i încolo! și nici nu-și lua ochii de la fierar: Că eu oricum, chiar și fără conduri...

Vakula veni la ea, o luă de mîină; fata lăsă ochii în jos. Era minunat de frumoasă, niciodată n-o mai văzuse fierarul chiar așa. (...)

Trecînd odată prin Dikanka și lăudînd frumusețea meleagurilor pe care a fost durat satul acesta, răposatul vlădică, fericită fie-i pomenirea, cum trecea el așa în caleașcă, a poruncit de la o vreme vizitiului să oprească în dreptul unei case noi.

— Cine-i stăpînul acestei căsuțe așa mîndru zugrăvită? A dorit să știe preasfințitul, întrebînd-o pe femeia tînără și frumoasă ce se ivise cu pruncul în brațe, în pragul acelei căsuțe.

— Vakula-fierarul, i-a răspuns Oksana, pentru că ea tocmai era atunci acolo.

Foarte frumos zugrăvită! a spus preasfințitul, privind la ferestrele și ușa casei. Ferestrele erau date de jur-împrejur cu vopsea roșie; iar pe ușă, de sus pînă jos, erau zugrăviți cazaci.

Și mai mult l-a lăudat preasfințitul după aceea pe Vakula, aflînd că fierarul dăduse cu verde fără nici un ban, toate stranele de la peretele din stînga al bisericii, peste verde adăugînd cu pensula o puzderie de floricele roșii. Dar nu numai atît: pe zid, cum intri în biserică, meșterise Vakula o pictură în care-l înfățișa pe diavol la el în iad, și diavolul arăta atît de hîd, încît care cum trecea pe-acolo scuipa numai cînd îl vedea.

Amintiți-vă!

Povestirea este o operă artistică în proză de dimensiuni medii, care dezvăluie mai multe episoade din viața unui erou literar pe fundalul înfățișării destinului altor personaje.

Receptarea și interpretarea textului

Impresii de lectură

- 1.** Ce v-a emoționat în această povestire?
- 2.** Ce sentimente v-a trezit lectura?

Discutați! Cercetați!

- 1.** Găsiți în text și citiți expresiv cum era noaptea înainte de Crăciun pentru a dezvolta în continuare acțiunea în operă?
- 2.** Cum a influențat asupra lui Vakula vizita la Sankt Petersburg?
- 3.** În ce moment Vakula s-a adresat către Împărăteasă cu rugăminta sa și cum a reacționat ea la aceasta? Argumentați cu cuvinte din operă.
- 4.** Sa schimbat atitudinea Oksanei față de Vakula cînd și-a dat seama că l-a pierdut? De ce?
- 5.** Găsiți alte denumiri pentru ilustrațiile plasate în manual în povestea «Noaptea înainte de Crăciun» de N. Gogol.
- 6.** Descoperiți punctul culminant al operei.
- 7.** Folosiți resursele internetului, găsiți și vizionați filmul «Serile la fermă lîngă Dikanka».

Exprimați-vă părerea!

- 1.** Selectați pasajul care v-a plăcut cel mai mult și motivați-vă alegerea.

- 2.** Determinați ce rol a jucat în povestire tema ucraineană, precum și tema luptei dintre bine și rău.
- 3.** Cum se comportă personajele principale unul față de altul? Argumentați-vă răspunsul cu exemple din text.
- 4.** Cu ce scop au venit cazacii la Sankt Petersburg. Despre ce au vrut ei să vorbească cu Împărăteasa?
- 5.** S-a schimbat atitudinea lui Chub către Vakula după întoarcerea lui din Sankt Petersburg? Argumentați.
- 6.** Cum a reușit fierarul să-l depășească pe diavol?
- 7.** Ce fragmente din text v-au făcut să zîmbiți. Povestiți-ne despre ele.
- 8.** De ce fierarul era atât de lăudat de episcopul care trecea prin Dikanka?
- 9.** Descrieți trăsăturile umorului din poveste. Demonstrați că opera este pătrunsă de umor.
- 10.** Povestiți cum s-a terminat povestirea. Așteptați un asemenea final?
- 11.** Ce episod din operă va plăcut cel mai mult? De ce?
- 12.** Ai schimba ceva dacă ai avea această posibilitate? De ce?
- 13.** Ce învățați de la personajele povestirii?
- 14.** Ilustrează un fragment din povestire, la dorință.
- 15.** Elaborează planul simplu de idei, conform elementelor subiectului.

VIZIUNEA POETICĂ A LUMII ȘI A NOASTRĂ

Obiective La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- conținutul operelor și autorii lor;
- noțiunile de teorie literară;
- tematica, personajele, ideea operelor studiate;

veți fi capabili:

- să comentați textele propuse de manual;
- să comparați operele studiate cu altele, citite independent;
- să realizați diverse tipuri de lucrări scrise, care țin de *Comunicarea orală și scrisă*;

veți fi în stare:

- să vă exprimați argumentat atitudinea pe marginea problemelor puse în discuție;
- să manifestați interes de lectură.

MATSUO BASHO (1644-1694),

Ceea ce numim poezie trăiește în inima noastră. Cîntecul unei privighetoare, mișcarea unui pîrîu – totul are propria poezie și o creează.

Ki-no-Ţuraiuki

Viața în Japonia nu poate fi imaginată fără poezie. Una dintre cele mai vechi tradiții din această țară este aceea de a încredința poeziei sentimentele și gândurile. Aici găsești replici poetice peste tot: tablouri, păpuși de lemn, prosoape etc. Când florile de cireș (sakură) înfloresc, toți japonezii devin poeți, fixează bucăți de hîrtie cu poeziile lor pe copacii înfloriți sau le recită cu voce tare. Dintre toți maeștrii poeziei japoneze, cel mai faimos este Matsuo Basho, pe care chiar și cei mai mici locuitori ai țării îl cunosc.

Se obișnuiește ca japonezii să numească mai întîi numele unei persoane și apoi prenumele. Prin urmare, Matsuo este numele de familie al poetului care s-a născut în Iga pe insula Honshu (Japonia). Băiatul se numea

Jinsitiro, iar cînd a ajuns la maturitate, s-a numit Munefusa. Basho este pseudonimul literar al poetului. La mijlocul secolului al XVII-lea războaiele s-au domolit în Japonia, știința, meșteșugurile și diverse arte au început să se dezvolte. Foștii războinici – *samuraii* – au început să-și cîștige existența nu prin săbii, ci din afaceri pașnice. Tatăl lui Munefusa și fratele mai mare, samurai din naștere, predau caligrafia. Munefusa a scris primele sale poezii «pentru companie» (tovărășie) împreună cu prietenul său Todo Yoshitada, fiul proprietarului castelului din Iga. Băieții au crescut împreună și au scris poezii pentru a se distra. Cu toate acestea, tînărul prieten al viitorului poet a murit subit, iar Basho cu inima zdrobită a părăsit orașul natal pentru a căuta fericirea în Tokyo. La acea vreme avea 28 de ani. Nu a fost ușor să-și găsească un loc de muncă, dar Matsuo Basho a reușit să se angajeze ca profesor de poezie. Cu toate acestea, nu putea să stea și să nu călătorească. A călătorit mult timp în diferite orașe ale Japoniei și a obținut noi impresii

care s-au întipărit pentru totdeauna în poeziile sale scurte – *haiku*. Această formă poetică era cunoscută mai înainte, dar Matsuo Basho a fost cel care a perfecționat-o și a dezvoltat-o.

Filozofia *zen*, ramură a budismului, a avut o mare influență asupra operei poetului. Această filozofie se caracterizează prin autorefecție internă, acordînd prioritate spiritualului, căutării «iluminării». În poezie, Matsuo Basho a căutat să cunoască esența profundă a lucrurilor, așa că nu întîmplător este numit poet-filozof. Datorită descrierii fenomenelor naturale și detaliilor lumii exterioare, poeziile sale au întotdeauna un sens profund ascuns.

Poetul a devenit celebru, dar a suferit de sărăcie. Prin urmare, unul dintre elevii săi, fiul unui negustor bogat, și-a convins tatăl să-i dea profesorului o casă construită din lemn mică lîngă un lac din suburbia Edo-Fukigawa. A plantat banani lîngă cabană și a numit-o Basho-an (Banana Hut) luînd porecla potrivita – Basho (însemnînd *palmier de banane* ori *bananier*), poetul s-a simțit fericit pentru că era capabil să creeze.

Poeziile lui Basho au fost traduse în limbi și ediții din întreaga lume. Poezia pentru el n-a fost un joc, nici distracție, nici cîștig, ci o vocație și un destin.

Matsuo Basho a murit în călătoriile sale în anul 1694. A plecat într-o călătorie la Osaka. A murit înconjurat de elevii săi. A fost înmormântat în Templul Yoshinaka (acum Prefectura Shiga).

Promenadă literară

Frumusețe cu mai multe fațete

În Japonia, există concepte speciale pentru ceea ce numim frumos. *Sabi* înseamnă frumusețea antichității, ceva ce are amprenta timpului (de aceea japonezii, de exemplu, admiră un templu antic sau chiar o piatră care zace într-un loc de câteva secole și este acoperită cu mușchi). *Babi* înseamnă atractivitatea cotidianului, obișnuit (prin urmare, pentru japonezi, orice floare de câmp, locuință autohtonă sau obiecte de uz casnic etc. pot fi frumoase). Și *shibuya* este o frumusețe care combină naturalețea și rafinamentul reținut. Japonezii prețuiesc cu adevărat frumusețea plictisitoare.

Și *shibuya* este o frumusețe care combină naturalețea și rafinamentul reținut. Japonezii prețuiesc cu adevărat frumusețea plictisitoare.

Muzeul Matsuo Basho a fost creat chiar în centrul orașului Tokyo, în raionul Koto. În jur se întinde orașul modern, iar aici este liniște și poezie.

HAIKU

* * *

Ca o banană care geme în vânt,
Cum picăturile cad într-o cadă,
Aud toată noaptea.

* * *

Soarele stralucește.
Păsările erau tăcute la amiază.
A venit vara.

* * *

Am lăsat calul să vadă –
mă voi încadra încet
în peisajul de vară.

* * *

Voi muri în călătoriile mele...
Vântul îmi dă frig
și tristețe în suflet.

* * *

Ierburi de vară.
Războinici valoroși
Urma unui vis.

* * *

Pe o ramură goală
Corbul stă singur.
Seara de toamna.

* * *

Păsările nu cunosc
Floarea numită fluture.
Cer de toamnă.

* * *

Vântul de toamnă
Bate deși
Castanele nu-s coapte.

* * *

Florile s-au ofilit.
Semițele cad, cad
Ca lacrimile...

* * *

Soarele, roșu,
necurmat fierbinte, –
dar vântul este al toamnei.

(Constantin Amalinei)

Peste râul vechi
Umplut cu muguri tineri
Salcii pe mal.

* * *

Primavara curata!
Sus a alergat pe piciorul meu
Crab mic.

* * *

Pîrîul este ușor vizibil.
Plutește prin desișul de bambus
Petale de camelie.

Din ramură în ramură
Picături care alergă în liniște...
Ploaie de primăvară.

* * *

Cireșe în plină floare!
Și zorii sînt la fel ca întotdeauna
Acolo, peste un munte îndepărtat...

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce sentimente v-au trezit poeziile?
2. Ce fapte din viața și activitatea lui Matsuo Basho au fost interesante?

Observați! Cercetați! Descoperiți!

1. Citiți expresiv haiku-ul vostru îndrăgit de Matsuo Basho. Ce impresii, imagini v-a trezit conținutul poeziei?
2. Definiți haiku. Numiți caracteristicile lui principale (în baza exemplului poeziei dvs. preferate).

Haiku este un gen de poezie japoneză cu formă fixă, alcătuită din 17 silabe repartizate pe 3 «versuri» formate din 5, 7, 5 silabe, respectiv.

3. Care sînt tradiționalele imagini japoneze folosite de poet? Dezvăluți conținutul lor.
4. Explicați, cum înțeleg japonezii frumusețea. Dați exemple de concepte *yugen*, *sabi*, *wabi*, *shibuy*.

5. Comparați cum înțeleg frumusețea japonezi și moldovenii.

Exprimați-vă părerea!

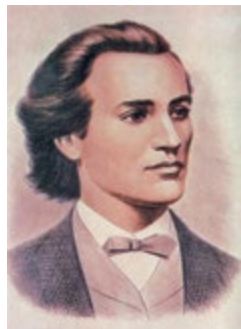
1. În ce constă unicitatea poeziei japoneze?
2. Prin ce diferă *haiku* de poezia moldovenească?
3. Vorbiți despre contribuția adusă de Matsuo Basho în poezia universală.
4. Care sînt tradiționalele imagini japoneze folosite de poet? Dezvăluți conținutul lor.
5. Matsuo Basho poate desena cu cuvinte? Confirmați.

Tehnologii moderne

1. Folosiți internetul pentru a găsi informații despre sărbătorile japoneze asociate cu poezia și dragostea față de natură.
2. Pregătește o poveste însoțită de fotografii moderne.
3. Alegeți reproduceri ale picturilor japonezi sau fotografii după haikul lui Matsuo Basho. Comentați.

Creează

1. Compune de sinestător 1-2 haikuri, urmând specificul acestui gen.
2. Pictează imagini pentru propriile poezii.

MIHAI EMINESCU (1850-1889),

Luceafărul poeziei noastre, și-a petrecut copilăria în casa părintească din ținutul Botoșanilor. Poetul, prozatorul și publicistul Mihai Eminescu a cutreierat codri și plaiuri și tot ce a văzut și-a găsit locul în versurile sale. În viața-i scurtă a dat naștere unor opere nemuritoare. Să enumerăm câteva din ele:

Făt-Frumos din lacrimă, Frumoasa lumii, Călin Nebunul, Floare albastră, Lacul, Cezara ș.a.

REVEDERE

— Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule,
Că de cînd nu te-am văzut
Multă vreme au trecut
Și de cînd m-am depărtat,
Multă lume am îmblat.
— Ia, eu fac ce fac demult,
Iarna viscolul ascult,
Crengile-mi rupîndu-le,
Apele-astupîndu-le,

Troienind cărările
Și gonind cîntările;
Și mai fac ce fac demult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlîndu-și cofeile,
Mi-o cîntă femeile.

— Codrule cu rîuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tînăr precum ești
Tot mereu întinerești.
– Ce mi-i vremea, cînd de veacuri

Stele-mi scînteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,
Vîntu-mi bate, frunza-mi sună;
Și de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numai omu-i schimbător,
Pe pămînt rătăcitor,
Iar noi locului ne ținem,
Cum am fost așa rămînem:
Marea și cu rîurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele,
Codrul cu izvoarele.

Codrii Moldovei

Să explorăm textul

Impresii de lectură

1. V-a plăcut poezia? Argumentați-vă răspunsul. De care poezii vă amintește ea? Exemplificați.

2. Ce v-a impresionat în mod deosebit?
3. Numiți imaginile poetice care v-au surprins.
4. Ce stare de spirit v-a provocat lectura poeziei?

Structură și mesaj poetic

1. Identificați cine conversează. Alegeți o variantă de răspuns și argumentați-o:
 - a) *codrul și poetul*;
 - b) *codrul și natura*;
 - c) *codrul și eroul liric*;
 - e) *poetul și eroul liric*.
2. Formulați în două enunțuri ideile de bază ce se desprind din conținutul poeziei.
3. Identificați imaginile poetice din poezie și scrieți-le în caiete. Comentați-le.
4. Precizați figurile de stil prezente în poezie.
5. Ce însușiri omenești atribuie poetul codrului? De ce?
6. Identificați elementele naturii prezente în poezie. Care este rolul lor în text?
7. Extrageți din text cuvintele și expresiile care sugerează:
 - a) *imagini vizuale*;
 - b) *imagini auditive*.
8. Folosind modelul dat, descrieți în caiet, sub formă de enunțuri, atmosfera pe care o creează elementele naturii în poezie:

Iarna viscolește

Viscolul

Stelele

Vântul

Frunzele
9. Sesizați stările eroului liric sugerate de poet. Formulați-le și scrieți-le în caiet.

Amintiți-vă!

Eroul liric exprimă sentimentele și trăirile autorului.
El se întâlnește în poezia lirică.

Opera lirică exprimă sentimentele care se simt, se trăiesc.

10. Alegeți și spuneți pe ce se bazează relația dintre eroul liric și codru:
 - a) *trăiește în vecinătatea codrului*;
 - b) *și-a petrecut copilăria în lumea lui*;

- c) *îi este drag codrul;*
 d) *altă variantă.*

11. Argumentați ideea respectivă cu secvențe din text.

Elemente de spațiu și timp

1. Ce registru al timpului este cuprins în poezie? Numiți cuvintele care v-au ajutat să găsiți răspunsul.
2. Selectați din textul poeziei indicii de spațiu.

Versificația

1. Precizați tipul de rimă din poezia *Revedere*.
2. Stabiliți măsura folosită în poezie.

Amintiți-vă! Măsura este numărul de silabe dintr-un vers.

3. Notați silabele accentuate (⊣) și pe cele neaccentuate (◡) în versurile:
 - a) *Codrul, codruțule, / Ce mai faci, drăguțule;*
 - b) *A fost odată ca-n povești.*

Rețineți	<p>Un grup de silabe accentuate și neaccentuate care se repetă regulat într-un vers se numește picior metric.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Există picioare metrice formate din două silabe (bisilabice), din 3 silabe (trisilabice) ș.a. • Piciorul metric bisilabic, în care prima silabă e accentuată, iar a doua – neaccentuată, se numește horeu (troheu). • Piciorul metric bisilabic, cu accentul pe a doua silabă, se numește iamb.
-----------------	--

4. Precizați tipul piciorului metric în versurile din însărcinarea nr. 3.

Să comunicăm despre text

1. Ce exprimă poezia *Revedere*?
2. Ce cuvinte din poezie sugerează ideea că natura este veșnică?
3. Prin ce cuvinte și expresii își mărturisește poetul dragostea pentru codru?
4. Observați de câte ori apare cuvântul *vreme* în vorbirea poetului și de câte ori în limbajul pădurii. În a cui vorbire cuvântul *vreme* este articulat și în vorbirea cui – nearticulat? De ce?

5. În baza schemelor de mai jos, încercați să vorbiți despre eroul liric al poeziei:

Eroul liric ► întreabă, ► regretă,
răspunde ... povestește...

Codrul ► Vorbește, vrea să convingă ...

6. Exprimați, în cuvinte noi conținutul următoarei scheme:

Eroul liric ► exprimă direct ► idei, gânduri, sentimente ► cititor

7. Numiți imaginile care vă apar în fața ochilor după lectura poeziei.
 8. Citiți expresiv fragmentul care conține, după părerea voastră, cea mai frumoasă imagine poetică.
 9. **Creați!** Aveți și voi amintiri frumoase legate de pădure? Descrieți-le în caiet pe o pagină. Utilizați în text figuri de stil (epitete, comparații, personificări).
 10. Pornind de la caracteristicile de bază ale textului, argumentați că poezia «Revedere» este o operă lirică.
 11. Explicați deosebirea esențială dintre un text în proză și o poezie.
 12. Lămuriiți cum sînt grupate versurile în poezie.
 13. Comentați versurile din poezie, referindu-vă la noțiunile de rimă.
- 1. Descrieți, într-un text de cîteva rînduri, emoțiile, sentimentele ce vi le-a trezit conținutul poeziei *Revedere*.
2. Comparați poezia «Revedere» cu poezia *Ce te legeni...* și explicați prin ce se aseamănă/deosebesc și ce are specific fiecare.

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

CODRULE, MARIA-TA

de Mihai Eminescu

Codrule, măria-ta,
Lasă-mă sub poala ta,
Că nimica n-oi strica
Fără num-o rămurea,
Să-mi atîrn armele-n ea.

Să le-atîrn la capul meu,
Unde mi-oi aşterne eu,
Sub cel tei bătut de vînt
Cu floarea pîn-în pămînt,
Să mă culc cu fața-n sus
Și să dorm, dormire-aș dus;
Dar s-aud și-n visul meu,
Dragă codri, glasul tău,
Din cea rariște de fag,
Doina răsunînd cu drag,
Cum jelind se tragă-nă,
Frunza de mi-o leagă-nă,
Iară vîntul molcomit
De-a vedea c-am adormit,
El pin tei va răscoli
Și cu flori m-a acoperi.

Text pentru rubrica «Paralelism literar»

VESTITORII PRIMĂVERII

de George Coșbuc

Dintr-alte țări, de soare pline,
Pe unde-ați fost și voi străine,
Veniți, dragi păsări, înapoi
Veniți cu bine!
De frunze și de cîntec goi,
Plîng codrii cei lipsiți de voi.
În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ceea ce-ați lăsat?
Nu v-a fost dor
De țara voastră?
N-ați plîns văzînd cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?
Voi ați cîntat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, cînd v-ați adus

Și veselie.
Voi toate le luați cu voi
De noi aminte!
Străinilor voi nu le-ați spus
Că doine ca a noastre nu-s?
Și-acum veniți cu drag în țară!
Voi revedeți cîmpia iară,
Și cuiburile voastre-n crîng!
E vară, vară!
Aș vrea la suflet să vă strîng,
Să rîd de fericit, să plîng!
Cu voi vin florile-n cîmpie
Și nopțile cu poezie
Și vînturi line, calde ploi
Și iar le-aduceți înapoi!

GRIGORE VIERU (1935–2009),

poet din Republica Moldova; s-a născut în s. Pererîta, raionul Briceni. A debutat cu volumele: *Muzicuțe*, *La fereastra cu minuni*, *Bună ziua, fulgilor ș.a.*, dedicate copiilor. Când a fost întrebat dacă a scris mult sau puțin, poetul a răspuns: *Am scris atît cît trebuie*. Principalele teme ale creației lui Gr. Vieru sînt mama, patria, pămîntul.

MĂ ROG DE TINE

Mă rog de tine, ploaie, –
Cînd zbor către planete –
Stropește gura mamei
Și-o apără de sete.

Mă rog de tine, codru, –
Căci anii tăi tot fi-vor! –
Cuprinde-i cald ființa
Și-o apără de vifor.

Ruga către iarbă

Mă rog de tine, iarbă,
Mîngîie-i talpa goală
Și sarea grea din oase
Și-o apără de boală.

Mă rog de tine, munte, –
Cît zboru-o să mă poarte –
Sărută ochii mamei
Și-i apără de moarte.

Ruga către munte

CĂTRE FIU MAMA

Cade frunza-n vînt – Tot ce-i sus pe ram,
Stele ard cerești!
Sîngur tu nu ești,
Dulcele meu sfînt Tot ce-i depărtat,
 O, fiu, rourat,
 Ne e nouă neam.
 Între doi păgîni
 Să n-ai ochii triști,
 Liber să te miști
 Între două pîini.

Receptarea și interpretarea textelor

Impresii de lectură

1. Ce stare sufletească v-a creat lectura poeziilor?
2. Numiți cîteva cuvinte pe care le-ați memorizat din prima lectură.
3. Încercați să explicați de ce anume aceste cuvinte vi s-au întipărit în memorie.
4. Alegeți, din variantele propuse, ce este poezia:

Mă rog de tine

- a) un cîntec pentru mama;
- b) o rugăciune pentru ocrotirea mamei.

Către fiu mama

- a) un cîntec pentru fiu;
- b) exprimarea sentimentului matern.

Mesajul operelor

1. Citiți expresiv poeziile.
2. Care sînt gîndurile și sentimentele eroului liric (în fiecare operă aparte)?
3. Cum sînt exprimate sentimentele eroului liric: direct sau indirect?
4. Identificați, în poezia *Mă rog de tine*, cuvintele-cheie. Observați cum sînt puse ele în evidență.

Rețineți

Repetiția este o figură de stil ce constă în reluarea unui cuvînt sau grup de cuvinte, pentru a evidenția o imagine semnificativă, o acțiune sau un obiect, un sentiment sau o idee.

5. Găsiți, în poezia *Mă rog de tine*, cuvintele care numesc evenimentul ce a sugerat sentimentele eroului liric și l-a îndemnat să-și rostească ruga.
6. Formulați rugămîntea eroului liric.

7. Analizați modul de exprimare utilizat în expresiile: *cînd zbor; cît zboru-o să mă poarte*. Ce observați?
8. La prima lectură a poeziei *Mă rog de tine*, se poate crea impresia că se dorește relatarea a ceea ce urmează să se întîmple cît va dura zborul către planete. Cum credeți, aceasta este important în poezie? De ce?
9. Se consideră că presupusul zbor către planete este un prilej pentru exteriorizarea sentimentelor. Așa este? Argumentați.
10. Critica literară consideră că *«fiul și mama se contopesc într-o singură figură – cea a Poetului, care năzuiește să poată cunoaște întreaga sensibilitate maternă.»* Menționați ce au comun și prin ce se deosebește mesajul poeziilor «Mă rog de tine» și «Către fiu mama».

Timp și spațiu

1. Ce indici de spațiu identificați în ambele texte? Cum apare acest spațiu: limitat/nelimitat?
2. Ce semne de timp sînt în poezia *Mă rog de tine*? Timpul este concretizat?

Versificația

1. Observați cum sînt grupate versurile în poezii.
2. Determinați tipul rimei în ambele texte. Întotdeauna a fost respectată rima? Argumentați.
3. Transcrieți în caiet prima strofă a poeziei «Mă rog de tine», transformînd catrenul în distih. Ce ați observat? Ce fel de rimă avem în versuri?
4. Determinați tipul piciorului metric în ambele poezii.

Să comunicăm despre texte

1. Ce dorință supremă are poetul în poezia «Mă rog de tine»?
2. Cum se asociază elementele naturii cu rugămîntea eroului liric?
3. Comentați expresia «sarea grea din oase».
4. Cum puteți explica îndemnul mamei din poezia «Către fiu mama»: *«Între doi păgîni/Să n-ai ochii triști»*.
5. Paralelismul literar *om-natură* este prezent și în «Către fiu mama». Prin intermediul lui este zugrăvită dragostea mamei față de fiu. Găsiți în poezie versurile care ar afirma următoarele:
 - a) *vremea trece* –
 - b) *vremea vine* –
 - c) *dragostea mamei către fiu rămîne netrecătoare* –
6. De ce mama își numește fiul «dulcele meu sfînt»? Argumentați.

7. Care din caracteristicile de mai jos se potrivesc atmosferei din poezie:

- * *veselă*
- * *tristă*
- * *neliniștită*
- * *solemnă*
- * *dramatică*
- * *feerică*

8. Cu cine se identifică eroul liric din poeziile «Mă rog de tine» și «Către fiu mama»?

9. Cine ar putea să rostească rugămintea? Dar îndemnul de a nu îngenunchea în fața dușmanilor?

10. Ce reprezintă mama pentru eroul liric?

11. Dar fiul pentru mamă?

12. Explicați semnificația titlurilor ambelor texte.

13. Dacă ați înlocui titlurile poeziilor cu altele care să exprime conținutul lor și intențiile autorului, la care dintre următoarele variante v-ați opri:

- a) *Cîntec*;
- d) *Blestem*;
- b) *Dorință*;
- e) *Rugă*;
- c) *Bocet*;
- f) *Cuvîntul mamei*.

Argumentați-vă varianta aleasă.

14. Amintiți-vă trăsăturile caracteristice unei opere lirice. Demonstrați că poeziile analizate sînt opere lirice.

NICOLAE DABIJA
(născut în 1948),

poet din Republica Moldova, este originar din s. Bișcotari, raionul Cimișlia. *Ochiul al treilea* este culegerea sa de debut. Din opera lui N. Dabija fac parte și cărțile: *Povești de când Păsărel era mic*, *Pe urmele lui Orfeu*, *Apă neînceptută* ș.a. Temele esențiale ale operei poetului sînt: Casa părintească, patria, pericolul ecologic, soarta contemporanilor.

RECITAL DE POEZII LA O CASĂ DE COPII

De-aș avea o mie de poeme
despre cîini și mîțe pirpirii –
duce-m-aș să le citesc pe toate
la Popenchi, la casa de copii.

Și acum mai văd, în pragul școlii
ochi naivi cum prind să scînteieze:
«Au venit poeți la școala noastră!»
«Au venit poeți să ne-nfiece?!»

Intră-aliniați în sala mare,
raportează-o voce de departe:
«Noi sîntem o clasă de copii...»
Of, copiii sînt o clasă-aparte...

Dar de ce încolonați în marș
i-ați adus s-asculte poezii?!
Se aude musca-n sala mare
la Popenchi, la casa de copii.

Le citim poeme despre munți,
despre marea vălurînd albastră.
«Vă rugăm, tovarășe poet,
povestiți de mama Dumneavoastră!»

Casa de copii. Andrei Mudrea

Iată-mă, parcă sînt pus la zid
și-un pluton mă ține sub cătare:
«Dar, spuneți-mi, mama mea de ce
nu-mi răspunde la nici o scrisoare?!»

Școala noastră are un motan
care trece vara Nistru-not.
«Vă rugăm, și insistent de tot,
scrieți despre dînsul un roman».

La sfîrșit, copiii-ncolonați
cîte doi se-apropie încet,
să le oferim autografe
pe cîte-o foiță de caiet.

Și-un copil se-apropie, sfios —
pune-atîta dramă în cuvinte:
«Înfițați-mă, vă rog frumos.
Vă promit că am să fiu cuminte.

Știu să fac podelele curate,
îmi pot face patul singurel.
Praștiile-o să le-arunc pe toate,
pe cuvîntul meu de octombrel!»

Îl mîngîi pe creștet, ce să-i spun?!
«Voi mai da pe-aici, neapărat,
poate între timp că se găsește
și tătucul tău adevărat.»

«Nu am surioare și nici frați,
numai un cățel ascuns în vie...
Despre el, atunci, numaidecît
eu vă rog să scrieți o poezie...»

Ne petrec, dezamăgiți demult
și bătrîni de-atîta așteptare...
...Of, cîteodată-mi vine să-nserez
în gazetă o

*«Înștiințare:
Tați bețivi și mame fără suflet,
ce-ați lăsat copiii pe la porți,
cum puteți trăi pe undeva
și să vă prefaceți morți?!*

*Poate v-ați întors din lumea mare,
poate c-ați ieșit din pușcării —
vă așteaptă — fiicele și fiii
la Popenchi, la casa de copii.»*

Cum voi scrie-o carte nou-nouță,
voi mai da pe-aici neapărat —
la Popenchi, de câțiva ani de zile
casa de copii m-a înfiat.

Receptarea și interpretarea textului

Impresii de lectură

1. V-a plăcut poezia? Ce v-a impresionat în mod special?
2. Doriți să vizitați o casă de copii? Despre ce le-ați vorbi copiilor orfani?
3. Lămuriți mesajul poeziei: ce intenții aveau scriitorii? Ce și-au imaginat copiii?

Observați! Descoperiți!

1. Cum credeți, ce a provocat bucurie în sufletul copiilor? De ce sînt triști poeții?
2. *Au venit poeți să ne-nfieze?! ...* Ce-a surprins poetul în această întrebare? Comentați ideea versului.
3. Ce mesaj conține strofa următoare:

*Le citim poeme despre munți,
despre marea vălurînd albastră.
Vă rugăm, tovarășe poet,
povestiți de mama Dumneavoastră!*

De ce pe acești copii nu-i interesează natura, frumusețea munților, valurile mării?

4. *Dar de ce încolonați în marș i-ați adus s-asculte poezii?* Era numaidecît nevoie să fie încolonați copiii pentru a merge să asculte poezii?

5. Dar, spuneți-mi, de ce mama mea nu-mi răspunde la nici o scrisoare?
Este întrebarea unui orfan. Ce-i puteți răspunde?
6. Ce exprimă copilul prin afirmațiile:
«Știi să fac podelele curate,
Îmi pot face patul singurel...»
Care sînt condițiile care au determinat aceste deprinderi?
7. Ce idee lansează poetul în presupusul anunț publicat în ziar?

Versificația

1. Despărțiți în silabe primele două versuri. Determinați *piciorul metric*.
2. Identificați tipul *rimei*.
3. Observați cine cu cine conversează. Cum se numește convorbirea între două persoane?
4. Desprindeți din text adresările.

Acțiune în spațiu și timp

1. Fixați, în baza textului, momentele principale ale acțiunii.
2. Identificați, în poezie, și scrieți în caiet indicii de timp.
3. Care sînt indicii de spațiu? Găsiți-i și notați-i pe caiet.
4. Ați observat că în operă se repetă de cîteva ori: *La Popenchi, la casa de copii*? Care este rolul acestei precizări?

Figuri de stil

1. Identificați, în text, modul de expunere.
2. Notați, în caiet, dialogul care v-a plăcut cel mai mult.
3. Determinați figura de stil: *mame fără suflet; copii bătrîni de-atîta așteptare*.

Exprimați-vă părerea!

1. De ce autorul spune:
La Popenchi, de cîteva ani de zile/casa de copii m-a înfiat?
- 2. Comparați poeziile despre mamă, studiate recent, și faceți portretul moral al mamei («Către fiu mama», «Recital de poezii la o casă de copii»). *Chipul cărei mame v-a impresionat mai mult și de ce? Poate fi mama un chip negativ? Dacă da, chipul cărei mame este negativ?*
3. Imaginați-vă o mamă, care și-a abandonat copilul, iar peste ani de zile are remușcări, îl caută, îl găsește și-i vorbește. Întocmiți o listă a cuvintelor de îndreptățire sau de explicații ale mamei.

4. Se caută legi efective care se referă la părinții iresponsabili, ce-și aruncă copiii de izbeliște, și care i-ar trage la răspundere. Ce propuneri aveți referitor la aceste legi? Formulați-le.
5. **Creați!** Țineți în mână scrisoarea unui orfan adresată unuia din părinți. Citiți-ne-o, dar mai întâi, alcătuiți-o.
6. Comentați maxima: *Nimic nu e mai dulce decît patria și părinții, atunci cînd ești departe, printre oameni străini, despărțit de ai tăi, chiar cînd locuiești acolo într-o casă plină de bunuri desfătătoare.*

Homer

GHEORGHE CIOCOI (1942—2023),

poet moldovean. Legămîntul afectiv cu locul de baștină denumit de el *Cerul de la Cepeleuți*, alimentează întreaga creație a lui G. Ciocoi (volume de scrieri): *Constelația dragostei, Amforă, Razele pîinii, Izvoarele din august e.t.c.* Se disting poeziile de dragoste, poeziile consacrate lui Mihai Eminescu și locului de baștină. «Apropierea dintre real și ideal stă în centrul poeziei lui G. Ciocoi». (V. Coroban)

COMOARA

O frunză se-aude
Ca firul de-otravă
Și freamătă codrul
Pre limba moldavă.

Rămîne în fructe
Răcoarea suavă, –
Nu-i pasărea buchic
Limbii moldave?

Lungă-i cît Nistrul
Viața de slavă
Ce-și ia-n loc de sevă
Limba moldavă.

Toți lăutarii,
Cercîndu-și voroava,
Din fluier-aduc
Limba moldavă.

Colinele noastre,
Coline bătrîne,
Spun: «Timpul trece,
Graul rămîne...»

Căruțe cu mere
Se duc spre vecie –
Nu-i graul mamei
O poezie?!

Luceferii tineri,
Luceferii toamnei
Stau față-n față
Cu vorbele mamei.

Izvoarele repezi
Cu tremur de strună
Știu să vorbească
Vorba străbună.

Pământul cu basme,
Pământul amiezii
Întreabă de Creangă:
„Ce mai fac iezii?”

Pământul e-o doină,
O doină ni-i neamul,
O doină rămîne
Să fie și graiul

O doină ni-i glasul
Ce scoate din lacrimi
Tărîmul de zboruri
Al verbului sacru.

Sub streșini de dealuri,
În vers de dumbravă
Se-aude un buciom –
E LIMBA MOLDAVĂ!

* * *

Grai matern, –
Limbă moldavă,
Sunet de vioară, plin,
Ești ca o poiană – albastră,
Avînd nume și destin.

Grai matern,–
Limba moldavă,
Mii de fluiere de-argint,
Mii de galsuri te adună
Într-un verb ca-ntr-un colind.

Grai matern, –
Limbă moldavă,
Deal și vale renăscînd –
În grădina ta de basme
Slovele-nfloresc pe rînd.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Primăvara-n case mari,
Ciocîrliile îți saltă
Vîrfurile de stejari.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Flori descoperind tulpini,
Flori crescute împreună –
Lor și-n visuri să te-nchini.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Autograf de la strbuni –
Nistrul îl păstrează astăzi
Ca pe o scoică de minuni.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Fir de soare peste sat,
Din petalele-ți de aur
Roua-și țese bob curat.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Cîntec ce nu s-a uitat,
Drumuri de bătrîni și tineri
Trecînd de la sat la sat.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Albe-oglinzi pe vîrf de cer,
Vorba mamei ca o doină
Crește pomul pe lăicer.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Tu luceafăr ai rămas
Fiului să-i lumineze
Cel dintîi spre lume pas ...

Amintiți-vă!

Dialogul reprezintă comunicarea dintre două sau mai multe personaje, fiind constituit din replici prin care personajele participante la comunicare își modifică statutul, transformîndu-se în emițători sau receptori. Dialogul ne ajută și la evidențierea anumitor trăsături morale ale personajelor în opere. De asemenea, dialogul pune în lumină relațiile dintre personajele unei opere. Prin intermediul dialogului, personajele se prezintă practic singure prin ceea ce spun și prin modul lor de a comunica.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a trezit lectura textului?
2. Ce v-a impresionat mai mult: muzicalitatea poeziei, imaginile poetice sau starea eroului liric? Motivați răspunsul.

Observați! Descoperiți!

1. Din cîte părți este alcătuită poezia «Comoara»?
2. Selectați din text grupurile de cuvinte care se repetă.
3. Care este semnificația repetiției în operă?
4. Ce înseamnă pentru poet limba moldavă, graiul matern? Notați în caiet:

limba moldavă

graiul matern

- freamăt de codru
- pasăre
-
-
-
- sunet de vioară
- poiană albastră
-
-
-

5. Ce sentimente ale poetului se desprind din conținutul poeziei?
6. Alegeți din variantele următoare pe cele mai potrivite pentru a caracteriza textul studiat:
- elogiu
 - laudă
 - invocație
 - preamărire
 - închinare
 - prezentare
7. Identificați, în text, tropii.
8. Explicați argumentat de ce poetul numește graiul matern: (partea a II-a)
- a) *poiană ce are nume și destin;*
 - b) *colind;*
 - c) *autograf de la străbuni.*

9. Comentați versurile:

«Grai matern,–
Limbă moldavă,
Tu luceafăr ai rămas
Fiului să-i lumineze
Cel dintâi spre lume pas ...»

Amintiți-vă!

Personificarea este procedeul stilistic prin care obiectelor, ființelor sau fenomenelor din natură li se atribuie însușiri umane.

10. Identificați cu ce este comparată limba moldavă în partea I. Faceți notițe în caiet.
11. Descoperiți personificarea în text.

Exprimați-vă părerea!

1. În partea a treia a poeziei «Comora» poetul spune:
«*Graiul codrului verde*
E limba pământului moldovenesc»

Ce dorește să ne sugereze poetul când pomenește de pământul moldovenesc, de limba – lui.

2. În storfa a treia a aceleiași părți G. Ciocoi declară:

«Umbra cuvîntului nu poate apune,

El e ca sîngele sacru de trandafir.»

• Ce se subînțelege prin *cuvîntului*?

• De ce poetul a apelat la comparația «*ca sîngele sacru de trandafir?*»

3. Selectați din partea a treia a poeziei «Comora» epitetele folosite de

G. Ciocoi pentru cuvîntul *codrul*.

4. Creați! Realizați o compunere, pornind de la versurile:

«Timpul trece,

Gariul rămîne ...»

5. Discutați despre tonul poeziei, precizînd felul acestuia (solemn, trist, vesel, poruncitor etc.)

 6. Alcătuiți adresarea: «Oameni, fiți vigilenți!» către toți oamenii de bună credință pentru apărarea limbii noastre materne, *limba moldavă*.

7. Dacă dispăre limba, dispăre și poporul care a vorbit-o. Ce scopuri urmăresc cei care neagă existența limbii moldovenești, limba noastră maternă? Argumentați.

VALORILE SPIRITUALE ÎN VIAȚA OMULUI

Obiective La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- conținutul operelor studiate și autorii lor;
- noțiunile de teorie literară;
- tematica, personajele, ideea operelor studiate;

veți fi capabili:

- să comentați textele propuse;
- să redactați compoziții în baza operelor studiate;
- să comparați operele studiate cu cele citite independent;

veți fi în stare:

- să vă exprimați argumentat atitudinea pe marginea problemelor puse în discuție;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor.

ION CREANGĂ (1837 – 1889),

«Homerul literaturii noastre», reprezentantul perfect al sufletului moldovenesc, a văzut lumina zilei în familia lui Ștefan a Petrei Ciubotaru și Smaranda Creangă. A fost învățător, și dragostea de copii l-a ajutat să alcătuiască manuale școlare. Ca învățător l-a cunoscut pe revizorul școlar M. Eminescu, cu care leagă una din cele mai frumoase prietenii. Opera sa cuprinde povești (*Povestea Porcului*, *Povestea lui Stan Pățitul*), nuvele (*Moș Nicifor Coțcarul*), povestiri.

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

(Capitolul I, fragment)

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețuș la casa părinților mei, în satul Humuleștii, din târg drept peste apa

Neamțului: sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.

Ș-apoi Humuleștii, și pre vremea aceea, nu era numai așa, un sat de oameni fără căpățîi, ci sat vechi răzășesc, întemeiet în toată puterea cuvîntului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mîndre, care știau a învîrți și hora, dar și suveica, de vuia satul de vatale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporeni ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai de pomi s-au pus în țințerim, care era îngrădit cu zăplaz de birne, streșinit cu șindrilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și deie copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiet prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

Și cea dintîi școlăriță a fost însăși Smărăndița popei, o zgîtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-o zi că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și, după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gînduri, apoi a pus nume scaunului «Calul Bălan» și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne terzim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume «Sfîntul Nicolai», după cum este și hramul bisericii din Humulești...

Apoi poștește pe moș Fotea că, dacă i-or mai pica curele bune, să mai facă, din cînd în cînd, cîte unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zîmbit atunci, iară noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la

alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sîmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce a învățat peste săptămîină; și cîte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarului cîte un Sfînt Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprințară și plină de incuri, a bufnit în rîs. Păcatul ei, sărmana!

— Ia poftim de încalecă pe Bălan, jupîneasă! zise părintele, de tot posomorît, să facem pocinog sfîntului Nicolai cel din cui.

Și cu toată stăruința lui moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mîncat papara, și pe urmă ședea cu mîinile la ochi și plîngea ca o mireasă, de sărea cămeșa de pe dînsa. Noi, cînd am văzut asta, am rămas înlemniți. Iar părintele, ba azi, ba mîine, aducînd pitaci și colaci din biserică, a împărțit la fiecare, de ne-a îmblînzit, și treaba mergea strună; băieții schimbau tabla în toate zilele, și sîmbăta procitanie.

Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, așa cîteodată; căci, din bățul în care era așezată fila cu cruce-ajută și buchile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătăji, de la trătăji la ceaslov, ș-apoi, dă, Doamne, bine! în lipsa părintelui și a dascălului intram în ținterim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și, cînd clămpăneam ceaslovul, cîte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor!

Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, cînd le vede așa sîngerate cum erau, își pune mîinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan și a ne mîngăia cu sfîntul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pătitit.

Nu trece mult după asta, și într-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile tîntul, că mai bine nu i-oiu zice, să puie pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească. Nică, băiet mai mare și înaintat în învățătură pînă la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiței popei, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o bleandă, pentru că nu-mi da pace să prind muște... Și Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el, și mă ascultă, și unde nu

s-apucă de însemnat la greșele cu ghiotura pe o draniță: una, două, trei, pînă la douăzeci și nouă. «Măi!!! s-a trecut de șagă, zic eu, în gîndul meu; încă nu m-a gătit de ascultat, și cîte au să mai fie!» Și unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mînios... Ei, ei! acu-i acu. «Ce-i de făcut, măi Nică?» îmi zic eu în sine. Și mă uitam pe furiș la ușa mîntuirii și tot scăpăram din picioare, așteptînd cu neastîmpăr să vie un lainic de școlar de afară, căci era porunca să nu ieșim cîte doi deodată; și-mi crăpa măseaua-n gură cînd vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vînatăi. Dar adevăratul sfînt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce intră afurisitul de băiet în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies răpede și nu mă mai încurc primprejurul școlii, ci o ieu la sănătoasa spre casă. Și cînd mă uit înapoi, doi hojmalăi se și luase după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lîngă casa noastră, și nu intru acasă, ci cotigesc în stînga și intru în ograda unui megieș al nostru, și din ogradă în ocol, și din ocol în grădina cu păpușoi, care erau chiar atunci prășiți de-al doilea, și băieții după mine; și, pînă să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum, am izbutit de m-am îngropat în țărna la rădăcina unui păpușoi. Și Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmalău, au trecut pe lîngă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui. Și de la o vreme, nemaiauzind nici o foșnitură de păpușoi, nici o scurmătură de găină, am țîșnit odată cu țărna-n cap, și tiva la mama acasă, și am început a-i spune, cu lacrimi, că nu mă mai duc la școală, măcar să știu bine că m-or omori!

A doua zi însă a venit părintele pe la noi, s-a înțelese cu tata, m-au luat ei cu binișorul și m-au dus iar la școală. «Că, dă, e păcat să rămîi fără leac de învățătură, zicea părintele; doar ai trecut de bucheludeazla și bucherițazdra: ești acum la ceaslov, și mîne-poimîne ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor, și, mai știi cum vine vremea? poate să te faci și popă aici, la biserica Sfîntului Nicolai, că eu pentru voi mă strădănuiesc. Am o singură fată și-oiu vede eu pe cine mi-oiu alege de ginere.»

Hei, hei! cînd aud eu de popă și de Smărăndița popei, las muștele în pace și-mi ieu alte gînduri, alte măsuri; încep a mă da și la scris, și la făcut cădelnița în biserică, și la ținut isonul, de parcă eram băiet. Și părintele mă ie la dragoste, și Smărăndița începe din cînd în cînd a mă fura cu ochiul, și bădița Vasile mă pune să ascult pe alții, și altă faină se măcina acum la

moară. Nic-a lui Costache, cel răgușit, balcîz și răutăcios, nu mai avea stăpînire asupra mea.

Dar nu-i cum gîndește omul, ci-i cum vre Domnul. Întru una din zile, și chiar în ziua de Sfîntul Foca, scoate vornicul din sat pe oameni la o clacă de dres drumul. Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri. Și bădița Vasile n-are ce lucra? Hai și noi, măi băieți, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă cînd a trece pe aici, că satul nostru e mai leneș decît alte sate. Și ne luăm noi de la școală și ne ducem cu toții. Și care săpau cu cazmalele, care cărau cu tărăboanțele, care cu covețile, în sfîrșit, lucrau oamenii cu tragere de inimă. Iar vornicul Nic-a Petricăi, cu pasnicul, vătămanul și cîțiva nespălați de mazili se purtau pîntre oameni de colo pînă colo, și, cînd deodată, numai iaca vedem în prund cîțiva oameni claipe peste grămadă, și unul din ei mugind puternic. «Ce să fie acolo?» ziceau oamenii, alergînd care de care din toate părțile.

Pe bădița Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluiau acum zdravăn și-l puneau în cătuși, să-l trimită la Peatră... Iaca pentru ce scosese atunci vornicul oamenii la clacă. Așa, cu amăgele, se prindeau pe vremea aceea flăcăii la oaste... Afurisită priveliște mai fu și asta! Flăcăii ceilalți pe dată s-au făcut nevăzuți, iară noi, copiii, ne-am întors plîngînd pe la casele noastre. Afurisit să fie cînerul de vornic, și cum a ars el inima unei mame, așa să-i ardă inima Sfîntul Foca de astăzi, lui și tuturor părtașilor săi! blăstămau femeile din sat cu lacrimi de foc, în toate părțile. Iar mama lui bădița Vasile își petrecea băietul la Peatră, bocindu-l ca pe un mort! «Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cît se vede cu ochii, zicea bădița Vasile mîngîind-o; și în oaste trăiește omul bine, dacă este vrednic. Oștean a fost și sfîntul Gheorghe, și sfîntul Dimitrie, și alți sfinți mucenici, care au pătimit pentru dragostea lui Hristos, măcar de-am fi și noi ca dînșii!»

Ei, ei! pe bădița Vasile l-am pierdut; s-a dus unde i-a fost scris. Și părintele Ioan umbla acum cu pletele în vînt să găsească alt dascăl, dar n-a mai găsit un bădița Vasile, cuminte, harnic și rușinos ca o fată mare.

Să comunicăm despre text

Observați!

1. Prezentați (în scris, maximum 6-8 propoziții) satul (orașul) vostru de baștină, al bunicilor.
 - Ce aspecte ale satului (orașului) ați evidențiat?

• Care-i atitudinea voastră față de satul (orașul) descris?

2. Identificați detaliile semnificative din descrierea satului Humulești și plasați-le în spațiile libere de mai jos:

Humulești “ nu era un sat de oameni fără căpătîi»;

.....;

.....

• Comentați aceste detalii.

• Ce atitudine are naratorul față de satul de baștină?

• *obiectivă*

• *neobiectivă*

3. Continuați șirul de elemente specifice vieții satului:

• *iarmarocul*;

• *claca*;

• *munca la sumane*;

.....

.....

.....

4. Explicați înțelesul următoarelor expresii:

• *a pus pravilă*;

• *a mîngîia cu Sfîntul ierarh Nicolai*;

• *a mîncat papara*;

• *o ia la sănătoasa*.

• *treaba mergea strună*;

•.....

a) Găsiți, în text, și alte expresii de acest fel.

b) Alcătuiți (pe o temă liberă) un text coerent (maximum 6 propoziții), folosind expresiile de mai sus, și intitulați-l.

 5. Împărțiți-vă în trei grupuri și realizați următoarele sarcini:

întocmiți o listă a personajelor fragmentului; (I. gr.)

arătați întâmplările din viața copilului Nică; (gr. a II-a)

povestiți cum a fost prins la oaste bădița Vasile. (gr. a III-a)

 6. Identificați, cu citate din operă, următoarele modalități de caracterizare a personajelor:

• *autocaracterizarea*; (I. gr.)

• *caracterizarea de către alte personaje*; (gr. a II-a)

• *caracterizarea de către autor*. (gr. a III-a)

Exprimați-vă părerea!

1. Care din următoarele afirmații vi se pare mai potrivită pentru a defini «Amintiri din copilărie»?

- a) *carte pentru copii;*
- d) *roman de mici dimensiuni;*
- b) *roman al copilăriei copilului univesal;*
- e) *povestire de proporții.*
- c) *scriere memorialistică;*

Argumentați-vă opinia.

2. Ce descrie I. Creangă în «Amintiri din copilărie»?

- a) *copilăria în sens biografic;*
- b) *copilăria ideală, pe care n-a trăit-o întocmai.*

3. De ce autorul relatează cazul prinderii lui bădița Vasile la oaste? Alegeți o variantă de răspuns și argumentați-o:

- a) *pentru a accentua ideea că școlarii au rămas fără învățător;*
- b) *pentru a descrie o realitate social-istorică, atestată la mijlocul secolului al XIX-lea;*

secolului al XIX-lea;

- c) *pentru a arăta reacția oamenilor față de acest caz.*

Cercetați! Descoperiți!

1. Determinați ce tipuri umane reprezintă fiecare din personajele enumerate mai jos. Completați spațiile libere, conform modelului:

Personaj

- Nică
- Bădița Vasile
- Smărăndița
- Părintele Ioan
- Alte personaje

Tip uman

- *copil ștrengar, vioi, inteligent*
-
-
-
-

2. Creați o schiță de portret al personajului Nică, luând ca repere:

- a) *comportamentul;*
- b) *stări trăite în diverse situații;*
- c) *relațiile cu alte personaje.*

3. Susțineți ori combateți cu argumente ideea că I. Creangă are o atitudine critică față de școală, biserică, armată.

 4. Ce deosebire există între copilăria lui Nică și copilăria voastră? Dar ce elemente comune puteți enumera? Argumentați-vă răspunsul.

5. Selectați, din text, cuvintele vechi, arhaismele și aflați sensul lor cu ajutorul *Dicționarului explicativ*.

Rețineți	<p>Umorul este un mijloc, o modalitate de a prezenta realitatea cu scopul de a trezi voia bună, a provoca râsul, gluma, veselie.</p> <p>Ironia este o vorbă, frază, expresie, afirmație care conține o ușoară batjocură la adresa cuiva sau a ceva, folosind de obicei semnificații opuse sensului lor obișnuit.</p> <p>Arhaismele sînt cuvinte sau expresii care au dispărut din limba comună ori au încetat să mai fie folosite (scoase din uz).</p>
-----------------	---

6. Descoperiți exemple de umor și ironie în «Amintiri din copilărie».

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

(capitolul II)

de Ion Creangă

Nu știu alții cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stîlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mîțele jucînduse cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam cînd începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, cînd ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!

Și, Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații și surorile îmi erau sănătoși, și casa ne era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor erau de-a pururea în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea! Și eu eram vesel ca vremea cea bună și sturlubatic și copilăros ca vîntul în tulburarea sa. Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zîmbet uneori, cînd începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: Ieși, copile cu părul bălan, afară și rîde la soare, doar s-a îndrepta vremea și vremea se îndrepta după râsul meu... Știa, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei, care și ea cu adevărat că știa a face multe și mari minunății: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfingînd toporul în pămînt, afară, dinaintea ușii; închega apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea

de mirare; bătea pământul, sau peretele, sau vrun lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior, zicînd: Na, na!, și îndată-mi trecea durerea... cînd vuia în sobă tăciunile aprins, care se zice că făce a vînt și vreme rea, sau cînd țiuia tăciunile, despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl muștra acolo, în vatra focului, și-l buchisa cu cleștele, să se mai potolească dușmanul; și mai mult decît atîta: oleacă ce nu-i venea mamei la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puțină tină din colbul adunat pe talpa încălțării ori, mai în grabă, lua funingine de la gura sobei, zicînd: Cum nu se deoache călcîiul sau gura sobei, așa să nu mi se deoache copilașul și-mi făcea apoi cîte-un benchi boghet în frunte, ca să nu-și prăpădească odorul! și altele multe încă făcea... Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății, pe cît mi-aduc aminte; și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat cînd îi sugeam țîța cea dulce și mă alintam la sînu-i. Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă și nevinovată. Și, drept vorbind, acesta-i adevărul. Ce-i pasă copilului cînd mama și tata se gîndesc la neajunsurile vieții, la ce poate să le aducă ziua de mîine, sau că-i frămîntă alte gînduri pline de îngrijire. Copilul, încălecat pe bățul său, gîndește că se află călare pe un cal de cei mai strașnici, pe care aleargă, cu voie bună, și-l bate cu biciul și-l strunește cu tot dinadinsul, și răcnește la el din toată inima, de-ți ia auzul; și de cade jos, crede că l-a trîntit calul, și pe băț își descarcă mînia în toată puterea cuvîntului... Așa eram eu la vîrsta cea fericită, și așa cred că au fost toți copiii, de cînd îi lumea asta și pământul, măcar să zică cine ce-a zice. Cînd mama nu mai putea de obosită și se lăsa cîte oleacă ziua, să se odihnească, noi, băieții, tocmai atunci ridicam casa în slăvi. Cînd venea tata noaptea de la pădure din Dumesnicu, înghețat de frig și plin de promoroacă, noi îl speriam sărindu-i în spate pe întuneric.

Și el, cît era de ostenit, ne prindea cîte pe unul, ca la baba-oarba, ne ridica în grindă, zicînd: tîta mare! și ne săruta mereu pe fiecare.

Iar după ce se aprindea opaițul, și tata se punea să mănînce, noi scoteam mîțele de prin ocnițe și cotruță și le flocăiam și le șmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; și nu puteau scăpa bietezele mîțe din mîinile noastre pînă ce nu ne zgîrîiau.

— Încă te uîți la ei, bărbate, zicea mama! Așa-i?..

— Ia lasă-i și tu, măi nevastă, lasă-i, că se bucură și ei de venirea mea, zicea tata, dîndu-ne huța. Ce le pasă? Lemne la trunchi sînt; slănină și făină în pod este de-a volna; brînză în puțină, asemenea; curechi în poloboc, slavă

Domnului! Numai de-ar fi sănătoși să mănînce și să se joace acum, cît îs mititei; că le-a trece lor zburdăciunea cînd vor fi mai mari și i-or lua grijiile înainte; nu te teme, că n-or scăpa de asta. Ș-apoi nu știi că este-o vorbă: Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; și dacă-i popă, să citească...

— Ție, omule, zise mama, așa ți-i a zice, că nu șezi cu dînșii în casă toată ziua, să-ți scoată peri albi, mînca-i-ar pămîntul să-i mănînce, Doamne, iartă-mă! De-ar mai veni vara, să se mai joace și pe-afară, că m-am săturat de ei ca de mere pădurețe! Cîte drăcării le vin în cap, toate le fac. Cînd începe a toca la biserică, Zahei al tău cel cuminte fuga și el afară și începe a toca în stative, de pîrîie pereții casei și duduie ferestrele. Iar stropșitul de Ion, cu talanca de la oi, cu cleștele și cu vătrarul, face o hodorogeală și un tărăboi, de-ți ia auzul. Apoi își pun cîte-o țoală în spate și cîte-un coif de hîrtie în cap și cîntă aleluia și Doamne miluiește, popa prinde pește, de te scot din casă. Și asta în toate zilele de cite două-trei ori, de-ți vine, cîteodată, să-i coșești în bătaie, dac-ai sta să te potrivești lor.

— Păi dă, măi femeie, tot ești tu bisericoasă, de s-a dus vestea; încaltea ți-au făcut și băieții biserică aici pe loc, după cheful tău, măcar că-ți intră biserică în casă, de departe ce-i... De-amu puneți-vă pe făcut privigheri de toată noaptea și parascovenii cît vă place, măi băieți; dacă vi-i voia să vă dea mă-ta în toate zilele numai colaci de cei unși cu miere de la Patruzeci de sfinți și colivă cu miez de nucă.

— Ei, apoi! minte ai, omule? Mă miram eu, de ce-s și ei așa de cumiști, mititeii; că tu le ții hangul. Ia privește-i cum stau toți trei și se uită țintă în ochii noștri, parcă au de gînd să ne zugrăvească.

Ia să-i fi sculat la treabă, ș-apoi să-i vezi cum se codesc, se drîmboiesc și se sclifosesc, zise mama. Hai! la culcat, băieți, că trece noaptea...

Odată, la un Sfîntul Vasile, ne prindem noi vro cîțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul; căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul Sfîntului Vasile toată ziua am stat de capul tatei, să-mi facă și mie un buhai ori, de nu, batăr un harapnic.

— Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mînca la casa mea? Vrei să te bușască cei nandralăi prin omăt? Acuș te descâlț! Văzînd eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ia tata ciubotele și să rămîn de rușine înaintea tovarășilor.

Și nu știu cum s-a întîmplat, că nici unul din tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o iau? În sfirșit, facem noi

ce facem și sclipuim de colea o coasă ruptă, de ici cîrceie de tînjală, mai un vătrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și, pe după toacă, ne pornim pe la case. Ș-o luăm noi de la popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gînd să umblăm tot satul... Cînd colo, popa tăia lemne la trunchi afară și, cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a zice:

— De-abia s-au culcat găinile, și voi ați început? Ia stați oleacă, blestemaților, să vă dau eu! Noi, atunci, am pîrlit-o la fugă. Iar el, zvîrr! cu o scurtătură în urma noastră, căci era om hursuz și pîclișit popa Oșlobanu. Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem cînd îi zice popii: Drele pe podele și bureți pe pereți; cîte pene pe cucoși, atîția copii burduhoși, cum obișnuiesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

— Măi, al dracului venetic și ceapcîn de popă! zicem noi, după ce ne adunăm toți la un loc, înghețați de frig și speriați. Ferească Dumnezeu să fie preoții noștri așa, că nu te-ai mai înfrupta cu nimica de la biserică în vecii vecilor! Și pînă-l mai menim noi pe popa, pînă-l mai boscorodim, pînă una alta, amurgește bine.

— Ei, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm aici, în ograda asta, zise Zaharia lui Gîtlan, că ne trecem vremea stînd în mijlocul drumului. Și intrăm noi la Vasile-Aniței și ne așezăm la fereastră după obicei. Dar parcă naiba vrăjește: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i îngheață mîinile pe cîrceie; văru-meu Ion Mogorogea, cu vătrarul subsuoară, se punea de pricină că nu ură, și numa-ți crăpa inima-n tine de necaz!

— Ură tu, măi Chiriece, zic eu lui Goian; și noi, măi Zaharie, să pufnim din gură ca buhaiul; iar ceilalți să strige: hăi, hăi! Și odată și începem. Și ce să vezi? Unde nu se ia hapsîna de nevasta lui Vasile-Aniței cu cociorva aprinsă după noi, căci tocmai atunci trăgea focul, să dea colacii în cuptor.

— Vai, aprinde-v-ar focul, să vă aprindă! zise ea, burzuluită grozav; dar cum se cheamă asta? În obrazul cui v-a învățat! Atunci noi, la fugă, băieți, mai dihai decît la popa Oșlobanu... Mai bine să mergem la culcare. Și după ce ne arvonim noi și pe la anul, cu jurămînt, să umblăm tot împreună, ne-am despărțit unul de altul, înghețați de frig și hămesiți de foame, și hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Și iaca așa ne-a fost umblarea cu plugul în anul acela. D-apoi cu smîntînitul oalelor, ce calamandros făceam! Cînd punea mama laptele la prins, eu, fie post,

fie cișlegi, de pe-a doua zi și începeam a linchi grosiorul de pe deasupra oalelor; și tot așa în toate zilele, pînă ce dam de chișleag. Și cînd căuta mama să smîntînească oalele, smîntînește, Smarandă, dacă ai ce...

— Poate c-au luat strigoaicele mana de la vaci, mămucăi, ziceam eu, sezînd cu limba scoasă afară dinaintea mamei, jos lîngă oale.

— Doamne, prinde-l-voi strigoiiul cela odată la oala cu smîntînă, zicea mama, uitîndu-se lung la mine, ș-apoi las! Nănașa din grindă are să-i știe de știre, de nu l-or putea scoate din mîna mea tot neamul strigoilor și al strigoaiceilor din lume! Se cunoaște el strigoiiul, care a mîncat smîntîna, de pe limbă... Urît mi-a fost în viața mea omul viclean și lingău, drept să-ți spun, dragul mamei!

Și să știi de la mine că Dumnezeu n-ajută celui care umblă cu furțișag, fie lucru de purtat, fie de-a mîncării, fie ori de ce-a fi. Ei, apoi! unde-o plesnește mama și unde crapă! zic eu în gîndul meu, că doar tot nu eram așa de prost pînă pe-acolo, să nu pricep atîta lucru. D-apoi cu moș Chiorpec ciubotarul, megieșul nostru, ce necaz aveam! Ba adică, drept vorbind, el avea necaz cu mine; căci una-două, mă duceam la om și-l tot sucăleam să-mi dea curele, ca să-mi fac bici. Și de cele mai multe ori găseam pe moș Chiorpec răbuind ciubotele cu dohot de cel bun, care făcea pielea cum îi bumbacul. Și dacă vedea omul și vedea că nu se poate descotorosi de mine cu vorbe, mă lua frumușel de bărbie cu mîna stîngă, iar cu cea dreaptă muia feleștiocul în strachina cu dohot și-mi trăgea un pui de răbuială ca aceea pe la bot, de-i bufnea rîsul pe toți ucenicii din ciubotărie. Și cînd îmi da drumul, mă duceam tot într-o fugă acasă la mama, plîngînd și stupind în dreapta și în stînga. Uite, mamă, Chiorpecul dracului, ce mi-a făcut!

— Doamne, parcă l-am învățat eu, zicea mama, cu părere de bine; am să-l cinstesc, zău așa, cînd l-oi întîlni; că șezi lipcă unde te duci și scoți sufletul din om cu obrăzniciiile tale, ușernic ce ești! Dacă auzeam așa, mă spălam binișor pe la gură și-mi căutam de nevoie...

Odată, vara, pe-aproape de Moși, mă furișez din casă și mă duc, ziua în amiaza-mare, la moș Vasile, fratele tatei cel mai mare, să fur niște cireșe; căci numai la dînsul și încă la vro două locuri din sat era cîte un cireș văratic, care se cocea-pălea de Duminica Mare. Și mă chitesc eu în mine, cum s-o dau, ca să nu mă prindă. Intru mai întîi în casa omului și mă fac a cere pe Ion, să ne ducem la scăldat.

— Nu-i acasă Ion, zise mătușa Mărioara; s-a dus cu moșu-tău Vasile sub cetate, s-aducă niște sumani. Căci trebuie să vă spun că la Humulești

torc și fetele și băieții, și femeile și bărbații; și se fac multe giguri de sumani, și lăi, și de noaten, care se vînd și pănură, și cusute; și acolo, pe loc, la negustori armeni, veniți înadins din alte tîrguri: Focșani, Bacău, Roman, Tîrgu-Frumos, și de pe aiurea, precum și pe la iarmaroace în toate părțile. Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pămînturi, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brînză, lînă, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sărdace; ițari, bernevici, cămeșoaie, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în tîrg de vînzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mînă tîrgul. Apoi dar, mai rămîi sănătoasă, mătușă Mărioară! vorba de dinioarea; și îmi pare rău că nu-i vărul Ion acasă, că tare-aș fi avut plăcere să ne scăldăm împreună... Dar în gîndul meu: Știi c-am nimerit-o? bine că nu-s acasă; și, de n-ar veni degrabă, și mai bine-ar fi! Și, scurt și cuprinzător, sărut mîna mătușei, luîndu-mi ziua bună, ca un băiat de treabă, ies din casă cu chip că mă duc la scăldat, mă șupuresc pe unde pot și, cînd colo, mă trezesc în cireșul femeii și încep a cărăbani la cireșe în sîn, verzi, coapte, cum se găseau. Și cum eram îngrijit și mă sileam să fac ce-oi face mai degrabă, iaca mătușă Mărioara, c-o jordie în mînă, la tulpina cireșului.

— Dar bine, ghiavole, aici ți-i scăldatul? zise ea, cu ochii holbați la mine; coboară-te jos, tîlharule, că te-oi învăța eu! Dar cum să te cobori, căci jos era prăpădenie! Dacă vede ea și vede că nu mă dau, zvîrr! de vro două-trei ori cu bulgări în mine, dar nu mă chitește. Apoi începe a se aburca pe cireș în sus, zicînd: Stai, măi porcane, că te căptușește ea, Mărioara, acuș! Atunci eu mă dau iute pe-o creangă, mai spre poale, și odată fac zup! în niște cînepă, care se întindea de la cireș înainte și era verde și pînă la brîu de naltă. Și nebuna de mătușă Mărioara, după mine, și eu fuga iepurește prin cînepă, și ea pe urma mea, pînă la gardul din fundul grădinii, pe care neavînd vreme să-l sar, o cotigeam înapoi, iar prin cînepă, fugind tot iepurește, și ea după mine pînă-n dreptul ocolului pe unde-mi era iar greu de sărit; pe de lături iar

gard, și hîrsita de mătușă nu mă slăbea din fugă nici în ruptul capului! Cît pe ce să pună mîna pe mine! Și eu fuga, și ea fuga, și eu fuga, și ea fuga, pînă ce dăm cînepa toată palancă la pămînt; căci, să nu spun minciuni, erau vro zece-douăsprezece prăjini de cînepă, frumoasă și deasă cum îi peria, de care nu s-a ales nimica. Și după ce facem noi trebușoara asta, mătușă, nu știu cum, se încîlcește prin cînepă, ori se împiedică de ceva, și cade jos. Eu, atunci, iute mă răsucesc într-un picior, fac vro două sărituri mai potrivite, mă arunc peste gard, de parcă nici nu l-am atins, și-mi pierd urma, ducîndu-mă acasă și fiind foarte cuminte în ziua aceea... Dar mai spre seară, iaca și moș Vasile, cu vornicul și paznicul, strigă pe tata la poartă, îi spun pricina și-l cheamă să fie de față cînd s-a ispăși cînepa și cireșele... căci, drept vorbind, și moș Vasile era un cărpănos și-un pui de zgîrie-brînză, ca și mătușă Mărioara. Vorba ceea: A tunat și i-a adunat. Însă degeaba mai clămpănesc eu din gură: cine ce are cu munca omului? Stricăciunea se făcuse, și vinovatul trebuia să plătească. Vorba ceea: Nu plătește bogatul, ci vinovatul. Așa și tata: a dat gloabă pentru mine, și pace bună! Și după ce-a venit el rușinat de la ispașă, mi-a tras o chelfăneală ca aceea, zicînd:

— Na! satură-te de cireșe! De-amu să știi că ți-ai mîncat liftiria de la mine, spînzuratule! Oare multe stricăciuni am să mai plătesc eu pe urma ta? Și iaca așa cu cireșele; s-a împlinit vorba mamei, sărmana, iute și degrabă: Că Dumnezeu n-ajută celui care umblă cu furțișag. Însă ce ți-i bună pocăința după moarte? D-apoi rușinea mea, unde o pui? Mai pasă de dă ochi cu mătușă Mărioara, cu moș Vasile, cu vărul Ion și chiar cu băieții și fetele din sat; mai ales duminica la biserică, la horă, unde-i frumos de privit, și pe la scăldat; și mai ales acum, cînd se ridicaseră cîteva fete frumușele în sat la noi și începuse a mă scormoli și pe mine la inimă. Îndată după cea cu cireșele, vine alta la rînd. Mă trezește mama într-o dimineață din somn, cu vai-nevoie, zicîndu-mi: Scoală, duglișule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupes cucul armenesc și să te spurce, ca să nu-ți meargă bine toată ziua? Căci așa ne amăgea mama cu o pupăză care-și făcea cuib, de mulți ani, într-un tei foarte bătrîn și scorburos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. Și numai ce-o auzeai vara: Pupu-pup! Pu-pu-pup! dis-diminează, în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demîncare în țarină, la niște lingurari ce-i aveam tocmiți prășitori, tocmai în Valea-Seacă, aproape de Topolița. Și pornind eu cu demîncarea, numai ce și aud pupăza cîntînd:

— Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup! Eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dînsa: nu numaidecît pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei. Și cum ajung în dreptul teiului, pun demîncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă sui încetișor în tei care te adormea de mirosul... florii, bag mîna în scorbură, unde știam, și norocul meu! găbuiesc pupăza pe ouă și zic plin de mulțumire: Taci, leliță, că te-am căptușit eu! îi mai pupa tu și pe dracul de-acum! Și cînd aproape să scot pupăza afară, nu știu cum se face, că mă sparii de creasta ei cea rotată, de pene, căci nu mai văzusem pupăză pînă atunci, și-i dau iar drumul în scorbură. Măi! anapodă lucru ș-aista! zic eu înciudat, scoțînd căciula din cap și tuflind-o în gura scorburii. Apoi mă dau jos, caut o lespede potrivită, mă sui cu dînsa iar în tei, îmi iau căciula și în locul ei pun lespede, cu gând c-a ieși ea pupăza de undeva pînă m-oi întoarce eu din țarină. După aceea mă dau iar jos și pornesc repede cu demîncarea la lingurari... Și oricît oi fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc... Ș-apoi, vorba ceea: Țiganului, cînd i-e foame, cîntă. Așa și lingurarii noștri: cîntau acum îndrăcit pe ogor, șezînd în coada sapei, cu ochii păinjeniți de-afîta uitat, să vadă nu le vine mîncarea? Cînd, pe la prînzul cel mare, numai iacatămă-s și eu de după un dîmb, cu mîncarea sleită, auzindu-i lălăind așa de cu chef... Atunci au și tăbărit balaurii pe mine, și cît pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tînără între dînșii, să mă apere... Și scăpînd eu cu obraz curat, mă abat iar pe la tei, mă sui întrînsul, pun urechea la gura scorburii și aud ceva zbătîndu-se înăuntru. Atunci iau lespede cu îngrijire, bag mîna și scot pupăza, vlăguită de afîta zbucium. După asta vin acasă, leg pupăza de picior c-o ață ș-o îndosesc de mama vro două zile în pod... Însă a doua zi după asta, iaca și mătușa Măriuca lui moș Andrei vine la noi, c-o falcă-n cer și cu una în pămînt, și se ia la ciondănit cu mama din pricina mea:

— Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătușa cu jale, ne trezește dis-dimineată la lucru de atîția ani? Și acum văd eu că avea mare dreptate mătușa, căci pupăza era ceasornicul satului. Însă mama, sărmana, nu știa de asta nici cu spatele.

— Ce spui, cumnată?! Dacă l-aș ucide în bătaie, cînd aș afla că el a prins pupăza, s-o chinuiască. De-amu bine că mi-ai spus, las pe mine, că ți-l iau eu la depănat!

— Nici nu te mai îndoii despre asta, cumnată Smarandă, zise mătușa, căci de zbîntuitul ista al dumnitale nimica nu scapă! Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca acestea, iute mă sui în pod, iau pupăza de unde era, sar cu dînsa pe sub streășina casei și mă duc de-a dreptul în târgul vitelor, s-o vînd, căci era tocmai luna, într-o zi de târg. Și cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta țanțoș printre oameni, de colo pînă colo, cu pupăza-n mîină, că doar și eu eram oleacă de fecior de negustor. Un moșneag nebun, c-o vițică de funie, n-are ce lucra?

— De vînzare-ți e găinușa ceea... măi băiate?

— De vînzare, moșule!

— Ia ad-o-ncoace la moșul, s-o drămăluiască! Și cum i-o dau în mîină, javra dracului se face a o căuta de ou și-i dezleagă atunci frumușel ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicînd: Iaca pozna, c-am scăpat-o! Pupăza, zbr! pe-o dugheană și, după ce se mai odihnește puțin, își ia apoi drumul în zbor spre Humulești. Eu atunci, haț! de sumanul moșneagului, să-mi plătească pasărea...

— Ce gîndești dumneata, moșule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ți-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu junca asta de mine! Înțeles-ai? Și mă băgam în ochii moșneagului, și făceam un tărăboi, de se strînsese lumea... Dar știi că ești amarnic la viață, măi băiate?! zise moșneagul de la o vreme, rîzînd. În ce te bizui de te îndîrjești așa, nepoate? Nu cumva ai

pofti să-mi iei vițica pentru un cuc armenesc? Pesemne te mănîncă spinarea, cum văd eu, măi țică.

— Dă pace băiatului, moșule, zise un humuleștean de-ai noștri, că-i feciorul lui Ștefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, și ți-i găsi beleaua cu dînsul pentru asta.

— He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun. Apoi bine că știu a cui ești, măi țică! ia stai oleacă, să te duc eu la tată-tău și să văd, el te-a trimis cu pupăzi de vînzare? Toate ca toatele, dar cînd am auzit eu de tata, pe loc mi s-a muiat gura. Apoi încet-încet m-am furișat printre oameni, și undeam croit-o la fugă spre Humulești, uitîndu-mă înapoi să văd, nu mă ajunge moșneagul? Căci îmi era acum a scăpare de dînsul, drept să vă spun. Vorba ceea: Lasă-l, măi! L-aș lăsa eu, dar vezi că nu mă lasă el acum! Tocmai așa pățisem și eu; ba eram încă bucuros că am scăpat numai cu-atîta. Bine-ar fi s-o pot scoate la capăt, măcar așa, cu mama și cu mătușa Măriuca, gîndeam eu, bătîndu-mi-se inima, ca-ntr-un iepure, de frică și de osteneală.

Și când ajung acasă, aflu că tata și mama erau duși în târg; și frații îmi spun, cu spaimă, că-i poznă mare cu mătușa lui moș Andrei: a sculat mai tot satul în picioare din pricina pupăzei din tei; zice că i-am fi luat-o noi, și pe mama a pus-o în mare supărare cu asta. Știi că și mătușa Măriuca e una din cele care scoate mahmurul din om; nu-i o femeie de înțeleș, ca mătușa Anghilița lui moș Chiriac, s-a mîntuit vorba. Și cum îmi spuneau ei îngrijorați, numai ce și auzim cîntînd în tei:

— Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!...

SPIRIDON VANGHELI (1932),

e un scriitor moldovean, ce nu mai obosește de copilărie. Vine din s. Grinăuți, raionul Rîșcani și este autorul multor opere: *În țara fluturilor*, *Isprăvile lui Guguță*, *Guguță — căpitan de corabie*, *Steaua lui Ciuboțel* ș. a. A lucrat pedagog în școală, și a rămas pedagog și acum, cînd își scrie lecțiile de omenie în cărțile îndrăgite de copii.

Spiridon Vangheli este, pentru totdeauna, al copiilor. Prin opera sa el îi îndeamnă să-i asculte povețile. Creațiile lui au fost traduse în zece limbi.

ȘALUL VERDE

Țarina-i pustie,
Doar un plug s-aude
Și-un glas de femeie.
Ară cîmpu-o mamă,
Șchiopătînd prin țărână,
Că și-a spart piciorul
Într-un colț de furcă.
Seara crapă lemne
Și ațîță focul,
Mai tîrziu, pe lună,

Singură cu gîrla
Rufele descurcă.
Are mama, are
Șase prunci cît bobii.
Pe la miezul nopții
Cîntă: «nani-nani,
Las'că mama face
Și vă crește oameni. »
Dimineața mama
Umblă ca suveica:
Iaca iarna vine,
N-are cușmă, n-are

Măcar cel mai mare
Cine-a prăpădit-o
S-o găsească în drum?
Podu-i fără pîine,
Grajdul vrea o vacă
Și hogeacul cere
Sus, pe casă, fum.

De-ar trăi tăicuțul,
Tot mai bine-ar fi...
S-a-ncîlcit în gînduri
Măculița-mamă:
— Doamne, ce mă fac?!
Nici a doua noapte
N-a închis o geană
Cu alt pumn sub cap.
La aprins de ziuă
Și-a trezit, în șoaptă,
Fiul cel mai mare:
— Mama mi te lasă
Gospodar acasă.
Nu umblați cu focul,
Nici pe la fîntînă,
Am să vin degrabă.
Și pe nemîncate
A ieșit pe poartă
Cu un băț în mînă.

Unde își termină
Cîmpul o cărare,
Mama-ncepe alta
Și o mută pasul
Într-un fund de zare.
Ca o căprioară
Tîrîie un picior...
Cine a rănit-o,
Care vîntător?

Au de ce izvorul,
Linul, se-nroșește?
Iarba-n urma mamei
Roșu înflorește?
Zbor deasupra ei?
Au și corbi-acasă
Pui prea mititei...
Nimeni n-o oprește,
Nimeni nu-i îngînă,
Unde se grăbește
Cu un băț în mînă?

Întrebînd drumul de vrăbii,
A tot mers măicuța
Pînă a ieșit
Din Țara Pelinului,
Apoi a dat
În Țara Noptilor:
Cărarea
Îi fugea de sub picioare,
Prin iarbă
Umblau în cruce jivinele,
Porumbeii îi căutau
Fața și mîinile
Și-i sfișiau hainele,
Deasupra capului,
Înnegrind noaptea,
Croncăneau corbii...
Dar mama a tot mers
Pînă a ajuns
La curtea Soarelui,
Care era atunci pe pămînt.

Ea credea să afle
Un măreț palat,
Dar găsi o casă
Ca la ei în sat.

Soarele-frumosul
Nu era acasă,
Luna sta pe prispă
Palidă la față,
Doi copii-luceferi
Legăna în brață.

Mama bate-n poartă
Și aude pași:
— Bună vreme, Lună,
Sănătate vouă,
Doi Luceferăși!
— Doamne tu, măicuță?
Ai adus o veste?
— Unde-i neică Soare?
— Cum îi el, cu drumul
— Am o rugă, Lună:
În cămara lui
Spînzură în cui
Traista mea cu zile.
Soarele, cum știi,
Îmi dă cîte una,
Tu îmi dai de-asemeni
Cîte-o noapte numai —
Nu-mi ajung, bunică,
Dă-mi acasă traista,
Las' că-mi fac eu parte.
Mă așteaptă fiii
Și e loc departe.

— Prea te-ncumeți, maică.
Am venit deatîta,
Rogu-te, dă-mi traista,
— Ai și tu luceferi.
— Bine, zise Luna, —
Fac pe voia ta,
Dar să știi, femeie,

Că la fundul trăistii
Este un șal verde —
Cînd îl pui în umeri,
Nu te poți mișca.

De-i lua din traistă
Într-o săptămînă
Zilele pe-o lună,
Într-o lună numai
Zilele pe-un an —
Mai degrabă, mamă,
Îmbrăca-vei șalul...
— Ce să-i faci, preabună,
— Șalu-i tot al nostru,
Fiii dacă-ar crește
Și să-și afle rostul.

...Se întoarce mama
Cu trăistuța-n spate,
Tristă și voioasă.
Gîndul o întrece,
Fuge înspre casă:

«Gospodarii mamei,
Porumbeii mei,
Cine vă aruncă
Dimineața mei?
Nu vă temeți seara?
Luați seama mîcâi
Să nu vă-ncolțească
Mîța aripioara.
Iaca vin, s-aproape,
Mă întorc de-acum.
Mai răbdați o noapte
Și-mi ieșiți la drum...»

Pe-amurgite mama

Dă de un izvor.
Răcorindu-și gura,
S-a lăsat în iarba
De pe cel Tăpșan.
Cum era trudită
A dormit buștean.

Corbii negri, corbii,
Ce zburau pe-aproape,
Vin și-i fură traista
Și-o deșartă noaptea
Peste lunci, hîrtoape,
Unde scutur traista,
În mijlocul toamnei
Pomii dau în floare,
Hăul înverzește
Și s-aude-n cîmpuri
Behăit de oaie,
Măcăit de rață
Și-un cucoș cum cîntă,
Corbii dau ospățuri.
Se trezesc și lupii,
Vulpile s-adună...
Numai mama doarme
Într-o văgăună.
Pe la zori măicuța
S-a trezit și-ngîină:
— Doamne, ce-o fi asta?
Parcă mă ia frigul.
Cînd se uită-n apă,
Vede o bătrîină:
Părul i-i ca varul,
Zbîrcituri pe față,
Crețituri pe mîină.

— Unde-i traista, doamne?
Am avut o traistă! —

Cîmpul verde tace
Și își scutur floarea
Întristați, copacii...

O găsește mama
Hăt, pe un răzor.
Fără băieri traista
Și într-însa numai
Fărmături de zile,
Lacrimi și dor:
— O, sări-le-ar ochii!

Mamă hai cu pasul
Înspre sat, devale.
N-o cunosc copiii,
Nu-i aleargă-n cale.
Unul o cuprinde,
Fiul cel mai mare.
Lîngă pragul casei
Scoate ea din traistă
O cușmuță veche,
Trei cămăși de pînză,
Pîsle — o pereche,
Mampasele scoate,
Pîine și cu sare...

Asta-i mama, mama!
Sar voioși micuții.
Dar de ce nu rîde
Fiul cel mai mare?

Pînă-n seară mama
Murui cuptorul,
A tras brîu la casă
Și-a sădit la poartă
Un copac în floare.
Iar adăuzi, doamne,
Cît de nant îi pare
Pragul de la ușă!...
Mîinile-s străine,
Soarele e veșted,
Cerul de cenușă.

— Mamă,— o dezmiardă
Fătul cel mai mare, —
Am și eu o traistă,
Tot la tuța Soare.
O să-1 rog să-ți deie
Zile de la mine.
Nu, băiatul, mamei,
Lasă-le să crească,
Că sînt mititele.
Eu mai am putere, —
Și s-a dus să are.
Dar în vîrf de deal
Urma i se pierde —
Mama se preface
În morman de țărână
Și îmbracă mama
Șalul cela verde.

Receptarea și interpretarea textului

Impresii de lectură

1. Ce simbolizează, în text, șalul verde?
2. Ce sentimente față de mama v-a trezit în suflet lectura poeziei?
3. Vă este drag chipul mamei? Prin ce? Argumentați.

Observați! Cercetați! Descoperiți!

1. Încercați să urmăriți destinul dramatic al mamei, răspunzînd la următoarele întrebări:
 - a) De ce mamei îi era greu să țină casa? Ce reliefează situația ei dramatică?
 - b) Cu ce scop și cum pleacă mama de acasă? Ce semnificație are comparația: «*Ca o căprioară/Tîrîie un picior...*»?
 - c) De ce mama cere traista cu zile de la Lună?
 - d) Care-i scopul vieții mamei? De ce ea se-ntorcea acasă «*Tristă și voiasă*»?
 - e) Explicați rolul dialogului imaginar al mamei cu copiii săi.

- f) De ce la întoarcerea acasă copiii n-o mai recunosc pe mama? După ce semne o recunosc, totuși?
- g) Cum vrea feciorul mai mare să-i ajute mamei îmbătrânite de griji și nevoi?
- h) De ce mama refuză ajutorul fiului?

Exprimați-vă părerea!

1. Efectuați portretul mamei, ținând cont de:

- a) *gospodărie*;
- b) *membrii familiei*;
- c) *grijile de fiecare zi*.

2. De ce mama spune:

«Las'că mama face
și vă crește oameni»?

Ce înseamnă «a crește oameni»? Argumentați.

3. Comentați cuvintele mamei, adresate fiului mai mare, când ea pornise de acasă.
4. Ce simbolizează Țara Pelinului, Țara Noptii, Împărăția Soarelui?
5. Dezvăluți sensul alegoric al expresiei «traista cu zile».
6. Citiți versurile care redau chipul mamei când ea se trezi în zori. De ce avea părul alb? Selectați, din text, și alte elemente care completează acest portret.

Ațiune în spațiu și timp

1. Selectați, din text, indicii de spațiu și scrieți-i, în caiet, pe două coloane:

- a) *spațiu terestru*;
- b) *spațiu celest*.

2. Alcătuți o schemă a traseului de desfășurare a acțiunii și indicați punctele lui principale.

Moduri de expunere

Găsiți, în textul operei, exemple de narațiune, descriere și dialog. Explicați rolul dialogului în text.

Elemente reale și fantastice

1. Diferențiați conținutul operei în două planuri:

- a) *lumea reală*;
- b) *lumea ireală*.

2. Găsiți în text cuvinte, expresii, imagini care corespund lumii reale și lumii imaginare. Care elemente predomină în operă? De ce?

Să comunicăm despre text

1. Din câte părți este alcătuită poezia «Șalul verde»?
2. Ce reprezintă textul:
- a) *viața cotidiană a femeii de la sat;*
 - b) *destinul dramatic al unei sărmane văduve cu șase copii.*
- Alegeți varianta corectă.

Rețineți	Dramatic înseamnă, în general, caracterul zguduitor al unei situații, al unei stări a omului. Dramaticul imprimă operei artistice un caracter emoțional, impresionant.
-----------------	--

3. Selectați, din text, comparațiile, personificările, repetițiile.
4. Explicați rolul personajelor alegorice.
5. Ce concluzii, despre relațiile dintre copii și mamă, puteți face?
6. Determinați tema, ideea operei.
7. Identificați tipul ritmului (piciorului metric) și al rimei.
8. Povestiți despre obstacolele îngrozitoare pe care le întâmpină mama în drum spre Soare. Numai mama trece prin situații dramatice? Argumentați.
9. Dramatismul situațiilor și al eroinei operei culminează, în final, cu jertfirea mamei pentru salvarea copiilor. Fapta mamei este:
- a) *un lucru obișnuit;*
 - b) *sublimă;*
 - c) *înălțătoare;*
 - d) *provoacă admirație, respect;*
 - e) *soarta femeii de la sat.*
- Alegeți varianta corectă, argumentându-vă opțiunea.
10. Pornind de la subiectul de basm al poeziei «Șalul verde», încercați, oral, o povestire artistică: «Cum aş folosi eu traista cu zile?» Puneți «pe post» propria fantezie.

JASCK LONDON (1876—1916),

scriitor american ce și-a început activitatea literară la vârsta de 17 ani. S-a impus ca scriitor cu renume mondial, mai ales, în prezentarea luptei titanice a omului cu natura, reflectate în viață, *Odiseea Nordului*, *Dragoste de viață*, *Credința în om*. Este autorul romanului autobiografic *Martin Iden*.

DRAGOSTE DE VIAȚĂ

Din toate, — atît le-a mai rămas
Acelor ce-au mai viețuit;
Cu altceva nu s-au ales,
Căci aurul s-a prăpădit.

Pe mal veneau șontic-șontic, coborînd la vale, doi oameni, și într-un rînd cel care mergea în față se poticni de bolovanii colțuroși, presărați pe toată albia rîului. Amîndoi erau istoviți, abia se mai țineau pe picioare. Pe fețe aveau întipărite resemnarea, pe care ți-o dă o suferință grea și îndelungată. Legături grele de pături, prinse cu niște curele petrecute pe după frunte, le atîrnau în spate. Și amîndoi țineau în mîini cîte o pușcă. Mergeau încovoiați, cu umerii lăsați în jos, cu capetele plecate, cu privirile în pămînt.

— Ce bine ar fi dacă am avea măcar două din cartușele pe care le-am lăsat în ascunzătoare, rosti cel care mergea în urmă.

Glasul îi era sec, lipsit de expresie. Și vorbea morocănos; primul, șonticăind prin torentul lăptos care spumega printre stînci, nici nu catadixi măcar să răspundă.

Celălalt venea în urma lui, la un pas distanță. Nu-și scosese răghetele; și apa era rece ca gheața, atît de rece încît le amortiseră gleznele, degetele picioarelor... Pe alocuri valurile creșteau, spărgîndu-se în genunchi; și tot mergeau așa, clătînîndu-se și pipăind atent cu piciorul fundul apei înainte de-a face un pas.

Călcînd pe o piatră lustruită de apă, dar încordîndu-se din răspuțeri, își regăsi echilibrul, nu fără a scoate în același timp un urlet de durere. Părea amețit, gata să leșine. Se aplecă înainte, nesigur pe picioare, întinzînd mîna slobodă, de parc-ar fi căutat un sprijin în aer. După ce-și regăsi echilibrul,

făcu un pas, dar iar se poticni, și iar fu cît pe-aci să cadă. Înciudat, rămase locului nemișcat, uitîndu-se la celălalt, care în tot acest timp nu întorsese niciodată capul.

Rămase așa vreme de un minut, ca și cînd s-ar fi sfătuit cu sine însuși. Apoi strigă:

— Ei, Bill, mi-am scrîntit glezna!

Clătînîndu-se, Bill mergea mai departe prin apa lăptoasă, fără să arunce măcar o privire în jur. Cel care rămăsese în urmă îl vedea cum se depărtează și, cu toate că avea fața împietrită, ochii îi căpătaseră expresia unui cerb rănit.

Tot poticnindu-se, Bill urcă celălalt mal și-și urmă drumul, drept înainte, fără să privească înapoi. Omul care rămăsese în torent nu-l slăbea din ochi. Buzele îi tremurau puțin, făcînd să freamăte mărăcinișul de țepi negri care le acoperea. De cîteva ori scoase limba ca să le mai umezească.

— Bill! strigă el.

Era chemarea deznădăjduită a unui om puternic aflat la strîmtoare, dar Bill nu întoarse capul. Celălalt îl privea cum se depărtează.

Întorcîndu-și privirea spre sud, se gîndi că undeva, dincolo de aceste dealuri întunecate, trebuie să se întindă marele Lac al Urșilor, și că tot pe acolo, de-a curmezișul pustietăților canadiene, trebuie să treacă și Cercul Polar. Torentul în care stătea acum era, fără îndoială, un afluent al lui Copermine River, care curgea spre miazănoapte și se vărsa prin Golful Coronation în Oceanul Arctic. Nu fusese niciodată acolo, dar îl văzuse odată pe o hartă întocmită de Compania Golfului Hudson.

Își mai aruncă o dată ochii în jur. Nu era deloc o priveliște încurajatoare, încotro te-ai fi uitat, nu vedeai decît linia joasă a orizontului. Dealurile erau pitice. Nici urmă de copaci, de tufe sau măcar de ierburi — pretutindeni o pustietate copleșitoare, cumplită, care-i umplea sufletul de groază.

— Bill..., murmură el. Apoi, încă o dată: Bill...

Și stînd așa, în mijlocul torentului aceluia lăptos, spatele i se încovoie, strivit parcă de calmul înfricoșător al nesfîrșitelor întinderi. Începu să tremure, ca scuturat de friguri, pînă ce pușca îi scăpă din mînă și căzu în apă. Plescăitul îl trezi brusc. Începu să se lupte cu spaima și își veni în fire, căutînd înfrigorat prin apă pînă își regăsi pușca. Apoi, ridicînd mai sus legătura și așezînd-o pe umărul stîng, pentru ca piciorul rănit să fie eliberat de povară, o porni spre mal, încet și cu luare-aminte, schimonosindu-se de durere la fiecare pas.

Nu se opri nici o clipă. Cu o deznădejde vecină cu nebunia, fără să-i pese de durere, o apucă în sus pe povârniș, spre culmea colinei după care dispăruse tovarășul lui. Era și mai grotesc și mai caraghios decît celălalt, cu mersul lui șchiop, poticnit. Odată ajuns în vârful colinei, în fața ochilor i se desfășură o vale pustie.

Deși singur, nu se simțea pierdut. Știa că puțin mai departe se află un loc unde molizi și brazi pitici, piperniciți, străjuiesc malul unui mic lac titchinnichilie (în graiul băștinașilor asta însemna «ținut al țirsoacelor»). Și în lacul acela se vărsa un pîrîiaș limpede, nu ca torentul acesta. Pe malul aceluia pîrîiaș creștea iarba — își aducea bine aminte de asta — dar copaci nu erau; va merge așa pe mal, pînă la confluența lui cu un alt pîrîu, al cărui nume, de asemeni, nu-l cunoștea. Apoi va porni și mai departe, peste răspîntia aceasta de ape, pînă la un al treilea pîrîu, care curgea spre apus, și va merge de-a lungul lui pînă la vărsarea în strîmtoarea Dease, și acolo va găsi o ascunzătoare. În ascunzătoarea aceea va găsi muniții pentru pușca lui goală, cîrlige de undiță, sfoară și o plasa mică — toate cele trebuitoare pentru a ucide sau a prinde în capcană vînatul. Va mai găsi de asemenea și puțină făină, slănină, ceva fasole...

Bill îl va aștepta acolo și vor porni amîndoi cu barca pe rîul Dease în jos, spre sud, pînă la Lacul Urșilor. Apoi vor merge pe lacul acesta mereu spre sud, pînă ce vor ajunge la Fluviul Mackenzie. Și în vreme ce iarna va goni în zadar pe urmele lor, în vreme ce gheața va fereca bulboanele, iar zilele vor deveni reci și mohorîte, ei vor înainta așa spre sud, mereu spre sud, spre vreun post călduros al Campaniei Golfului Hudson, unde pădurea crește înaltă și darnică și unde vor găsi mîncare din belșug.

Gîndurile acestea îl frămîntau pe cel care rămăsese în urmă, în vreme ce se căznea să înainteze. Și se căznea nu numai cu trupul, ci și cu mintea, încercînd să creadă că Bill nu-l părăsise și că îl va aștepta la ascunzătoare. Trebuia să creadă asta, altminteri ce rost ar fi avut să se chinuiască mai departe? De două zile nu pusese nimic în gură, iar pe săturate nici el nu-și mai aducea aminte de cînd nu mîncase. Din cînd în cînd se apleca să culeagă boabe străvezii de coada-mîței, le băga în gură, le mesteca și le înghițea. O boabă de coada-mîței e un fel de grăuncior de sămîntă plin cu apă. În gură, boaba se topea, lăsîndu-i un gust amar, sălciu. Omul știa că boabele astea nu sînt deloc hrănitoare, dar le mozolea răbdător, cu o speranță dementă, care sfida experiența.

Pe la orele 9 se poticni de o piatră cu degetul mare de la picior și, din slăbiciune și oboseală, căzu, fără vlagă. Zăcu așa pe-o rînă cîtva timp, fără

să se miște. Apoi desfăcu curelele legăturii și, cu mișcări stîngace, izbuti să se ridice în capul oaselor. Nu era încă întuneric; în lumina șovăitoare a amurgului, începu să bîjbîie printre stînci, căutînd bucăți de mușchi uscat. După ce culese o grămăjoară, aprinse un foc — un foc mocnit, fumegos — pe care puse la fiert o cană cu apă.

Desfăcu legătura, și prima lui grijă fu să-și numere chibriturile. Erau șaiszeci și șapte. Le numără de trei ori, ca să fie sigur. Le împărți în cîteva grămăjoare, învelindu-le în hîrtie gudronată; puse una din ele în punga lui de tutun, goală, alta în căptușeala căciulii boțite și o a treia grămăjoară sub cămașă, la piept. Numai decît după aceea, cuprins de panică, le dezveli pe toate și le numără din nou. Erau tot șaiszeci și șapte. Își usca la foc încălțăminte umedă. Mocasinii se udaseră cu totul și erau ferfeniță. Obielele, din fișii rupte dintr-o pătură, erau ferfeniță, iar picioarele îi erau jupuite și sîngerau. Își pipăi glezna care zvîcnea. Era umflată aproape cît genunchiul. Rupse o fișie lungă dintr-o pătură și-și legă cu ea strîns glezna. Mai rupse apoi alte fișii, cu care-și înfășură picioarele, ca să-i țină loc deopotrivă de mocasini și de obiele. După aceea bău din cana cu apă fierbinte, își întoarse ceasul și se ghemui sub pături.

Dormi așa cîtva timp, fără să simtă nimic. Pe la miezul nopții se lăsă pentru scurt timp întunericul și apoi se lumină de ziuă. Soarele răsări la nord-est, sau mai bine zis într-acolo se arătă o geamă tulbure de lumină, pentru că soarele era ascuns de nori cenușii.

La ora 6 se trezi culcat pe spate. Privi în sus, la cerul cenușiu, și-și dădu seama că-i e foame. Ridicîndu-se în coate, auzi uimit o răsuflare zgomotoasă și văzu un ren care-l privea cu o curiozitate ațîțată. Animalul se afla la o distanță mai mică de cincizeci de pași, și în clipa aceea, în mintea omului răsări imaginea și aroma unei ciozvrte de ren sfîrînd pe foc. Apucă mașinal pușca goală și apăsă pe trăgaci. Dar renul fugi mugind, și copitele i se mai auziră cîtva timp tropăind prin albia presărată cu bolovani.

Omul trase o înjurătură și aruncă cît colo pușca goală. Cînd încercă să se ridice în picioare, scoase un geamăt de durere. Trebuia să se miște cu multă grijă. Încheieturile îi erau ca niște balamale ruginite. Abia se mișcau, trosnind, și ca să-și îndoaic, să-și întindă o mîină, trebuia să facă un uriaș efort de voință. Cînd, în cele din urmă, se ridică în picioare, îi trebui încă un minut ca să-și îndrepte spinarea și să stea drept, cum i se cuvine unui om să stea.

Cu mare greutate se tîrî pînă-n vîrfurile unei movilițe, de unde cercetă cu băgare de seamă împrejurimile. Nu se vedeau nici copaci, nici tufișuri,

numai o mare sură de mușchi, rareori întreruptă de stînci sure, băltoace sure, și peste toate, bolta, tot sură, a cerului. Nu se vedea nici o rază de soare. Habar n-avea unde se află nordul și nu-și dădea seama din ce parte venise cu o noapte în urmă. Dar nu era pierdut, știa asta. În curînd va ajunge în ținutul tîrsoacelor. Simțea că acesta trebuia să fie undeva nu departe spre stînga, poatecă după prima colină.

Se întoarse ca să-și pregătească legătura pentru drum. Se asigură de existența celor trei grămăjoare de chibrituri, fără să le mai numere. Dar văzîndu-și sacul din piele de elan, șovăi. Nu era prea mare. Cu palmele îl acoperea tot. Știa cît cîntărește: cincisprezece livre — cît tot restul legăturii. Era nehotărît. În cele din urmă, îl puse deoparte și continuă să-și alcătuiască legătura. Se opri și aruncă o privire spre sac. Îl apucă în grabă, uitîndu-se cu frică în jur, ca și cum i-ar fi fost teamă să nu i-l răpească pustietatea. Ridicînduse, în sfîrșit, în picioare, puse sacul în legătură și o porni iarăși la drum.

O apucă spre stînga, oprindu-se din cînd în cînd să mănînce boabe de coada-mîței. Glezna îi înțepenise acum, șchiopăta și mai mult, dar durerea pe care o simțea nu însemna nimic pe lingă suferința ce i-o provoca foamea. Junghiurile foamei erau cumplite.

Ajunse într-o vîlcea unde dădu peste niște gotcani. Păsările se ridicau dintre stînci și dintre tufele de mușchi, filfîind din aripi și cîrîind. Începu să arunce după ele cu pietre, dar nu nimeri nici una. Atunci, lepădîndu-și legătura, se ghemui la pămînt, ca pisicile cînd pîndesc vrăbii. Pietrele colțuroase îi sfîșiau pantalonii, sîngerîndu-i genunchii, dar chinurile pe care i le pricinuia foamea erau atît de mari, încît nici nu mai simțea rănile. Se tîrî pe mușchiul jilav, fără să-i pese că hainele i se udau, cu trupul înghețat sloi. Era atît de hămesit, încît nu-și mai dădea seama de nimic. Și gotcanii se ridicau mereu în fața lui, cîrîind și bătîndu-și parcă joc de el. De necaz, începu să înjure și să le îngîne cîrîitul.

Și deodată dădu peste o pasăre care dormea, pesemne. Nu o văzuse pînă ce nu-i filfîise în față, țîșnind din cuibul ei pitit între stînci. Dădu să o înhațe, cu un gest tot atît de brusc ca și zborul gotcanului, dar rămase în mîină cu trei pene din coada lui. Privind-o cum zboară, simți că o urăște, ca și cum pasărea i-ar fi făcut cel mai mare rău. Apoi se întoarse și-și puse legătura pe umeri.

Străbătu așa văi și văioage. Vînatul era din ce în ce mai numeros. O ceată de reni — vreo douăzeci la număr — trecu pe lîngă el, chinuitor de

aproape, în bătaia puștii. Îl cuprinse o dorință nebună să alerge după ei, convins că-i poate ajunge din fugă. O vulpe neagră îi ieși în cale, ținând în bot un gotcan. Omul scoase un urlet, un urlet înfricoșător, dar vulpea se îndepărtă speriată, fără să dea drumul prăzii.

Târziu după-amiază ajunse la un pîrîiaș cu apă calcaroasă, care trecea printre maluri smălțate cu petice de iarbă țepoasă. Smulgînd din rădăcină smocurile de iarbă, dădu peste ceva care aducea cu o ceapă tînără. Era fragedă, și dinții i se înfipseră în ea cu un pîrîit care făgăduia o hrană aleasă. Dar fibrele cepei, alcătuite din fire ațoase îmbibate cu apă, erau tari, ca și boabele de coada-mîței și lipsite de substanță nutritivă. Lăsînd jos legătura, începu să se tîrască pe brînci prin iarbă, păsînd ca o bovină.

Se uita în fiecă ochi de apă, pînă ce, în cele din urmă, către amurg, descoperi într-unul un peștișor singuratic, nu mai mare decît un chitic. Își cufundă repede brațul pînă la umăr, dar peștișorul îi scăpă printre degete. Atunci își băgă în apă amîndouă mîinile și începu să răscolească mîlul tulbure de pe fund. Era atît de ațîțat, încît căzu în apă, udîndu-se pînă la brîu. Dar apa era acum prea tulbure ca să mai poată vedea peștișorul, așa încît trebui să aștepte pînă ce apa se limpezi.

Și iar reîncepu urmărirea, dar apa se tulbură din nou. Nu mai avea răbdare să aștepte. Dezlegă găleata de cositor și începu să scoată apa cu atîta furie, că se stropi tot, iar apa, aruncată prea aproape, se scurse înapoi în groapă. Atunci începu să lucreze cu mai multă grijă, străduindu-se să fie calm, cu toate că inima îi zvîcnea puternic și mîinile îi tremurau. După o jumătate de oră, groapa era aproape secată. Nu mai rămăsese în ea nici cît o cană de apă, dar peștișorul dispăruse. Și deodată găsi o crăpătură ascunsă printre pietre: pe-acolo scăpase, răzbind într-o băltoacă alăturată, mai mare decît prima și pe care n-ar fi putut s-o golească nici pînă a doua zi. Să fi știut de crăpătură, ar fi putut să o astupe cu un bolovan, și-atunci peștele ar fi fost al lui.

Zgribulit și în culmea deznădejdiei, se lăsă pe pămîntul jilav, scîncind, apoi începu să plîngă tare, ca să-l audă pustietatea necruțătoare care-l înconjură, și vreme îndelungată trupul îi fu zgîlțit de suspine adînci. Cînd își reveni puțin în fire, aprinse focul și bău apă fiartă, ca să se mai încălzească. După aceea se culcă, la fel ca și noaptea trecută, pe o lespede de piatră. Ultima lui grijă fu să se încredințeze că chibriturile sînt uscate și să-și întoarcă ceasul. Păturile erau umede și lipicioase, iar glezra îi zvîcnea

dureros. Dar nu știa decît că-i era foame și, în somnul lui agitat, visă ospețe și banchete, la care se serveau cele mai felurite bucate.

Se trezi înghețat și bolnav. Soarele nu se zărea. Cenușul cerului și al pămîntului se accentuase, devenise mai întunecat, mai adînc, și un vînt tăios începu să viscolească, acoperind cu zăpadă culmile dealurilor. În timp ce făcea focul și punea din nou apă la fiert, o negură groasă se lăsă în preajmă. Cădea o lapoviță cu fulgi mari și jilavi, care se topeau de cum atingeau pămîntul, dar cădeau așa de des, că pînă la urmă acoperiră pămîntul, stinseră focul și-i stricară pînă și provizia de mușchi uscat.

Asta era ca un avertisment. Trebuia numaidecît să-și strîngă legătura, s-o ia în spinare și să pornească înainte, oriunde. Era înnebunit de foame. Nu-i păsa pe ce drum merge, atîta timp cît drumul acesta îl ducea prin văi și văioage acoperite de vegetație. Călcînd prin zăpada moale, căuta boabe apoase de coada-mîței și smulgea iarba din rădăcină. Dar iarba era searbădă și nu-i potolea foamea. Într-un loc găsi niște buruieni cu gust acrișor, dar nu-și putu astîmpăra foamea cu ele, pentru că era o plantă tîrîitoare, ascunsă bine în zăpada groasă de cîteva degete.

În noaptea aceea n-avu parte nici de foc, nici de apă caldă. Între timp, ninsoarea se transformase într-o ploaie rece. Simțind picăturile ploii, se deșteptă de nenumărate ori. Veni și ziua — o zi cenușie, fără soare. Ploaia încetase. Și parcă nici foame nu-i mai era. Sensibilitatea i se tocise, nu-l mai urmărea gîndul că trebuie să mănînce. Simțea numai o durere surdă în stomac, dar nu-l mai chinuia atît de mult ca înainte.

Acuma parcă și mintea i se mai limpezeise; din nou începu să se gîndească înfrigorat la ținutul tîrsoacelor și la ascunzătoarea Dease.

Rupînd fîșii din rămășițele uneia din pături, își obloji picioarele sîngerînde, glezna umflată, și se pregăti pentru o zi de drum. Cînd trebui să-și facă legătura, zăbovi îndelung asupra sacului din piele de elan, dar pînă la urmă îl luă cu el.

Ploaia topise zăpada, și numai creștetul dealurilor mai era alb. Soarele se ivise, în sfîrșit, iarăși, și izbuti să verifice punctele cardinale, deși nu mai încăpea îndoială că rătăcise de-a binelea. Pesemne că în peregrinările lui din zilele trecute se abătuse prea mult spre stînga. Acum o apucă la dreapta, ca să corecteze eventuala deviere de la drumul cel bun.

Cu toate că chinurile foamei nu mai erau atît de ascuțite, se simțea vlăguit. Din ce în ce mai des se oprea să se odihnească și să culegă boabe de coada-mîței și fire de iarbă. Limba i se umflase, i se uscaseră și parcă

ar fi fost acoperită cu firicele fine de păr; în gură simțea un gust amar, și, pe lângă toate, începuse să-l mai supere și inima. Mergea ce mergea, și deodată inima înțepa, nemiloasă; apoi începea să-i zvîcnească tare, într-o dureroasă năvală de bătăi, care făceau să se înăbușe, amețindu-l, ca într-un fel de leșin.

Pe la amiază găsi doi peștișori într-o băltoacă ceva mai mare. Era cu neputință s-o sece, dar de data asta, fiind mai calm, izbuti să-i prindă în găleată.

Nu erau mai lungi decît degetul cel mic, dar nici lui nu-i mai era chiar atît de foame. Durerea surdă pe care o simțea în stomac se mai potolise, ca și cum stomacul ar fi amorțit.

Mîncă peștii cruzi, mestecîndu-i încet, cu grijă acum, cînd mîncatul devenise un act pur rațional. Nu mai avea deloc poftă de mîncare, dar știa că trebuie să mănînce, ca să trăiască.

Seara prinse încă trei peștișori; mîncă doi dintre ei, iar pe-al treilea îl puse deoparte, pentru a doua zi dimineață. Ici-colo, soarele zbicise petice mici de mușchi, astfel încît putu să facă focul și să bea o cană cu apă fierbinte. În ziua aceea nu străbătuse mai mult de zece mile; a doua zi, mergînd atît cît îi îngăduia inima, nu făcu mai mult de cinci mile. Stomacul nu-l mai chinuia deloc. Amorțise cu totul. Acum se afla într-un ținut ciudat; renii se înmulțiseră, ca și lupii. Uneori urletele lor răsuna deasupra pustietății, și odată văzu trei lupi fugind chiar prin fața lui.

Încă o noapte. A doua zi dimineață își simți mintea mai limpede; desfăcu curelușa care lega sacul din piele de elan. Din gura deschisă a sacului se scurse un șuvoi galben de pulbere de aur și de pepite. Împărți în două aurul, înfășură o jumătate într-o bucată de pătură și o ascunse sub o piatră, iar cealaltă jumătate o puse la loc în sac. Rupse fișii din singura pătură ce-i mai rămăsese și-și înfășură picioarele. Pușca și-o mai păstră, gîndindu-se că în ascunzătoarea de lângă rîul Dease se aflau cartușe.

Era o zi cu ceață și foamea se trezise din nou în el. Era slăbit din cale-afară și chinuit de o amețală care uneori îl făcea să nu mai vadă nimic. Nu rareori i se întîmpla să se poticnească și să cadă. Odată căzu drept peste un cuib de gotcani. Erau acolo patru puișori proaspăt ieșiți din găoace — să tot fi avut o zi — mici fărîme de viață palpitîndă, nu mai mari decît un dumatic; și îi mîncă cu lăcomie, azvîrlindu-i de vii în gură și ronțîindu-i ca pe niște coji de ouă. Găina sălbatică se rotea în jurul lui, făcînd un tărăboi nemaipomenit. Folosi pușca drept ciomag, încercă s-o lovească,

dar pasărea se feri. Aruncă după ea cu pietre, izbuti să-i rupă o aripă și începu să alerge după ea, dar pasărea zbură mai departe, tîrîndu-și aripa zdrobită.

Puișorii nu făcuseră decît să-i ațîțe pofta. Alerga șchiopătînd, abia tîrînduși piciorul cu glezna rănită, azvîrlea cu pietre și scotea din cînd în cînd țipete răgușite. Alteori alerga în tăcere, ridicînduse cu răbdare și obidă cînd cădea sau frecîndu-și ochii cu palma cînd, amețit, era gata-gata să se prăbușească.

Tot urmărind pasărea așa, ajunsese într-o vale mlăștinoasă, unde dădu de urme pe mușchiul jilav. Nu erau ale lui, era limpede. Trebuie să fi fost pașii lui Bill. Dar nu se putu opri, pentru că găina alerga mai departe. Întîi s-o prindă, și-apoi o să se întoarcă și-o să cerceteze.

Pasărea abia mai putea să se miște, dar și el era istovit. Găina zăcea pe-o rînă, gîfîind. Omul zăcea și el pe-o rînă, gîfîind, la vreo zece pași mai încolo, nefiind în stare să se tîrască pînă la ea. Cînd omul își reveni, își reveni și pasărea, zburînd tocmai cînd mîna lui lacomă se întindea s-o apuce. Urmărirea reîncepu, dar curînd se lăsă noaptea și pasărea scăpă. Rupt de oboseală și apăsător de greutatea legăturii, omul se prăbuși cu fața la pămînt julindu-și în cădere obrazul. Vreme îndelungată rămase așa nemișcat, apoi se răsuci pe o rînă, își întoarse ceasul și zăcu acolo pînă dimineață.

Încă o zi cu ceață. Jumătate din ultima lui pătură se dusesse, Transformată în obiele pentru picioare. Nu izbuti să dea de urmele lui Bill. Dar n-avea nici o importanță. Foamea îl mîna tiranic înainte; se întrebă totuși dacă Bill se rătăcise. Către amiază, povara legăturii deveni de nesuportat. Din nou împărți aurul, de data asta risipind pur și simplu pe pămînt jumătate din el. În cursul după-amiezii arunca restul, așa că nu-i rămase decît o jumătate de pătură, găleata de cositor și pușca.

O nălucire începu să-l tulbure. I se părea că mai are un cartuș în magazia puștii și că nu-l observase. Pe de altă parte, știa prea bine că pușca era goală. Dar nălucirea stăruia. Luptă împotriva ei ore întregi, apoi, deschizînd pușca, văzu că e goală. Dezamăgirea îi fu amară, de parcă s-ar fi așteptat să găsească într-adevăr cartușul.

După o jumătate de oră de mers, nălucirea îi reveni. Iarăși începu să lupte împotriva ei, dar zădarnic. Pînă la urmă, ca să scape de ea, deschise din nou pușca. Uneori gîndurile o luau razna și atunci mergea înainte, ca un automat, în vreme ce închipuirii și vedenii ciudate îi rodeau creierul, ca

niște viermi. Dar aceste evadări din realitate erau de scurtă durată, pentru că junghiurile foamei îl chemau întruna și dureros înapoi la realitate. Odată, o vedenie cumplită, care-l făcu aproape să leșine, îl smulse brusc din toropeala ce-l cuprinsese. Zăpăcit, se clătină pe picioare, bălăbănindu-se ca un om beat, ca să nu cadă. În fața lui stătea un cal. Un cal! Nu-și putea crede ochilor. Privirile îi erau acoperite de o pîclă deasă, sfîșiată ici-colo de puncte scînteietoare de lumină. Își frecă ochii cu furie, ca să-și limpezească vederea, și zări nu un cal, ci un urs, o namilă de urs brun. Fiara îl privea curioasă, mormăind, gata de luptă.

Fără să se gîndească, omul duse pe jumătate pușca la umăr, dar numaidecît o coborî și scoase pumnalul de vînătoare din teaca pe care o purta la șold. În fața lui era carne, era viață. Își plimbă degetul de-a lungul tăișului. Era ascuțit. Bine ascuțit era și vârful. Se va arunca asupra ursului și-l va omorî. Dar inima începu să-i bată cu putere, în semn de avertisment, mai-mai să-i sară din piept; cercuri de fier parcă îi strîngeau capul, iar pe creier i se lăsase o ceață grea.

Un alt val de spaimă îi tăie curajul, curajul lui deznădăjduit. Ce-o să se întîmple dacă fiara o să-l atace, în halul de slăbiciune în care se afla? Își îndreptă spinarea, într-o încordare supremă, înfruntînd ursul cu mîna încheștată pe pumnal. Întăritat, ursul înainta greoi cîțiva pași, se ridică în picioare și slobozi un mormăit, așa, mai mult ca să-și încerce adversarul: dacă omul va da să fugă, se va lua după el; dar omul nu fugi. Era însuflețit de curajul pe care ți-l dă spaima. Mormăi și el, fioros, înfricoșător, dînd glas spaimii care e rudă bună cu viața și zace încolăcită la rădăcinile cele mai adînci ale vieții.

Ursul se dădu înapoi, mormăind amenințător, uluit și el de făptura aceea nemaivăzută, care cuteza să-i stea împotriva. Dar omul nu făcu nici o mișcare. Rămase neclintit, ca o statuie, pînă ce primejdia trecu, și atunci se prăbuși, tremurînd, pe mușchiul jilav.

Redobîndindu-și stăpînirea de sine, porni mai departe, copleșit de un simțămînt nou. Nu-l mai stăpînea teama că va muri încetul cu încetul de foame, ci spaima fără de margini că va muri violent înainte ca foamea să fi stins în el ultima fărîmă a dorinței de a supraviețui. Lupii începuseră să-l îngrijoreze. Urletele lor prelungi umpleau pustietatea, urzind în aer o rețea amenințătoare, care era atît de palpabilă, încît, la un moment dat, ridică brațele în aer, încercînd s-o rupă, să scape de ea, ca și cum peste trupul lui s-ar fi prăbușit, smulsă de vînt, pînza unui cort uriaș.

Cînd și cînd, lupii, în grupuri de cîte doi și trei, treceau prin fața lui, dar se depărtau de îndată. Nu erau prea numeroși, și-apoi preferau să vîneze renii, care nu se împotrivesc, căci această făptură ciudată, care umbla în două picioare, ar fi putut să zgîrie și să muște.

Tîrziu după-amiază dădu peste niște oase împrăștiate — rămășițele unui ospăț lupesc. Aceste rămășițe fuseseră, cu o oră înainte, un ren tînăr, care boncăluia și se zbunguia plin de viață. Privi oasele: erau fără pic de carne pe ele și păreau lustruite, încă trandafirii de substanța vitala care nu murise în ele cu totul. S-ar putea oare ca și el să ajungă așa, încă înainte de a se sfîrși ziua? Oare asta e viața? Ceva zadarnic și trecător? Numai viața te face să suferi. În moarte nu-i nici o suferință. Să mori înseamnă să dormi. Moartea e sfîrșitul, odihna. Atunci de ce se împotrivesște morții?

Dar nu filozofă mult. Se trînti pe covorul de mușchi, cu un os în gură sorbind rămășițele de viață care stăruiau în părțile trandafirii ale osului. Gustul dulce de carne, firav și părelnic ca o amintire, îl scotea din minți. Strîngînd osul între fălci, începu să-l ronțăie încet și metodic. Uneori se sfărîma osul, alteori își spărgea propriii săi dinți. Apoi zdrobi ciolanele între doi bolovani, le pisă pînă ajunseră ca o pastă și le înghiți. În zorul lui își lovise și degetele, dar găsi răgaz să se minuneze că nu-l prea dureau degetele care le atingea cu piatra.

Urmară zile înfricoșătoare, cu ninsoare și ploi. Nu mai știa nici cînd făcea popas, nici cînd pornea mai departe. Umbla și noaptea, și ziua. Se odihnea oriunde cădea, apoi se tîra mai departe, ori de cîte ori viața care se stingea în el apuca să mai pîlpîie ca o flacără vie. Omul nu se mai zbătea. Dar viața din el, care nu voia să moară, îl mîna înainte. Nu simțea nici o durere. Nervii i se tociseră, amortiseră parcă, iar mintea îi era bîntuită de vedenii fantastice și de visuri încîntătoare.

Nu se mai sătura sugînd și mestecînd oasele pisate ale puiului de ren, ale cărui fărămituri le culesese și le luase cu el. Nu mai căuta să taie drumul, ci mergea mașinal de-a lungul unei ape care curgea printr-o vale largă și puțin adîncă. Nu vedea nici apa, nici valea. Nu vedea decît năluciri. Sufletul și trupul umblau sau se tîrau alături, împreună, dar cu toate acestea, despărțite, atît de firavă era legătura ce le uea.

Odată se trezi cu mintea limpede, culcat pe spate, pe o lespede de piatră. Soarele strălucea puternic, de departe auzea boncăluitul puilor de ren. Își amintea vag de ploaie, vînt și ninsoare, dar nu știa dacă fusese bătut de furtună vreme de două zile sau două săptămîni.

Cîtăva vreme zăcu nemișcat, lăsîndu-se dezmiertat de razele soarelui strălucitor, care-i umplea de căldură trupul chinuit. «Minunată zi», gîndi el. Poate că va izbuti să-și dea seama unde se află. Cu o sfortare dureroasă, se răsuci pe o coastă. La picioarele lui curgea un rîu lat și leneș. Nu-l mai văzuse niciodată și, nedumerit, îi urmări alene curgerea domoală, meandrele largi pe care le făcea printre dealurile mohorîte și pleșuve — mai mohorîte, mai pleșuve și mai scunde decît dealurile printre care trecuse pînă atunci. Urmări liniștit, nepăsător, cursul ciudatului șuvoi pînă spre linia orizontului, și-l văzu cum se varsă într-o mare strălucitoare, totuși netulburat. «E ceva neobișnuit, gîndi el. O vedenie sau un miraj?» Mai degrabă o vedenie, o plăsmuire a minții lui răvășite. Părerea aceasta îi fu întărită cînd zări o corabie ancorată în mijlocul mării strălucitoare. Închise ochii o clipă, apoi îi deschise. Ciudat! Vedenia stăruia! Și totuși nu era nimic ciudat. Știa că în inima acestei pustietăți nu puteau exista nici mări, nici corăbii, după cum era pe deplin convins că în pușca lui goală nu se afla nici un cartuș.

Deodată auzi în spatele lui un furnăit, ceva ca un gîfuit sau ca o tuse pe jumătate înăbușită. Foarte încet — slăbit din cale-afară și înțepenit cum era — se răsuci pe partea cealaltă. Nu văzu nimic în prejma lui, dar așteptă răbdător. Din nou auzi răsuflarea și tusea. Încordîndu-și privirea, zări la o mică distanță, între două stînci colțuroase, capul sur al unui lup. Urechile lui ascuțite nu erau ciulite ca la lupii pe care-i văzuse pînă atunci; ochii îi erau tulburi și injectați, iar capul părea că-i atîrnă moale, cu o expresie de deznădejde. Fiara clipea des în lumina soarelui. Părea bolnavă. În timp ce o privea, ea horcăi și tuși încă o dată.

«Asta nu mai poate fi o simplă părere», gîndi el și se răsuci pe partea cealaltă, ca să poată vedea realitatea lumii, pe care vedenia i-o ascunsese adineaori. Dar marea strălucia și acum în depărtare, iar corabia se vedea clar. Era oare aievea? Stătu vreme îndelungată cu ochii închiși, pradă gîndurilor. Încet-încet se dumeri. Mersese spre nord, îndepărtîndu-se de strîmtoarea Dease și înaintînd în valea lui Coppermine River. Apa aceasta largă și leneșă era Coppermine River. Marea aceea strălucitoare era Oceanul Arctic. Corabia aceea era o balenieră rătăcită la est de gurile lui Mackenzie River și ancorase acum în Golful Coronation. Își aminti de harta aceea întocmită de Compania Golfului Hudson, pe care o văzuse demult, și totul i se limpezi în minte.

Se ridică și-și îndreaptă atenția asupra treburilor imediate. Obielele făcute din fișii de pătură erau numai zdrențe, iar picioarele îi ajunseseră

acum două bucăți informe de carne. Ultima lui pătură se dusesse. Pușca și cuțitul le lăsase undeva în drum. Își pierduse undeva și căciula, cu grămăjoara de chibrituri în căptușeală, dar chibriturile ce le ținea la sân, învelite într-o hîrtie gudronată, ascunse în punga de tutun, erau în bună stare. Se uită la ceas. Arăta ora 11 și continua să funcționeze. Fără îndoială că-l întorsese cu regularitate.

Era calm și lucid. Deși sleit de puteri, nu încerca nici o durere. Nu-i era foame. Nici măcar gîndul mîncării nu-l mai atrăgea, și tot ce făcea, făcea din rațiune. Sfîșie cracii pantalonilor pînă la genunchi și-și înfășură picioarele. Nu știa cum de reușise să-și păstreze găleata de cositor. Se gîndi să-și încălzească puțină apă înainte de a începe călătoria spre vas, despre care prevedea c-avea să fie îngrozitoare.

Mișcărilor îi erau încete. Tremura tot, ca și cum ar fi fost lovit de dambla. Cînd vru să pornească să culegă mușchi uscat, văzu că nu se poate ridica pe picioare. Încercă de cîteva ori, apoi se mulțumi să se tîrască pe brînci. La un moment dat se tîrî pînă aproape de lupul beteag. Fiara se trase înapoi, lingîndu-și botul cu o limbă lipsită parcă și de energia necesară ca să se îndoiaie. Omul băgă de seamă că limba n-avea obișnuita culoare roșie, semnul sănătății. Era de un galben-închis și părea acoperit de o mucoasă aspră și pe jumătate uscată.

După ce bău o cană de apă fierbinte, omul constată că poate să se țină pe picioare și chiar să umble — așa cum poate umbla un muribund. Trebuia să se oprească la fiecare pas. Pașii îi erau nesiguri, șovăielnici, la fel cu cei ai lupului care se ținea după el; în noaptea aceea, cînd întunericul pogorî peste întinsul mării strălucitoare, își dădu seama că nu se apropiase de ea nici cu patru mile.

Toată noaptea auzi tusea lupului bolnav și din cînd în cînd mugetul renilor. În jurul lui palpita viața, o viață puternică, vie și sănătoasă; își dădu seama că lupul se țira după el, în speranța că va avea să moară înaintea lui. A doua zi dimineată, deschizînd ochii, îl văzu iar cum îl privea cu ochii lacomi, hămesiți. Stătea ghemuit, cu coada între picioare, ca un biet cîine de pripas, tremurînd în vîntul rece al dimineții și strîmbîndu-se jalnic ori de cîte ori omul îi vorbea cu un glas care nu mai era decît un horcăit.

Soarele răsări strălucitor, și toată dimineata omul merse, poticnindu-se, spre corabia de pe marea scînteietoare. Vremea era minunată. Era scurta vară tîrzie a latitudinilor înalte. Se putea să dureze o săptămînă. Dar se putea să și treacă într-o zi sau două.

După-amiază omul descoperi niște urme. Erau ale altui om, care nu umblase, ci se tîrîse de-a bușilea. «Astea trebuie să fie urmele lui Bill», se gîndi el, dar gîndul acesta nu-i trezi nici un fel de interes. Nu mai avea nici un pic de curiozitate. Nu mai gîndea, nu mai simțea nimic. Nici măcar durerea nu o mai simțea. Stomacul și nervii îi amortiseră, și totuși viața care îi mai pîlpîia în trup îl mîna mereu mai departe. Era din cale-afară de ostenit, dar viața refuza să se stingă în el. Și numai pentru simplul fapt că viața refuza să se stingă în el, continua să mănînce cu încăpăținare boabe de coada-mîței și peștișori, să bea apă caldă și să urmărească atent mișcările lupului bolnav.

Mergînd pe urmele omului care se tîrîse, în curînd ajunse la capătul acestora — cîteva oase de curînd ronțuite zăceau pe mușchiul jilav, plin de dîre de lupi. Văzu un sac din piele de elan, la fel cu al lui, sfișiat de colți ascuțiți. Îl ridică, deși era mult prea greu pentru degetele lui slabe. Bill îl purtase pînă la sfîrșit. Ha! Pînă la urmă, tot el a ieșit mai bine. Va supraviețui și va duce sacul pe corabia de pe marea strălucitoare. Veselia lui era stridentă și înfricoșătoare, ca un croncănit de corb, iar lupul bolnav îi ținea isonul, urlînd lugubru. Deodată omul încetă să rîdă. Oare cum îl rabdă inima să rîdă de Bill? Dacă aceste oase, atît de trandafirii și curate, erau ale unui tovarăș al său, ale lui Bill?

Se întoarse. Ei bine, Bill îl părăsise, dar el n-o să-i ia aurul și nici n-o să-i sugă oasele. Tîrîndu-se mai departe, se gîndi că Bill ar fi fost în stare de așa ceva, dacă ar fi fost în locul lui.

Ajunse la o copcă de apă. Cînd se aplecă deasupra, să vadă dacă nu găsește în ea vreun peștișor, își întoarse deodată capul, ca lovit de ceva. Își zărise chipul oglindit în apă. Era atît de groaznic, încît sensibilitatea lui se trezi îndeajuns ca să se simtă zguduit. În băltoacă se aflau trei peștișori, dar băltoaca era prea mare pentru a putea fi golită și, după cîteva încercări nereușite de a-i prinde în găleata de cositor, se lăsă păgubaș. Se temea să nu cadă de oboseală și să se înece. Tot din pricina asta nici nu se încumetase să pornească pe rîu, călare pe unul din numeroșii bușteni care zăceau pe grindurile de nisip.

În ziua aceea micșoră cu încă trei mile distanța dintre el și corabie; a doua zi, numai cu două mile, pentru că acum se tîra, așa cum se tîrîse și Bill. La sfîrșitul celei de-a cincea zi mai avea încă șapte mile pînă la corabie, dar nu mai era în stare să străbată nici măcar o milă pe zi. Vara tîrzie dăinuia, iar el continua să se tîrască, pierzîndu-și din cînd în cînd

cunoștința; lupul bolnav tușea și gîfîa mereu la călcîiele lui. Genunchii i se transformaseră într-o masă de carne vie, la fel ca și picioarele, și, cu toate că îi oblojise cu spatele cămășii, lăsa în urma lui, pe mușchi și pe pietre, o dîră roșie. Odată, privind peste umăr, văzu cum lupul lingea cu lăcomie dîra de sînge, și întrezări limpede sfîrșitul care îl aștepta de nu va reuși să-l doboare pe lup. Începu atunci cea mai cumplită tragedie a existenței din cîte s-au văzut vreodată: un om istovit care mergea de-a bușilea, un lup beteag care șchiopăta, două ființe care-și tîrau scheletele muribunde prin pustietate și care se urmăreau reciproc.

De-ar fi fost un lup sănătos, nici că s-ar fi sinchisit! Dar gîndul că va hrăni stomacul acelei mortăciuni respingătoare îl îngreșoșa. Se cutremură. Mentea începuse iar s-o ia razna și să fie bîntuită de vedenii, iar intervalele lucide se răreau și deveneau tot mai scurte.

Odată, trezindu-se dintr-un leșin, auzi un horcăit chiar lîngă urechea lui. Lupul se trase cu greu înapoi, clătînîndu-se pe picioare, de slăbiciune. Era o priveliște caraghioasă, dar dînsul nici nu băgă de seamă. Și nici teamă nu-i mai era. Nu mai simțea nimic. În schimb, mintea îi rămase trează. Începu să chibzuiască. Pînă la corabie nu avea mai mult decît patru mile. O putea vedea destul de limpede, cînd își freca ochii, alungind din ei negura; zărea pînza albă a unei corăbii care spinteca apa mării strălucitoare. Dar nu mai era în stare să străbată tîrîș aceste patru mile. Știa asta, și totuși era foarte calm. Știa că nu se poate tîrî nici o jumătate de milă. Și cu toate astea, voia să trăiască. Ar fi fost absurd să moară după tot ce îndurase. Soarta cerea prea mult de la el. Muribundul refuza să moară. Era curată nebunie, poate, dar chiar în ghearele morții, sfida moartea și refuza să moară.

Închise ochii și, cu deosebită băgare de seamă, căută să-și adune mințile. Se sili din răspuțeri să înfrîngă toropeala care îl năpădea ca un val. Toropeala asta mortală semăna cu fluxul mării și creștea mereu, încercîndu-i treptat-treptat conștiința. Uneori nu-și mai dădea seama de nimic. Înota prin apele tulburi ale uitării, cu mișcări nesigure; și, din nou, printr-o stranie alchimie a sufletului, descoperea încă un gram de voință și iarăși începea să meargă cu puteri sporite.

În timp ce zăcea așa pe spate, nemișcat, deodată auzi cum se apropie încet, dar tot mai

mult, răsuflarea horcăită a lupului bolnav. O auzi din ce în ce mai aproape — o bucată de vreme care i se păru fără sfârșit — dar rămase nemișcat.

Acum era lângă urechea lui. Limba aspră și uscată îi răzui o dată obrazul. Întinse mâinile, sau cel puțin voi să le întindă. Degetele îi erau încovoiate ca niște gheare; încercă să apuce cu ele, dar i se închiseră în gol, neputincioase. Iuțea și precizia necesită forță, iar omul nu o avea.

Răbdarea lupului avea ceva înfricoșător. Dar nici răbdarea omului nu era mai puțin înfricoșătoare. Jumătate de zi zăcu nemișcat, luptându-se cu toropeala și pîndind animalul care voia să-l sfișie și pe care, la rîndul său, de-abia aștepta să-l mănînce. Uneori simțea o sfișeală în trup, și atunci începea să viseze. Dar mereu, treaz sau visînd, aștepta răsuflarea horcăită și senzația aspră a limbii de lup.

La un moment dat nu mai auzi răsuflarea și se trezi lin dintr-un vis, simțind limba pe mîna lui. Așteptă. Colții apăsau moale; apăsarea spori; lupul își încorda cele din urmă puteri, străduindu-se să-și înfigă dinții în prada pe care o așteptase atîta vreme. Dar, la rîndu-i, omul așteptase de ajuns. Mîna lui rănită se încleșta pe falca fiarei. Încet, în timp ce lupul se zbătea neputincios și mîna omului îi apăsa fără vlagă botul, cealaltă mîna se furișă cu aceeași încetineală și strînse. Cinci minute mai tîrziu, omul se afla deasupra lupului. Dar mîinile n-aveau destulă putere ca să sugrume lupul. Disperat, omul își apăsă fața pe gîtlejul fiarei, cu gura umplută toată de păr. După o jumătate de ceas, omul simți în gîtlej un picur cald. Era neplăcut, ca și cum o bucată de plumb topit i-ar fi fost turnată cu sila în stomac. Cîteva clipe mai tîrziu, omul se răsturnă pe spate și adormi...

Pe bordul balenierei *Bedford* se aflau cîteva membri ai unei expediții științifice. De pe punte, ei zăriră o arătare stranie, care se mișca în josul plajei, spre țârm. Neputînd să-și dea seama ce era, și fiind oameni de știință, coborîră în luntrea de lîngă balenieră și se îndreptară spre mal, să vadă despre ce e vorba. Își dădură seama că era o ființă vie, dar ființa aceea cu greu putea fi socotită om. Era oarbă, inconștientă și se tîra pe pămînt ca un vierme monstruos. În cea mai mare parte, eforturile sale erau inutile, dar stăruia cu o încăpăținare nebunească în voința de a se mișca, și se tîra mereu, înaintînd poate cu douăzeci de picioare pe oră.

Peste trei săptămîni, omul zăcea pe o cușetă, pe bordul balenierei *Bedford*, și, cu lacrimi și roind pe obrajii lui scofilciți, povestea cine este și cîte pătımise. De asemenea, bolborosea vorbe fără șir despre mama lui,

despre însorita Californie de Sud și despre o casă pierdută printre flori și ramuri de portocali.

Nu trecură multe zile, și omul se așeză la masă cu oamenii de știință și cu ofițerii vasului. Se uita cu ochi holbați la belșugul acela de mâncare, la bucatele care dispăreau în gurile comesenilor. La fiecare duminică, ochii i se înnegurau de o adâncă părere de rău. Altminteri, era întreg la minte, dar la ceasul mesei îi ura pe oamenii aceștia. Era obsedat de teama că hrana nu va ajunge și mereu se interesa de rezervele de alimente — la bucătar, la căpitan. Aceștia îl asigurară de nenumărate ori că existau provizii suficiente. Dar el nu-i credea și, din când în când, mai dădea câte o raită pe la magazie, să vadă cu ochii lui merindele.

Curînd, băgară de seamă că omul începuse să se îngrășe. Pe zi ce trecea, prindea din ce în ce mai multe puteri. Oamenii de știință scuturau din cap și făceau tot felul de presupuneri. Îi limitară porțiile, dar degeaba, talia i se îngroșa și cămașa abia îi mai cuprindea trupul.

Marinarii zîmbeau. Ei știau pricina. O aflară curînd și oamenii de știință, când îl puseră sub supraveghere. Putură astfel să vadă cum, după gustarea de dimineață, omul ieșea afară și, cu palma întinsă, ca un cerșetor, acosta câte un marinar. Marinarul zîmbea și îi strecura câte o bucațică de biscuit marinăresc. El o înhăța cu lăcomie, se uita la ea cum se uită avarul la aur și o punea în sîn, sub cămașă. Și asemenea donații primea de la mai toți marinarii.

Discreți, oamenii de știință îl lăsară în pace, dar pe ascuns îi cercetară patul. Era plin de biscuiți; pînă și salteaua; nu exista ungher sau crăpătură în care să nu fi îndesat biscuiți. Cu toate acestea, omul era în toate mințile. Pasămite, lua măsuri de prevedere pentru o eventuală foamete, asta era tot. Oamenii de știință spuneau că avea să se vindece; și chiar așa se și întîmplă, cu mult înainte ca vasul *Bedford* să-și fi aruncat cu un huruit greu ancora în Golful San Francisco.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Prin ce v-a impresionat această povestire? Cunoașteți și alte opere în care omul, în condiții extremale, nu se pierde cu firea, luptă pînă la ultima suflare pentru a-și salva viața și pe cea a semenilor?
2. Cum începutul povestirii pregătește cititorul pentru a înțelege conținutul? Care chipuri vizuale apar în fața voastră?

Cercetați! Descoperiți! Discutați!

1. J. London niciodată nu-și caracterizează eroii. El îi impune să se autocaracterizeze, să se «autodescoperă». Cum se autodescoperă, la începutul povestirii, Bill și drumețul?
2. Urmăriți în text cum, zi de zi, se intensifică dezolarea eroului. Cum i-a reușit aceasta scriitorului? Ce detalii folosește el?
3. O atenție deosebită acordă J. London, în operele sale, zugrăvirii situațiilor acute, care evidențiază puterea și slăbiciunea omului. Astfel de situații se întâlnesc și în «Dragoste de viață». Descoperiți-le.
4. Ce importanță are, pentru a înțelege eroul și mesajul povestirii, întâlnirea drumețului cu lupul? De ce omul, și nu lupul se hotărăște să lupte?
5. Găsiți, în text, episoadele ce-l arată pe «omul răătăcit» între viață și moarte. Vorbiți despre paralela dintre omul sleit de puteri și lupul bolnav și hămisit. Care era nădejdea fiecăruia? Merită oare condamnare vreuna dintre aceste ființe?
6. De ce eroul s-a despărțit foarte ușor de aurul atât de mult râvnit?
7. Ce loc ocupă, în povestire, meditațiile eroului despre moarte? De ce Bill moare, iar drumețul supraviețuiește?
8. Cum este dezvăluită tema tovărășiei, prieteniei?
9. De ce eroul povestirii n-are nume?

Exprimați-vă părerea!

1. Interpretați pasajele:

«Era însufletit de curajul pe care ți-l dă spaima. Mormăi și el, fioros, înfricoșător, dând glas spaimii, care e rudă bună cu viața și zace încolăcită la rădăcinile cele mai adânci ale vieții.» «Numai viața te face să suferi. În moarte nu-i nici o suferință. Să mori înseamnă să dormi. Moartea e sfârșitul, odihna. Atunci de ce se împotrivesc morții?» Ce părere aveți?

2. Între ură și omenie ... Comentați pasajul de la: «Mergînd pe urmele omului care se tîrîse ...» pînă la: «Tîrîndu-se mai departe, se gîndi că Bill ar fi fost în stare de așa ceva, dacă ar fi fost în locul lui». Motivați răspunsul.
3. Comentați alineatul: «Nu trecură multe zile și omul se așeză la masă cu oamenii de știință și cu ofițerii vasului ...» Ce teamă îl obseda și de ce? În ce mod omul își poate învinge teama?
4. **Creați.** Compuneți o schiță: «Ești prietenilor pururi credincios — nu-i pe lume om ca tine mai generos!»

5. Care este ideea povestirii? Argumentați răspunsul.

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

Colț Alb

(Fragment)

Capitolul I

Jack London

Pîrtia cărnii

Pădurea de molift negru șerpuaia mohorîță de-a lungul malurilor înghețate. Vîntul despuiase de curînd arborii de veșmîntul lor alb de gheață, și în lumina palidă a asfințitului, trunchiurile negre, prevestitoare de nenorocire, păreau că se pleacă unul spre altul. O tăcere nemărginită domnea asupra întinderii și întreg ținutul nu era decît o pustietate nesfîrșită și fără de viață, încremenită, atît de însingurată și rece, că nici tristețe nu mai trezea. Te îmbia parcă să rîzi, dar un rîs ce înfiora mai mult decît orice tristețe, un rîs fără voieșie, ca zîmbetul sfinxului, un rîs rece ca gheața, în care sălășluia ceva din grozăvia celor nestrămutate. Era Wildul 1, sălbaticul wild de la miazănoapte, cu inima de gheață.

Dar viață totuși era, undeva departe în acest ținut, o viață sfidătoare. În josul apei înghețate trudea un atelaj de cîini-lupi. Blana lor zburlită prinsese chiciură, iar răsuflarea le îngheța în aer de cum ieșea din gură în pufăituri de aburi, așternîndu-li-se apoi în cristale pe blană. Prinși în hamuri și șleauri de piele, cîinii trăgeau după ei o sanie. Era o sanie fără tălpici, făcută din scoarță groasă de mesteacăn, cu fundul de-a dreptul pe zăpadă. Botul îi era adus în sus și răsucit ca un sul, anume ca să împingă sub sanie coama de zăpadă afînată ce se ridica dinainte în valuri. Pe sanie se afla legată zdravăn o ladă lungă și îngustă. Mai erau și altele - pături, o secure, un ibric pentru cafea și o tigaie; dar în ochi îți sărea mai întîi lada lungă și îngustă, care ocupa mai tot locul.

Înainte cîinilor pășea anevoie un bărbat cu rachete mari în picioare. În urma săniei, un altul. În lada de pe sanie zăcea un al treilea, pentru care truda se sfîrșise, un om pe care wildul îl doborîse și îl răpusese pentru a nu se mai putea urni sau lupta vreodată. Prin natura lui, wildul nu iubește mișcarea. Pentru el viața e o ocară, căci viața înseamnă mișcare; și wildul năzuiește întotdeauna să nimicească mișcarea. El îngheată apa pentru a o opri să alerge spre mare, alungă seva din arbori de-i face să

înghețe pînă-n măduvă, dar cel mai sălbatic și mai grozav îl hăituieste și-l doboară wildul pe om — omul, făptura cea mai neastîmpărată, mereu răzvrătită împotriva zicalei după care mișcarea trebuie să ducă pînă la urmă la nemișcare.

Totuși, înaintea și în urma săniei, neînfricați și dîrji, păseau anevoie cei doi oameni care nu fuseseră încă răpuși, își acoperiseră trupurile cu blănuri și piei moi. Genele, obrajii și buzele le erau atît de încărcate de cristalele răsufării lor înghețate, că nici nu li se mai putea desluși chipul. Ai fi spus că sînt niște arătări, ciocli dintr-o lume a duhurilor, la înmormîntarea unei stafii. Nu erau însă decît oameni care răzbăteau prin pustietate, prin ținutul amăgirii și tăcerii, bieții vîntură-lume, porniți într-o aventură uriașă, luptîndu-se cu strășnicia unei lumi tot atît de îndepărtate, străină și încremenită precît e hăul văzduhului.

Mergeau fără vorbă, cruțîndu-și suflarea pentru truda trupurilor. Pretutindeni domnea tăcerea, care îi apăsa ca o povară. O simțeau cum le apasă creierii, întocmai cum scafandrul simte în adîncuri o presiune de mai multe atmosfere. Îi strivea sub greutatea imensității fără margini și a unei sorți de nestrămutat. Îi strivea pînă în cele mai tainice ascunzișuri ale sufletului, storcînd din ei, așa cum storci suc din boabele de strugure, toate patimile și exaltările înșelătoare și neîngăduita prețuire de sine a omului, pînă ce și-au dat seama că sînt pieritori și mărunți, bieți atomi, biete fire de praf ce se mișcă cu prea puțină viclenie și fără un dram de minte în vîltoarea jocului marilor elemente și forțe oarbe dezlănțuite.

Trecu o oră și încă una. Lumina palidă a zilei scurte, lumină fără soare, începuse să se destrame, cînd un urlet slab și îndepărtat străpunse atmosfera încremenită. Urletul crescînd în icniri repezi, pînă ce ajunse la cea mai înaltă notă, unde stăruia tremurător și încordat, apoi se stinse încet. De n-ai fi simțit în el o sălbăticie jalnică și o poftă mistuitoare, ai fi putut crede că e vreun suflet rătăcit care se tînguie. Omul din față întoarse capul pînă ce privirea lui o întîlni pe a celui din urmă. Și atunci, pe deasupra lăzii lungi și înguste, amîndoi dădură din cap cu înțeleș. Un nou urlet străpunse tăcerea. De astă dată, cei doi oameni își dădură seama dincotro vine: venea din urmă, de undeva de pe întinderea de zăpadă peste care trecuseră. Un al treilea urlet, ce părea răspunsul, se auzi tot dinapoia lor, dar din stînga celui de-al doilea urlet.

— Ne-au luat urma, Bill — spuse omul din față. Glasul îi răsuna răgușit și parcă dintr-o altă lume, iar ca să vorbească, se trudise de-a binelea.

— Carnea e rară — îi răspunse tovarășul său. N-am mai văzut urme de iepure nu știi de câte zile. După aceea nu mai scoaseră o vorbă, deși rămaseră cu urechile ciulite la urletele de pradă ce nu mai conteneau înapoia lor.

La căderea nopții vîrîră cîinii într-un desîș de molift de pe malul apei și înjghebară tabăra. Sicriul așezat lîngă foc le slujea deopotrivă de scaun și de masă. Cîinii-lupi, înghesuți, ceva mai departe de foc, mîrîiau și se ciorovăiau între ei, dar nu prea se arătau dornici să se afunde în beznă.

— Henry, mi se pare că se ațin pe lîngă tabără mai aproape ca de obicei - observă Bill. Henry, care sta aplecat asupra focului, potrivit ibricul de cafea cu o bucată de gheață, dădu din cap. Și nici nu se grăbi să vorbească pînă ce nu-și luă locul pe sicriu și nu începu să mînce. — Știi ei unde le e pielea la adăpost. Tot e mai bine să înfulece decît să fie înfulecați. Cîinii aceștia nu-s proști deloc. Bill dădu din cap.

— Eh, nu știu, zău. Tovarășul îl privi mirat:

— Nu te-am mai auzit pînă acum să te îndoiești de deșteptăciunea lor.

— Henry — spuse celălalt, mestecîndu-și tacticos fasolea — ai auzit ce larmă au făcut cînd le-am dat de mîncare?

— S-au bătut pe ea mai mult ca de obicei — recunoscu Henry.

— Cîți cîini avem, Henry?

— Șase.

— Bine, Henry...

— Bill se opri o clipă pentru a da mai multă greutate vorbelor sale. După cum ți-am spus, Henry, avem șase cîini. Am scos din sac șase pești și am dat fiecărui cîine cîte unul dar un cîine a rămas fără pește.

— Ai numărat greșit.

Avem șase cîini — o luă celălalt de la capăt, calm. Am scos șase pești. Ureche Tăiată a rămas fără pește. După aceea m-am dus la sac și i-am dat și lui un pește.

— Avem numai șase cîini — spuse Henry.

— Henry — continuă Bill — nu vreau să spun că toți erau cîini, dar șapte au primit pește. Henry se opri din mîncat și, aruncînd o privire pe deasupra focului, numără cîinii.

— Acum îs doar șase — spuse el.

— L-am văzut pe celălalt rupînd-o la fugă prin nămeți — zise Bill cu nepăsare. Am văzut șapte. Henry îl privi compătimitor și spuse:

— Ce n-aș da să se termine odată drumul acesta!

— Ce vrei să spui? întrebă Bill.

— Vreau să spun că încărcătura pe care o ducem cu noi îți cam zdruncină nervii și că ai început să ai vedenii.

— M-am gândit la asta — răspuse Bill cu seriozitate. Și cum îți spuneam, când l-am văzut că o tulește peste nămeți, m-am uitat pe zăpadă și i-am văzut urmele. După aceia am numărat cîinii și tot șase mi-au ieșit la socoteală. Urmele mai sînt și acum pe zăpadă. Vrei să le vezi? Hai să ți le arăt.

Henry nu răspuse, ci mestecă mai departe, în tăcere, pînă ce își termină mîncarea. O încheie cu o ceașcă de cafea, apoi își șterse gura cu dosul palmei și zise:

— Adică, crezi că... — un urlet tînguitor, de o jale sălbatică, venind de undeva din beznă, îi curmă vorba. Se opri să-l asculte, apoi își încheie fraza, arătînd în direcția de unde venea urletul — era vreunul din ei?

Bill dădu din cap.

— Al dracului să fie dacă nu-i așa. Doar ai văzut și tu ce larmă au făcut cîinii!

Urlet după urlet, și altele care le răspundeau, transformară tăcerea într-un adevărat balamuc.

De pretutindeni se auzeau urlete, iar cîinii își arătau spaima ghemuindu-se unul într-altul și atît de aproape de foc, încît dogoarea le pîrlea părul. Înainte de a-și aprinde pipa, Bill mai azvîrli cîteva lemne pe foc.

— Mi se pare că te-ai cam pierdut cu firea - spuse Henry.

— Henry... — Bill trase gînditor din pipă și după un răstimp urmă: Henry, mă gîndeam... zău că acesta e cu mult mai fericit decît o să fim noi amîndoi vreodată!

Făcu semn către cel de-al treilea, arătînd cu degetul mare în jos, spre lada pe care erau așezați.

— Cînd om muri noi, Henry, mare noroc dacă om avea destui bolovani peste hoiturile noastre, ca să ne apere de cîini.

Dar noi nu avem familie, nici bani și nici toate celelalte ca acesta — adăugă Henry. Nu-i de nasul nostru să ne ducă atîta cale ca să ne îngroape.

— Ce mă frămîntă pe mine, Henry, este ce caută la capătul pămîntului, prin locuri uitate de Dumnezeu, unul ca acesta, care la el acasă era cineva și care n-ar fi avut nevoie niciodată să-și bată capul ce să mănînce sau cu ce să se acopere; asta nu pricepe eu.

— Putea să trăiască pînă la adînci bătrînețe dacă rămînea la el acasă — încuviință Henry.

Bill dădu să mai spună ceva, dar își luă seama. Se mulțumi să arate cu degetul spre zidul de întuneric ce-i apăsa de pretutindeni. În bezna de nepătruns nu puteai desluși vreo formă, ci doar o pereche de ochi care străluceau ca jărăticul. Henry mai arată cu capul o a doua și o a treia pereche. În jurul taberei se afla un cerc de ochi sclipitori. În răstimpuri, o pereche de ochi se mișca sau dispărea, ca să reapară după o clipă.

Neliniștea cîinilor crescuse și, cuprinși de spaimă, dădură buzna spre foc, tîrîndu-se și ghemuindu-se la picioarele oamenilor. În învălmășeală, unul din cîini nimeri peste foc și începu să schelălăiască de durere și de spaimă cînd mirosul de păr pîrlit se răspîndi în aer. Larmă făcu o clipă ca cercul de ochi să dea înapoi neliniștit și chiar să se retragă puțin, pentru ca îndată ce cîinii se liniștiră, să se apropie din nou.

— Henry, ce ghinion al dracului să ți se termine muniția! Bill își sfîrși pipa și-l ajută pe tovarășul său să aștearnă culcușul de blană și păturile peste crengile de molift pe care le așezaseră pe zăpadă înainte de cină.

Henry mormăi ceva și începu să-și dezlege mocasinii.

— Cîte cartușe ziceai că ne-au rămas? întrebă el.

— Trei — se auzi răspunsul — și aș fi vrut să fie trei sute. Le-aș fi arătat eu atunci, lua-i-ar naiba! Ridică pumnul amenințător spre ochii ce sclipeau, apoi își puse cu grijă mocasinii în fața focului.

— De s-ar muia odată gerul — urmă el. Ce bine ar fi fost să nu mă fi pornit la drumul acesta, Henry. Nu-mi place întorsătura pe care o ia. Nu mă prea simt eu în apele mele. Și cum îți spuneam, aș vrea să se sfîrșească odată drumul acesta, să putem sta amîndoi în fața focului la Fortul Mc. Gurry, așa cum stăm acum, și să jucăm cărți. Uite ce-aș vrea eu.

Henry mai mormăi ceva și se vîri în culcuș. Nu ațipi bine, că-l trezi glasul tovarășului său. — Ascultă, Henry, cînd a venit acela de-a luat un pește, de ce oare n-or fi sărit cîinii pe el? Asta mă frămîntă pe mine.

— Te frămînti prea mult, Bill — răspunse Henry, somnoros.

RAY BRADBURY (1920—2012),

scriitor american, autorul *Cronicilor marsiene* (o sută de aventuri cosmice) al unor nuvele și al romanului *Fahrenheit 451*. Operele lui Bradbury sînt avertismente pentru lumea care, avansînd tehnic, ignorînd omenirea, provoacă dezastre, degradări umane. Opere de valoare sînt considerate și *Dimineața verde*, *Cronici marsiene*, *Merele de aur ale soarelui*, *Departa la nord* ș. a.

ZÎMBETUL

Rîndul, în piața centrală, s-a format încă de pe la ora cinci, cînd departe de cîmpiile înălbite de brumă cîntau cucușii și nicăieri nu se vedea pic de lumină. Atunci, în jur, în mijlocul clădirilor ruinate, aici-colo spînzura ceața; acum, la ora șapte dimineața, s-a luminat, iar ceața a început să se topească. De-a lungul drumului, cîte doi, cîte trei se alăturau rîndului oamenii, pe care i-a ademenit în oraș sărbătoarea și ziua de piață.

Rîndul băiatului urma după doi bărbați, care discutau, cu voce tare, între ei, iar în văzduhul rece și curat vocile lor răsunau și mai puternic.

Băiatul bătea pe loc din picioare, își încălzea mîinile înroșite de frig, suflînd în palme, și privea ba la îmbrăcămintea murdară a vecinilor, ba la rîndul lung, format de bărbații și femeile ce se aflau înaintea lui.

— Ascultă, tinere, ce cauți tu aici cu noaptea-n cap? l-a întreat bărbatul din spatele lui.

— Acesta e locul meu, aici eu am prins rînd, a răspuns băiatul.

— Mai bine-ar fi să pleci cît mai repede de aici, băiete, și i-ai oferi locul celui care pricepe ceva.

— Lasă în pace băiatul, a intervenit, introducîndu-se brusc, un bărbat ce se afla înaintea băiatului.

— Da eu am glumit! Cel din spate l-a mîngîiat pe băiat, netezindu-i capul cu mîna. Posomorît, băiețașul s-a eliberat de ea. Pur și simplu, m-am gîndit: e cam straniu ca un copil să nu doarmă dimineața devreme?!

— Băiatul acesta cunoaște rostul artei, știe s-o prețuiască, înțelege? a spus ocrotitorul ce avea numele de familie Grigsbi. Pe tine cum te cheamă, micuțule?

— Tom.

— Tom al nostru; precis că va scuipa foarte bine, fără a da greș. Așa este, Tom?

— Exact!

Și rîndul de oameni a izbucnit în hohote de rîs. Puțin mai în față, cineva vindea cafea fierbinte. Privind într-acolo, Tom a descoperit un rug mic și o cratiță ruginită, în care clocotea fiertura. Ceea ce se vindea era departe de a fi cafea adevărată. Ea se prepara din niște boabe, care erau strînse în luncile din jurul orașului, și era vîndută pentru «a încălzi» cît de puțin stomacul. Dar rar cine cumpăra cafea, rar cui îi permitea buzunarul s-o facă.

Tom și-a îndreptat privirea spre locul unde mulțimea se pierdea după un zid de piatră, distrus de explozii.

— Spun că ea zîmbește, a spus băiatul.

— Îhî, zîmbește, a răspuns Grigsbi.

— Spun că e confecționată din vopsea și pînză de in.

— Exact. De aceea și-mi pare că nu e originală. Cea originală, am auzit eu, a fost desenată pe o tablă, încă în vremurile străvechi.

— Se spune că are 400 de ani.

— Dacă n-or fi mai mulți. La o adică, nimeni nu știe în ce an sîntem acum.

— În 2061.

— Corect, așa spun, băiete, așa spun. Dar mint. Poate e anul 3000? Sau 5000? După ce semne putem noi constata? Cît timp a durat zăpăceala și dezordinea ... Și la urmă cu ce ne-am ales? Cu praf și pulbere! Ei își tîrîiau picioarele, înaintînd foarte încet pe pietrele reci ale caldarîmului.

— Degrabă vom vedea-o? a întrebat mîhnit Tom.

— În vreo cîteva minute, nu mai mult. Ei au împrejmuț-o; au legat cei patru stîlpi cu ață catifelată, după cînte, ca oamenii să nu se apropie prea repede. Și reține, Tom: nici o piatră. Ei au interzis să se arunce în ea cu pietre.

— Bine, am înțeles, domnule.

Soarele s-a urcat sus-sus pe cer, aducînd căldură, și bărbații au fost nevoiți să arunce de pe ei cergile mîzgîlite și pălăriile murdare.

— Da pentru ce ne-am adunat noi aici, a întrebat, meditănd, Tom. De ce trebuie să scuițăm?

Grigsbi nici măcar nu s-a uitat la el. Privea la soare, gândind cam ce oră să fie.

— Ei, Tom, motive sînt multe. Disperat, el și-a dus mîna la buzunarul, care demult nu mai era, după o țigară care nu exista. Această mișcare a lui Grigsbi Tom a văzut-o de un milion de ori. Toată chestia aici este în ură, în ura față de tot ce e legat de trecut. Răspunde-mi, Tom, cum am ajuns noi la starea asta? Orașele-mormane de ruine, drumurile, după bombardament, parcă-s fierăstrăie: în sus — în jos, în sus — în jos, cîmpia luminează noaptea din cauza radioactivelor. Iată, spune-mi, Tom, dacă asta nu e adevărată ticăloșie și mîrșăvie ...

— Desigur, domnule, așa este.

— Așa și este! Omul nu poate suferi ceea ce l-a ruinat, ceea ce i-a distrus viața. Așa este el, omul, plămădit! Poate, într-adevăr, e o nesocotință, dar ce să-i faci, așa e natura omului.

— Este oare ceva sau cineva pe care noi n-am urî? a întrebat Tom.

— Neapărat! Și totul e din cauza acestei gloate de neghiobi care a condus lumea în trecut. Iată, stăm aici cu noaptea-n cap, ne ghiorăie mațele de foame, clănțănim din dinți de frig din pricina lor. Niște troglodiți veninoși! Nici să fumezi, nici să bei, nici o distracție, în afară de aceste sărbători ale noastre, Tom. Sărbători ale noastre ...

Tom a calculat în gând numărul sărbătorilor la care a participat în ultimii ani. Și-a amintit cum au rupt și au ars cărțile în piață, iar toți rîdeau ca niște bețivani.

Numai cît a costat sărbătoarea științei, care a avut loc o lună în urmă, cînd au adus în oraș ultimul automobil pentru a fi distrus! Mai întîi au tras la sorți. Fericiții au avut posibilitatea să lovească, în automobil, cu barosul, cîte o dată fiecare.

— Mai țin eu oare minte, Tom? Îmi mai amintesc? D-apoi nu eu am fost acela care a spart fereastra? Fereastra, m-auzi? Doamne, ce sunet a fost! Minunat! Troscoc!

Tom, cu adevărat, parcă a auzit cum s-a împrăștiat sticla în cioburi strălucitoare.

— Lui Bill Ghenderson i-a revenit distrugerea motorului. Ah, ce voinicește a lucrat! Meșterește! Bamm! Dar cel mai bine a fost atunci, continua să-și amintească Grigsbi, cînd am distrus uzina care se străduia

să construiască avioane. Vai, așa ne-am mai alinat sufletul! Mai apoi am găsit tipografia și depozitul de muniții și le-am aruncat în aer. Îți închipui, Tom? Tom a târăganat puțin cu răspunsul.

— Da.

Era amiaza. Mirosurile orașului distrus otrăveau aerul fierbinte, iar ceva sau cineva fojgăia prin ruinele clădirii.

— Domnule, aceasta niciodată nu se va mai întoarce?

— Ce, civilizația? Da cui trebuie ea, la ce bun? În orice caz, mie nu!

— Da eu sînt gata s-o suport, a spus unul din rînd. Nu în totul, desigur, dar a avut și ea părțile ei pozitive.

— Nu mai trîncăni degeaba, a răcnit Grigsbi. Totul e în zădar.

— Ehe, se îndîrji unul din rînd, nu vă grăbiți. Iată, veți vedea!

Se va ivi un om cu scaun la cap, care va reuși s-o cîrpească. Să țineți minte cuvintele mele. Un om cu suflet!

— Asta nu va fi, a spus Grigsbi.

— Da eu zic că se va ivi. Un om care va iubi frumosul. El ne va întoarce nu civilizația veche, mărginită, ci una în care vom trăi în pace.

— Nici nu vei dovedi să clipești din ochi, că iarăși-război!

— De ce? Poate de data aceasta totul va fi altfel?

În sfîrșit, au ajuns în piața centrală. Odată cu ei, în oraș a intrat și călărețul care ținea în mîină o hîrtie. Spațiul împrejmuț se afla în centrul pieței. Tom, Grigsbi și ceilalți, acumulînd scuipatul, înaintau tot mai hotărît. Mergeau pregătiți, copleșiți de plăcere anticipată, cu ochii holbați. Inima lui Tom bătea repede-repede, iar pămîntul îi frigea tălpile goale.

— Ei, Tom, e rîndul nostru, nu te căsca!

În cele patru colțuri ale pieței se aflau polițiștii — patru bărbați cu găitan galben la mîneci — semnul puterii lor asupra celorlalți.

Ei trebuiau să urmărească ca nu cumva cineva să arunce cu pietre.

— Asta se face pentru aceea, a continuat Grigsbi, puțin mai tîrziu, explicațiile, ca fiecare să aibă posibilitate să scuipe măcar o dată. Ai înțeles, Tom? Ei, scuipă!

Tom a încremenit în fața tabloului, privindu-l.

— Da scuipă odată! Băiatului i s-a uscat în gît.

— Tom, scuipă! Mai vioi!

— Dar, a șoptit, abia auzit, Tom, ea e așa de frumoasă!

— Ei, fie, scuip eu în locul tău.

Scuipatul lui Tom a strălucit în lumina razelor soarelui. Femeia de pe pînă zîmbea tainic și trist, și Tom, răspunzînd privirii ei, a simțit cum i-a zvîcnit inima, iar în urechi a răsunat, parcă, o melodie.

- Ea e așa de frumoasă! a repetat el.
- Da mișcă-te odată, pînă cînd poliția ...
- Atenție!

Cei aflați în rînd au amuțit. Numai ce îl mustrau pe Tom, pentru că sta în fața tabloului ca o stană de piatră, da acum s-au întors cu toții, ca la un ordin, cu fața la călăreț.

— Cum se numește, domnule? a întrebat șoptit Tom.

— Tabloul? Mi se pare «Mona Liza». Precis: «Mona Liza».

— Ascultați un anunț. Conducerea a hotărît ca astăzi, la amiază, portretul din piață să fie dat pe mîna mulțimii de aici, a locuitorilor acestui oraș, ca aceștia să poată participa la nimicirea lui...

Nici n-a dovedit Tom să scoată un «ah!» că droaia, țipînd și îmbulzindu-se, l-a dus, pe sus, pînă la tablou.

S-a auzit un scrișnet neașteptat de pînă ...

Poliția a luat-o la sănătoasa.

Gloata urla, iar mîinile ei ciupeau din portret asemeni unor găini flămînde. Tom a simțit cum o mîna nevăzută l-a aruncat ca printr-o rană zdrelită. Urmîndu-i și susținîndu-i, el a întins mîna, a înhățat o bucățică de pînă lucită, a rupt-o cu putere și a căzut, iar loviturile și ghionturile l-au aruncat, din gloată, la libertate.

Era numai vînații, avea îmbrăcămîntea ruptă. Privea la femeile care mestecau în gură bucăți de pînă, apoi le rupeau în bucățele mici-mici.

Numai Tom sta de unul singur într-o parte, înmărmurit de harababura ce domina în jur. Și-a privit mîinile. Mîna tremurîndă strîngea la piept bucățica de tablou, ascunzînd-o.

— Ei, Tom, ce-i cu tine? a strigat Grigsbi.

*Leonardo da Vinci,
Giokonda (Mona Liza)*

Dar Tom n-a scos un cuvânt. Suspinînd, a părăsit în fugă piața. A fugit din oraș pe cărări împeștrite de gropi, prin cîmpie, peste un rîuleț, a fugit fără a privi în urmă, ținînd ascuns sub geacă pumnul încleștat.

La apusul soarelui a ajuns într-un sătuc, pe care l-a trecut într-o fugă. La ora nouă era deja în clădirea ruinată a fermei. După fermă, în locul unde cîndva se afla turnul de nutreț, acum distrus, sub șopron, l-au întîlnit niște sunete care i-au dat de înțeles că familia doarme: doarme mama, tata, fratele.

Foarte încet, fără a scoate un cuvânt, el s-a strecurat prin ușa îngustă și s-a culcat răsuffînd greu.

— Tom? se auzi prin întuneric vocea mamei.

— Da.

— Pe unde ai hoinărit? s-a răstit tata. Lasă că-ți arăt eu ție dimineată...

Cineva l-a împins cu piciorul. Era fratele lui, care a fost nevoit să muncească singur în grădină.

— Culcă-te! i-a poruncit mama.

Încă un ghiont.

Tom respira acum mai regulat. În jur domnea liniștea. Mîna lui era lipită strîns-strîns de piept. A stat așa nemișcat, cu ochii mijiți, jumătate de oră. Apoi a simțit ceva: o lumină albă, rece. Sus, pe cer plutea luna, iar un mic pătrățel de lumină se mișca foarte încet pe corpul lui Tom. Abia acum mîna lui a mai slăbit din încleștare.

Încet, cu mare atenție, ascultînd mișcările celor ce dormeau, Tom a ridicat-o. A așteptat puțin, a respirat adînc-adînc, apoi, rămînînd în așteptare, a descleștat degetele și a netezit bucățica de pînză, vopsită.

Lumea dormea, luminată de lună. Iar în mîna lui Tom se afla Zîmbetul. El îl privea la lumina albă a lunii, care cădea, în miezul nopții, din cer. Încet-încet, repeta Tom în sine, nu știu a cîta oară: «Zîmbetul, fermecătorul zîmbet...»

O oră mai tîrziu, el mai continua să-l privească, chiar și după ce l-a aranjat cu mare atenție, iar apoi l-a ascuns. A închis ochii, dar, prin întuneric, îi apărea în memorie el — Zîmbetul. Gingaș, mîngîietor și generos; era acolo chiar și atunci, cînd Tom a adormit, cînd tăcerea a cuprins lumea, iar luna plutea pe cerul rece, la început în sus, apoi în jos, în întîmpinarea dimineții.

(Versiune moldovenească — *autoarea manualului*)

VACANȚA

Ray Bradbury

Era o zi proaspătă, fragedă, din cauza prospețimii ierbii ce tindea spre înălțime, a norilor ce pluteau pe cer, a fluturilor ce se așezau pe iarbă. Ziua era țesută din liniște, dar nu era una mută. Era o liniște făurită de albine și flori, de uscat și ocean, de tot ceea ce se mișcă, flutură, freamătă, se ridică și cade, supunându-se cursului vremii sale, ritmului său irepetabil. Ținutul era nemișcător și totuși se mișca. Marea era neliniștită, dar tăcea. Absurd, absurditate infinită. Tăcerea se contopea cu tăcerea, sunetul cu sunetul. Florile se legănau, iar albinele cădeau pe trifoi în mici cascade de ploaie aurită. Valurile colinelor și valurile oceanului, două genuri ale mușcării, erau despărțite de calea ferată, pustie, construită din rugină și inimă de oțel. Era o cale ferată pe care — asta se observă chiar la prima vedere — mulți ani n-au circulat trenurile. Se întindea, șerpuint spre nord, apoi se pierdea în depărtările inundate de ceață; pe o întindere de treizeci de mile, spre sud, străpungea insule de umbre zburătoare, care, văzînd cu ochii, se combinau și-și schimbau conturile pe panta munților îndepărtați.

Pe neașteptate, șinele au început să vibreze. Mierla singuratică, care sta pe șine, a simțit cum ia naștere o pulsație ușoară și pașnică, parcă undeva departe, la câteva mile ar fi început să bată inima cuiva.

Mierla neagră a bătut din aripi deasupra mării.

Șinele continuau să vibreze, pînă cînd, de după cotitură, a apărut o drezină nu prea mare, care se mișca de-a lungul malului, iar motorul cu două cilindre huruia și gîfîia într-o liniște mare.

În această drezină pe patru roți, pe o bancă în două părți, tăinuită de razele soarelui de-o mică tendă, ședea un bărbat, soția și feciorul de șapte ani. Drezina trecea, unul după altul, sectoarele pustii, vîntul lovea în ochi și le răsflora părul, dar cei trei nu întorceau capetele, ci priveau numai înainte. Uneori, cînd treceau vreo cotitură, priveau nerăbdători, uneori cu tristețe și încordați, așteptînd ce va urma.

Deodată, pe drumul drept, motorul a tușit și a tăcut, neașteptat. În această liniște nimicitoare părea că tihna din jur, răspîndită de mare, pămînt și cer, a curmat mersul roților.

— S-a terminat benzina.

Ofțind, bărbatul a scos din portbagaj damigeana de rezervă și a turnat combustibil în rezervuar. Soție-sa și feciorul priveau liniștiți marea, ascultau tunetul înăbușit, șoaptele din jur, ascultau cum se întinde perdeaua puternică de nisip, priveau stâncuțele și spuma algelor verzi.

— E frumoasă marea, nu-i așa? a spus femeia.

— Mie-mi place, a răspuns băiețașul.

— Poate, în sfârșit, facem aici popas și luăm masa?

Bărbatul a privit prin binoclu peninsula verde, ce se întindea în zare.

— Să facem popas. Șinele sînt mîncate de rugină. Mai departe drumul e distrus. Va trebui să așteptăm pînă cînd ei îl vor repara.

— Cîte șine defectate atîtea popasuri! a spus băiatul.

Femeia a încercat să zîmbească, apoi și-a îndreptat privirea serioasă și întrebătoare spre bărbat:

— Cît am parcurs astăzi?

— Aproape nouăzeci de mile. Bărbatul continua să privească, foarte atent, prin binoclu. După mine, mai mult nici nu trebuie, pentru o zi este de ajuns și atîta. Cînd mergi repede, nu reușești să vezi nimic. Poimîine vom fi la Monterey, în următoarea zi, dacă vrei, în Palo Alto.

Femeia a dezlegat panglicile galbene-aprinse ale pălăriei de paie cu boruri lungi, și-a descoperit părul auriu, puțin transpirat, și s-a depărtat de mașină. Au mers atîta cu drezina, că acum i se pare că și corpul s-a îmbibat cu vibrații. Cînd drezina s-a oprit, apărură o senzație stranie: parcă cineva le-a scos cătușele!

— Veniți să luăm masa!

Într-o fugă băiatul a adus coșulețul cu merinde la malul mării. Mama și feciorul ședeau de acum în fața mesei întinse, cînd apărură bărbatul. Era îmbrăcat în costum clasic și jiletcă, cu cravată și pălărie, de parcă ar fi așteptat să întîlnească pe cineva în cale.

Împărțind tartinele și scoțînd din borcănașele verzi și reci legumele marmate, el, încet-încet, își dezlegă cravata și-și descheie jiletca, privind cu atenție în jur, gata în orice minut să-și încheie din nou toți nasturii.

— Sîntem singuri, tată? a întrebat băiatul, fără a înceta să mestece.

— Da.

— Și mai mult nimeni și nicăieri?

— Mai mult nimeni.

— Dar mai înainte era lume?

— De ce întrebi mereu? Doar asta a fost nu chiar așa demult. Vreo câteva luni în urmă. Tu și singur ții minte!

— Îmi amintesc cu greu. Iar când înadins mă stăruie să-mi amintesc ceva, uit totul-totul. Băiatul a cernut printre degete o mână de nisip. Era atîta lume cît nisip pe această plajă? Ce s-a întîmplat cu oamenii?

— Nu știu, a răspuns bărbatul și acesta era purul adevăr.

Într-o zi frumoasă s-au trezit ca întotdeauna, dar totul în jur era pustiu. Așa de rufe a vecinilor atîrna ca și mai înainte, iar vîntul lovea cămășile de-o culoare albă orbitoare; ca în fiecare dimineață, străluceau mașinile în fața cotedjelor, dar nu se auzea ca cineva să spună «la revedere», nu se auzea vuietul mișcărilor de stradă pe arterele mari ale orașului, telefoanele nu tresăreau la auzul propriului sunet, nu strigau copiii în desiș de floarea-soarelui.

Ieri-seara, în ajun, cînd se afla împreună cu soția pe terasă, li s-a adus gazeta de seară și el, fără a o deschide, fără a privi măcar titlurile articolelor, a spus:

— Interesant, cînd i se va face lehamite de noi și ne va mătura pe toți de aici!

— Da, uite la ce am ajuns, l-a susținut ea. Și nici să oprești ceva nu-i chip. Cît sîntem noi de naivi, nu-i așa?

— Ar fi minunat, el continua să-și fumeze luleaua, să ne trezim mîine și... nici suflare de om! Începe totul de la început!

El fuma șezînd; în mîină avea gazeta bine împachetată, iar capul și l-a lăsat pe speteaza fotoliului.

— Dacă ai avea posibilitatea acum să apeși pe un buton, tu ai apăsa?

— Cred că da, a spus el. Dar fără a face uz de violență. Pur și simplu, să dispară totul de pe fața pămîntului. Să lași pămînt și mare și tot ce crește: flori, iarbă, pomi fructiferi. Și animalele. Totul să lași, în afară de omul care vînează cînd nu-i flămînd, care mănîncă atunci cînd este sătul, care-i aspru, crud cînd nimeni nu-l atinge, nu-l jignește.

— Noi ar trebui să rămînem, a zîmbit ea liniștit.

— Ar fi bine. Bărbatul a stat puțin pe gînduri. Înainte mai este mult timp. Cea mai lungă vacanță din lume; noi cu coșul plin cu merinde și cel mai lung popas! Numai eu, tu și Djim. Nici un bilet de sezon, nici nu mai trebuie să ne ținem de familia Djons. Chiar nici un automobil nu ne trebuie. Să inventăm o altă metodă de a călători, una veche. Luăm coșul cu sandviș, trei sticle cu apă gazoasă; mai departe-după necesitate — procurăm

provizii în magazine fără cumpărători în orașe nepopulate. Înainte ne așteaptă o vară nesfârșită!

Au stat așa mult timp pe terasă, îi despărțea doar o gazetă împăturită. În sfârșit, femeia a spus:

— Nu ne vom simți singuratici?

* * *

Iată cum arăta ziua unei lumi noi.

Cînd ei s-au despărțit, au auzit sunetele moi, liniștite ale pămîntului care acum nu era altceva decît o luncă. Orașele se înecau într-o mare de iarbă verde, de margarete, gălbenele și volbură. La început totul a fost primit ca ceva obișnuit, fiindcă de mulți ani nu mai iubeau orașul, iar în urmă au lăsat o mulțime de prieteni închipuiți și o viață închisă, izolată într-un stup mecanizat.

Soțul s-a ridicat din pat, a privit liniștit prin fereastră — parcă ar fi fost vorba de timp — și a observat:

— Toți au dispărut.

A înțeles aceasta după sunetele pe care orașul nu le mai emita.

Au luat dejunul fără grabă, fiindcă băiatul dormea încă, apoi soțul s-a ridicat de la masă și a zis:

— Acum trebuie să mă gîndesc ce vom face.

— Ce vom face? Da, ce, nu pleci la serviciu?

— Tu tot nu crezi, da? El a zîmbit. Nu crezi că nu voi mai ieși în grabă mare din casă, în fiecare zi, la ora nouă și zece minute, că Djim niciodată nu va mai frecventa școala? Iată, lecțiile au luat sfârșit! Nici un creion mai mult, nici o carte și nici privirea aspră a stăpînului. Ne-au lăsat, dragă, să plecăm, și niciodată nu ne vom mai întoarce în mijlocul acestei rutini blestamate, prostești și plictisitoare. Să mergem!

Și el a condus-o pe străzile pustii și tăcute ale orașului.

— Ei n-au murit, a spus el. Pur și simplu, au plecat.

— Dar ce se întîmplă în alte orașe?

El a intrat într-o cabină telefonică, a format un număr din Chicago, apoi, New York, San Francisco. Tăcere! Tăcere! Tăcere!

— Gata, a spus el, punînd receptorul.

— Eu mă simt vinovată, a spus ea. Ei nu-s, da noi am rămas. Și ... eu mă bucur. De ce? Doar ar trebui să fiu întristată!

— Ar trebui? Aici nu e nici o tragedie. Nu i-au torturat, nu i-au ars, nu i-au chinuit. Ei au dispărut și nici n-au simțit asta, nici n-au aflat. Acum noi nu sîntem datori nimănui. Avem o singură obligație — să fim fericiți. Treizeci de ani de fericire înainte; e rău oare?

— Atunci ... noi ar trebui să mai avem copii?

— Ca să populăm iarăși lumea? El a negat, clătînd ușor din cap. Nu. Las'ca Djim să fie ultimul. Cînd va îmbătrîni și va muri, lumea să aparțină cailor și vacilor, gîngăniilor și păianjenilor. Fără noi ei nu se vor pierde. Afară de aceasta, odată și odată, alt soi de oameni vor construi orașe, complet diferite de ale noastre, alți oameni, care vor fi în stare să îmbine fericirea adevărată cu curiozitatea naturală, vor trăi mai departe. Acum să pregătim coșul, să-l trezim pe Djim și să începem vacanța noastră de treizeci de ani. Ei, cine va alerga primul pînă acasă?

* * *

El a luat un ciocan mic ce se afla în drezină și timp de treizeci de minute, cît a reparat, de unul singur, șinele ruginite, femeia și băiatul au alergat de-a lungul malului. S-au întors cu un pumn de scoici umede, de pietricele roze foarte frumoase, s-au așezat și mama a început să-și învețe feciorul: acesta scria cu creionul într-o agendă tema de acasă. La amiază li s-a alăturat tata care a coborît de pe rambleul de cale ferată; era fără veston și fără cravată. Împreună au băut apa gazoasă, privind cum în sticlă, îmbulzindu-se, năzuiesc în sus balonașele mici. Era liniște. Ei auzeau cum soarele reglează șinele vechi de fier. Aerul sărat aducea cu sine mirosul gudronului fierbinte al traverselor. Bărbatul a bătut ușurel cu degetul atlasul său de buzunar.

— După o lună, prin mai, vom ajunge la Sakramento, de acolo mergem spre Sietl. Vom sta acolo pînă la 1 iulie; iulie e cea mai bună lună în Washington, mai tîrziu se face frig; o luăm apoi înapoi, spre Yellouston, vom merge cîteva mile pe zi: acolo vînam, dincolo pescuim ...

Băiatul s-a plictisit. El s-a apropiat de apă și a început a arunca bețe în mare, apoi singur alerga după ele, reprezentînd astfel un cîine dresat.

Tata continua:

— Vom ierna la Taxone, iar la sfîrșitul iernii plecăm la Florida, primăvara — pe litoral, în iunie vom nimeri, să admitem, în New York. După doi ani, petrecem vara la Chicago. Iar peste trei ani — ce părere ai

dacă vom petrece iarna în Mexico-Sitti? Unde ne vor duce șinele, acolo ne aranjează, și dacă în drumul nostru nimerim pe o linie secundară veche de cale ferată — va fi minunat! Putem merge pe ea pînă la capăt, să vedem unde duce ea. Cîndva, pe cuvînt de cinste, vom pluti cu barca pe Misisipi; demult visez la asta! Ne ajunge pe toată viața; nu e un simplu itinerar, ci o comoară ...

El a tăcut. Vroia de acum să închidă agenda cu mîinile tremurînde, cînd ceva strălucitor a apărut în aer și a căzut pe hîrtie. S-a rostogolit pe nisip și a format un bulgăraș umed. Soția a privit pata mică, umedă și imediat și-a ridicat privirea, cercetîndu-i fața. Ochii lui serioși străluceau suspect. Pe unul din obraji a apărut o cărăruie umedă. Ea a oftat. I-a luat mîna și i-a strîns-o tare. El, de asemenea, i-a strîns mîna și, închizînd ochii, a vorbit:

— Așa că ar fi bine dacă seara ne-am culca, iar noaptea, într-un mod oarecare, se vor întoarce toate la locurile lor: stupiditate, gălăgie și larmă, ură, coșmar, groază de oameni răi și copii nerozi, dezordine și zăpăceală, meschinărie și forfotă, speranțe, așteptări și dragoste? Așa că ar fi foarte bine?

Ea s-a gîndit puțin, apoi a clătinat afirmativ din cap.

Deodată au tresărit amîndoi. Fiindcă între ei doi (cînd o fi venit?), ținînd în mîna o sticlă goală, în care a fost apa gazoasă, sta feciorul. Fața băiatului era palidă. Cu mîna liberă a atins obrazul tatei, acolo unde lacrima a lăsat o urmă.

— Tu ..., a spus el și a oftat. Tu ... Tată, tu tot n-ai cu cine te juca?

Soția a vrut să spună ceva, soțul — să ia mîna băiatului, dar acesta a sărit fulgerător, dîndu-se înapoi:

— Proști! Tonți! Niște reduși! Sînteți niște gogomani!

S-a rupt din loc, a fugit spre mare și, stînd în fața apei, a izbucnit în hohote de plîns. Mama a vrut să-l ajungă din urmă, dar tata a reținut-o: «Nu trebuie. Lasă-l!»

Ambii au încremenit, fiindcă băiatul, ajuns pe mal, fără a-și înceta plînsul, scria ceva pe o bucățică de hîrtie, apoi a îndesat hîrtiuța în sticla goală, a închis-o bine cu un căpăcel de fier, a apucat-o strîns cu mîna și a aruncat-o cu putere. Sticla, desenînd în aer un arc strălucitor, a căzut în mare.

«Ce a scris el pe hîrtie? se gîndea mama. Ce-i acolo, în sticlă?» Sticla plutea pe valuri.

Băiatul și-a încetat plînsul. Apoi s-a îndepărtat de apă, s-a apropiat de părinți și i-a privit atent. Avea o față nici înseninată, nici tristă, nici vie,

nici moartă, nici hotărîită, nici înstrăinată; era un amestec ciudat, bizar, care vorbea că el s-a împăcat cu timpul, cu calamitățile, cu acești oameni. Ei îl priveau pe băiat, priveau în depărtare, în largul golfului, la scînteia ce se pierduse în valuri, la sticla în care se află bucățica de hîrtie mîzgîlită.

«El a scris despre dorința noastră? s-a gîndit femeia. A scris despre ceea ce am vorbit noi acum, despre visul nostru?»

(Versiune moldovenească — *autoarea manualului*)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a lăsat lectura operei alese pentru analiză?
2. Prin ce v-a impresionat ea?
3. V-a emoționat fapta lui Tom? («Zîmbetul»)

Cercetați! Demonstrați! Descoperiți!

1. Rezumați conținutul povestirii citite.
2. Identificați tema povestirii «Zîmbetul»:
 - a) *omenirea și viitorul ei;*
 - b) *decăderea morală a civilizației;*
 - c) *prezentul civilizației;*
 - d) *pieirea frumuseții și a idealurilor;*
 - c) *copilăria fericită.*Alegeți varianta corectă. Motivați alegerea.
3. Cum este descris viitorul omenirii în operă? Găsiți, în text, citatele corespunzătoare și comentați-le.
4. Cînd are loc acțiunea în povestirea sus-numită?
 - a) 1961;
 - b) 2061;
 - c) 2016.Alegeți varianta corectă.
5. Vorbiți despre oamenii viitorului. Cum sînt ei zugrăviți în «Zîmbetul»?
6. Comparați «Gioconda» lui Leonardo da Vinci cu povestirea lui R. Bradbury «Zîmbetul» și aflați asemănările de: peisaj (fantastic-

pămîntesc), claritate anatomică (anatomia omului-anatomia omenirii), optimism și credință în om.

- 7.** În sufletul lui Tom a avut loc lupta dintre bine și rău? Argumentați.
- 8.** Ce idei ale lui Leonardo da Vinci au fost dezvăluite în povestirea «Zîmbetul»?
- 9.** Determinați ideea principală a povestirii «Zîmbetul».
- 10.** Descrieți ziua în care cei trei eroi ai povestirii «Vacanța» s-au oprit din cauza rezinei defectate.
- 11.** De ce vacanța i-a plictisit, totuși, pe cei trei?
- 12.** Reieșind din conținut, identificați ideea povestirii «Vacanța». Motivați răspunsul.

Exprimați-vă părerea!

- 1.** Comentați citatul:

«Prin intermediul capodoperei sale Leonardo da Vinci se adresează omenirii, generațiilor viitoare și-i întreabă: «Cum te simți, omule? Ce va birui în sufletul tău: binele sau răul? Cum va fi lumea ta? Va rîde ea, în viitor, ca și tine?»»

- 2.** Contemplați «Gioconda» lui Leonardo da Vinci. Recitați povestirea lui R. Bradbury «Zîmbetul». Demonstrați cum prezintă acești doi reprezentanți ai artei:

a) Impaciența față de om: cine va birui — binele sau răul, Dumnezeu sau Satana? (Leonardo da Vinci).

b) Impaciența față de soarta omenirii: cum va fi ea? (R. Bradbury).

- 3.** Alcătuiți un raționament «Aventurile lui Tom în viitor».
- 4.** Răspundeți la întrebarea care încheie povestirea «Vacanța» (recitați sfîrșitul operei).
- 5.** Demonstrați că opera citită și comentată (din creația lui R. Bradbury) este una fantastică.

Pentru portofoliu

Argumentarea constituie un mijloc de a susține, a întări, a dovedi sau a demonstra o afirmație.

Argumentarea se face în scopul de a-l convinge pe partenerul sau pe partenerii de comunicare de justetea opiniei exprimate de voi.

Argumentarea se poate face prin:

- explicații;

- exemplificări;
- compararea cu elemente asemănătoare, pentru a scoate în evidență ideea susținută.

Cînd vă argumentați opinia, puteți folosi formulări precum: *căci, pentru că, deoarece, fiindcă, faptul se explică prin ..., aceasta rezultă din ...* etc.

Pentru a da exemple care să sprijine argumentele voastre, puteți folosi formulări precum: *de exemplu, ca, precum, de pildă, bunăoară, ca ilustrare* etc.

În argumentarea opiniei voastre, puteți folosi formule comparative precum: *la fel cu, față de, spre deosebire de ..., în comparație cu..., în schimb ..., în același fel ca ...* etc.

LITERATURA PLAIULUI NATAL

Obiective

La finele studierii capitolului

veți cunoaște:

- conținutul, personajele operelor propuse;
- noțiunile de teorie literară;
- denumirile operelor studiate și autorii lor;
- tema, ideea operelor studiate;

veți fi capabili:

- să comentați textele propuse de manual;
- să redactați compoziții în baza operelor studiate;
- să comparați operele studiate cu cele citite independent;

veți fi în stare:

- să vă exprimați punctul de vedere referitor la problemele puse în discuție;
- să manifestați interes de lectură;
- să conștientizați valoarea artistică a operelor.

ALEXEI MARINAT (1924 — 2009),

prozatorul și dramaturgul s-a născut în satul Dolinsc raionul Ananiev, regiunea Odesa. Alexei Marinat abordează tema dragostei și a familiei, tema creșterii cadrelor de intelectuali și a educării moralei. El este autorul mai multor romane și povestiri: *Fata cu harțag*, *Urme pe prag*, *Mesagerii*, *Grădina dragostei*, *Un joc pentru maturi*, *Venea un om pe drum de țară* ș.a.

SĂRITURI FĂRĂ PRĂJINĂ

În satul Bordeieni — sat cu case cu pridvor! — a venit comisia să controleze cum stau oamenii cu sportul! Hai, na, că a venit și asta!

Fuseseră pînă atunci comisii multe: cum stau cu vacile, cu porcii, cum stau cu iepurii, dar cu sportivii demult n-au fost. Te-ai mira, de ținea cineva minte, dacă a mai fost vreodată, de cînd Chiorgănel e la conducerea colhozului, Puțintel — instructor pentru lucrul sportiv.

Comisia e o comisie și, orice n-ar veni să controleze, tot comisie rămîne! Dacă nu găsește ceva în regulă, îți pune pecetea pe frunte și apoi au a te ponosi pe la toate consfăturile.

Chiorgănel îl chemă pe Puțințel:

— Ce facem, măi Puțințele?

— Știu eu? Strînse acesta din umeri. Atunci, cînd vă spuneam, că trebuie să înviorăm lucrul sportiv spuneți că...

— Ce «că»? Ce «că»?... Tu să-mi spui acum ce facem? Atunci știi eu ce spuneam! Să-mi zugrăvești tabloul de-a întregul și de-a mărunțelul, cum stăm cu sportul! Ce avem și ce n-avem?

— La fotbal avem stadion, dat n-avem echipă.

— Bun! Zi-i mai departe!

— La handbal avem echipă, dar n-avem jucători.

— Zi-i înainte!

— La volei avem jucători, dar n-avem mingea.

— Îi bună și asta!

— La toate jocurile de vară n-avem nici bocanci și nici șireturi la bocanci.

— Bun! Iar la cele de iarnă? Hochei avem? Sau tenis de masă?

— La tenis de masă n-avem masă. Iar la hochei ne lipsesc numai becurile roșii, care se aprind la poartă, cînd portarul scapă «mingea».

— Iar la sărituri cu prăjina ne lipsește prăjina! — i-o taie președintele.

E clar, ce calea-valea, cu sportul stăteau cam slab. Slăbuț. Chiar slab de tot. Și iată, a venit vremea să facă salturi mortale cei din Budoieni morți-copți, cum vor dori, dar să arate ce au făcut cu sportul. În toate ziarele se scrie acum despre formele sportive la complexul «Gata pentru muncă și apărare». Acum și-a dat seama și Chiorgănel, că nu degeaba a venit comisia!

— Ce facem, măi Puțințele, că ne mănîncă comisia!

— Am o idee, făcu instructorul sportiv.

— Zi-i!

— După metoda dumneavoastră cu scoaterea sfeclei la capăt, s-o facem și pe asta.

— Continuă!

— Facem voskresnik! Adunăm tineretul, punem în capăt «ce trebuie» și le spunem: care ajunge înainte! Măcar cu alegările să facem față!

— Bun! Mai departe!

— După aceasta îi scoatem pe ring, la box.

— Iar după aceea?

— Îi ducem la iaz să sară în apă.

— Să nu se ia la bătut și în apă!
— Le aruncăm o minge...
— Și ce-o să iasă?
— Polo pe apă!
— Zi-i! Adună, fă organizează! În două ore să-mi pui sportul pe picioare!

În două ore au fost adunați flăcăii, au purces prin sat toți prichindeii. Era duminică și s-a dat zvon, că la stadion se dau premii!

Au alergat și femeile.

Cînd s-a adunat grămada mai mărișoară președintele a ținut o cuvîntare scurtă:

— Tovarăși, trebuie să scoatem sportul din buruieni!
— Iară la prășit? S-au auzit glasuri din grămadă.
— Facem voskresnik! Puțintel o să vă spună.

Instructorul pentru lucrul sportiv, care pînă atunci îndeplinea funcția de curier al președintelui, îi duse pe băieți într-un capăt al stadionului, îi rîndui în trei coloane, adică pe trei piste de alergări închipuie, bineînțeles. Li s-a explicat condiția: care ajunge înainte! În alt capăt al stadionului îi aștepta «cu ce trebuie» bufetiera întreprinderii în halat alb.

A venit comisia.

Dintr-o armă de vînătoare a fost dat semnalul: trei au căzut de spaimă, restul și-a luat vînt. Și au început competițiile.

Au fost înregistrate în acea zi în Budoieni: trei recorduri republicane la alergări... un record mondial la sărituri cu prăjina peste gardul stadionului. Celelalte garduri ale oamenilor președintele a promis că le repară.

La box au fost înregistrate mici încălcări de reguli (a fost chemată salvarea).

La polo pe apă au fost bătute goluri multe, dar s-a constatat spre sfîrșitul jocului, că o echipă a jucat fără un jucător (s-a pierdut sub apă!).

...Au avut noroc cei din Budoieni, că nici comisia nu știa ce fel de mîncare este sportul!

Receptarea și interpretarea textului

Examinați lexicul textului

1. Explicați sensul expresiilor:

- îți pune pecetea pe frunte – . . .

- a sta cam slab – . . .
- ne mănîncă comisia – . . .
- a face față – . . .

2. Alcătuiți propoziții, folosind: *s-a dat zvon; și-au luat vînt; a nu ști ce fel de mîncare este.*

Explorați textul

1. Citiți expresiv dialogurile din text. Cine din personaje participă la dialog?
2. Sînt prezente, în text, detalii de spațiu interior? Argumentați.
3. Numiți aspectele vieții satului, criticate în textul «Sărituri fără prăjină».
4. «Sărituri fără prăjină» este:

- a) schiță?
- b) nuvelă?
- c) narațiune?

Argumentați răspunsul.

5. Stabiliți raportul instructorului sportiv, solicitat de președinte:

- — «La fotbal avem stadion, dar n-avem echipă».
- «— »
- «— »
- «— »

Adăugați la acest șir hipismul și puneți-l pe Puțintel să vorbească cît mai comic.

6. Ce puteți spune despre o comisie care «nu știe ce fel de mîncare este sportul»?

7. Cum «au scos sportul din buruieni» cei doi eroi principali? Motivați, povestind detaliat, cum a decurs *voskresnikul*.

8. Caracterizați-i, în paralel, pe :

<i>Ghiorgănel:</i>	<i>Puțintel:</i>
• «dictator»;	• «țap ispășitor»;
• ;	• ;
•	•

9. Cu ajutorul cui a fost «pus pe picioare» sportul?

10. Care este atitudinea autorului, în textul analizat, criticînd realitatea zugrăvită:

- bunevoitoare?
- biciuiește viciile omenești?
- înfierează neajunsurile sociale?

11. «Sărituri fără prăjină» este proză umoristică, fiindcă autorul este îngăduitor, spre deosebire de scriitorul satiric care este necruțător.

Rețineți	<p>Proza umoristică provoacă râsul senin și plin de voie bună.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trăsăturile importante ale poeziei umoristice: <ul style="list-style-type: none"> – <i>comicul de situație</i>, adică momente hazlii ce au la bază nepotrivirea între aparență și esență (între ceea ce poate să fie și ceea ce este în realitate); – <i>comicul de limbaj</i> (hazul vine de la vorbirea personajelor sau a autorului în raport cu eroii).
-----------------	--

12. Identificați comicul de situație în:

Sărituri fără prăjină

- când s-a dat signalul dintr-o armă de vânătoare, trei au căzut de spaimă ...;

.....

13. Numele eroilor: Ghiorgănel, Puțintel, Tărtăcică, Cogîlț reprezintă comicul de situație sau comicul de limbaj? Motivați.

14. Imaginați-vă, pe o clipă, cum sultanul otoman Baiazid I conduce o motocicletă modernă. Această situație provoacă râsul? De ce?

- e o nepotrivire dintre obiect și fenomen;
- unui sultan nu i se permite să se plimbe cu motocicletă;
-

Exprimați-vă părerea

- 1.** Cum credeți, problemele abordate de scriitor sînt tipice pentru satele noastre sau nu? Argumentați.
- 2.** Alcătuiți o istorioară orală umoristică despre o competiție sportivă din localitatea dumneavoastră.
- 3.** Care este semnificația titlului textului.
- 4.** Cîte «sărituri cu prăjina» au fost nevoiți să îndeplinească cei implicați în acțiune?
- 5.** Pe cine compătimiți: pe președinte, pe instructor sau pe «sportivii nebinevoli»?

Rețineți esențialul

1. «Sărituri fără prăjină» degajează dispoziție glumeață, veselă și ironică sub care se ascunde seriozitatea.
2. Scriitorul critică realitatea, dar într-un mod binevoitor.

Facultativ

1. Completați fișe pentru portofoliul personal, selectând expresii memorabile din textele satirice/umoristice studiate. Meditați asupra conținutului lor.

2. Imaginați-vă un dialog cu unul din personajele îndrăgite și scrieți-l în caiet.

3. Discutați cele scrise cu colegii și determinați cine a fost mai ingenios.

Pentru portofoliu

Argumentarea constituie un mijloc de a demonstra o afirmație. Argumentarea se face cu scopul de a convinge pe cel/cei cu care comunicăm de justețea opiniei pe care o exprimăm.

Argumentarea se face prin:

- explicări;
- exemplificări;
- compararea în scopul de a scoate în evidență ideea pe care o susținem.

Cînd argumentăm opinia, folosim formulări, de tipul: *aceasta rezultă din ...; faptul se explică prin...; fiindcă, pentru că, deoarece, căci* ș.a.

Aducînd exemple în spriginul argumentării, utilizăm: *bunăoară, de exemplu, precum, de exemplu, ca* etc.

Pentru a argumenta opinia, putem utiliza și compătimitire: *în același fel ca ...; în schimb; în comparație cu...; la fel cu...; față de ...; spre deosebire de ...* etc.

ION DRUȚĂ (născut în 1928),

scriitor remarcabil moldovean; s-a născut în s. Horodiște de prin părțile Sorociei. Activitatea sa literară își are începuturile în anul 1950. I. Druță a scris nuvele, povestiri, romane, drame: *Frunze de dor*, *Piept la piept*, *Horodiște*, *Toiagul păstoriei* ș. a.

Opera lui I. Druță ne învață să privim lumea cu ochii adevărului, ai binelui, frumosului.

Povestea Furnicii

Trei zile a cutreierat culmea dealului — trei zile lungi de vară și toate trei au fost în zadar, căci de fiecare dată se întorcea fără nimic. A patra zi s-a trezit cu toate cele șase lăbuțe amorțite de oboseală și poate că n-ar fi fost rău să rămîie ziua ceea la furnicar, să-și mai vie oleacă în fire, dar așa s-a întîmplat că nu i-a venit gîndul ista în cap. S-a sculat dis-de-dimineată și a pornit-o repejor la deal, căci, cît îs de mari zilele de vară și cît îs de mici furnicile, dacă nici lor nu prea le ajunge vreme.

Cînd s-a ridicat soarele sus de-o suliță pe cer, ea suise și coborîse de acum mii de bolovani, trecuse pe sub cîțiva snopi de păpușoi, că era cît pe ce să-și dea zilele.

Pe la amiază căzuse chiar într-o gaură de șobolan și ce frică a mai tras — noroc că nu era șobolanul acasă. A ieșit repede și și-a văzut de drum. Pe urmă a pus-o păcatul să se suie pe un bostan și s-a rătăcit — l-a înconjurat de vreo sută de ori pînă a dat iar de pămînt. Și ar mai fi ținut-o ea multă vreme la fuguța, dar, în cele din urmă, i s-a făcut foame. S-a suit pe o răsărită să vadă de n-a găsi pe marginea pălăriei vreo fărîmătură de miez uitată de vrăbii. Dar, cînd era de acum bine suită și o luase spre pălărie, a bătut deodată vîntul și a dat-o jos — furnica a căzut și în cădere și-a scrîntit un picioruș. La furnici însă nu-i mare pagubă, că-i mai rămăseseră încă cinci picioare sănătoase — a pornit-o iar la fugă mai departe, căci trecuse o bună jumătate din ziua a patra.

Din răsărită a dat într-o miriște și era vai de viața ei — amețise tot ocolind tufele grîului cosit. Bine a zis cine a zis că nu-i pe lume lucru mai strașnic decît o furnică prinsă de ploaie în miriște. Trebuia însă s-o treacă cu orice preț — chiar de ar fi fost să rămîie cu un singur picioruș, trebuia s-o treacă. Și furnica a trecut-o. După miriște a dat într-un codru de răsărită — o frumusețe de codru, că-ți rîdea inima uitîndu-te la dînsul. Înalt, verde, și cît vezi în sus tot frunze și frunze — mare lucru să închizi ochii și să lași vîntul să te legene cu tot cu frunză, pînă ațipești. Toată viața visase ea să se legene măcar o clipă pe-o margine de frunză, dar ce să-i faci — nevoile...

Ispita însă se ținea scai de dînsa, căci în drumul ei foșneau mii de frunze, șoptind încet, somnoros... Înțeleaptă fiind, atunci cînd i s-a nimerit în cale o sămînță de mohor, și-a aruncat-o din fugă în spinare. Știa că n-are nevoie de sămînța ceea, dar a luat-o ca să nu se poată uita în sus — prea o ademeneau frunzele. Un moscălaș dormita la soare și, văzînd-o cum aleargă cu sămînța de mohor în spate, a dat disprețuitor din musteți — nu-i

pe lume leneș mai mare decît moscălașul și orice furnică în locul ei s-ar fi oprit să-i spuie că a pieri la toamnă odată cu muștele. Furnica noastră însă a înghițit-o și pe asta, văzîndu-și de drum... Tot suind și coborînd bulgării, a dat de un plugar ce hodinea pe razor — arată-mi o furnică în toată lumea care a trecut pe lîngă plugar și nu i s-a suit pe picioare! Ea însă nu s-a suit, căci se trecea și a patra zi — nu mai avea vreme...

Deodată a zărit lîngă un cuibar de prepeliță o farîmitură de miez de răsărită — și-a adus aminte că nu mîncase nimic în ziua ceea. A lăsat jos sămînța de mohor, și-a zvîrlit în spate miezul de răsărită și a pornit-o mai departe, ciupindu-l din mers. A dovedit să mănînce numai jumătate — cealaltă jumătate a lăsat-o jos, căci se luase în urma ei un fercheș — și nu că-i era tare dor de dînsul, dar nu vroia s-o vadă mîncînd... Fercheșul i-a dat cîteva ochuri și pesemne că-i plăcuse furnica — a prins a sări de pe bulgări jos, ridica cîte-o jumătate de frunză în spate, încercînd în fel și chip să-i atragă atenția... Pesemne, era și frumușel — furnica însă n-avea vreme să se uite la dînsul, căci se sfîrșea și a patra zi — trebuia cu orice preț să aducă ceva la furnicar... În cele din urmă, fercheșul s-a lăsat păgubaș și a făcut foarte bine, căci nu mai putea călca cu piciorul scrîntit.

Deodată, trecînd pe lîngă un furnicar adăpostit la rădăcina unei răsărite, a văzut cum alergau furnicile și cărau de zor grăunțe scoase afară la uscat. Pînă în seară mai rămăsese vreme și s-a mirat furnica în capul ei: «Oare ce să le fi venit?»

Îi era însă oarecum să se oprească și să întrebe niște furnici necunoscute. Acuma nu mai putea alerga, ba și la pas se mișca greu de tot — mai avea mult de mers, apoi drumul înapoi... «Fără un pic de hodină, și-a zis, nu mai merge». A prins a alege primprejuri o răsărită, să se suie pe-o frunză; deodată însă a văzut cum cern și cad de sus frunze verzi, frunze mari... S-a stins lumina caldă, vîntul a prins a măcina grăunțe de pămînt de pe crestele bulgărilor, iar din sus tot veneau frunze mari, frunze verzi...

«Vine ploaia...»

De asta și căra furnicarul cela grăunțele înăuntru. Pînă una alta, poate găsește ea măcar ceva-ceva... Au trecut pe alături cîteva furnici, care se întorceau cu deșertul — veneau într-o goană nebună, ca să dovedească la furnicar înaintea ploii. Da frunzele tot veneau din sus și era amarnic greu de mers, trebuiau ocolite, căci le mina vîntul pe jos, și dacă urcai pe-o frunză, vîntul te ducea cine știe unde cu frunză cu tot. De abia cînd au început să cadă primii stropi de ploaie, furnica s-a oprit locului lîngă o coajă de răsărită. Era coaja de care avea nevoie și pentru care alergase patru zile, făcînd atîta amar de drum. Furnica a ocolit-o de cîteva ori, apoi s-a suit în covățica ei, cercetînd-o ca nu cumva să fie crăpată. Era tărcățică, întregă, curată — o coajă bună, cu alte cuvinte. Și-a aruncat-o în spate și a pornit drumul înapoi.

În sfîrșit, aduce și ea ceva la furnicar. Au să se adune toate furnicile și au s-o laude — au s-o laude pentru că a găsit-o, pentru că a adus-o... Pe urmă au să și-o așeze — știu ele unde trebuie așezată o minune de coajă ca asta...

Ploaia se îndesea — din vreme în vreme nimerea cîte un strop în coaja de răsărită, de-i frîngea furnicii tot trupul și-i vîra piciorușele pe jumătate în pămînt. Apoi stropii se tot îndeseau, mînînd-o la fuguța, și ea alerga întruna, căci mai avea mult pînă la furnicar — avea de mers toată noaptea, și bine ar fi fost de-ar fi putut ajunge a doua zi pe la zori.

Acum, pe sub fiecare bulgăraș, se zărea cîte o farîmitură de pămînt uscat — arată-mi o furnică pe lume care în locul ei nu s-ar fi vîrît sub un bulgăr să aștepte pînă a trece ploaia... Ea însă nu putea face lucrul acesta — după trei zile de alergătură, a găsit o coajă și trebuia s-o aducă repede.

Trecînd pe lîngă furnicarul care își căruse din vreme grăunțele înăuntru, a zărit cîteva găurele lăsate neastupate pentru cei care mai întîrziaseră

pe undeva. Poate s-ar fi găsit și pentru dînsa vreun locușor, dar îi era oarecum să intre — cum să te vîri tu udă, cu coaja în spate, la niște furnici necunoscute?...

Ploaia răzmuiase coaja de răsărită, că nu era nici chip s-o ții în lăbuțe — aluneca la fiecare pas. Și nu era mare greutate s-o ridici iar de jos, numai că, ridicînd-o, se lipea de coajă cîte-o fărîmă de pămînt și se făcea grea, de parcă ducea o fasole în spate. Avea însă mare nevoie de dînsa — o căutase patru zile, și furnica o ducea cuminte, abia mai zărint drumul de oboseală. Odată, ridicînd din nou coaja ce-i căzuse, l-a zărit pe fercheș — se întorcea la furnicarul lui... Nenorocit, plin de glod, venea cu deșertul, abia tîrîndu-și picioarele din urmă.

«Vai de steaua lui, s-a gîndit furnica. Iaca așa poți să-ți legi capul cu un netrebnic, și pe urmă o viață întregă nu poți scăpa de dînsul...»

Deodată s-a oprit locului — a lăsat coaja jos și s-a uitat primprejur plină de groază. Miriștea... Cum de uitase! Ei, la urma urmei, poate a trece-o cumva...

Dar de abia a dovedit să intre într-însa, că s-a și făcut noapte. Ploaia nu contenea. Biata furnică la fiecă pas se ciocnea cu coaja de rădăcina vreunui pai. Apoi prindea să și-o caute pe jos — mai face un pas și iar se ciocnește de un pai, și iar își caută coaja prin întuneric. Totuși amarnic deștept a fost cel de-a spus pentru întâia oară că nu-i pe lume lucru mai grozav decît o furnică prinsă de ploaie pe miriște și, mai ales, noaptea...

Furnica însă se liniștea cu gîndul că ploaia, uite, cum a sta, coaja s-a mai zbici, s-a face mai ușoară, și te pomenești, pe la miezul nopții, că ajunge acasă. Și tot mergea, trîgînd cu greu lăbuțele prin glod, scăpînd coaja la fiecă pas, căutînd-o prin întuneric și zicîndu-și întruna:

— Să știi că ploaia a și început a conteni...

Mare-i nădejdea, cînd nu rămîne decît una singură... Nu știi pentru ce i-a trebuit furnicii coaja ceea de răsărită și ce-a avut de gînd să facă dintr-însa. Nici măcar nu știi de a dovedit s-o ducă la furnicar, căci ploaia a turnat toată noaptea. Poate a ajuns furnica acasă, poate s-a pierdut undeva în mijlocul miriștii. Oricum însă, chiar dacă s-a pierdut, avuse și ea în viață o mică poveste a ei — vrasăzică, trăise.

Receptarea și interpretarea textului

Observați!

1. Povestiți pe unde a cutreierat furnica pînă a găsit coaja de răsărită.
2. Prin ce greutateți a trecut furnica, întorcîndu-se la furnicar prin ploaie?
3. Descrieți natura din povestire (cîmpul cu bolovani, codrul de răsărită, miriștea). Citiți, în text, pasajele respective.
4. Rezumați conținutul povestirii «Povestea furnicii».

Amintiți-vă!	Rezumat se numește reproducerea prescurtată, exactă, a conținutului unui text.
---------------------	---

5. Alcătuiți planul din citate al povestirii.

Personajele

1. Scoateți în evidență trăsăturile eroului principal. Cine este? Argumentați-vă răspunsul.
2. Pentru ce o admirăm/compătimim pe furnică? Motivați răspunsurile.
3. Cunoașteți vreo operă literară în care este vorba despre o furnică?
4. Prin ce se aseamănă furnica din «Povestea furnicii» cu cea din opera citită independent?
5. Numiți personajele secundare. Caracterizați-le.

Exprimați-vă părerea!

1. De ce povestirea se numește «Povestea furnicii»?
2. Cum înțelegeți cuvintele: «A avut și ea (furnica) în viață o mică poveste a ei — vrasăzică, trăise»?
3. De ce omul harnic e comparat cu o furnică? Cunoașteți și voi un astfel de om? Descrieți-l.

Cercetați! Descoperiți!

1. Ce simbolizează furnica? Pe cine subînțelegem prin furnică? Poate fi numită «Povestea furnicii» o povestire alegorică? Argumentați-vă răspunsurile.
2. Alegeți varianta corectă. Furnica este:
 - a) o biată insectă nimerită sub ploaie;
 - b) omul pentru care viața trăită cu adevărat este doar timpul cît a muncit;

c) *viața de toate zilele a furnicilor.*

3. Ce simbolizează drumul pe care l-a parcurs furnica pentru a găsi coaja de răsărită? Motivați răspunsul.

Rețineți	Aspectul esențial din viață reflectat de scriitor într-o operă literară formează tema .
-----------------	--

Gîndul principal, concluzia ce reiese din oglindirea întâmplărilor în opera artistică constituie **ideea** operei literare.

4. Determinați tema și ideea povestirii «Povestea furnicii».
5. Putem considera povestirea o lecție de învățătură, pentru viață? Ce ne învață ea? Argumentați.
6. Dezvoltați (5-6 propoziții) proverbul moldovenesc: «Harnic ca o albină, strîngător ca o furnică».
7. Faceți comentariul literar al povestirii «Povestea furnicii» .

MIC DICȚIONAR EXPLICATIV

A

- abandona** — a părăsi.
aburca — a (se) urca; a (se) ridica.
acosta — a borda.
acolisi — a se ține de capul cuiva, a nu-i da pace, a-l urmări cu intenții dușmănoase.
afirmație — susținere a unei păreri.
ahei — populație așezată pe peninsula Pelopes la începutul mileniului al II-lea al erei noastre.
alterna — a lua pe rînd unul locul altuia.
alternanță — revenire prin alternare.
aport — contribuție adusă de cineva la o acțiune (fr. apport)
ascet — 1. pustnic, sihastru. 2. persoană care își impune o viață aspră și retrasă.
asociație — grupare, însoțire, întovărășire.
aspirație — năzuință, dorință intensă.
atribut — simbol, semn distinctiv, emblemă.
auroră — lumină roșie-portocalie cu care soarele luminează orizontul înainte de a răsări.
avaritie — zgîrcenie.
azur — albastrul cerului.

B

- bacalaureat** — examen general pe care îl trec absolvenții liceului;
titlu obținut în urma acestui examen.
baci — cioban care conduce o stîină.
balcîz — urît, hîd.
bleandă — lovitură, îmbrînceană.
bongoase (plural) — povestiri hazlii, snoave.
brauning — revolver.
bucheludeazla și bucherițazdra — primele cunoștințe de scris-citit (după numele literelor chirilice: buche — b, lude — l, az — a, rită — r).

C

- calomnia** — a descredita pe cineva.
canibal — sălbatic care se hrănește cu carne de om.
canoe — barcă ușoară cu prora și pupa ascuțite, folosite pe râuri repezi și în sport.
catadicsi — a găsi de cuviință să facă ceva.
căpătii — locul pe care pui capul să te odihnești, dar și obiectul folosit pentru aceasta (un fel de pernă).

celest — ceresc; (fig.) foarte frumos, minunat.
cergă — pătură mare și groasă de cînepă sau de lînă, folosită ca așternut sau la învelit; cuvertură, țol, polog.
clovîrstă — bucată mare de carne.
coclauri — locuri rîpoase, prăpăstioase, pustii.
coerent — legat, încheșat sistematic.
coerență — legătură strînsă între toate părțile sau elementele unui întreg; logică, sens.
cobăit — țîfnos; (fig.) încet la treabă, căruia nu-i place să muncească.
colorit — culoare; (fig.) nuanță expresivă.
compătimi — a deplînge, a suferi.
comportament — comportare.
concepție — idee, gînd; teorii, teză; zămislire.
condamna — a pedepsi, a osîndi; a dezaproba.
consola — a alina, a îmbărbăta, a mîngîia.
conștientiza — acțiune de a fi conștient.
contribuție — parte cu care cineva contribuie la o acțiune, la o cheltuială comună; impozit.
corelație — relație.
covălie — fierărie.
corvoadă — muncă silită.
crepuscul — sfîrșit; înserare, amurg.

cronică — scriere care cuprinde o înregistrare cronologică a evenimentelor sociale, politice etc.

D

dăscălit — povățuit, sfătuit.
deduce — a deriva, a desprinde; a trage concluzie.
definitoriu — caracteristic.
delimita — a stabili, a contura.
delir — tulburare a conștiinței, manifestată prin halucinații, aiurări, iluzii.
demență — alienație mintală, nebunie.
distinctiv — caracteristic.
depăși — a lăsa în urmă; a întrece.
derîdere — bătaie de joc; zeflemisire.
descăleca — a (se) întemeia.
desperare — deznădăjduire.
destin — soartă.
destitui — a scoate pe cineva, dintr-un post.
dezolare — descurajare, singurătate, întristare, mîhnire.
dinamism — putere, forță, energie.
distinge — a deosebi.
domina — a stăpîni; a dispune.
dominant — specific; relevant.
dumbravă — pădure, de obicei tînără și nu prea deasă.

drezină — vehicul ușor, asemănător cu un vagonet, acționat cu mîna, cu pedale sau cu un motor, care servește la transporturi ușoare pe o linie ferată.

E

efectiv — real, adevărat.

elabora — a formula; a alcătui; a realiza.

elogiu — laudă deosebită, apreciere foarte favorabilă.

emoțional — care produce emoții.

epigraf — scurtă maximă sau enunțare pusă la începutul unei cărți.

esențial — fundamental.

evoca — a zugrăvi prin cuvinte imaginea unui lucru cunoscut, dar

petrecut demult.

explora — a cerceta.

exterioriza — a comunica, a exprima, a manifesta.

F

factor — cauză, condiție; poștaș.

facultativ — binevol.

forfotă — mișcare grăbită și zgomoasă.

formula — a exprima prin cuvinte.

fort — lucrare de fortificație construită din zidărie.

G

galion — navă cu pînze folosită în trecut de spanioli în război și pentru transportul mărfurilor.

gălușcă — preparat culinar de formă (relativ) sferică, făcut din aluat.

găvană — gaură.

genera — a produce.

generozitate — mărinimie, dărnicie.

geneză — origine.

ghenar — numele popular al lui ianuarie.

ghint — scobitură în formă de spirală în țeava unei arme de foc.

ghintui — a face ghinturi în țeava unei arme de foc.

gîrbaci — bici făcut din mai multe curele împletite.

gramatic — specialist în gramatică, autor de tratate de gramatică.

grind — deal.

H

hamgeriu — pumnal mare, curbat.

hamzău — șipot primitiv.

hăleală — faptul de a mânca cu lăcomie.

hangîță — soție de hangiu; femeie care ține un han.

I

- identifica** — a stabili, a recunoaște, a preciza.
- ierarhie** — orînduire; rang, treaptă.
- impresie** — efect, urmare; părere, opinie.
- impresiona** — a emoționa, a mișca.
- impresionant** — care produce o impresie puternică; care emoționează.
- imprima** — a întipări, a tipări.
- indigna** — a revolta, a fi nemulțumit.
- indisolubil** — inseparabil, indestructibil.
- infirma** — a declara nevalabil, a anula.
- integral** — întreg, complet.
- interpreta** — a explica, a comenta; a prezenta.
- intenta** — a da în judecată.
- intui** — a presimți, a sesiza, a ghici, a pricepe.
- inseparabilitate** — nedespărțit, neseparabil, organic, insolubil.
- invocație** — chemare; rugămintă.
- iresponsabil** — lipsit de simțul răspunderii.
- isca** — a produce; a se ivi; a apărea.
- izbeliște** — lăsat în voia întâmplării.

Î

- întrema** — a întări.
- înzorzona** — a (se) împodobi fără măsură.

J

- justețe** — adevăr; dreptate.
- jurat** — blestemat, hain, rău, ticălos, îndrăcit.
- juvenie** — tinerec.

K

- kola** — arbore tropical al cărui fruct conține multă cofeină.

L

- lainic** — haimana, hoinar.
- lașitate** — lipsă de bărbăție și sentimentul onoarei; mișelie.
- lăfăi** — a se desfăta; a bălăbăni; a atîrna.
- lăicer** — covor țărănesc.
- lepră** — om lipsit de conștiință, de caracter, fără scrupule.
- logofăt** — demnitar în ierarhia boierilor.
- lugubru** — jalnic, groaznic.

M

- manea** — cîntec de origine orientală.

manelă — piesă de lemn brut.
manifesta — a arăta, a demonstra.
mesaj — apel; însărcinare; știre; veste.
mesi — a mânca; a sta la masă.
mîcă — nume dezmiardător dat mamei, bunicii, nașei.
modalitate — mod, posibilitate.
modela — a da materialului forma dorită; a fasona; (fig.) a influența.
modestie — simplitate; sobrietate, mediocritate.
monstruos — urît, hîdos; (fig.) rău, crud, denaturat.
mocasin — încălțăminte ușoară din piele netăbăcită.
morav — obicei; comportament, conduită.

N

narator — povestitor.
nălucă — arătare, fantomă, vedenie.
nătărău — prost, neghiob.
nativ — natural, pur.
nerod — prost.
nimfă — (mitol.) divinitate feminină despre care se credea că locuiește în păduri, în munți etc.

O

ofrandă — jertfă; prinos; dar făcut bisericii.

olac — curier special, sol.
olimp — lăcașul zeilor; munte în Tesalia atingînd înălțimea de 2918 m.
onestitate — cinste; corectitudine.
orgoliu — mîndrie, îngîmfare, trufie.
otavă — iarbă fragedă care crește în același an, după ce cîmpul a fost cosit o dată.

P

pasnic — pe vremuri, cel însărcinat cu aplanarea neînțelegerilor iscate între locuitorii aceluiași sat.
percepție — cunoaștere, înțelegere; fisc, finanțe.
pepită — bucată de aur în stare nativă.
pirat — hoț de mare.
pledoarie — susținere, argumentare; discurs.
podină — pardoseală de scînduri la casă, la pod etc.
posta — a se așeza.
prăpăstui — a (se) pierde; a rostogoli; a năvăli.
peregrina — a hoinări.
prealabil — anterior.
predomina — a stăpîni; a domina; a prevala.
pregnant — clar; vizibil.
pribeag — rătăcitor; hoinar.

prihană — necinste; păcat.
primordial — esențial,
principal.
protagonist — erou, personaj
principal.
provoca — a întărîta, a excita; a
pricinui.

R

radă — denumire dată consiliului,
adunării, organului central al
puterii.
rangă — bară de fier ascuțită,
servind ca pîrghie.
raporta — a referi, a relata.
rebeliune — răzvrătire, revoltă.
recurge — a apela la cineva; a se
adresa cuiva.
redută — mic fort de apărare.
relaționa — a lega, a informa.
reper — indicator; aparat de
orientare.
reprezenta — a prezenta, a
înfățișa; a însemna; a marca.
resemnare — împăcare.
riși — profeți și înțelepți mitici,
înzestrați cu deosebită forță
morală.

S

sacrificiu — jertfă; jertfire de
sine.
sacru — sfînt.
sveti — sfînt.

schiță — a desena; a contura, a
descrie; a concepe.
semnificativ — care are
însemnătate, importanță.
semnificație — însemnătate,
importanță.
sesiza — a observa; a pricepe; a
arăta.
sevă — (fig.) putere, vigoare,
energie.
sever — pretențios; exigent.
sirmă — haină lungă cu ternă
(partea de dinapoi lungă).
sihastru — pustnic.
sincretic — contopit, reunit,
sintetizat.
sfida — a înfrunța, a provoca.
soltar — pătură de postav care se
punea pe spinarea calului sub
șa.
spătar — demnitar la curtea
boierească.
spiritual — mental, sufletesc;
deștept, ager; glumeț, amuzant.
stimula — a îndemna, a exista, a
activa.
stoliță (rus.) — capitală,
metropolă.
strămurare — nuia sau băț
ascuțit la vîrf cu care se
îndeamnă vitele
la tras plugul, carul.
stropsî — a se răsti; a zdrobi; a
strivi.
sugera — a insufla, a inspira, a
isca.
surveni — a apare.

Ș

- șemizetă** — bluză femeiască simplă, cu croială asemănătoare cu a cămășilor bărbătești.
șic — elegantă; bun gust.
șifon — pînză de bumbac albă.

T

- tachelaj** — ansamblul parîmelor folosite la manevrarea pînzelor și a vergilor pe o navă.
talaz — valuri stîrnite de furtuni.
tărîm — ținut, meleg; domeniu.
tendă — apărătoare de soare sau de ploaie, în formă de acoperiș, făcută din pînză la o corabie
terziman — dragoman, talmăci.
tezaur — comoară, visterie, avuție; odor.
tidvă — cap.
timonier — marinar însărcinat cu manevrarea timonei și care transmite semnalele de legătură cu interiorul navei, cu alte nave sau cu coasta.
titan — om cu calități extraordinare.
tiva — repede, fuga.
tîngui — a vorbi plîngîndu-se, jeluindu-se, văicărindu-se.
transpune — a traduce, a adapta; a reda; a exprima.

- trătăj** — broșură, cărticică, caiet.
treklet — afurisit, blestemat.
tril — cîntecul unei păsări.
troglodit — om preistoric locuitor al cavernelor; om cu nivel de viață foarte scăzută; om grosolan necivilizat, necioplit.

Ț

- țeastă** — craniu.
țidulă — bilet, scrisorică.

U

- ultramarin** — albăstreală.
umil — smerit, supus; însemnat, simplu.

V

- valoros** — important, prețios; talentat, capabil.
văloagă — vale îngustă și adîncă.
vătăman — pe vremuri, ajutor de primar la țară, care se ocupa special cu încasarea dărilor.
versiune — variantă, alternativă; traducere.
vertiginos — care se mișcă foarte repede; vujelios.
viciu — defect, cusur, neajuns, lipsă.

vigilent — prudent, atent, grijuliu.

virtute — integritate morală;
corectitudine; însușire,
proprietate.

violență — brutalitate, nestăpânire.

vornic — echivalent cu primarul de
mai târziu.

Z

zefir — țesătură ușoară; vînt călduț
de primăvară.

zeu — ființă sfîntă; divinitate.

Навчальне видання

Фетеску Лариса Іванівна

МОЛДОВСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРИ

**Підручник інтегрованого курсу для 6 класу
закладів загальної середньої освіти**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Молдовською мовою

Редактор С. М. Капталан
Худ. редактор Н. С. Крещу
Коректор О. О. Пасат

Формат 70x100/16
Ум. друк. арк. 16,848. Обл.-вид. арк. 14,75
Тираж 315 пр. Зам. № 23-228

Державне підприємство
«Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4826 від 31.12.2014
www.svit.gov.ua, svit_vydav@ukr.net

Друк ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09100, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, буд. 4
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 5454 від 14.08.2017